

GEMEENTE HENGELO

Jaarverslag 2015

Versie 6 juli 2016

Inhoudsopgave Jaarstukken 2015

1. Inleiding	5
2. Leeswijzer	6
3. Raadsvoorstel en raadsbesluit	7
4. De financiën van de gemeente Hengelo	10
4.1. Saldo jaarrekening	10
4.2. Structurele effecten	12
4.3. Dekkingsvoorstel	13
4.4. Ontwikkeling algemene reserve	13
4.5. Voortgang bezuinigingen	13

Jaarverslag 2015

5. De programmarealisatie	15
5.1. Centrale thema's	17
5.1.1. Transitie	17
5.1.2. Binnenstad	22
5.2. Begrotingshoofdstukken	25
1. Economie Werk en Inkomen	25
2. Onderwijs en Jeugd	35
3. Welzijn en Zorg	41
4. Sport en Cultuur	49
5. Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit	60
6. Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid	64
7. Bestuur, Veiligheid en Openbare orde	71
8. Financiën	79
6. De Paragrafen	83
6.1. Lokale heffingen	85
6.2. Weerstandsvermogen & risico's	91
6.3. Onderhoud aan de kapitaalgoederen	97
6.4. Grondbeleid	105
6.5. Financiering	111
6.6. Verbonden partijen	113
6.7. De bedrijfsvoering	135
6.7.1. Personeel & Organisatie	
6.7.2. Informatievoorziening	
6.7.3. Control en auditing	
6.7.4. Inkopen van diensten, leveringen en werken	
6.7.5. Huisvesting gemeentelijke organisatie	
6.8. Investerings	142

Jaarrekening 2015

7. De balans & overzicht van baten en lasten	145
7.1. De balans	146
7.2. De toelichting op de balans	153
7.3. Het overzicht van baten en lasten	172
7.4. Toelichting op het overzicht van baten en lasten (incl. WNT)	174
7.5. Controleverklaring van de accountant	199
8. Bijlagen	203
8.1. Mutaties reserves & voorzieningen	204
8.1.1. De mutaties in de reserve	
8.1.2. Toelichting op mutaties in de reserve	
8.1.3. De mutaties in de voorzieningen	
8.1.4. Toelichting op mutaties in de voorzieningen	
8.2. Staat activa onderhanden complexen (<i>paragraaf 6.4</i>)	209
8.2.1. Verrekeningen met reserve grondbedrijf	
8.2.2. Onderhanden complexen	
8.2.3. Voorziening grondexploitatie	
8.2.4. Meerjarenraming reserve grondbedrijf	
8.2.5. Risico's grondbedrijf	
8.3. Aanwending onvoorzien	222
8.4. Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)	223
8.5. Overzicht van verbonden partijen (<i>paragraaf 6.6</i>)	226
8.6. Overzichten	230
8.6.1. Incidentele baten en lasten	
8.6.2. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	
8.7. Begrotingsrechtmatigheid	233
8.8. Overzicht investeringsprojecten	234
8.8.1. Afgesloten investeringsprojecten	
8.8.2. Lopende investeringsprojecten	
8.9. Verantwoordingsinformatie Investeren met gemeenten (IMG)	238
8.10 Declaratiegedrag college (motie raad)	239
8.11 Overzicht subsidies (motie raad)	240
8.12 Amendementen en motie	245

1: Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening over 2015. Hierin kijken we terug op het afgelopen jaar en leggen we verantwoording af over ons handelen, de middelen die we daarbij hebben ingezet en de resultaten die we bereikten.

De Beleidsbegroting 2015 stond in het teken van een aantal forse uitdagingen. De nieuwe uitvoeringstaken in het sociaal en de opgave in de binnenstad stonden hierbij centraal. Tegelijkertijd stond er nog een flinke bezuinigingsopgave voor de deur. Dit alles maakt dat we zowel beleidsmatig als financieel een bewogen jaar tegemoet gingen.

Sociaal domein

Het eerste jaar van de uitbreiding van de taken binnen het sociaal domein is intensief geweest. We hebben uw gemeenteraad regelmatig tussentijds geïnformeerd over de voortgang. Voor het Zorgloket stond 2015 in het teken van het informeren en adviseren van Hengelose inwoners over de (effecten van de) transitie. De prioriteit heeft in 2015 verder gelegen bij het verstrekken van de zorg die nodig is voor de burger. Onze medewerkers hebben veel huisbezoeken uitgevoerd en de benodigde zorg voor de burgers toegekend. We hebben er bewust voor gekozen om de benodigde zorg zo snel mogelijk in te zetten. De administratieve verwerking is daardoor wat later tot stand gekomen. In het tweede deel van 2015 hebben we daar een inhaalslag gemaakt. De transitie van de nieuwe taken sociaal domein is naar onze mening geslaagd, op het vlak van transformatie zullen in 2016 verdere stappen gezet moeten worden.

Binnenstad

De opgave luidt 'naar een vitale en toekomstbestendige binnenstad van Hengelo'. Speerpunten voor de gemeente zijn op de eerste plaats de herinrichting van een compactere binnenstad en vooral de hoofdwinkelstraten. Op de tweede plaats doet de visie 'Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo' (TBH) ons het voorstel werk te maken van stedelijke herverkaveling, actief wegbestemmen en verevenen. Op de derde plaats gaan we waar mogelijk de maatregelen uit de 'instrumentenbox' van de visie TBH faciliteren. In 2015 zijn verschillende initiatieven op dit gebied opgestart, in hoofdstuk 5 leest u hier meer over.

Maatschappelijke takenverkenning

Het jaar 2015 stond ook nadrukkelijk in het teken van de "Maatschappelijke takenverkenning" als inventarisatie voor de noodzakelijke ombuigingen en wenselijk nieuw beleid. Zowel bestuurlijk als ambtelijk is er veel werk verzet om alle gemeentelijke taken in beeld te krijgen en op zijn merites te beoordelen. Maar voor deze inventarisatie werd omgezet in besluitvorming over al die taken is ook goed geluisterd naar de inbreng van inwoners en instellingen in Hengelo.

Koers houden

Ondanks de forse uitdagingen zijn wij in 2015 goed op koers gebleven met het realiseren van de plannen uit het Coalitieakkoord 'Samen aan de slag voor een energiek en aangenaam Hengelo' en meer in het bijzonder de beleidsbegroting 2015. Op allerlei terreinen is ook in 2015 weer het nodige gebeurd. Verschillende plannen en projecten zijn het afgelopen jaar afgerond of naderen hun voltooiing. Op andere terreinen zijn vaak in samenspraak met direct betrokkenen nieuwe projecten opgepakt. De verschillende maatregelen betekenen een verdere impuls voor het woon-, werk- en leefklimaat in onze gemeente. Het zijn maatregelen die vertrouwen geven. Vertrouwen, dat er ook in moeilijke economische tijden zaken gerealiseerd kunnen worden die ons als gemeenschap verder brengen. In het vervolg van de jaarstukken 2015 gaan wij hier verder op in en proberen we u een beeld te schetsen van de activiteiten die het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden en de kosten die daarmee waren gemoeid.

Warmtenet

Op 31 mei heeft ons college besloten tot de verzelfstandiging van Warmtenet Hengelo in een tweetal BV's. Onderdeel van dit besluit het overdragen van de activa 'om niet'. Er is hierbij sprake van een belangrijke 'gebeurtenis na balansdatum' die van invloed is op het jaarrekeningresultaat 2015.

Hengelo, mei 2016

Burgemeester en wethouders van Hengelo

2: Leeswijzer, de opbouw van dit jaarverslag

Het jaarverslag is het sluitstuk van de planning & controlcyclus. Het college legt er – na in de beleidsrapportages twee keer tussentijds te hebben gerapporteerd – verantwoording mee af over de afspraken tussen college en raad, die in de beleidsbegroting zijn vastgelegd.

Die verantwoording is tweeledig: inhoudelijk en financieel.

- De inhoudelijke verantwoording vindt u in het onderdeel jaarverslag, waarbij opgemerkt dat er uitsluitend op programmaniveau (begrotingshoofdstuk) verantwoording wordt afgelegd (hoofdstuk 5 en delen van hoofdstuk 6).
- De financiële verantwoording in hoofdstuk 4 (hoofdpijnen) en in het onderdeel jaarrekening (hoofdstuk 7).

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de ontwikkelingen en afwijkingen t.o.v. de begroting in het bestaand beleid. Elke begrotingshoofdstuk wordt afgesloten met het financiële overzicht waarin de werkelijke baten en lasten geconfronteerd met de begroting. De totalen per begrotingshoofdstuk zijn tevens het niveau waarop de raad het college heeft geautoriseerd voor de uitvoering van het beleid.

Hoofdstuk 6 bevat de wettelijk voorgeschreven paragrafen, waarin als een dwarsdoorsnede van de totale verantwoording een aantal beheersmatige aspecten wordt toegelicht.

Hoofdstuk 7 bevat de formele jaarrekening, bestaande uit balans, exploitatierekening en de toelichtingen daarop (o.a. de analyse van de financiële afwijkingen t.o.v. de begroting) en de controleverklaring van de door de raad aangestelde externe accountant.

Een aantal toelichtende bijlagen completeren het geheel. Twee bijlagen vinden hun oorsprong in raadsbreed aanvaarde moties n.a.v. het jaarverslag 2010. Dit betreft de motie "Subsidiebeleid in Jaarverslag" en de motie "Declaratie in Jaarverslag", beiden aanvaard in de raadsvergadering van 19 juli 2011. Daarnaast zijn wettelijk voorgeschreven bijlagen opgenomen.

3: Raadsvoorstel en Raadsbesluit

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2027514	Bosveld, Dolf	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Aangepaste versie jaarverslag en jaarrekening 2015 gemeente Hengelo			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op grond van art 197 van de Gemeentewet legt het college jaarlijks verantwoording af over het gevoerde bestuur d.m.v. het jaarverslag en de jaarrekening (samen de jaarstukken). Hierbij bieden wij u de aangepaste jaarrekening en het jaarverslag over het dienstjaar 2015 aan. Door middel van de raadsbrief 'Aangepaste versie jaarverslag en jaarrekening 2015 gemeente Hengelo' (2027258) bent u geïnformeerd over de ontwikkelingen die recentelijk zijn opgetreden en die leiden tot aanpassingen in het concept jaarverslag en de jaarrekening.

Artikel 29 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat inzichten van belang voor de financiële positie, dienen te worden verwerkt in de jaarrekening, ook als deze inzichten zijn verkregen na 31 december, maar vóór het vaststellen van de jaarstukken. Dit is ook bevestigd door de accountant.

In het tijdspad van opstellen en vaststellen van de rekening moeten gunstige en ongunstige gebeurtenissen, die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum, altijd in de jaarrekening worden verwerkt als deze onontbeerlijk zijn voor het inzicht van de gemeenteraad bij de vaststelling van de programmarekening. Het gaat dan om gebeurtenissen met aanzienlijke (materiële) bedragen ten opzichte van het totaal van baten en/of lasten.

Warmtenet

Op 31 mei heeft het college ingestemd met het voorstel 'Verzelfstandiging Warmtenet Hengelo in een tweetal BV's' (2009221) en ter instemming aan uw raad toegezonden. Onderdeel van dit voorstel is om de activa van Warmtenet 'om niet' over te dragen aan genoemde BV's. Dit houdt in dat de huidige boekwaarde van deze activa moet worden afgewaardeerd naar nul. Deze boekwaarde bedraagt per 31-12-2015 € 10,35 miljoen. Dit bedrag dient alsnog ten laste van het rekeningresultaat van 2015 te worden gebracht. Dit heeft tot gevolg dat het gerealiseerde resultaat wijzigt van € 7 miljoen voordelig naar ruim € 3,3 miljoen nadelig.

Nieuwe taken binnen het sociaal domein

In de vorige versie van de jaarrekening stond vermeld dat de jaarrekeningcontrole voor de nieuwe taken binnen het sociale domein nog niet is afgerond. Dit is nog steeds niet het geval, wel hebben we inmiddels meer zicht gekregen op de afwikkeling en deze informatie willen we u niet onthouden. De problematiek van de controle op dit onderdeel van de jaarrekening is overigens een landelijke. Met name de kwaliteit van de declaraties van een aantal grote (landelijke) zorgaanbieders is hier de oorzaak van.

In de afgelopen weken hebben we nog diverse afrekeningen en declaraties (voorzien van accountantsverklaring) ontvangen van zorgaanbieders op het gebied van de nieuwe WMO en Jeugdzorg taken. Deze afrekeningen komen in de plaats van de prognoses die wij op basis van de daadwerkelijke declaraties hadden opgenomen. Per saldo leidt dit tot een aanpassing van de toevoeging aan de bestemmingsreserve sociaal domein met € 423.000. In de concept jaarrekening die u op 24 mei heeft besproken werd nog uitgegaan van een toevoeging van € 502.000. Dit wordt nu € 925.000. Dit is op dit moment de meest actuele stand van zaken. Hiermee sluiten we het boekjaar 2015 af voor dit onderdeel.

Deze niet bestede middelen van de nieuwe taken binnen het nieuwe sociaal domein (€ 925.000) voegen we toe aan de bij deze jaarrekening in te stellen bestemmingsreserve sociaal domein. Dit past binnen het coalitieakkoord waarin we hebben afgesproken om de nieuwe taken budgettair neutraal uit te voeren. Daarnaast geldt dat in dit transitiejaar, waarin voor alle partijen de continuïteit van zorg voorop heeft gestaan, we worden geconfronteerd met fouten en onzekerheden die voor een groot deel vanuit de keten komen en bij de gemeenten neerslaan; een extra reden om de niet bestede middelen te reserveren. Mochten er nog nieuwe afrekeningen en declaraties binnen komen dan zullen wij dit in 2016 verrekenen met de betreffende bestemmingsreserve. Zie hiervoor ook beslispunt 2.

De verwachting is dat bij de geplande raadsbehandeling het definitieve rapport van bevindingen en de verklaring van de accountant nog niet beschikbaar is. De belangrijkste oorzaak van de vertraging van de accountantscontrole is gelegen in de controle van de lasten en verplichtingen in het sociaal domein. Dit is een landelijk probleem. Voorgesteld wordt om de behandeling van het jaarverslag daardoor niet te vertragen maar de bevindingen van de accountant op een later tijdstip te behandelen.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

De jaarstukken 2015 bestaan uit de programmaverantwoording en de jaarrekening. Met de programmaverantwoording wordt in de begrotingshoofdstukken ingegaan op de belangrijke inhoudelijke ontwikkelingen in 2015. De jaarrekening bestaande uit de balans per 31-12-2015, het overzicht van baten en lasten en de toelichtingen daarop, geeft inzicht in de financiële ontwikkeling in het verslagjaar. Het rekeningresultaat (nadelig 3,3 miljoen) wijkt ruim 4 miljoen euro af van het geraamde resultaat. De belangrijke financiële afwijkingen worden in hoofdstuk vier vermeld en in de toelichting op het overzicht van baten en lasten (hoofdstuk 7.4) per product nader geanalyseerd. Het batig saldo draagt bij aan de beoogde versterking van het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Wij vragen uw raad de aangepaste versie van het jaarverslag en de jaarrekening 2015 vast te stellen. Het college moet de vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag in ieder geval vóór 15 juli aan gedeputeerde staten zenden.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. Het jaarverslag 2015 van de gemeente Hengelo vast te stellen en de daarin opgenomen toelichting, analyses, conclusies en aanbevelingen, te aanvaarden als verantwoording van het college over het gevoerde beleid en beheer in 2015;
2. De niet bestede middelen van de nieuwe taken uit het sociaal domein ad €925.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve sociaal domein;
3. De lasten over het jaar 2015 vast te stellen op afgerond € 286.023.000, de baten op € 284.163.000 en daarmee het gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten te bepalen op € 1.860.000 nadelig;
4. Het gerealiseerde resultaat te bepalen op € 3.312.000 nadelig, tot stand gekomen door het doen van dotaties aan reserves van afgerond € 21.647.000 en onttrekkingen aan reserves van € 20.196.000;
5. Van dit resultaat een bedrag van € 55.000 te bestemmen voor herstel stormschade 2015 en € 3.367.000 te onttrekken aan de algemene reserve;
6. Het balanstotaal ultimo 2015 vast te stellen op afgerond € 802.412.000 en het eigen vermogen na bestemming op afgerond € 41.479.000.

FINANCIËLE ASPECTEN

Ten laste van het rekeningresultaat een bedrag van € 55.000 te bestemmen voor het herstel van de stormschade 2014 en € 3.367.000 te onttrekken aan de algemene reserve.

BIJLAGE(N)

Jaarverslag en jaarrekening 2015

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

RAADSBSLUIT**C01**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2013006	Tiebot, Gijs	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Jaarverslag en jaarrekening 2015 gemeente Hengelo			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGLO BESLUIT:

1. Het jaarverslag 2015 van de gemeente Hengelo vast te stellen en de daarin opgenomen toelichting, analyses, conclusies en aanbevelingen, te aanvaarden als verantwoording van het college over het gevoerde beleid en beheer in 2015;
2. De lasten over het jaar 2015 vast te stellen op afgerond € 286.023.000, de baten op € 284.163.000 en daarmee het gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten te bepalen op € 1.860.000 nadelig;
3. Het gerealiseerde resultaat te bepalen op € 2.387.000 nadelig, tot stand gekomen door het doen van dotaties aan reserves van afgerond € 20.722.000 en onttrekkingen aan reserves van € 20.196.000;
4. Van dit resultaat een bedrag van € 55.000 te bestemmen voor herstel stormschade 2015 en een bedrag van € 2.442.000 te onttrekken aan de algemene reserve;
5. Het balanstotaal ultimo 2015 vast te stellen op afgerond € 802.412.000 en het eigen vermogen na bestemming op afgerond € 41.479.000;
6. Binnen de algemene reserve een bedrag van € 4.509.000 te oormerken als 'Algemene Reserve Zorg' en dit geoormerkte geld zichtbaar te houden in komende rapportages;
7. Draagt de griffier op om de accountant te verzoeken de werkwijze bij het vaststellen van de activa van Warmtenet Hengelo schriftelijk te verantwoorden en de raad hierover te informeren.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van B&W heeft het jaarverslag en de jaarrekening over 2015 opgesteld en biedt deze stukken ter vaststelling aan aan de gemeenteraad. In de programmarealisatie van het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de inhoud van het gevoerde beleid en beheer. In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de financiën, die daarmee gemoeid waren. In een eerdere versie van de jaarstukken werd nog een batig saldo van ruim 7 miljoen euro gepresenteerd. Door het besluit tot verzelfstandiging van het warmtenet, waarbij de totale boekwaarde van de activa moet worden afgeboekt, slaat dit rekeningresultaat om in nadelig saldo van ruim 3,3 miljoen euro.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGLO,**06-07-2016**

De griffier

De voorzitter

4: De financiën van de gemeente Hengelo

4.1 Saldo jaarrekening

De jaarrekening, zoals deze in hoofdstuk 7 van dit jaarverslag is opgenomen, sluit met een totaal van saldo van baten en lasten van € 3.312.000 nadelig. Na de verwerking van de laatst vastgestelde begrotingswijziging 2015 was sprake van een verwacht batig saldo van bijna € 1.077.000. Een te verklaren afwijking daarom van afgerond € 4.389.000. Hieronder wordt ingegaan op de meest opvallende afwijkingen. Een meer uitgebreide toelichting op ook de kleinere verschillen vindt u in hoofdstuk 7.4 - Toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Meest opvallende afwijkingen:

Bedragen * € 1.000. V = Voordeel en N = Nadeel

001 – Bestuursorganen De overschrijding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door noodzakelijke extra stortingen in de voorziening pensioen wethouders door lagere rente en het vertrek van een wethouder.	350 N
330 – Warmtenet Op 31 mei 2016 heeft het college ingestemd met het voorstel 'Verzelfstandiging Warmtenet Hengelo in een tweetal BV's' (2009221) en ter instemming aan uw raad toegezonden. Onderdeel van dit voorstel is om de activa van Warmtenet 'om niet' over te dragen aan genoemde BV's. Dit houdt in dat de huidige boekwaarde van deze activa moet worden afgewaardeerd naar nul. Deze boekwaarde bedraagt per 31-12-2015 € 10,35 miljoen. Dit bedrag dient – als belangrijke gebeurtenis na balansdatum – alsnog ten laste van het rekeningresultaat van 2015 te worden gebracht.	10.350 N
511 – Muziekschool De verwachte reorganisatiekosten en kosten van afvloeiing van personeel worden geschat op € 1.750.000. Omdat de ontslagen in 2015 zijn aangezegd is voor de kosten die hieruit voortvloeien een voorziening gevormd. Hierover bent u op 23 februari al per raadsbrief geïnformeerd (zaaknummer 2009288).	1.750 N
530 – Zwembaden In 2015 was weer sprake van stabiele groei in inkomsten vanuit abonnementen en zwemonderwijs. Dit werd o.a. veroorzaakt door de mooie zomer. Ook de baten uit de horecaexploitatie vielen gunstig uit.	300 V
560 – Openbaar groen Vanwege de stormschade is een extra budget toegekend dat voor een groot deel nog niet kon worden besteed (zie ook bestemmingsvoorstel). Daarnaast is in afwachting van de nieuwe Nota Spelen nog niet volledig gebruik gemaakt van budget spelen.	140 V
610 – Bijstand Het definitieve BUIG-budget 2015 is ruim € 200.000 hoger vastgesteld; het aantal uitkeringsgerechtigden en de gemiddelde uitkering zijn lager dan geraamd; het resultaat ROZ pakt gunstiger uit door een correctie op het huisvestingsaandeel in de doorberekende overhead en hogere omzet van starters- en bedrijfsadviesing.	430 V
661/670 – W.M.O.-verstrekkingen Wonen en hulpmiddelen (+140.000). Bij de woonvoorzieningen is sprake van een onderschrijding door de aanpassing van het verstrekkingenpakket, aanscherping van criteria en meer preventieve maatregelen. Vervoer (+ 600.000). De vervoersvoorzieningen (Regiotaxi) laten door een scherp contract met de vervoerder een voordeel zien. Er zijn verhoudingsgewijs echter veel klachten. De verhouding prijs/kwaliteit staat flink onder druk en heeft ertoe geleid dat Regiotaxi vervoer opnieuw aanbesteed gaat worden. Dit zal ongetwijfeld	740 V

leiden tot nieuwe en hogere tarieven.	
<p>662 – W.M.O.-huishoudelijke verzorging uitvoering HH (+ 678.000). Door de korting van het Rijk van maar liefst 40% was het noodzakelijk om de huishoudelijke hulp (HH) op een andere, nieuwe wijze te organiseren met een beperkter takenpakket. Gekozen is voor een resultaatgerichte aanbesteding (na goede afstemming met de gecontracteerde aanbieders). Daarbij is geanticipeerd op verdere bezuinigingen per 2016 en 2017.</p> <p>Er wordt door de hoogte van de eigen bijdrage een fors lager beroep gedaan op huishoudelijke hulp.</p> <p>HHT (+792.000). Deze huishoudelijke hulp toelage (HHT) is bedoeld om het verlies aan werkgelegenheid als gevolg van de grote bezuiniging op het budget voor HH te verzachten. Het omvat het aanbieden van een "Dienstenbon" waarmee mensen aanvullende schoonmaakwerkzaamheden kunnen kopen bij de voor HH gecontracteerde aanbieders. Het gebruik van de bonnen is beduidend minder dan verwacht, ook nadat wij de eigen bijdrage hebben verlaagd van € 8,75 naar € 5,00. Het gaat hier om tijdelijke middelen.</p>	1.470 V
<p>672.1 WMO-huishoudelijke verzorging PGB</p> <p>De hoogte van de eigen bijdrage voor huishoudelijke verzorging heeft ertoe geleid dat ongeveer 250 mensen gestopt zijn met een beroep op deze voorziening</p>	484 V
<p>677 – Eigen bijdragen huishoudelijke verzorging (CAK)</p> <p>Er zijn namelijk twee soorten eigen bijdragen voor voorzieningen, die van huishoudelijke verzorging en die van begeleiding en dagbesteding. Het CAK, de organisatie die verantwoordelijk is voor het innen van de eigen bijdrage, maakt geen onderscheid tussen beide. Binnen dit product is sprake van een meevaller van € 890.000. Voor een juiste beoordeling moet rekening worden gehouden met het nadeel van € 568.000 op de raming van eigen bijdrage WMO (nieuwe taak in het kader van de transitie). Dit nadeel is onderdeel van de overheveling van de saldi binnen het sociaal domein aan de bestemmingsreserve sociaal domein.</p>	890 V
<p>6 - (diverse functies) Decentralisatie sociaal domein</p> <p>Hieronder vallen nieuwe taken van de Jeugdzorg en WMO. Bij beide zijn de opgenomen bedragen aannames van het besteedde budget, gebaseerd op daadwerkelijke declaraties die zijn binnen gekomen en een prognose van declaraties die nog komen aan de hand van verplichtingen die met aanbieders zijn aangegaan.</p> <p>Voor zowel de Jeugdzorg als de Wmo kan gemeld worden dat er voor PGB (Persoonsgebonden Budget) fors minder is uitgegeven dan begroot. Dit komt omdat veel PGB-contracten zijn beëindigd en nauwelijks nieuwe zijn teruggekomen, terwijl wel veel nieuwe Zin (Zorg in Natura) is gestart. Conform beleid van college en raad.</p> <p>Jeugdzorg (- 968.000). De grootste overschrijding zit bij Geestelijke gezondheidszorg. Dit komt door een verschuiving van inzet vanuit PGB naar ZIN. Dit geldt ook voor Specialistische jeugdhulp en gesloten jeugdzorg. Ook daar zien we bij ZIN een overschrijding. Daar staat tegenover dat er een forse overschrijding is op het PGB-budget.</p> <p>Ook bij jeugdhulp begeleiding zit een forse overschrijding. De middelen hiervoor zijn niet begroot onder jeugdzorg, maar onder de Wmo.</p> <p>WMO (+ 1.893.000). Deze overschrijding kent verschillende oorzaken. De belangrijkste is de 'verkeerd' geboekte middelen jeugdhulp begeleiding, die bij jeugdzorg zijn geboekt, maar begrotingstechnisch onder de Wmo vallen.</p> <p>Een deel van de overschrijding heeft ook te maken doordat de uitname vanuit het Rijk voor 2015 niet is doorgegaan. Het Rijk wilde dit doen omdat 2014 al dalende uitgaven AWBZ liet zien en deze trend zich in 2015 e.v. door zou zetten. In die zin is het logisch dat wij een deel van het budget overhouden.</p> <p>Opgeteld is er sprake van een overschrijding van € 925.000. Deze niet bestede middelen uit het sociaal domein zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein. Dit op basis van het in de begroting vastgelegde uitgangspunt van</p>	0 V

budgettaire neutraliteit. Daarnaast geldt dat in dit transitiejaar, waarin voor alle partijen de continuïteit van zorg voorop heeft gestaan, we worden geconfronteerd met fouten en onzekerheden die voor een groot deel vanuit de keten komen en bij de gemeenten neerslaan; een extra reden om de niet bestede middelen te reserveren.	
830 – Grondexploitatie De bezuinigingstaakstelling grote projecten kon slechts ten dele worden gerealiseerd (nadeel € 360.000). De taakstelling is in het financieel perspectief 2016-2019 geheel ingetrokken. De advisering rond de inrichting van het vastgoedbedrijf laat daarnaast een nadeel van € 90.000 zien. De erfpachten zijn dit jaar geïnventariseerd en daaruit is gebleken dat de huidige waardering van de erfpachtgronden € 3,5 miljoen te laag is. Er heeft een herwaardering tot dit bedrag plaats gevonden; het voordeel is gestort in de reserve grondexploitaties en heeft dus geen gevolgen voor de algemene middelen. Over deze herwaardering bent u geïnformeerd bij de Nota Erfpacht (2005310).	450 N
913 – Deelnemingen Op de valreep van de tweede beleidsrapportage 2015 werd de eenmalige uitkering van Verkoop Vennootschap B.V. gemeld. Een groot deel van het fonds, waaruit de verplichtingen rond de overname van Essent door RWE worden afgewikkeld kon uiteindelijk vrijvallen. Daarnaast valt de voorziening vrij die destijds is gevormd voor de achtergestelde lening aan IJsselmij-EDON-Essent. Deze voorziening kan vrijvallen omdat met Essent is overeengekomen dat deze lening in 2016 wordt afgelost.	700 V 450 V
921 – Gemeentefonds In de raadsbrief "Decembercircular 2015 gemeentefonds" (zaaknummer 2004962) bent u uitgebreid geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen als gevolg van deze circular. De belangrijkste ontwikkeling was de bijstelling van de gemeentelijke aantallen voor de verschillende verdeelmaatstaven. Dit gaf een (onverwacht) zeer positief effect van € 912.000 in het uitkeringsjaar 2015. Daarnaast een voordeel door afrekening van het jaar 2014.	1.200 V
922 – Begrotingstechnische correcties Het gaat om voordelen door het nauwelijks besteden van de post onvoorzien, BTW correcties en niet aanwenden van stelposten uit het gemeentefonds.	450 V
922 – Onroerend zaakbelastingen Er is sprake van een meevallende volumeontwikkeling en een lager aantal toegepaste verminderingen.	100 V
960 – Saldo kostenplaatsen Dit voordeel t.o.v. de begroting wordt voor € 500.000 veroorzaakt door lagere personeelslasten als saldo van vacatureruimte (voordeel) en garantiesalarissen en bovenformatief personeel (nadeel). Daarnaast is sprake van onderbesteding in de huisvestingssfeer (+€ 400.000), door o.a. uitgesteld onderhoud vanwege de plannen voor stadhuis en stadskantoor.	900 V
Saldo kleinere voor- en nadelen Voor een toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 7.4	254 V
Totaal afwijkingen	4.392 N

4.2 Structurele effecten

Veel van de hiervoor genoemde afwijkingen hebben slechts een incidenteel karakter en zijn dus niet van invloed op het financieel meerjarenperspectief. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die wel structureel zijn, maar al zijn verwerkt in de lopende begroting of het meerjarenperspectief. De overige structurele afwijkingen zullen bij de eerste beleidsrapportage in de begroting 2016 en/of de Kadernota 2017-2020 worden verwerkt.

4.3 Dekkingsvoorstel

Bij de tweede beleidsrapportage 2015 werd een bedrag van € 80.000 toegevoegd aan het budget groenonderhoud. Hiervan is in het boekjaar slechts € 25.000 besteed omdat de belangrijkste herplant pas in het voorjaar 2016 kan gebeuren. Om dit te kunnen realiseren dient het restant budget (€ 55.000) te worden overgeheveld naar 2016.

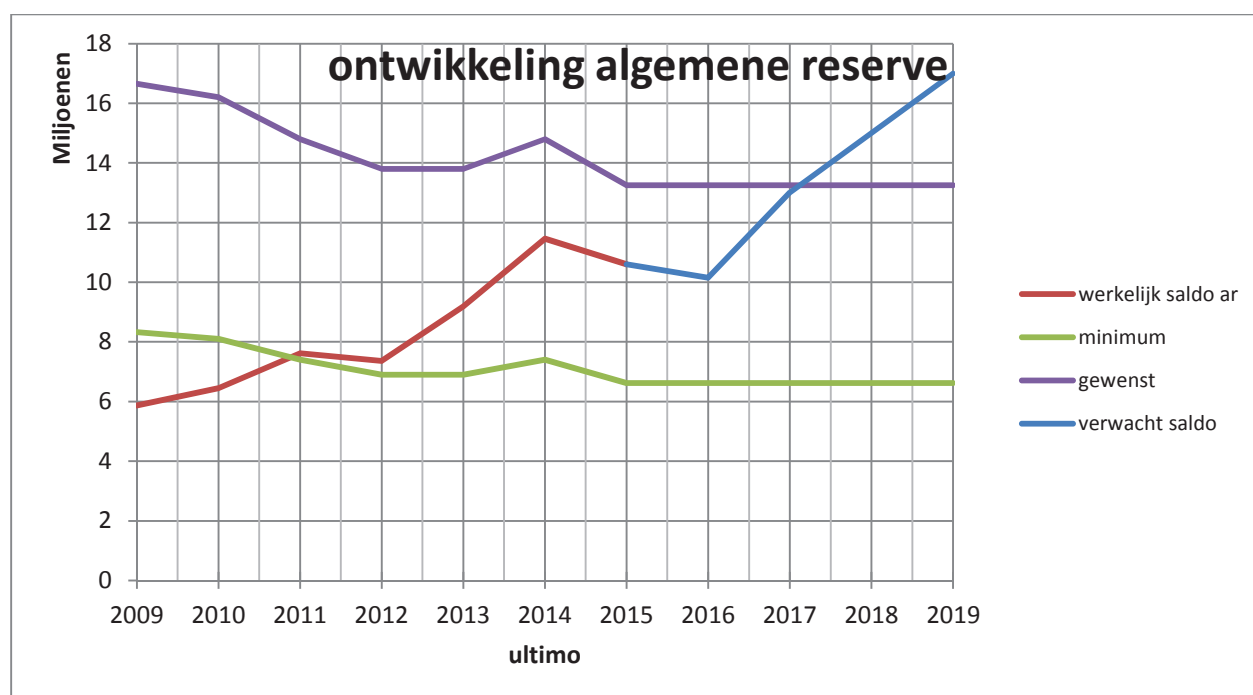
Het totaal nadelig saldo bedraagt daarmee € 3.367.000; voorgesteld wordt dit te onttrekken aan de algemene reserve.

4.4 Ontwikkeling algemene reserve

"Sinds de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (2004) wordt in de gemeentelijke beleidsinstrumenten aandacht gevraagd voor het weerstandsvermogen. In Hengelo is het weerstandsvermogen steeds beoordeeld vanuit de confrontatie tussen de kwantificeerbare risico's en de reservepositie in zijn geheel (algemene reserves en niet bekleemde bestemmingsreserves). In de paragraaf Weerstandsvermogen (hoofdstuk 6.2) wordt daar uitvoerig op in gegaan. De laatste tijd ligt de focus vanwege conjuncturele ontwikkelingen meer op de wenselijke hoogte van de algemene reserve als direct beschikbare weerstandscapaciteit (de bufferfunctie van het eigen vermogen)."

Met die overwegingen besloot uw raad op 26 juni 2012 afspraken te maken over de minimale en gewenste hoogte van de algemene reserve. De algemene reserve dient te allen tijde minimaal 25% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen en op termijn toe te groeien naar de helft daarvan.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling sinds 2009 zichtbaar gemaakt.

De omvang van de algemene reserve laat in 2015 een licht dalende lijn zien. De daling is in overeenstemming met de door de raad vastgestelde mutaties. In het werkelijk saldo (eind 2015) is het rekeningssaldo 2015 nog niet verwerkt. Indien dit geheel wordt onttrokken aan de algemene reserve daalt de algemene reserve in 2016 verder (zie lijn verwacht saldo). Na 2016 zal dit weer kunnen worden aangezuiverd, uitgaande van een neutraal rekeningresultaat en o.a. de in de begroting opgenomen structurele storting van € 2 miljoen.

Door de afwaardering en het afstoten van Warmtenet kan het gemeentelijke risicoprofiel worden verlaagd. Hierdoor daalt ook de gewenste en minimum hoogte van de algemene reserve. Het warmtenet was namelijk als grootste risicopost opgenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

4.5 Voortgang bezuinigingen

Het jaar 2015 stond wederom in het teken van bezuinigingen. Terwijl we nog druk bezig waren met het realiseren van lopende bezuinigingen is gebleken dat er opnieuw een bezuinigingsronde voor de komende jaren noodzakelijk was.

In beide beleidsrapportages in 2015 is aangegeven dat de lopende taakstellingen grotendeels zijn gerealiseerd. Ook zijn de moeilijk te realiseren bezuinigingen gerapporteerd. Het gaat om de taakstellingen evenementen, kinderopvang, subsidietrajecten, verlichting exploitatie, landbouwgronden en plannen stedelijke ontwikkeling, bezuinigingen tot een totaal van ruim € 900.000. Vanaf 2016 zijn deze taakstellingen verwerkt in het financieel perspectief en maakten daarmee deel uit van het financieel kader voor de maatschappelijke takenverkenning (blz 42, collegevoorstel kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019). In het laatste jaar dat deze taakstellingen nog gedeeltelijk in de begroting waren verwerkt is alleen van de taakstelling subsidietrajecten € 260.000 gerealiseerd. Met de in 2015 uitgevoerde maatschappelijke takenverkenning is een nieuwe bezuinigingsronde in de begrotingscyclus 2016 e.v. verwerkt. Over de voortgang daarvan zult u in de komende beleidsrapportages worden geïnformeerd.

5. Programmarealisatie

5.1 Centrale thema's

5.1.1 Transities

Een groot aantal taken binnen het sociaal domein is per 1 januari 2015 van het Rijk overgedragen naar de lokale overheid. De taken die overgedragen zijn, betreffen de jeugdzorg, de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de Participatiewet. Daarnaast is ook het Passend Onderwijs ingevoerd. Het Rijk wil daarmee de hulpverlening dichterbij de inwoner brengen met minder en eenvoudiger regels. Het Rijk gaat er vanuit dat het voor onze inwoners beter zal worden en ook dat het goedkoper kan.

In onderstaand schema is aangegeven in welke begrotingshoofdstukken de transities aan de orde komen.

Hoofdstuk: Transitie:	1 Economie, werk en inkomen	2 Onderwijs en Jeugd	3 Welzijn en Zorg
Participatiewet	x		
Jeugdzorg		X	
AWBZ/WMO			x
Passend onderwijs		X	

In de volgende hoofdstukken staat meer informatie over de activiteiten en werkzaamheden die bij de nieuwe taken horen. In deze paragraaf gaan we in op de onderdelen van de transities die op meerdere hoofdstukken van toepassing zijn. Door integraal te werken, over de verschillende hoofdstukken heen, kunnen we 'winst' boeken. Dat is nodig gezien de opgelegde korting door de rijksoverheid.

Voor gedetailleerdere informatie over de transities verwijzen we naar het beleidsplan '*Met respect ... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning*'.

Algemeen

Voor het Zorgloket stond 2015 in het teken van het informeren en adviseren van Hengelose inwoners over de (effecten van de) transities. De meeste gestelde vraag was: waar moet ik zijn voor..., bijvoorbeeld persoonlijke verzorging of begeleiding. Of, wanneer moet ik nu bij de gemeente zijn en wanneer bij het CIZ? Vooral veel onduidelijkheid, waarbij het zorgloket een goede wegwijsfunctie heeft vervuld. Daarnaast waren er veel vragen over de vele wijzigingen met het persoonsgebonden budget en de inkomensafhankelijke eigen bijdrage.

De prioriteit heeft in 2015 verder gelegen bij het verstrekken van de zorg die nodig is voor de burger. Onze medewerkers hebben veel huisbezoeken uitgevoerd en de benodigde zorg voor de burgers toegekend. We hebben er bewust voor gekozen om de benodigde zorg zo snel mogelijk in te zetten. Vaak ontvingen cliënten bij een toekenning pas de beschikking en het verslag nadat de benodigde zorg was ingezet. Dit is formeel niet juist, maar een bewuste keuze omdat we in 2015 te kampen hadden met achterstanden in de afwikkeling van meldingen en we het nodig vonden om de zorg zo snel mogelijk in te zetten.

Daarna is gericht gekeken naar het op orde brengen van de systemen, zowel bij het landelijk ontwikkelde 'Gegevensknooppunt', alsook bij zorgaanbieders en ons als gemeente. Ter bevordering van de snelle afhandeling van zorgtoewijzingen en facturen moesten alle gemeenten worden aan gesloten op het 'Landelijk Gegevensknooppunt'. Tegelijkertijd moest uiteraard ook onze eigen applicatie voor de primaire vastlegging van de werkprocessen Jeugd en Wmo uitgebreid, ingericht en gevuld worden. Dit heeft meer tijd gevraagd dan wij hadden verwacht, waardoor we pas laat cijfers konden opnemen in de rapportages richting gemeenteraad.

Inmiddels is dit op orde en kunnen we aan de hand van cijfers en ervaringen nadenken over de door de wetgever beoogde veranderingen in ons stelsel voor maatschappelijke ondersteuning.

De Participatiewet heeft dergelijke aanloopproblemen met systemen niet gehad. De focus vanuit deze hoek van het sociaal domein heeft onder andere gelegen op het in beeld brengen van schoolverlaters van het voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en de entree-opleidingen. 78 leerlingen zijn inmiddels opgenomen in het doelgroepenregister. Dit houdt in dat zij in aanmerking kunnen komen voor door werkgevers beschikbaar gestelde banen in het kader van de banenafspraken en de daarbij behorende ondersteuningsinstrumenten.

Ook is er aandacht voor de doelgroep uitkeringsgerechtigden die niet kunnen werken. Er zijn op 1 juli 2015 twee participatiecoaches gestart die voor deze groep samen met het Steunpunt Vrijwilligers Hengelo kijken naar mogelijkheden voor vrijwilligerswerk in de wijken.

Daarnaast is er vanuit het Werkbedrijf in september 2015 een regionale campagne gestart voor werkgevers over de mogelijkheden van de Participatiewet.

Financieel

De overgedragen taken naar de gemeenten worden bekostigd uit het deelfonds sociaal domein van het gemeentefonds. In de begroting 2015 is deze uitkering - volgens een verdeelmodel gebaseerd op historische kosten - in zijn geheel toegedeeld aan de nieuwe taken op het terrein van de transitie. De werkelijke kosten over 2015 inclusief het onderhanden werk blijven over het geheel gezien binnen deze ramingen. Al in het Coalitieakkoord 2014-2018 hebben wij als uitgangspunt geformuleerd dat de uitvoering van de decentralisaties moet passen binnen de overgedragen middelen. Dit uitgangspunt is ook overgenomen door uw raad bij de Kaderbrief 2015-2018 en de Beleidsbegroting 2015-2018. Op grond hiervan hebben wij gemeend de niet bestede budgetten in het eerste jaar van uitvoering van de gedecentraliseerde taken te reserveren in door uw raad in te stellen reserves "Sociaal domein jeugd" en "Sociaal domein WMO". Voor de hoogte van deze dotaties verwijzen we naar hoofdstuk 7.4 – Financiële analyses. Op basis van de ervaringen in dit eerste jaar zullen de budgetten 2016 e.v. – nog steeds binnen het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit - mogelijk worden geactualiseerd. Zo mogelijk wordt dit geëffectueerd bij de eerste beleidsrapportage 2016.

Innovatiebudget

Over het jaar 2015 was een bedrag van € 886.000, - beschikbaar om veranderingen en innovaties te stimuleren. In 2015 zijn daaruit de volgende projecten gefinancierd:

- Het project *Huisartsen en Jeugdzorg*, waarin huisartsen en de gemeente samenwerken. Wij hebben uw gemeenteraad hierover in december 2015 nog geïnformeerd. Het project heeft tot doel jeugdigen sneller op de juiste plek krijgen, onnodige doorverwijzing te voorkomen en medicalisering tegen gaan. Andere doelen van het project zijn: kostenbesparing en een betere kostenbeheersing van de inzet van de middelen voor jeugdzorg.
- Het project *MBO sociaal werker*, waarin de sociale wijkteams van Wijkkracht worden aangevuld met een aantal MBO professionals. Het doel is cliënten die baat hebben bij een vorm van praktische hulp snel, dichtbij en voorliggend te ondersteunen. De eerste resultaten laten zien dat de inzet van de MBO sociaal werker een meerwaarde heeft. Er wordt snel hulp ingezet daar waar nodig. De lijntjes tussen de gemeentelijke toegangsteams en Wijkkracht zijn kort. Hierdoor kan duurdere zorg voorkomen worden.
- Daarnaast is in 2015 een klein deel van het innovatiebudget gebruikt om een aantal veranderingen bij cliëntenraden teweeg te brengen en voor de voorbereiding tot het realiseren van een brede adviesraad voor het sociale domein.

Jeugdhulp en Wmo

Wijkkracht

In Hengelo functioneren sinds 2015 drie integrale wijkteams, onder de naam Wijkkracht. Dit is het samenwerkingsverband van Carintreggeland (inclusief Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH), Scala Welzijnswerk en Stichting Informele Zorg Twente (SIZT)). In het jaar 2015 hebben 2166 mensen met een individuele ondersteuningsvraag de weg gevonden naar Wijkkracht (dit betreft een voorlopig cijfer in afwachting van de definitieve verantwoording). Het grootste aantal vragen komt via het zorgloket bij Wijkkracht terecht.

Wijkkracht is inzetbaar voor alle inwoners in een wijk, zijn makkelijk te raadplegen en spreken ook zelf inwoners aan en kunnen waar nodig direct ondersteunen (korte interventies). De Hengelose aanpak kenmerkt zich door het bijeen brengen van een collectieve aanpak (samenlevingsopbouw) en het individuele werk (hulpverlening). Deze aanpak biedt vele voordelen. Medewerkers die signaleren dat een bepaalde problematiek veel voorkomt, kunnen direct schakelen met collega's in het team, zodat er een collectieve aanpak op ontwikkeld wordt.

Clïëntondersteuning

Met ingang van 2015 is de gemeente verantwoordelijk geworden voor de cliëntondersteuning. Voorheen was dit ondergebracht bij Stichting MEE. In Hengelo is de uitvoering van de onafhankelijke cliëntondersteuning onder gebracht bij Wijkkracht. Er is landelijk een checklist ontwikkeld om te toetsen of je als gemeente goed met cliëntondersteuning bezig bent. Het gaat dan om de volgende punten: staat het in het beleidsplan, is het voldoende onafhankelijk, is het levensbreed, hoe is de toegankelijkheid, hoe wordt er bekendheid aan gegeven, wordt de kwaliteit getoetst en is er inspraak vanuit de cliënten georganiseerd. We hebben deze checklist eind 2015 ingevuld en kunnen in Hengelo al goed voldoen aan al deze punten.

VTT

Veilig Thuis Twente (VTT) is de organisatie die in Twente verantwoordelijk is voor de advies- en meldpunt functie huiselijk geweld en kindermishandeling en de crisisdienst. Regionaal heeft VTT het eerste half jaar AANTALLEN uitgevoerd. Opvallend is dat met name het aantal onderzoeken en meldingen fors hoger ligt dan geraamd. Het hoge aantal onderzoeken is zorgwekkend en onderzocht wordt waardoor dit komt. Het grote aantal meldingen komt waarschijnlijk door de landelijke campagne die is geweest. Blijkbaar weten de Twentse inwoners het VTT goed te vinden. Deze toename leidt wel tot discussie over de hoogte van het budget.

Eigen bijdrage, ouderbijdrage en Pgb

In 2015 heeft het college de gemeenteraad een paar keer geïnformeerd over de eigen bijdrage Wmo, de ouderbijdrage Jeugdhulp en het Persoonsgebonden budget.

Ouderbijdrage Jeugdhulp

Naar aanleiding van een landelijke discussie over de wenselijkheid en kosteneffectiviteit van de ouderbijdrage heeft Staatssecretaris Van Rijn een onderzoek hiernaar ingesteld. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek heeft hij in overleg met de VNG besloten tot het afschaffen van de ouderbijdrage. In Hengelo hebben wij in afwachting van deze discussie geen ouderbijdrage geïnd.

Eigen bijdrage Wmo

De eigen bijdrage voor de Wmo, welke wordt berekend en geïnd door het Centraal Administratie Kantoor (CAK), zijn vanaf 1 januari 2015 landelijk omhoog gegaan. Dit komt door het wegvallen van de Wtcg tegemoetkoming. Tot 1 januari 2015 werd de Wtcg tegemoetkoming automatisch van de eigen bijdrage afgetrokken. Dat is vanaf 2015 dus niet meer mogelijk waardoor mensen ongeveer 33% meer eigen bijdrage betalen. Ondanks het feit dat wij mensen met een laag inkomen en veel zorgkosten compenseren via een collectieve zorgverzekering, valt de eigen bijdrage voor een groot aantal cliënten (veel) hoger uit. Voor wat betreft de huishoudelijke ondersteuning heeft dit geleid tot ongeveer 120 vragen, klachten of bezwaren (en soms aanpassingen). Over de eigen bijdrage voor begeleiding en kortdurend verblijf zijn ook vragen en klachten binnen gekomen, maar een groot deel van deze eigen bijdragen voor 2015 zijn door het CAK nog niet in rekening gebracht.

Pgb

Alle indicaties Persoonsgebonden budget (Pgb) zijn herbeoordeeld door middel van een huisbezoek. Wij hebben daarmee gekozen voor om een brede vraagverheldering volgens de huidige werkwijze, om zo een reële inschatting te maken van wat nodig is aan ondersteuning. In totaal gaat het over ongeveer 700 pgb-budgetten in Hengelo. Het betreft o.a. ongeveer 350 budgetten hulp bij het huishouden, 150 budgetten begeleiding / dagbesteding en 35 budgetten jeugd. Wij hebben extra medewerkers ingezet, het aantal huisbezoeken verdubbeld en de inzet op fraude-aanpak geïntensiveerd. Het is ons echter niet gelukt om alle Pgb-houders te bezoeken. Wij hebben de voorkeur gegeven aan een zorgvuldige beoordeling van de individuele situatie (maatwerk). Om rechtsongelijkheid te voorkomen is uiteindelijk besloten alle nieuwe indicaties Pgb te laten ingaan per 1 mei 2016 en de oude indicaties Pgb tot die tijd te laten doorlopen.

Participatiewet

In 2015 hebben wij in regionaal verband gewerkt aan de implementatie van de Participatiewet. Daarbij ondervinden wij wel vertraging door achterblijvende of wisselende regelgeving vanuit het Rijk. Via VNG-commissie Werk en Inkomen en de G32 zijn we intensief betrokken bij de verbeteringen en vereenvoudigingen die noodzakelijk zijn in de uitvoering.

Per 31 december 2015 zijn de volgende aantallen voor Hengelo relevant:
Opgenomen in het doelgroepregister (en bij matching dus meetellend voor de banenafspraken):

Wajongers (vòòr 2015) en vallend onder de re-integratieverantwoordelijkheid van UWV:	niet bekend bij gemeente
Wachtlĳst Wsw per 1-1-2015:	61
Aantal aanvragen ABA*	39
Aantal toekenningen doelgroepregister	30
Aantal VSO-schoolverlaters 2015	29
Aantal PRO-Entree-schoolverlaters (voorlopig in DG-reg.)	49
Aantal afgewezen Wajongers 2015	niet bekend bij gemeente

(*ABA= Aanvraag beoordeling arbeidsvermogen bij UWV)

Naast deze aantallen is de gemeente ook verantwoordelijk voor re-integratie en/of participatie van (situatie per 31-12-2015):

Mensen met een uitkering ikv Participatiewet (oud-WWB-ers)	2148
IOAW	124
IOAZ	8

Het fenomeen ABA (Aanvraag Beoordeling Arbeidsvermogen) is pas in de tweede helft van 2015 ingevoerd. Vanaf die datum kunnen burgers zelf en gemeenten een beoordeling bij UWV aanvragen. De uitkomst geeft aan of men zelfstandig het WML kan verdienen òf dat-wanneer dit niet het geval is- men opgenomen kan worden in het zgn. doelgroepregister. De mensen die in dat doelgroepregister staan kunnen gematcht worden met de extra door de werkgevers en overheid beschikbaar gestelde banen in het kader van de vrijwillige banenafspraken.

Werkbedrijf

Binnen de Participatiewet is het regionale Werkbedrijf verantwoordelijk voor de koppeling van de door de werkgevers beschikbaar gestelde banen en de mensen uit het doelgroepregister die niet zelfstandig in staat zijn het WML te verdienen vanwege hun ziekte of gebrek. Het regionaal Werkbedrijf is een netwerkorganisatie van werkgevers, werknemers, gemeenten en UWV. Het is operationeel vanaf 12 december 2014. In 2015 heeft het Werkbedrijf de opdracht aan het Werkplein Twente (een samenwerkingsverband tussen 14 gemeenten, UWV, ROC van Twente en de SW-sector) gegeven de matching op de banen van mensen uit het doelgroepregister te verzorgen. Een groot manco is dat gemeenten (nog) geen inzage hebben in het doelgroepregister, anders dan op individueel niveau met aparte uitvraag. UWV heeft de opdracht om bij te houden hoeveel verloonde uren gerealiseerd worden t.o.v. de 0-meting van 1-1-2013. Het ministerie brengt dan cijfers uit over de realisatie van de banenafspraken. Bij brief van 27 november 2015 geeft de staatssecretaris aan dat per 31-12-2014 in Twente in de marktsector 360 extra banen en in de overheidssector min 25 extra banen t.o.v. de peildatum geregistreerd zijn. De vrijwillige banenafspraken tussen werkgevers en werknemers houdt in dat per 31-12-2016 in Twente 515 banen in de marktsector en 275 banen in de overheidssector gerealiseerd moeten worden. Een baan in het kader van de banenafspraken bestaat uit gemiddeld 25,5 verloonde uren per week. Een tweede (wettelijke) opdracht van het Werkbedrijf is het adviseren over de keuze van één loonwaardesysteem in de regio en toe te zien op een gezamenlijke werkgeversbenadering. Het loonwaardesysteem is door 14 gemeenten en UWV vastgesteld per 1 juli 2015. Er is gekozen voor het systeem Loonbalans van Competensys. De gezamenlijke werkgeversbenadering is onderdeel van Marktbewerkingsplan 2015 en 2016 van het Werkplein Twente.

Werkplein

Het Werkplein Twente is verantwoordelijk voor de werkgeversbenadering voor matching van de brede groep werkzoekenden uit Twente. Door het opbouwen van een relatie met de werkgevers wordt gekeken naar de beste plaatsingsmogelijkheden ongeacht de (uitkerings)achtergrond van de werkzoekende. Er wordt in Twente vanuit drie locaties gewerkt (Enschede, Almelo, Hengelo) onder de merknaam Werkplein Twente. Door de regionale samenwerking kan elke gemeente ten volle profiteren: Twentse werkzoekenden plaatsen op Twentse vacatures. In het jaar 2015 zijn vanuit Werkplein Twente, locatie Gieterij (waar gewerkt wordt voor Hengelo, Hof van Twente, Haaksbergen en Borne) 485 vacatures vervuld. 185 van deze vacatures werden vervuld door Hengelose werkzoekenden.

Participatiewet Nieuw Beschut

Over de stand van zaken bent u geïnformeerd via de raadsbrief over dit onderwerp (zaak 2005167).

5.1.2 Binnenstad

'Het komt niet vaak voor dat we het in Hengelo ergens over eens zijn, laat staan over een lastig onderwerp als onze Binnenstad. Laten we deze kans grijpen en met elkaar de volgende stappen zetten. Elke seconde telt ...!'
Citaat uit de visie 'Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo 2015'

Context en ontwikkelingen

In de grote steden van de G32 zien we dat vele kaarten worden gezet op vitale binnensteden. Men maakt zich daarbij met name zorgen over de leegstand, terwijl er veel minder aandacht is voor de veranderende economie met zijn gevolgen voor de binnensteden, voor nieuw kleinschalig burgerinitiatief, de trend van duurzaamheid (circulair en sociaal) en nieuw ondernemerschap. Ook in Hengelo laat de economische crisis zijn sporen na, is het koopgedrag veranderd door internetwinkels, zien we toenemende leegstand van panden (kantoren en winkels) en ondernemers, die het hoofd nog maar net of net niet meer boven water kunnen houden. Er spelen vele zaken, die de aandacht voor de Hengelose binnenstad rechtvaardigen, maar waarvoor geldt, dat er binnen de huidige werkwijze sprake is van een gebrek aan samenhang in de benadering. In dat kader kunnen onder meer de volgende onderwerpen worden genoemd, die in voorbereiding en/of reeds in uitvoering zijn:

- Stadskantoor en project Lange Wemen
- Verkeer: TOAG, fietsen en fiets parkeren irt. voetgangersgebieden.
- Parkeerbeleid, bestemmingsplannen
- Detailhandelsvisie en kernwinkelgebied
- Horecavisie en horecagebieden
- Wonen, handhaving en stadstoezicht in combinatie met sluitingstijden Horeca
- Ontwikkeling stationsomgeving
- Imago en of identiteit.

Daarnaast kent de Hengelose binnenstad een aantal specifieke ingrediënten. Zij bestaat voor een belangrijk deel uit wederopbouwarchitectuur. Waardevol in de ogen van vakdeskundigen, maar door bezoekers vaak afgedaan als kaal, lelijk en ongezellig. Het winkelgebied heeft geen duidelijke structuur en door de overmaat is het verband er uit. Het totale beeld van het vastgoed is niet best, de kwaliteit van de openbare ruimte is niet uitgesproken hoog en kent geen duidelijke identiteit.

Een andere aanpak

Het coalitieakkoord 2014-2018 heeft van de aanpak van de Hengelose binnenstad een sector- en portefeuille- overstijgend thema gemaakt. De opgave luidt 'naar een vitale en toekomstbestendige binnenstad van Hengelo'. De ernst en urgentie van wat er in de binnenstad speelt, vraagt om een andere aanpak. Tot nu toe was de benadering echter redelijk gefragmenteerd; met de roep om een andere benadering wordt nog al eens de wens geuit om één integrale visie te maken. De rol van gemeente wordt echter anders en daarmee de inzet van onze instrumenten ook. Meer samenwerking met ondernemers en vastgoedeigenaren is nodig. En een regionale aanpak zodat steden elkaar niet tegenwerken, in dezelfde vijver vissen, maar elkaar versterken. Op meerdere niveaus moet de samenwerking tussen overheid, ondernemers en vastgoedeigenaren gezocht worden.

Per 1 oktober werken we met de Stichting Centrummanagement Hengelo (SCH), Welbions, VCOH en de Rabobank samen in een nieuwe gezamenlijke uitvoeringsorganisatie (niet vanuit maar wel mét de gemeente). De nieuwe stuurgroep gaat nadenken over de opgaven die we in de binnenstad willen oppakken en denkt mee over vragen over het vinden van mensen, middelen en mogelijkheden voor verbetervoorstellen. Een kernteam concretiseert ingebrachte ideeën naar significante verbeteringen voor de binnenstad. Het kernteam maakt gebruik van een flexibele schil van mensen met vaardigheden en competenties die nodig zijn om in 'kleine teams' significante verbeteringen te realiseren. Het programmateam Binnenstad van de gemeente biedt de noodzakelijke ambtelijke afstemming en ondersteuning

Naar een vitale en toekomstbestendige binnenstad van Hengelo

Dat we de binnenstad anders gaan benaderen blijkt uit onze reactie op de visie uit het rapport pilot Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo (hierna visie TBH genoemd). Op 28 april 2015 heeft de SCH de eindrapportage aangeboden aan de verantwoordelijk wethouder Elferink. Deze visie is bedoeld als antwoord op de problematiek van de leegstand en achteruitgang in de Hengelose binnenstad. Onze reactie op de visie TBH is: 'Omarmen, Waarderen en Aansluiten!' Het is de bedoeling, dat de visie TBH als kader voor ons eigen beleid gaat functioneren.

Speerpunten voor de gemeente zijn op de eerste plaats de herinrichting van een compactere binnenstad en vooral de hoofdwinkelstraten. Op de tweede plaats doet de visie TBH ons het voorstel werk te maken van stedelijke herverkaveling, actief wegbestemmen en verevenen. Op de derde plaats gaan we waar mogelijk de maatregelen uit de 'instrumentenbox' van de visie TBH faciliteren.

De visie TBH betekent per saldo voor de gemeente:

- een ander proces (initiatieven vanuit de binnenstad)
- uitvoeren van een flexibel programma (projecten, maatregelen, acties)
- borgen inzet van mensen en middelen (organisatie en nieuw beleid)

Voor de omzetting van ideeën naar concepten en realisatie wordt gebruik gemaakt van de aanpak volgens de Gamechange Karavaan. De Gamechange Karavaan is een initiatief uit het Hengelose bedrijfsleven met als doel concepten door te ontwikkelen voor winkels of andere functies voor de binnenstad. Uiteindelijk kan daarmee de leegstand worden teruggedrongen en de aantrekkelijkheid van de binnenstad worden vergroot. Het doel is om zakelijke 10 start-ups te realiseren alsmede diverse andere activiteiten die bijdragen aan de reuring, verbetering en tevredenheid. Daartoe organiseert 'Gamechange Karavaan' diverse activiteiten (zoals een stadscafé).

Budget

De middelen voor de Binnenstad zijn afkomstig uit diverse bronnen.

Op de eerste plaats uit het reeds bestaande Investeringsbudget Binnenstad van 1 miljoen euro. Dit budget was het eerste resultaat van de uitwerking van het coalitieakkoord. Het in de Beleidsbegroting 2015-2018 opgenomen budget van €400.000 in 2015, en daarna t/m 2018, €200.000 per jaar is volgens het coalitieakkoord bedoeld voor:

- maatregelen in de sfeer van fysieke omgeving
- cofinanciering voor initiatieven in pilot spontane binnenstad
- het aanjagen van ondernemersinvesteringen.

Het Investeringsbudget Binnenstad is in de visie van het college vooral bedoeld als hefboom voor grotere investeringen. Het budget is tactisch te combineren met andere investeringen maar ook waar de gemeente al geld heeft gereserveerd voor beheer en onderhoud. Investeren doen we als gemeente samen met de Regio/Netwerkstad/Provincie, (externe) investeerders en andere bronnen zoals herstructureringsfonds van de HMO.

Een tweede bron betreft het Vereveningsfonds Compacte Binnenstad (€ 400.000 in 2016) ter ondersteuning van de gewenste transformatie van het aantal winkels en horeca volgens de lijnen van de kansrijke clusters. Immers onze actieve inbreng is nodig bij herbestemming.

Een derde bron vormen de voorstellen nieuw beleid 2016-2019 gericht op de Binnenstad:

▪ Voortzetten Puienregeling	€ 100.000 per jaar
▪ Capaciteit voor aanpassingen openbare ruimte en gebruik gem. voorzieningen bij evenementen	€ 30.000 per jaar
• Schoonmaken Binnenstad op zondagen	€ 40.000 per jaar
▪ Gratis parkeren koopzondagen	€ 50.000 per jaar.

Als vierde is op basis van de provinciale regeling 'Pilot Spontane (binnen)stad' en onder voorwaarden is Gamechange Karavaan een incidentele stimuleringsbijdrage van €100.000 toegekend gebaseerd op 25% van de totale begroting voor het project 'Gamechange Karavaan'. De helft hiervan komt van de gemeente de andere helft van de provincie Overijssel. De stimuleringsbijdrage is bedoeld om de netwerkorganisatie 'Gamechange Karavaan' over een periode van 3 jaar te faciliteren in het ontwikkelen en realiseren van maatschappelijk initiatieven die de binnenstad van Hengelo significant moeten gaan verbeteren.

De door de Stichting i.o. (Revitalisering) Pastoriestraat Hengelo in december 2014 een aanvraag voor een stimuleringsbijdrage in het kader van de Pilot Spontane (binnen)stad gedaan. Hierbij gaat het om de 'Kwaliteitsimpuls Pastoriestraat (ook wel 11 punten plan genoemd)' Voor de realisatie van het 11 puntenplan is onder voorbehoud een éénmalige bijdrage van maximaal €100.000 beschikbaar gesteld. Ook hier de helft voor rekening van de gemeente en de ander helft voor de provincie.

In het jaar 2015 is er samen met de SCH gewerkt aan de continuering van de Bedrijveninvesteringszone (hierna: BIZ). Met externe hulp van Bureau Seinpost heeft dit geleid tot geleid tot een verzoek om zowel een BIZ voor gebruikers als een BIZ voor eigenaren in de binnenstad. In het vierde kwartaal is daarvoor de benodigde draagvlakmeting uitgevoerd onder de beoogde bijdrageplichtigen. Dit heeft er toe geleid dat de BIZ voor gebruikers in de binnenstad voor de komende 5 jaar wordt ingesteld. Hiermee komt een jaarlijks budget beschikbaar van ongeveer € 220.000. De BIZ voor pandeigenaren kon niet op voldoende steun rekenen. Na evaluatie van het traject wordt in het jaar 2016 bepaald door de initiatiefnemers of er een nieuw verzoek komt.

Tenslotte is voor het project Stadsentrees € 500.000 beschikbaar gesteld door de provincie. Dit in het kader van vitaliteit en ruimtelijke identiteit van het gebied en het programma Klimaat Actieve Stad Hengelo. Het gaat om drie plekken te weten Badhuislocatie, Bataafse Kamp en Stationslocatie. Het Waterschap Vechtstromen is hierbij een belangrijke partij die hierin ook investeert. Uiterlijk 1 juli 2016 dient er een uitvoeringsplan te zijn.

1. Economie, Werk & Inkomen

Aanspreekpunt bestuurlijk: Wethouder ten Heuw
Betrokken sector(en): Publieksdiensten en Sociale Zaken, Ruimte en Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving
Aanspreekpunt(en) ambtelijk: Katja Boerrigter, Henk Jan Tromp

Feitenkaarten

- 11. Economie
- 12. Uitkeringen, schuldbemiddeling en minimabeleid
- 13. Werkgelegenheid en sociale werkvoorziening

We werken aan een energiek Hengelo voor werken en ondernemen. Wij stimuleren en faciliteren de lokale economie (de bedrijven) door een actieve en betrokken houding. We wensen dat burgers zoveel als mogelijk inkomen uit werk hebben. De gemeente streeft ernaar zoveel mogelijk burgers werkgelegenheid te bieden door enerzijds de voorwaarden voor de vestiging van bedrijven aantrekkelijk te maken, anderzijds individuele begeleiding te bieden voor mensen bij de toeleiding naar werk en/of maatschappelijke participatie. We proberen armoede te bestrijden en schulden te voorkomen dan wel te saneren door schuldbemiddeling. Doel daarbij is de burger zo goed mogelijk in staat te stellen zo volwaardig mogelijk deel te nemen aan de samenleving.

11 - Economie

Doel	Doen	Gedaan
Subsidiëren en aansturen van Bureau Hengelo voor stadspromotie & evenementen.		
■	Subsidiëring van Bureau Hengelo	Bureau Hengelo subsidie verstrekt voor een drietal hoofdtaken: <ul style="list-style-type: none"> - Citymarketing: het positioneren en profileren van Hengelo volgens de drie kernwaarden: aangenaam, bereikbaar en vernieuwend met aansprekende marketing- en promotieactiviteiten gericht op de eigen inwoners alsmede bezoekers van Hengelo; dagje Hengelo App, sociale media, magazines, wandel- en fietsroutes. - Evenementen: het verzorgen van een aantrekkelijk, goed over het jaar verspreid, evenementenaanbod, passend binnen de gewenste profilering van Hengelo; begeleiding van evenementenorganisatoren, doen van bijdragen aan evenementen à € 184.000. - Toerisme: het bevorderen van het toeristische klimaat van Hengelo door een adequate informatievoorziening, productontwikkeling en (het stimuleren van) samenwerking binnen de regio en toeristische sector; bezoekersontvangst, magazines, wandel- en fietsroutes.
Beleid maken over de economische structuur in Hengelo.		
■	Begeleiden en uitgifte werklocaties.	Contact met eigenaren en geïnteresseerden voor vestiging en ontwikkeling op de werklocaties Oosterveld, Westermaat-Campus, Westermaat-Campus, Twentekanaal, Gezondheidspark. Idem voor binnenstedelijke locatie als Hart van Zuid en Hazemeijer Hengelo.
■	Bijdragen in revitalisering van	- Ondersteuning bij actualisatie en nieuwe

	<p>werklocaties en ontwikkeling van specifieke profielen (bedrijfs-, kantoor- en winkellocaties).</p>	<p>ruimtelijke plannen (diverse bestemmingsplannen o.a. Expo business Park, Twentekanaal Kanaalzone, vooroorlogse wijken)</p> <ul style="list-style-type: none"> -De herontwikkeling van de High Tech Campus verloopt voorspoedig. De nieuw bouw van Thales is nagenoeg afgerond en de vrijgekomen gebouwen zijn grotendeels gesloopt om plaats te maken voor vestiging van nieuwe bedrijven. De nieuwbouw van HP Valves is in 2015 gestart. De reconstructie van de Haaksbergerstraat is in voorbereiding genomen. - De uitvoering van het project Vosboerweg/Wegtersweg (Westermaat Zuidwest) wordt begin 2016 gestart. - In opdracht van het Dagelijks Bestuur van het Regionaal Bedrijventerrein is een verkenning uitgevoerd naar de ontwikkelingsmogelijkheden van XL Business Park, de grondexploitatie en de wijziging in het financiële aandeel van de diverse deelnemers in het bedrijventerrein. -In 2015 is het project Strategisch Programmeren Bedrijventerreinen opgestart in samenwerking met de 14 Twentse gemeenten en de provincie Overijssel. Eind 2016 moet dit leiden tot een kwantitatief en kwalitatief evenwichtig aanbod van bedrijventerreinen in Twente. -In 2015 is de basis gelegd voor een regiobrede aanpak van acquisitie van bedrijven.
<p>■</p>	<p>Begeleiden nieuwe periode BIZ voor de binnenstad, vaststellen koopzondagen, vaststellen horecavisie inclusief discussie en regelgeving rondom para-commerciële instellingen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Twee BIZ-trajecten begeleid met één positief resultaat in een BIZ voor gebruikers in de binnenstad. -Tweemaal een Winkeltijdenverordening inclusief ter inzage legging aan de gemeenteraad voorgelegd. -Traject van de horecavisie ambtelijk met partners verder gebracht richting eindproduct. Voornaamste uitdagingen hierbij liggen in het regime rond openingstijden in de binnenstad en de (on)mogelijkheden van horeca-activiteiten bij paracommerciële instellingen. -Samenwerking in de binnenstad en uitvoering van diverse acties uit de visie TBH met de diverse betrokken partners(oa. SCH, VCOH, Trimotion) -Afronding Plein Westermaat III-Ontwikkeling; doorlopen coördinatieregeling, gesprekken inrichting openbare ruimte en aansluiting Plein Westermaat I en II, optimalisatie verkeersafhandeling. -Deelname URBACT III-Retailink subsidietraject; Europese uitwisseling over de gevolgen van retail-ontwikkelingen in binnensteden.
<p>■</p>	<p>Afronden inventarisatie Klein Driene (winkels, wijkeconomie).</p>	<p>Met Welbions en overige partners in de wijk doorgesproken over de winkel- en voorzieningenontwikkelingen voor de diverse commerciële strips in klein Driene. Met ondernemers van de winkellocatie Mozartlaan de herinrichting van de openbare ruimte van het winkelgebied en aanpalende straten afgestemd. Door samenvoegen van middelen en wensen wordt een betere inrichting gerealiseerd.</p>

	<p>■ Begeleiden transformatie leegstaand vastgoed.</p>	<p>-Voor de binnenstad gestart met het traject Herverkavelen, Herbestemmen en Verevenen; eerste gesprekken met stakeholders en in meerjarenbegroting financiële ruimte gecreëerd. -Met eigenaren van incurante leegstaande kantoorpanden zijn gesprekken gevoerd over de mogelijkheden voor transformatie (inzet van provinciale subsidies, inschakeling van herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO), deelname aan het project "Wasstraat")</p>
Relaties onderhouden met bestaande en nieuwe bedrijven via accountmanagers.		
	<p>■ In samenwerking met WTC Twente en Kennispark Twente bevorderen van innovatie, clustervorming, export en internationalisering.</p>	<p>Middels bedrijfsbezoeken en bedrijfscontacten bedrijven enthousiasmeren en geattendeerd op deze organisaties. Ook een bijdrage geleverd in promotie van de activiteiten van deze partners. Daarnaast contacten met Kennispark, Universiteit Twente en Oost nv geïntensiveerd.</p>
	<p>■ Stimulering van wijkeconomie onder meer door inzet spreekuren, trainingen en netwerkcafés.</p>	<p>Vanuit ondernemerscentrum H164 stimuleert het ROZ de wijkeconomie in Hengelo. ROZ richt zich hierbij op het detecteren van personen met ondernemerscapaciteiten, het ondersteunen van in de wijk aanwezige ondernemers en de begeleiding van ondernemers in herstructureringsgebieden en -centra. In het kader hiervan heeft het ROZ in 2015 het volgende verzorgd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 74 Hengeloërs met plannen om een eigen bedrijf te starten zijn begeleid; 41 personen zijn daadwerkelijk gestart. - ZZZP netwerkcafé voor alle Hengelose zzp'ers; tweemaal per jaar, in juni en december met respectievelijk 80 en 65 bezoekers. - Ondersteunen en faciliteren van Small Business Hengelo; netwerk voor kleine ondernemers. - Mailing over ROZ dienstverlening naar alle nieuwe starters in Hengelo en berichten op wijkwebsites. - Wekelijks voorlichting over ondernemerschap aan Hengelose uitkeringsgerechtigden in Gieterij ROC van Twente - Startstraat inspiratieavond voor ondernemende vrouwen in juni; ruim 50 vrouwen waren aanwezig - Bijpraatsessie en mini-training 'Herken ondernemerschap' voor ong. 20 Hengelose wijk- en werkcoaches. - Starterscafé o.a. samen met Rabobank Centraal Twente en gemeente Hengelo; tweemaal per jaar, in april en november met beide keren ruim 100 aanwezigen <p>EZ: Aansluiten en deelnemen (organisatie) aan activiteiten van ROZ Twente en RABO-bank bij startersbijeenkomsten/netwerkcafé's.</p>
	<p>■ Samenwerking met het ROC van Twente ter stimulering van ondernemerschap in het onderwijs.</p>	<p>Ondernemerschap neemt in het beroeps- en hoger onderwijs een steeds belangrijkere plaats in. Sinds enkele jaren werkt ROZ samen met het ROC van Twente om ondernemerschap te stimuleren in het project 'Ondernemerslab Twente'. Jaarlijks adviseert en begeleidt ROZ studenten die een bedrijf willen starten, zo ook in 2015. Daarnaast zijn gastcolleges, leergangen en trainingen verzorgd voor diverse opleidingen van</p>

		<p>het ROC (facility, detailhandel, bouw, sport en bewegen, etc.). Deze colleges zijn gegeven op het gebied van het schrijven van een ondernemingsplan, administratie, ondernemerschap en ondernemendheid en 'van idee naar kans'. Elk jaar is ROZ betrokken bij de organisatie en inhoud van de Week van het Ondernemen op het ROC van Twente. In 2015 participeerde ROZ in de leergang 'Zelfstandig ondernemer in de zorg' van het ROC van Twente. Ook met Saxion Hogeschool is de samenwerking in 2015 geïntensiveerd.</p> <p>D.m.v. bedrijfsbezoeken en ondersteunend aan actielijn Twenteboard inventarisatie op onderwijs. Acties op knelpunten worden in 2016 uitgevoerd. Er is actief bijgedragen aan Twente goes Techno, o.a. voor toekomstige studenten LBO, MBO, HBO en WO.</p>
<p>■</p>	<p>Gemeenschappelijk havenbeheer Twentekanalen</p>	<p>Op 14 januari 2015 is door de portefeuillehouders namens de 5 gemeenten de samenwerkingsovereenkomst getekend voor het gemeenschappelijk havenbeheer Twentekanalen. De eerste fase van de aanpak stond in het teken van een oriëntatie op beschikbare documenten, het voeren van overleg met stakeholders en het benoemen van een aantal thema's waar de komende ontwikkelperiode de focus op gericht moet zijn. Deze thema's gekoppeld aan een (net)werkorganisatie zijn verwoord in een plan van aanpak dat op 16 september 2015 is vastgesteld. Dit plan van aanpak vormt, naast het bedrijfsplan, het vertrekpunt voor de verdere ontwikkelingen.</p> <p>De belangrijkste thema's zijn:</p> <p>Thema "Veiligheid" Binnen dit thema is gestart met het opstellen van het "Havenveiligheidsplan". Dit plan dat in samenwerking met de Veiligheidsregio's wordt opgesteld zal medio 2016 in procedure worden gebracht hetgeen moet leiden tot een ministeriele goedkeuring eind 2016.</p> <p>Ook is gestart met het opstellen van een "Havenverkeersplan". Dit plan waarvan de afronding is voorzien in juni 2016, geeft inzicht in de spelregels en te treffen voorzieningen om – net als op (auto)wegen – een vlot en veilig gebruik van de havens mogelijk te maken.</p> <p>Thema "Profilering" Onder de vlag van deze werkgroep is in het bestuurlijk overleg van 16 september het beeldmerk, de naamvoering van de (net)werkorganisatie) en de structuur van de website vastgesteld. De website is inmiddels operationeel. In de werkgroep zijn de voorbereidingen getroffen om te komen tot een strategische communicatie aanpak om het havenbedrijf breed te positioneren/profileren en daarmee een belangrijke bijdrage te leveren in het acquisitieproces.</p>

		<p>Thema "Economie"</p> <p>De werkgroep is gestart met de voorbereidingen om te komen tot een nieuwe, gezamenlijke "Binnenhavenvisie Havenbedrijf Twente". Uit een eerste evaluatie van de oude binnenhavenvisie (2010) is gebleken dat ca 90 % van de voorstellen uit die visie inmiddels gerealiseerd is. Dit is een mooi resultaat. De overige 10 % is inmiddels achterhaald of vormt het vertrekpunt voor de nieuwe visie waarin ontwikkelingen en (nieuwe) kansen een plek krijgen.</p> <p>In 2015 is gestart met de doorontwikkeling van het gemeenschappelijk "Havenbedrijf Twente". Een start die gekenmerkt kan worden als een "pioniersfase" waarin het zoeken is naar de juiste balans en acties om van het geheel een succes te maken. Het speelveld is daarvoor verkend en de inzet van mensen begint z'n vruchten af te werpen.</p>
--	--	---

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
11a	Subsidiëren van Bureau Hengelo voor stads promotie en evenementen.	474	442	0	0
11b	Beleid maken voor de haven, toezicht en handhaving hierop en het innen van havengelden.	394	359	-368	-335
11c	Organiseren en aansturen van de markt en kermis.	324	384	-310	-293
11d	Beleid maken over de economische structuur in Hengelo.	885	802	-438	-306
11e	Relaties onderhouden met bestaande en nieuwe bedrijven via accountmanagers.	345	354	0	0
11f	Subsidiëren van recreatieparken in regionaal verband.	203	202	0	0
		2.625	2.543	-1.117	-935

12 – Uitkeringen, schuldbemiddeling en minimabeleid

Doel	Doen	Gedaan
Bijstand en andere uitkeringen verstrekken aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklozen en zelfstandigen.		Het aantal bijstandsuitkeringen is voor het eerst sinds jaren gedaald. Op 31/12/2015 werden er in Hengelo 2.148 uitkeringen verstrekt, 14 (-0,7%) uitkeringen minder dan op 1 januari. Dit is opvallend omdat het aantal bijstandsuitkeringen in Twente (2,2%) en landelijk (prognose 1,1%) stegen. Het aantal Ioaw en Ioaz uitkeringen laat in tegenstelling tot het aantal bijstandsuitkeringen wel een stijging zien. Het aantal Ioaw uitkeringen is gestegen van 103 naar 124, het aantal Ioaz uitkeringen van 5 naar 8. Dit beeld wijkt overigens niet af van het regionale en landelijke beeld. De oorzaak is dat oudere werklozen erg moeilijk aan het werk komen.
Schuldbemiddeling bieden aan inwoners met schulden.	■ Ketenaanpak en afstemming BudgetAlert (toegang en preventie) en Stadsbank Oost Nederland; inzetten op preventie.	BudgetAlert heeft de wachtlijst weggewerkt waardoor klanten sneller worden geholpen. Na een analyse van de klantsituatie wordt de klant, indien nodig doorverwezen naar de instantie(s), w.o. de Stadsbank, Wijkkracht, bewindvoerders, obv de specifieke problemen van de klant. Daarnaast is er een pilot uitgevoerd waarbij een medewerker van BudgetAlert op klantbezoek meegaat met de incassoconsulent van Welbions. Doel is om huisuitzetting, en dat schulden bij de deurwaarder terecht komen met de daarbij komende kosten, te voorkomen. Dit wordt bewerkstelligd door o.m. het regelen van betalingsregelingen en het inkomen op peil te brengen (b.v. door het aanvragen van toeslagen). Deze pilot is inmiddels omgezet in een vaste werkwijze. Resultaat is dat het aantal huisuitzettingen en het aantal mensen dat de sleutel al inlevert alvorens uitgezet te worden is gedaald.
Bijzondere bijstand verstrekken aan huishoudens met een laag inkomen en noodzakelijke uitgaven.	■	In 2015 zijn er 12.122 verstrekkingen gedaan vanuit de bijzondere bijstand. Dit aantal is exclusief de verstrekte individuele inkomenstoelagen, dat waren er 1.206. Het aantal huishoudingen waaraan bijzondere bijstand (1.536) is verstrekt ligt lager dan het aantal verstrekkingen. Dit komt doordat aan een huishouden meerdere verstrekkingen per jaar kunnen worden gedaan.
Individuele inkomenstoelagen verstrekken aan huishoudens die langer dan drie jaar een laag inkomen hebben.	■	De individuele inkomenstoelage is 1.206 maal verstrekt (tegen 1.254 maal in 2014) aan zowel bijstandsgerechtigden als andere inwoners van Hengelo die drie jaar of langer aangewezen zijn geweest op een inkomen dat niet hoger is dan de bijstandsnorm. Dat het aantal verstrekkingen lager ligt dan in 2014 kan verklaard worden door de aantrekkende economie waardoor ook het aantal inwoners dat in 2015 een beroep moest doen op een bijstandsuitkering is afgenomen.

Bevorderen van maatschappelijke participatie door het verstrekken van vergoedingen voor sport- en culturele activiteiten.

- Invoering van het kindpakket (armoedebeleid).

Het kindpakket is ingevoerd. Het kindpakket is bedoeld voor elk kind dat naar het basisonderwijs of het voortgezet onderwijs gaat. De verstrekkingen vanuit het kindpakket omvatten b.v. zwemlessen, een computer of een fiets.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
12a	Bijstand verstrekken en andere uitkeringen aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklozen en zelfstandigen.	44.495	44.358	-35.419	-35.690
12b	Schuldbemiddeling bieden aan inwoners met schulden.	1.462	1.470	0	-33
12c	Bijzondere bijstand verstrekken aan huishoudens met een laag inkomen en noodzakelijke uitgaven.	3.328	3.372	-200	-271
12d	Langdurigheidstoelagen verstrekken aan huishoudens die langer dan 3 jaar een laag inkomen hebben.	500	491	0	0
12e	Bevorderen van maatschappelijke participatie zoals door verstrekken van vergoedingen voor sport- en culturele Act..	530	589	0	-4
		50.315	50.280	-35.619	-35.998

13 – Werkgelegenheid en sociale werkvoorziening

Doel	Doen	Gedaan
Beleid ontwikkelen gericht op terugkeer van bijstandsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, bevordering van wijkconomie en adviseren en faciliteren van starters en zzp-ers.		
■	Verdere ontwikkeling van het Werkplein, waaronder de werkgeversbenadering.	Per 1-1-2015 is een teammanager voor het Werkplein aangesteld. In 2015 is ook Haaksbergen aangesloten. De werkgeversbenadering heeft plaatsgevonden via het Marktbewerkingsplan 2015. In dit jaar zijn 485 plaatsingen gerealiseerd op vacatures in het werkgebied Midden-Twente
■	Doorontwikkelen van arbeidsmarktbeleid in regionaal verband	Het arbeidsmarktbeleid in de regio krijgt vorm via het portefeuillehouderoverleg arbeidsmarkt gecombineerd met portefeuillehouderoverleg EZ. Vanuit de 14 gemeenten zijn duo's bestuurders op pad geweest om zich gespecialiseerd per branche/sector te informeren over de ontwikkelingen in deze branches. Deze gegevens zijn verwerkt in het regionaal marktbewerkingsplan Werkplein Twente. Tevens is De Twente Board actief. Dit heeft geleid tot een toekenning van middelen voor het Twente-Werkt Intersectoraal Mobiliteitsplan. De gemeenteraden zijn in gezamenlijke bijeenkomsten van 28 mei en 19 november geïnformeerd over de regionale economische ontwikkeling en het arbeidsmarktbeleid.
■	De inzet van sociale ondernemingen als bijdrage in de uitdaging rond werkgelegenheid (Participatiewet).	Ook het ROZ houdt zich bezig met het creëren van banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit wordt gerealiseerd door sociale ondernemingen en projecten op te zetten met partners uit het bedrijfsleven. In 2015 heeft dit o.m. geresulteerd in de start van Bedrijven Talent Twente, een werkgelegenheidsproject voor jongeren, de start van NexT, een dienstverleningsconcept met vouchers en het adviseren van startende sociale ondernemingen.
Werkplekken bekostigen bij of via SWB of andere SW-bedrijven voor inwoners met een indicatie sociale werkvoorziening.		
■	Visie ontwikkelen en uitvoeren voor beschut werk nieuw	Vanuit sociale zaken is deelgenomen aan de regionale werkgroep om te komen tot een visie. Dit proces loopt door in 2016.
■	Uitvoering strategisch plan met betrekking tot SWB Midden Twente (GR).	Hoofddoel van de strategienota van het Sociaal werkvoorzieningsbedrijf (SWB) is het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het bieden van beschut werk. De SWB werkt daarbij samen met andere publieke- en private partijen. In 2015 waren er 515 WSW werkplekken (SE's). Dit aantal wordt de komende jaren afgebouwd omdat per 1 januari 2015 geen mensen meer instromen in de WSW. Daarnaast zijn bij de SWB 325 re-integratietrajecten ingekocht. Daarvan zijn o.a. 90 mensen uitgestroomd naar regulier werk en 55 mensen zo ver ontwikkeld dat ze bemiddelbaar zijn op de arbeidsmarkt. De overige mensen die op trajecten zijn geplaatst zijn uitgevallen door oa. psychosociale problemen, verwijtbaar gedrag, pensioen, verhuizing of overlijden.

Inwoners met een arbeidsbeperking plaatsen op door Twentse werkgevers beschikbaar gestelde banen.

■	Plaatsing van mensen met een arbeidsbeperking op garantiebanen.	De werkgevers in de regio Twente hebben als taakstelling minimaal 515 extra banen in de marktsector en 275 extra banen in de overheidssector te creëren. Werkplein Twente dient geschikte kandidaten te matchen uit het zgn. doelgroepregister. Nieuwe doelgroepen kunnen voorgedragen worden voor een Beoordeling Arbeidsvermogen, uitgevoerd door UWV. Deze beoordeling wijst uit of betrokkene in het doelgroepregister kan worden opgenomen. De mensen vanuit de oude wachtlijst WSW (de wachtlijst is per 1-1-2015 opgeheven), in Hengelo 61, en de oud-Wajongers staan ook in het doelgroepregister. De cijfers worden landelijk geleverd, maar lopen erg achter. Bij brief van 27 november 2015 geeft de staatssecretaris aan dat per 31-12-2014 in Twente in de marktsector 360 extra banen en in de overheidssector min. 25 extra banen t.o.v. de peildatum geregistreerd zijn.
■	Visie ontwikkelen en uitvoeren m.b.t. maatschappelijke participatie van mensen met een zeer lage loonwaarde	Per 1-1-2015 zijn twee klantmanagers naast hun normale taken voor in totaal 1 fte ingezet als participatiecoach. Zij zoeken plaatsen in het kader van maatschappelijke participatie bij non-profit-instellingen, verenigingen enz en stemmen dit af met het servicepunt vrijwilligerswerk. Daarbij wordt extra gelet op verdringing.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
13a	Beleid ontwikkelen gericht op terugkeer van bijstandsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, bevordering van wijkconomie en adviseren en faciliteren van starters en zzp'ers.	1.500	1.387	0	0
13b	Workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten voor bijstandsgerechtigden inkopen en uitvoeren.	2.796	2.753	-190	-155
13c	Coördineren en organiseren van Act. om taal-, reken- en ICT-vaardigheden van inburgeraars te vergroten.	294	286	-40	-88
13d	Werkplekken bekostigen bij of via SWB of andere SW-bedrijven voor inwoners met een indicatie sociale werkvoorziening.	13.964	14.111	27	-79
		18.553	18.537	-203	-323

Prestatie indicatoren

	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Subsidiëren en aansturen Bureau Hengelo voor stadspromotie en evenementen	203 vergunning-plichtige evenementen	280 evenementen
Bedrijven aantrekken en relatiemanagement door accountmanagers	5.000 bedrijfscontacten, 420 bedrijfsbezoeken, 1 kavelmarkt	7.500 bedrijfscontacten en 420 bedrijfsbezoeken
Subsidiëren recreatieparken in regionaal verband	4 recreatieparken	4 recreatieparken
Aantallen uitkeringen WWB, Ioaw en Ioaz	2.280	2.508
Schuldbemiddelings-trajecten	549	550
Aantal huishoudens dat bijzondere bijstand ontvangt	1.536	1.600
Aantal verstrekkingen langdurigheidstoeslag	1.206	1.100
Verstrekkingen Sport- en Cultuurfonds	1.458	1.240
Ingekochte re-integratietrajecten	325	400
Aantal SE's bij de SWB	510,64	515

Hoofdstuk 1 Economie, Werk en Inkomen				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Gewijzigde Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-72.749	-74.112	-71.449	-71.315
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	54.725	39.193	36.889	37.255
Resultaat voor bestemming	-18.024	-34.919	-34.559	-34.060
Toevoegingen aan de reserves	-25	-45	-45	-45
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	50	0
mutaties reserves	-25	-45	5	-45
Hoofdstuk 1 Economie, Werk en Inkomen				
Resultaat na bestemming	-18.049	-34.964	-34.554	-34.105

2. Onderwijs en Jeugd

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):
Aanspreekpunt ambtelijk:

Wethouder Bruggink
Samenleving
Katja Boerrigter

Feitenkaarten

- 21. Opgroeien en ontwikkelen
- 22. Opvoeden en zorg

De gemeente streeft ernaar om de ontwikkeling van jeugdigen (en volwassenen) te bevorderen en de jeugd te laten opgroeien tot inwoners die zichzelf kunnen redden. Vanaf 1 januari 2015 gaat de Jeugdwet in. Gemeenten worden dan ook verantwoordelijk voor alle jeugdhulp voor jeugdigen tot 18 jaar. Dat gebeurt naast de huidige taak van het preventieve jeugdbeleid en de jeugdgezondheidszorg.

Relevante beleidsnota's

- Jeugdbeleid 2011-2014 'Zelf doen'
- Notitie IKC
- Sterk Profiel2
- Met respect...op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning
- Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2013-2016

21 - Opgroeien en ontwikkelen

Doel	Doen	Gedaan
■	Uitvoeren van wettelijke taken rond het openbaar onderwijs zoals bestuurlijke en financiële taken.	De begroting en jaarrekening van OSG en Primato zijn conform afspraken afgehandeld
	■ Opstellen van een programma onderwijshuisvesting samen met schoolbesturen over nieuwbouw en aanpassing van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	Het programma onderwijshuisvesting is uitgevoerd. In 2015 zijn voor het eerst de onderhoudstaken en aanpassingen schoolgebouw door de schoolbesturen uitgevoerd. Dit is goed verlopen. Eind 2015 is het programma onderwijshuisvesting 2016 door de gemeenteraad vastgesteld. De nieuwbouw Havo/Vwo Twickel is gestart en kan naar verwachting per 1/1/2017 in gebruik genomen worden. Voor het VMBO is de aanbesteding gestart. De gunning wordt verwacht in het voorjaar van 2016 en de realisatie eind 2017/begin 2018. Voor het VSO is eind 2014 een bestuurlijke opdracht vastgesteld. In 2015 is hierover geen besluit genomen. Diverse mogelijkheden zijn in 2015 nader onderzocht.

Beleid maken voor voorschoolse periode en primair onderwijs om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden zoals voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en Integrale Kindcentra (IKC).		
■	Doelgericht werken aan opbrengstgericht en handelingsgericht werken in alle vormen van onderwijs (o.a. VVE).	In de peuterspeelzaal uitvoering aan VVE-vervolg gegeven; met basisonderwijs is de monitoring VVE gestart. Resultaten taal/rekenen basisonderwijs zijn in beeld. Afstemming met VO en ROC over reken- en taalniveaus. In ontwikkeling is het handelingsgericht werken voorschools. Vanuit gemeentelijke toegang jeugd aansluiten op werkwijze in basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en ROC.
■	Vormgeven van Integrale Kind Centra in Hengelo. Ook samen met cultuureducatie, sportstimulering en partnerschap van ouders.	Vorming Integrale Kind Centra definitief aan partijen zelf overgedragen. Afstemming blijft om via IKC's extra impulsen voor de jeugd te geven als gemeente. De notitie partnerschap ouders 0-12 jarigen is opgesteld (begin 2016 definitief).
Inkoop van onderwijsbegeleiding ter verbetering van de zorgstructuur in de voorschoolse periode, primair, voortgezet en speciaal onderwijs.		
■		Langjarig contract schoolbegeleiding is beëindigd. Na bezuiniging worden resterende middelen als "impuls opgroeien en ontwikkeling" ingezet. In 2015 is gestart met ondersteuning van gedragsaanpakken in het primair onderwijs.
Leerplicht controleren en begeleiden van jongeren om voortijdige schooluitval te voorkomen.		
■	Stabiliseren van aantal voortijdig schoolverlaters en thuiszitters. Uitvoering geven aan het actieplan 'Kwetsbare jongeren'.	In 2014/2015 is er een lichte daling van het aantal voortijdig schoolverlaters ten opzichte van het voorgaande jaar merkbaar. Op basis van de definitie 'kwetsbare jongeren' zijn er in 2014/2015 97 jongeren geregistreerd (afkomstig van praktijkonderwijs, entree-opleiding en VSO). Het beeld op welke wijze deze jongeren nu precies ondersteuning krijgen of nodig hebben, is nog niet volledig.
Beleid maken voor individueel en groepsleerlingenvervoer, aanvragen hiervoor toetsen en vervoer inkopen.		
■		In 2015 is het leerlingenvervoer binnen het beschikbare budget uitgevoerd. Het aantal beschikkingen voor leerlingenvervoer is gedaald. Waar nodig, is op maat vervoer toegekend. Er is in 2015 ca 300 keer een beschikking voor leerlingenvervoer afgegeven. Dit betreft voor 2/3 ^e deel aangepast vervoer, 1/3 ^e deel wordt vervoersondersteuning op andere wijze geboden. Besloten is in 2016 leerlingenvervoer opnieuw aan te besteden voor 1 jaar. In lijn met de regionale visie vervoer gaat leerlingenvervoer deel uit maken van het maatwerk vervoer dat in 2017 aan besteed gaat worden.
Coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.		
■		Er worden zoveel mogelijk mensen van de doelgroep bereikt onder andere via 'Taal in de wijk'.
Bekostigen van peuterspeelzaalwerk.		
■		Uitvoering peuterspeelzaalwerk en VVE door Spring! peuterspeelzalen volgens afspraken met het rijk. Kwaliteitstraject VVE uit bestuursafspraken voortgezet. Bereik 200 doelgroepputers gehandhaafd. Doorontwikkeling voorscholen in Hengelo geagendeerd en gestart met een ontwikkeltraject om tot een nieuw scenario voor de voorschool in Hengelo te komen in 2017.

Subsidiëren van algemeen jeugd- en jongerenwerk, zoals jongerencentra en scouting en specifiek jeugd- en jongerenwerk gericht op jongeren die buiten de boot dreigen te vallen zoals ambulant jongerenwerk.

Subsidiebeschikkingen voor 2015 zijn afgegeven. Nieuwe bedragen en verdeling voor 2016 zijn besproken en goedgekeurd door de scouting groepen. De bezuiniging uit het verleden op Innocent is gerepareerd. Bestuurlijke overleggen hebben plaatsgevonden met de verschillende instellingen.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
21a	Uitvoeren van wettelijke taken rond het openbaar onderwijs zoals bestuurlijke en financiële taken.	462	663	-118	-492
21b	Opstellen van een programma onderwijshuisvesting samen met schoolbesturen over onderhoud, nieuwbouw en aanpassing van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	12.672	12.857	-6.764	-6.945
21c	Beleid maken voor de voorschoolse periode en het primair onderwijs om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden zoals voor- en voerschoolse educatie (VVE) en Integrale Kindcentra (IKC).	2.087	2.095	-1.218	-1.046
21d	Inkoop van onderwijsbegeleiding ter verbetering van taal- en rekenvaardigheden en de zorgstructuur in de voorschoolse periode, primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	215	227	0	0
21e	Leerplicht controleren en begeleiden van jongeren om voortijdige schooluitval te voorkomen.	563	556	-233	-226
21f	Beleid maken voor individueel en groepsleerlingenvervoer, aanvragen hiervoor toetsen en vervoer inkopen.	976	899	-6	0
21g	Coördineren en organiseren van Act. om taal-, reken- en ICT-vaardigheden voor volwassenen te bevorderen.	95	51	0	0
21h	Bekostigen van peuterspeelzaalwerk.	870	857	0	0
21i	Uitvoeren wettelijke toezichtstaken rond kinderopvang en peuterspeelzalen.	827	844	-24	-38
21j	Subsidiëren van algemeen jeugd- en jongerenwerk, zoals jongerencentra en scouting en specifiek jeugd- en jongerenwerk gericht op jongeren die buiten de boot dreigen te vallen zoals ambulant jongerenwerk.	1.859	1.786	0	-8
		20.626	20.833	-8.363	-8.754

22 – Opvoeden en zorg

Doel	Doen	Gedaan
Organiseren en bekostigen van informatie, advies en preventie rond opvoeden en zorg.		
■	Doorontwikkeling van de functies binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin, zoals Loes.	Loes geeft informatie en advies rond opvoedvragen. Dit gebeurt digitaal (Loes.nl), telefonisch en persoonlijk (individueel of in groepsbijeenkomsten). In 2015 is het project Loes op school verbreed naar meerdere scholen. In 2015 is de informatie en adviesfunctie aan jongeren via de website Ondertussen074 onverminderd doorgegaan. De coördinatie van redactieraad en website is neergelegd bij de afdeling communicatie van de gemeente. Verder zijn in 2015 diverse vormen van opvoedondersteuning uitgevoerd (o.a. KPG, Homestart, Begeleide Omgangs Regeling). Ook zijn verschillende vormen van opgroei-ondersteuning gericht op kinderen uitgevoerd (o.a. KOPP, Sova-training, Grip op je dip).
■	Optimaliseren van de toeleiding naar jeugdhulp. Onder meer afstemming met huisartsen, onderwijs en het gedwongen kader.	In 2015 zijn we begonnen met de uitvoering van het huisartsen-project. Bij een aantal huisartsenpraktijken is een POH-Jeugd aangesteld. De eerste monitor laat positieve resultaten zien. Het project wordt in 2016 voortgezet en verbreed naar meerdere huisartsenpraktijken. Ook met het onderwijs zijn verdere stappen gezet in het vervlechten van de zorg in en om school. Met de Raad voor de kindbescherming, Veilig Thuis Twente en de organisaties voor jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn werkafspraken gemaakt. Vanuit onze toegang zijn in 2015 goede verbindingen gelegd met de POH-ers jeugd, de School Ondersteunings Teams en de partijen in het gedwongen kader.
De GGD financieren voor uitvoering van het basispakket Jeugdgezondheidszorg.		
■	Afstemmen van het nieuwe basistakenpakket jeugdgezondheidszorg met de taken van de gemeente in het kader van de nieuwe Jeugdwet.	In 2015 is met de JGZ een lokaal uitvoeringsplan ontwikkeld. De JGZ voert haar basistaken uit met lokale accenten. Zo is er gestart met een pilot om het consultatiebureau in het stadsdeel midden groepsgewijs te organiseren (Centering parenting). Dit project wordt in 2016 verder doorontwikkeld.
Inkopen van Jeugdhulp zoals bij opvoed- en opgroei problemen, psychische problemen en verstandelijke beperkingen.		
■	Uitvoering van de jeugdhulptaken, zoals ambulante hulp, residentiële hulp, pleegzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering en gesloten jeugdzorg.	Vanaf 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk geworden voor de inkoop en uitvoering van jeugdhulp. Wij hebben in regionaal verband (Samen14) raamovereenkomsten afgesloten met ruim 300 aanbieders van zorg. Een team van regisseurs Jeugd en Gezin is aangesteld. Vanuit de centrale toegang van de gemeente Hengelo gaan zij op huisbezoek bij gezinnen om vraagverheldering te doen en samen met gezin een ondersteuningsplan te maken. Zij voeren zelf geen hulp uit maar zorgen voor een goede toeleiding naar de juiste voorzieningen.

Inkoop van onderwijsbegeleiding ter verbetering van de zorgstructuur in de voorschoolse periode, primair, voortgezet en speciaal onderwijs.

Het tweejarig project Jeugdzorgbeleid in relatie tot Passend Onderwijs is afgerond. Er is een 1-zorgroute ontwikkeld waarin onderwijszorg en alle vormen van ondersteuning van de jeugd opgenomen zijn. Speerpunten voor het vervolg zijn de focus op de voorschools en het werkelijk vervlechten van zorg in de school en (andere) zorg voor het kind en het gezin. De middelen onderwijsbegeleiding zijn omgevormd naar Impuls Opgroeien en Ontwikkelen en een deel wordt ingezet op (preventieve) gedragsaanpakken in het basisonderwijs.

Inkopen van beschermingsmaatregelen en jeugdreclassering na uitspraak van de kinderrechter.

De jeugdhulp in het gedwongen kader wordt voor ca 200 jeugdigen in Hengelo uitgevoerd door 4 regionaal gecontracteerde partijen. Het contract voor 2016 is verlengd en de werkafspraken zijn in 2015 bijgesteld. Er is nauwe samenwerking met de Raad voor de kinderbescherming en VTT voorafgaand aan de uitspraak van de kinderrechter, waarbij de afweging gedwongen of vrijwillige ondersteuning steeds gemaakt wordt.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
22a	Organiseren en bekostigen van informatie, advies en preventie rond opvoeden en zorg.	1.391	1.614	0	-224
22b	De GGD financieren voor uitvoering van het basispakket Jeugdgezondheidszorg.	1.773	1.773	0	0
22c	Inkopen van Jeugdhulp zoals bij opvoed- en opgroei problemen, psychische problemen en verstandelijke beperkingen.	16.759	17.678	-10	-225
22d	Inkopen van beschermingsmaatregelen en jeugdreclassering na uitspraak van de kinderrechter.	3.344	3.499	0	0
		23.268	24.564	-10	-449

Hoofdstuk 2 Onderwijs & Jeugd				
exploitatie		Rekening	Begroting	Begroting
bedragen x € 1.000		2014	01-01-2015	2015
				Rekening
				2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-21.503	-38.856	-38.390	-39.894
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.331	2.504	1.964	2.778
Resultaat voor bestemming	-18.172	-36.352	-36.426	-37.116
Toevoegingen aan de reserves	-6.422	-5.503	-5.503	-5.503
Onttrekkingen aan de reserves	7.420	6.007	6.409	6.426
mutaties reserves	998	504	905	923
Hoofdstuk 2 Onderwijs & Jeugd				
Resultaat na bestemming	-17.174	-35.848	-35.520	-36.194

Zie voor de overschrijding van het lastentotaal de toelichting in bijlage 8.7
Begrotingsrechtmatigheid

3. Welzijn en Zorg

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):
Aanspreekpunt ambtelijk:

Wethouder Bron
Samenleving
Katja Boerrigter

Feitenkaarten

31. Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg

32. Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg

De basis voor de maatschappelijke ondersteuning is de Sociale Visie 2020 (vastgesteld in 2010) en de beleidsnota 'Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning'. Betrokken inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zorgen er samen voor dat (kwetsbare) mensen voor wie het even tegen zit ondersteuning krijgen. Ondersteuning op maat, passend bij wat ze zelf kunnen. We kiezen voor een programmatische aanpak, een manier van werken die helpt om samenhang te bereiken en prioriteiten te stellen.

Relevante beleidsnota's

- Sociale Visie 2020
- Beleidsnota 'Met respect .....op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning
- Thuis in de buurt
- Mantelzorgers
- Vrijwilligersbeleid
- Rapport Stads Advies: 'Contouren voor een nieuwe opzet.....'
- KPMG Rapport: 'Netwerk gemeente en wijkwelzijnsinstellingen.....'
- Beleidsnotitie: 'Samen in Verscheidenheid'

31 - Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg

Doel	Gedaan
Subsidiëren van maatschappelijke opvang, begeleiding, bemoeizorg en preventieve GGZ.	
■ Subsidiëren	Voorzieningen en activiteiten op dit terrein hebben subsidie ontvangen. Te denken valt aan AC bij de Toren, Team bemoeizorg van Mediant en Tactus en alcoholpreventie.
■ Afspraken inloop GGZ	Dit jaar is voor het eerst subsidie verleend voor inloop GGZ (inloophuis waar GGZ-cliënten kunnen komen voor activiteiten). Deze functie is overgenomen vanuit de AWBZ. In 2015 zijn nadere afspraken gemaakt met Mediant over de doorontwikkeling van de inloop GGZ.
Huishoudelijke ondersteuning financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	
■ Herbeoordelingen van huishoudelijke ondersteuning (HO)	Begin 2015 was iedereen geherindiceerd en is gestart met de nieuwe vorm van inzet van huishoudelijke ondersteuning. Doel: een schoon huis.
■ Vouchers huishoudelijke hulp toeslag (HHT)	Vanaf 2015 kunnen mantelzorgers en mensen die een indicatie voor huishoudelijke ondersteuning hebben vouchers kopen (eerst voor € 8,75 later voor € 5) om extra huishoudelijke ondersteuning te kunnen inschakelen. Hiervan wordt erg weinig gebruik gemaakt.

	<p>■ Monitoring van de eigen bijdragen Wmo. Dit in relatie met de uitvoeringskosten bijzondere bijstand.</p>	<p>Dit is gebeurd . Daarnaast is de collectieve aanvullende verzekering uitgebreid met een vergoeding van maximaal € 400 voor de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen, zoals huishoudelijke ondersteuning (HO) en begeleiding.</p> <p>Vanwege relatief late verwerking kregen veel mensen in juni pas het verzoek tot betaling van de eigen bijdragen HO van de voorgaande maanden, met als gevolg dat mensen hoge kosten hadden. Een aantal mensen heeft de HO opgezegd. Waar nodig heeft compensatie en verrekening plaatsgevonden.</p>
<p>Vervoersvoorzieningen zoals collectief vraagafhankelijk vervoer financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.</p>		
	<p>■ Ontwikkelen Twentse visie op vervoer</p>	<p>De 14 Twentse gemeenten hebben een visie op (doelgroepen)vervoer ontwikkeld, <i>Samen op weg</i>. College en gemeenteraad hebben hiermee ingestemd. In 2016 wordt deze nader uitgewerkt om te komen tot een nieuwe maatwerkvoorziening vervoer per 1 juli 2017.</p>
	<p>■ Regiotaxi Twente</p>	<p>Eind 2015 is gestart met aanbesteding van Regiotaxi voor periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2017 (start nieuwe maatwerkvoorziening vervoer).</p>
<p>Beleid maken voor individuele WMO-voorzieningen en het uitvoeren van WMO-indicaties (inclusief medische advisering).</p>		
	<p>■ Nieuwe taken</p>	<p>Vanaf 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk geworden voor de inkoop en uitvoering van begeleiding, zowel in een groep (dagbesteding en dagopvang) als individueel. Wij hebben in regionaal verband (Samen14) raamovereenkomsten afgesloten met 168 aanbieders van zorg en ondersteuning. Het team van consultants Wmo is uitgebreid. Zij gaan op huisbezoek om vraagverheldering te doen en samen een ondersteuningsplan te maken. Zij voeren zelf geen hulp uit, maar zorgen voor een goede toeleiding naar de juiste voorziening(en). De contracten met de aanbieders zijn eind 2015 met een jaar verlengd.</p>
	<p>■ Aanbesteden medische advisering</p>	<p>De medische advisering is opnieuw aanbesteed zodat consultants en regisseurs waar nodig medisch advies kunnen vragen.</p>
<p>Beoordelen en financieren van WMO-begeleiding zowel individuele begeleiding als groepsbegeleiding (dagbesteding en -opvang).</p>		
	<p>■ Screening mensen met overgangsrechten (AWBZ-WMO voorzieningen)</p>	<p>In de loop van 2015 hebben alle cliënten die eind 2014 al begeleiding ontvingen een huisbezoek gehad en een nieuwe of aangepaste indicatie ontvangen.</p>

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
31a	Huishoudelijke hulp financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	9.656	7.730	-850	-1.678
31b	Vervoersvoorzieningen zoals collectief vraagafhankelijk vervoer financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	1.400	798	-343	-207
31c	Hulpmiddelen verstrekken aan mensen met een Wmo-indicatie.	1.910	1.858	0	0
31d	Aanpassingen in en aan woningen financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	725	633	0	0
31e	Beleid maken voor individuele Wmo-voorzieningen.	1.333	1.306	-14	-14
31f	Informeren, adviseren en ondersteunen van cliënten bij het zorgloket en uitvoeren van Wmo-indicaties.	14.979	13.849	-568	0
31g	Medische advisering ten behoeve van Wmo-indicatie inkopen.	100	52	0	0
		30.103	26.226	-1.775	-1.898

32 – Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg

Doel	Doen	Gedaan
Informeren, adviseren en ondersteunen van cliënten bij het zorgloket (in samenwerking met wijkteams).		
■	Ontwikkeling zorgloket	Het zorgloket is in 2015 veelvuldig benaderd en bezocht. Aanvankelijk kwamen er veel vragen over de huishoudelijke ondersteuning, later ook over dagbesteding, Pgb's en eigen bijdrage.
■	Start wijkteams	In 2015 zijn de wijkteams van start gegaan. Deze zijn te bereiken via het zorgloket. Vragen van inwoners komen bij het zorgloket binnen. Hier wordt informatie en advies gegeven en daar waar nodig wordt de vraag doorgeleid naar de wijkteams of onze teams Wmo en Jeugd en Gezin.
Subsidiëren van beheer, activiteiten en exploitatie van wijkwelzijnsvoorzieningen zoals buurtcentra en speeltuinen.		
■	Bestuursopdracht Maatschappelijke Vastgoed / Programmering uitwerken. De algemene voorzieningen worden in kaart gebracht.	Wordt uitgevoerd conform gemaakte opdrachtformulering "Programmeren en accommoderen welzijn en zorg". Daarop vooruitlopend zijn al een aantal partners in onze wijken overgegaan tot gezamenlijke huisvesting, hetgeen direct leidt tot inhoudelijke samenwerking.
Financieren van de GGD voor publieke gezondheidszorg, zoals epidemiologie, gezondheidszorgbevordering en infectieziektenbestrijding.		
■	Financiering GGD t.b.v. gezondheidsbeleid	Uitgevoerd conform bestaand beleid en bestaande regionale afspraken.
Subsidiëren van Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH), Seniorenplatform en een aantal ouderenbonden.		
■	Subsidiering SWOH	SWOH heeft in 2015 een reguliere subsidie ontvangen voor hun activiteiten. SWOH is onderdeel uit gaan maken van de wijkteams, genaamd Wijkkracht
Subsidiëren van het antidiscriminatiebureau Artikel 1.		
■		Met in achtneming van de bezuiniging is de subsidie verstrekt.
Subsidiëren van het Servicepunt Vrijwilligers.		
■		Het Servicepunt Vrijwilligers Hengelo (SVH) heeft in 2015 een reguliere subsidie ontvangen voor hun activiteiten. De werkzaamheden van het SVH maken onderdeel uit van Wijkkracht.
Subsidiëren van de Stichting Informele Zorg Twente (SIZT).		
■	Subsidiering SIZT	SIZT heeft in 2015 een reguliere subsidie ontvangen voor hun activiteiten. SIZT is onderdeel uit gaan maken van Wijkkracht.
■	Actieplan mantelzorg	Het college heeft in afstemming met de gemeenteraad en verschillende belangenorganisaties een actieplan mantelzorg opgesteld waaraan uitvoering wordt gegeven. In het plan staat op welke manier wij concreet aandacht besteden aan het vinden, verlichten, verbinden en versterken van mantelzorgers.
Subsidiëren van activiteiten ter bevordering van de emancipatie van laagopgeleide vrouwen.		
■	Project Eigen Kracht	Het project is in 2015 gestopt. De resultaten zijn behaald d.w.z. dat meer dan 30 (van de 150) vrouwen zijn toegeleid naar werk of opleiding. De deelnemers hebben besloten het initiatief zelfstandig voort zetten.

Subsidiëren van de Wmo-clientenraad en gehandicaptenorganisaties.

■	Waarborgen van inspraak van cliënten en betrokkenen	Er is bezuinigd op de subsidies aan belangenorganisaties. Voor de invulling en uitvoering van de Wmo-cliëntenraad is echter een budget gereserveerd zodat zij de belangen van cliënten kunnen blijven behartigen.
■	Adviesraad	De positie en rol van de Wmo-cliëntenraad is aangepast. Zij behartigen de belangen op cliëntniveau. Vervolgstap is het opzetten van een brede adviesraad voor het sociaal domein (op beleidsniveau). Alle voorbereidingen daarvoor zijn in 2015 getroffen. De werving start begin 2016. Rest ons nog een vorm te vinden van vertegenwoordiging vanuit de doelgroep jeugd.

Subsidiëren van algemeen maatschappelijk werk en thuisbegeleiding.

■	Subsidiëring Algemeen maatschappelijk werk	Het Algemeen maatschappelijk werk (Amw) heeft in 2015 een reguliere subsidie ontvangen voor hun activiteiten. Amw is onderdeel uit gaan maken van Wijkkracht.
■	Inzet Thuisbegeleiding	Reguliere thuisbegeleiding is in 2015 een maatwerkvoorziening geworden en is meegegaan in de aanbesteding. Wijkkracht is in 2015 een pilot gestart "MBO sociaal werker" om lichte thuisbegeleidingsvragen voorliggend op te kunnen pakken en daarmee het beroep op de maatwerkvoorzieningen te verminderen. De pilot loopt door in 2016 en wordt intensief gemonitord.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
32a	De GGD financieren voor publieke gezondheidszorg, zoals epidemiologie, gezondheidszorgbevordering en infectieziektenbestrijding.	581	544	0	0
32b	Subsidiëren van preventieve Act. rond verslavingen, overgewicht en eenzaamheid.	231	238	0	0
32c	Subsidiëren van algemeen maatschappelijk werk en thuisbegeleiding	1.090	1.054	0	-36
32d	Subsidiëren van maatschappelijke opvang, begeleiding, bemoeizorg en preventieve GGZ.	581	608	0	0
		2.483	2.445	0	-36

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
33a	Bevorderen van de leefbaarheid in wijken en maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van inwoners	2.822	2.851	-648	-665
33b	Inzetten van stadsdeelregisseurs als vaste contactpersonen en subsidiëren van bewonersparticipatie zoals bewonersorganisaties en buurtbonnen.	763	764	0	-3
33c	Subsidiëren van Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH), Seniorenplatform ? en een aantal ouderenbonden.	707	695	0	0
33d	Subsidiëren van het antidiscriminatiebureau Artikel 1 en allochtonenorganisaties.	97	85	0	0
33e	Subsidiëren van het Servicepunt Vrijwilligers.	330	328	0	0
33f	Subsidiëren van Stichting Informele Zorg Twente (SIZT).	508	150	0	0
33g	Subsidiëren van de Gehandicaptenraad voor belangenbehartiging en participatie.	72	697	0	-638
33h	Subsidiëren van Act. ter bevordering van de emancipatie van laagopgeleide allochtone vrouwen.	29	21	0	0
		5.327	5.592	-648	-1.306

Prestatie indicatoren	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Aantal cliënten met huishoudelijke ondersteuning	3.038	3.000
Aantal vervoersvoorzieningen	4736	6.000
Aantal hulpmiddelen voor mensen met een Wmo-indicatie	1.800	1.200
Aant. toegekende woonvoorzieningen	351	350
Aantal telefoontjes Zorgloket bij informeren, adviseren en ondersteunen	26.698	27.000
Aantal cliënten Algemeen Maatschappelijk Werk en Thuisbegeleiding	Bij de wijkteams hebben zich in 2015 2166 mensen gemeld. Dit betreft niet alleen het AMW maar ook cliëntondersteuning, SWOH, Thuisbegeleiding en SIZT. Met ingang van 1-1-2015 is besloten geen onderscheid meer te maken in registratie. Dit is een voorlopig aantal in afwachting van de verantwoording.	1100
Aantal cliënten inwoners gebruik makend van maatschappelijke opvang, begeleiding, bemoeizorg en preventieve GGZ		485
Aantal wijkwelzijnsaccommodaties		10
Aantal bewonersorganisaties	19	19
Aantal buurtbonnen	191	200

Hoofdstuk 3 Welzijn en zorg				
exploitatie		Rekening	Begroting	Begroting
bedragen x € 1.000		2014	01-01-2015	2015
				Rekening
				2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-25.342	-36.755	-37.914	-33.760
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.508	2.423	2.423	3.241
Resultaat voor bestemming	-21.834	-34.333	-35.491	-30.520
Toevoegingen aan de reserves	178	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	-502
mutaties reserves	178	0	0	-502
Hoofdstuk 3 Welzijn en zorg				
Resultaat na bestemming	-21.656	-34.333	-35.491	-31.022

4.

Sport en Cultuur

Aanspreekpunt bestuurlijk:

Betrokken sector(en):

Aanspreekpunt ambtelijk:

Wethouder Bruggink

Samenleving

Katja Boerrigter, Robert Kruese

Feitenkaarten

41. Sport

42. Cultuur

De gemeente wil dat sport voor iedereen toegankelijk is, veilig en laagdrempelig. Inwoners zijn er vooral zelf verantwoordelijk voor of ze sporten en bewegen. Ook gaan we uit van de eigen kracht van de sportaanbieders. Als gemeente willen we wel maatschappelijk actieve sportverenigingen ondersteunen. We zien duidelijk dat het sportbeleid niet op zichzelf staat, maar nauw verweven is met andere beleidsterreinen. Op het gebied van cultuur streeft de gemeente naar een kwalitatief sterke, duurzame en diverse culturele infrastructuur. We willen dat de inwoners weten wat hun stad aan kunst en cultuur te bieden heeft. Maar ook dat ze geschoold kunnen worden in kunst en cultuur en dat ze er volop aan deel kunnen nemen. De gemeente wil ook kansen geven aan kunstenaars om in Hengelo te werken of hun werk te presenteren. De gemeente speelt hierin verschillende rollen: regisseur, subsidieverlener, opdrachtgever en vastgoedverhuurder.

Relevante beleidsnota's

- Nota Ruimte voor Sport en Bewegen (moet worden geactualiseerd);
- Jeugdbeleid Zelf doen;
- Kunst- en Cultuurvisie Hengelo 2014-2020;
- Nota Kwartiermaken voor de Collectie Hengelo.

41 - Sport		
Doel	Doen	Gedaan
Onderhouden van sporthallen en sportzalen.		
■	Onderhouden van 5 sporthallen en 12 gymzalen	De meeste gymzalen hebben een totale onderhoudsslag gehad. Alles is in- en extern geschilderd en de kleed- en doucheruimten zijn aangepakt evenals de entrees. De overige gymzalen worden in 2016 aangepakt. Sporthal Beckum is uitgebreid met extra kleedkamer capaciteit voor vereniging TVO.
Beheren en onderhouden van zwembaden en exploiteren van het Twentebad.		
■	In 2015 worden de uitkomsten bekend van de bestuurlijke opdracht voor een haalbaarheidsstudie naar een duurzame renovatie van het Twentebad.	De renovatie van het Twentebad is een concreet speerpunt uit het coalitieakkoord. In 2015 is de raad akkoord gegaan met deze optie nieuw beleid, naar aanleiding van de haalbaarheidsstudie. De projectgroep is inmiddels gestart.
■	Verdere invulling geven aan de positionering van het Twentebad als multifunctioneel sport-, recreatie-, zorg-, onderwijs- en ontmoetingscentrum.	Op alle producten laat het Twentebad in 2015 groei zien ten opzichte van 2014. Opvallend: *sterke groei aantal dagbestedingsplaatsen in de horeca en delen van de schoonmaak *ondanks een dalend aantal kinderen in Hengelo in de zwemles leeftijd, zijn de zwemles inkomsten gestegen

		<p>*weer meer individuele en gezins-abonnementen verkocht</p> <p>*losse kaartverkoop blijft stabiel of stijgt licht</p> <p>*verhuurinkomsten door verenigingen voor het eerst in jaren in de plus</p> <p>*2 nieuwe sport-zorg groepen onder begeleiding van fysiotherapeuten zijn gestart. Weliswaar nog kleinschalig, maar met erg positieve feedback.</p>
Beheren en onderhouden van sportparken en het FBK-stadion.		
■	Beheer en onderhoud 8 sportparken en het FBK stadion	<p>Sportpark Vikkerhoek (Wilhelminaschool) is voorzien van automatische beregening. Alle doelen van de voetbalverenigingen zijn uitvoerig gecontroleerd op veiligheid. Doelen van de gemeente zijn gerepareerd of vervangen ism de verenigingen.</p> <p>Schades aan kunstgras en/of hekwerken zijn op alle parken geïnventariseerd en gerepareerd. De herinrichting van sportpark De Bijenkorf is afgerond.</p> <p>ATC heeft met eigen middelen een kunstgrasveld aangelegd op sportpark Slangenbeek. Het semi water hockeyveld van HCT is intensief behandeld (oa. geperforeerd) ter optimalisatie van de kwaliteit. HCT en de gemeente zijn met elkaar in gesprek over de toekomstige renovatie van dit veld en de ambitie van HCT om twee watervelden te krijgen op hun complex.</p>
■	<p>De invulling van Sport Centre Hengelo krijgt in 2015 verder gestalte langs drie lijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - FC Twente: concreet maken van de plannen voor een stadion, opnieuw inrichten van de velden en het hoofdgebouw verbouwen; - FBK-stadion: implementatie van de bezuinigingen; - Voorplein: start van de herinrichting. 	<p>Met FC Twente zijn vergaande gesprekken gevoerd over de herinrichting van het sportpark. Gezien de financiële situatie van FC Twente is hierin echter geen initiatief van FC Twente te verwachten. Het plan voor de herinrichting van het voorplein is definitief gemaakt en het uitvoeringskrediet is door de raad ter beschikking gesteld. In december is met de eerste werkzaamheden begonnen en in de eerste helft van 2016 wordt het project afgerond.</p>
Sportactiviteiten organiseren en stimuleren op scholen, in wijken en in gemeentelijke sportaccommodaties (Hengelo Sport).		
■	Inzet HengeloSport	<p>In het schooljaar 2014/2015 hebben 33 basisscholen en 2 SBO scholen meegedaan aan het basisactiviteitenaanbod: ruim 6.200 kinderen en 102.000 (!) sportbewegingen. Gemiddeld krijgt elk kind 18 uur sport per jaar door specialisten (waaronder diverse sportverenigingen)</p>
■	Uitvoering diverse sportactiviteiten en programma's door verschillende combinatiefunctionarissen sport	<p>Het programma special heroes is uitgevoerd op het speciaal onderwijs (Iemenschoer, Korhoen, Penta College).</p> <p>Uitvoering sport- en beweegactiviteiten door cf bij HVV Tubantia, bij Twickel College.</p> <p>Daarnaast hebben de activiteiten van "FC Twente Scoren in de wijk" wederom veel kinderen bereikt middels de voetbalcursus, de FC TwenteCup en diverse clinics.</p>
Ondersteunen van uitvoering van (school)sportactiviteiten (sport-en speluitleen) en evenementen.		
■	Sportdagen en gebruik materialen	<p>In het FBK stadion en elders in de stad zijn met name in het voorjaar schoolsportactiviteiten ondersteund.</p>

Ondersteunen van sportverenigingen.

- In 2015 brengen we in beeld welke besturen van sportverenigingen gemeentelijke ondersteuning hebben of nodig hebben. Ook kijken we aan welke vorm van ondersteuning behoefte is (governance-vraagstuk).

Eind 2015 is de (provinciale) verenigingsmonitor uitgezet. De resultaten hiervan komen begin 2016 en worden gebruikt als input voor de sportnota. Daarnaast is er een themabijeenkomst en een politieke markt voor sportverenigingen georganiseerd.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
41a	Beheren en onderhouden van sporthallen en sportzalen.	946	953	-412	-427
41b	Beheren en onderhouden van zwembaden en exploiteren van het Twentebad.	2.990	3.093	-1.235	-1.607
41c	Beheren en onderhouden van sportparken en het FBK-stadion.	2.675	2.645	-409	-397
41d	SportAct. organiseren en stimuleren op scholen, in wijken en in gemeentelijke sportaccommodaties (Hengelo Sport).	430	430	-376	-381
41e	Ondersteunen van uitvoering van (school)sportAct. (sport-en speluitleen) en evenementen.	226	183	-8	-4
41f	Subsidiëren van sport voor jeugd en gehandicapten.	64	59	0	0
41g	Ondersteunen van sportverenigingen.	104	216	0	-130
		7.435	7.580	-2.440	-2.946

42 – Cultuur

Doel	Doen	Gedaan
Subsidiëren van de bibliotheek.		
■	Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - culturele kernvoorzieningen	<p>In 2015 heeft Bibliotheek Hengelo een subsidie ontvangen van € 2.302.770. In dit bedrag is een bezuiniging verwerkt van totaal € 88.300 (uitvoering Kadernota 2015-2018): een structurele bezuiniging van € 50.000 en een bedrag van € 38.300 ter compensatie voor de uitname uit het gemeentefonds ten gevolge van de centralisering van de inkoop van e-content.</p> <p>De bibliotheek heeft de subsidieverantwoording 2014 ingediend. In dat jaar had de bibliotheek 30.954 leden (38% van de inwoners) en 934.997 uitleningen. Aan de educatieve programma's namen 19.403 kinderen en jongeren deel. Het aantal openingsuren per week bedroeg 116.</p>
	Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	<p>In juni 2015 heeft de raad besloten om met ingang van 2016 opnieuw structureel te bezuinigen op de subsidie aan de bibliotheek, oplopend tot € 200.000 in 2019.</p> <p>Daarnaast heeft de raad besloten een eenmalige investeringsbijdrage te verstrekken van € 200.000 in 2016 (nieuw beleid). Deze eenmalige bijdrage maakt het mogelijk om de 15 scholen voor primair onderwijs die nog niet zijn aangesloten op de Bibliotheek <i>op school</i>, ook deel te laten nemen.</p>
Subsidiëren van de muziekschool.		
■	In 2015 wordt de aangepaste, vernieuwde visie op de Muziekschool gepresenteerd, inclusief de invulling van de bezuinigingen.	<p>In mei 2015 zijn drie Toekomstscenario's gepresenteerd tijdens een politieke markt. Afgesproken is om het scenario 'samen gaan met HEIM/CREA' verder uit te werken. Om deze samenwerking mogelijk te maken, moet de muziekschool 'schoon' worden opgeleverd, dat wil zeggen dat alle leegstandsuren moeten worden weggewerkt. Onder regie van de ingestelde stuurgroep is dit proces van reorganisatie en (deeltijd)ontslag ingezet. Eind 2015 was in beeld om hoeveel uren en om welke personen het ging en zijn de benodigde (deeltijd)ontslagen aangezegd. Daarnaast is er een begin gemaakt met de transitie naar een andere cao en ander pensioenfonds.</p> <p>De muziekschool zat heel ruim in het gebouw, omdat het aantal lessen enorm teruggelopen is door de teruggang in leerlingen. In september is daarom Wijkkracht als medehuurder in het gebouw gekomen. Hierdoor zijn de huisvestingslasten voor de muziekschool gehalveerd.</p> <p>Muziekschool Hengelo heeft toestemming gekregen om de Waterstaatskerk 'om niet' te gebruiken tot 31 december 2015, waarbij de afspraak is gemaakt dat inkomsten uit verhuur van de kerk wel aan de gemeente worden afgedragen. Voor 2016 zullen er nieuwe afspraken gemaakt worden.</p>

		<p>In verband met de veranderopgave voor de muziekschool zijn de voorwaarden voor de subsidie 2015 niet aangepast. In het proces om tot een nieuwe organisatie te komen, zullen ook de subsidievoorwaarden opnieuw worden ingevuld, met nieuwe prestatieafspraken.</p>
■	<p>Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - culturele kernvoorzieningen</p>	<p>Per 2014 heeft de muziekschool een bezuiniging opgelegd gekregen van € 550.000. Deze moet verdeeld over 3 jaren worden ingeboekt: 2014 € 275.000, 2015 € 225.000, 2016 € 50.000.</p> <p>In 2015 heeft Muziekschool Hengelo een subsidie ontvangen van € 1.165.580. In dit bedrag is een bezuiniging (uit 2014 en 2015) verwerkt van in totaal € 500.000.</p> <p>De muziekschool heeft de verantwoording 2014 ingediend. In dat jaar had de muziekschool een bereik van 1091 cursisten en 993 leerlingen PO in cultuureducatie projecten.</p> <p>Eind 2015 heeft de muziekschool een bijgestelde begroting 2016 ingediend. Met deze begroting kon niet worden ingestemd, daarom is nog geen subsidieverleningsbeschikking 2016 afgegeven. Om eventuele liquiditeitsproblemen te voorkomen is een voorschot op de subsidie verleend voor de 1^e drie maanden van 2016.</p>
■	<p>Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019</p>	<p>In juni 2015 heeft de raad besloten om niet opnieuw te bezuinigen op de subsidie aan de muziekschool.</p>
Subsidiëren van HEIM/CREA.		
■	<p>Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - culturele kernvoorzieningen</p>	<p>In 2015 heeft HEIM een subsidie ontvangen van € 255.499 en CREA een bedrag van € 470.420.</p> <p>Beide instellingen zijn officieel per 1 januari 2015 gefuseerd en voeren sinds 2015 een gezamenlijke boekhouding. Beide instellingen hebben nog wel apart van elkaar subsidie toegekend gekregen, maar zullen een gezamenlijke jaarrekening presenteren over 2015.</p> <p>Beide instellingen hebben de subsidie-verantwoording 2014 ingediend. In dat jaar had CREA een bereik van 1030 cursisten, 5463 leerlingen PO en VO in cultuureducatie projecten, 18 activiteiten binnen het Jeugdplein Hengelo en 3 deelprojecten binnen het Community Art Project.</p> <p>HEIM had een bereik van 33.500 bezoekers, waarvan 52% jonger dan 18 jaar. 5.200 leerlingen PO en VO in cultuureducatie- en erfgoedprojecten en 1100 leerlingen techniekeducatie.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ■ Bestuurlijke opdracht 'Huisvesting HEIM/CREA' ■ Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 		<p>Eind 2014 heeft het college de bestuurlijke opdracht 'huisvesting HEIM/CREA' vastgesteld. CREA kampt al jaren met een huisvestingsprobleem, het pand waarin zij nu zitten voldoet in het geheel niet meer aan de (arbo-)eisen van deze tijd. Het samengaan van CREA met het HEIM vormt bij de uitwerking van de bestuurlijke opdracht het uitgangspunt.</p> <p>Twee nieuwe ontwikkelingen kunnen de plannen van HEIM/CREA verstevigen, maar hebben er ook voor gezorgd dat het proces is vertraagd. Dit zijn een mogelijk inhuisen van Warmtenet en/of de muziekschool. Het onderzoek hiernaar loopt nog.</p> <p>De planning is dat het college halverwege het jaar 2016 een besluit neemt over de BO HEIM/CREA.</p> <p>In juni 2015 heeft de raad besloten om niet te bezuinigen op de subsidies aan HEIM/CREA.</p> <p>In plaats daarvan heeft de raad een bedrag van € 600.000 gereserveerd (nieuw beleid), dat is gekoppeld aan de bestuurlijke opdracht HEIM/CREA.</p>
Subsidiëren van het Rabotheater en Metropool.		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - culturele kernvoorzieningen 		<p>In 2015 heeft het Rabotheater een subsidie ontvangen van € 1.185.310.</p> <p>Het Rabotheater heeft de subsidieverantwoording 2013/2014 ingediend. In dat seizoen zijn 415 theater- en filmvoorstellingen geprogrammeerd voor 86.203 bezoekers.</p> <p>Eind 2015 heeft het Rabotheater een bijgestelde begroting 2015/2016 ingediend. Deze begroting is niet sluitend, daarom is nog geen subsidieverleningsbeschikking 2016 afgegeven. Om eventuele liquiditeitsproblemen te voorkomen is een voorschot op de subsidie verleend voor de 1^e halfjaar van 2016.</p> <p>In 2015 heeft Metropool een subsidie ontvangen van € 1.016.490 (€ 380.000 activiteitsubsidie en € 636.490 huursubsidie). Metropool heeft de subsidieverantwoording 2014 ingediend. In dat jaar zijn 171 concerten geprogrammeerd voor 49.596 bezoekers. De oefenruimten zijn 1.570 keer verhuurd.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 		<p>In juni 2015 heeft de raad besloten om met ingang van 2016 structureel een bedrag van € 50.000 te bezuinigen op de subsidie aan de schouwburg. Daarbij heeft de raad de motie 'Rabothheater financieel toekomstbestendig' aangenomen. Samen met het Rabotheater is de motie uitgevoerd. Mede op basis van de uitkomsten daarvan, heeft de raad besloten om de bezuiniging op de subsidie van het Rabotheater in 2016 te verminderen met € 25.000.</p>

		De raad heeft besloten om niet te bezuinigen op de subsidie aan Metropool.
	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijke opdracht 'Samenwerking podia Enschede-Hengelo' 	<p>Het Wilminktheater, het Rabotheater, Poppodium ATA en Metropool hebben in opdracht van de colleges van Enschede en Hengelo onderzoek gedaan naar samenwerking.</p> <p>De theaters hebben verkend of een verdergaande vorm van samenwerking tot een groter publieksbereik kan leiden. Uitkomst is dat de meerwaarde van samenwerking door beide theaters wordt onderkend, maar dat er verschillende vormen van samenwerking mogelijk zijn: van programmatische afstemming tot aan fusie. Beide colleges hebben aangegeven dat fusie geen doel op zich is, maar dat er ook geen taboe op rust om de mogelijkheden van een fusie te onderzoeken. Aan de theaters is gevraagd om uiterlijk 1 februari 2016 te presenteren wat het onderzoek naar de mogelijkheden van een fusie heeft opgeleverd, als ook wat de voor- en nadelen van andere samenwerkingsmogelijkheden zijn.</p> <p>Metropool en Poppodium ATA hebben de opdracht gekregen om een plan van aanpak op te leveren waarbij gezamenlijke programmering en marketing centraal staan. En daarnaast een voorstel te maken voor een passende backofficestructuur, voortbouwend op de al bestaande samenwerking tussen ATA en het Wilminktheater.</p> <p>In september 2015 is het plan van aanpak ontvangen. Het plan laat zien hoe het beste van de beide podia ingezet kan worden voor een optimaal bedrijfsproces. Tegelijk vraagt ook dit plan om een nadere uitwerking. De resultaten hiervan worden begin 2016 verwacht.</p>
	Subsidiëren van amateurverenigingen.	
	<ul style="list-style-type: none"> Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - amateurkunst 	<p>38 culturele amateurkunstverenigingen zijn gesubsidieerd conform de uitvoeringsregeling voor een totaal bedrag van € 110.374</p> <p>De raad heeft besloten om niet te bezuinigen op de subsidie aan de culturele amateurkunstverenigingen.</p>
	Financiering kunst- en cultuureducatie op scholen.	
	<ul style="list-style-type: none"> In samenwerking met het basisonderwijs en het culturele veld komen tot een doorgaande leerlijn cultuureducatie in de periode 2013-2016 (als uitvoering van het bestuurlijk kader Cultuureducatie met Kwaliteit en het provinciale programma Cultuur aan de Basis Cultuureducatie). 	<p>Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2013-2016 (CmK) omvat drie niveaus waarop scholen met cultuureducatie om kunnen gaan, van basisniveau tot verdiepingsniveau. In 2015 zijn drie pilotscholen de verdieping ingegaan, en is met twee andere scholen een voorbereidend traject gestart.</p> <p>CmK omvat ook deskundigheidsbevordering voor educatief medewerkers van de culturele instellingen. In 2015 is de derde groep gestart met de cursus.</p> <p>CmK is mogelijk door samenwerking met alle culturele partners, de schoolbesturen, Provincie Overijssel en het Fonds voor Cultuurparticipatie.</p>

■	Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	In juni 2015 heeft de raad besloten om per 2017 een korting toe te passen op het budget voor cultuureducatie. De gevolgen hiervan zullen in de loop van 2016 duidelijk worden bij het opstellen van het nieuwe CmK programma 2017-2020.
Subsidiëren van ateliers en beeldende kunst.		
■	In 2015 krijgt de programmering van beeldende kunst gestalte door een onafhankelijke programmacommissie en Heartpool.	Programmering beeldende kunst heeft vorm gekregen door een subsidieregeling. Hier konden alle professionele beeldend kunstenaars en of groepen of initiatieven een aanvraag voor indienen. Commissie beeldende kunst heeft 15 aanvragen beoordeeld en 6 daarvan zijn gehonoreerd voor het beschikbare bedrag van € 50.000.
■	Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - aanvullende culturele voorzieningen (beeldende kunst)	In 2015 hebben de volgende instellingen subsidie ontvangen. Ateliers '93: € 5.680 Stichting Beeldende Kunst Ag: € 5.680 Stichting Woon en Werkruimtes Kunstenaars: € 10.340 Stichting HeArtpool: € 12.500 het Lamboijhuis: € 10.000 en het (virtuele) Museum voor Hengelse Hedendaagse Kunst: € 3.500. Met Ateliers '93 is afgesproken dat zij drie jaar lang de subsidie ook mogen inzetten voor huurverplichtingen (2014-2016). Daardoor is het voor de stichting mogelijk om het huurcontract op de huidige locatie met drie jaar te verlengen.
■	Afwikkeling AkkuH	Over de verwikkelingen omtrent AkkuH in 2015 bent u uitvoerig geïnformeerd bij brief van 14 januari 2016 (2003060). Na uitvoerige afweging is er voor gekozen om dit dossier te sluiten waarbij afspraken zijn gemaakt over de afwikkeling van de lening en de vordering van het niet ter discussie staande batig saldo.
■	Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	In juni 2015 heeft de raad besloten om de structurele subsidies aan Stichting Beeldende Kunst Ag en het Lamboijhuis stop te zetten.
Subsidiëren van musea en monumenten.		
■	Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - aanvullende culturele voorzieningen (cultureel erfgoed)	In 2015 hebben de volgende instellingen subsidie ontvangen: Het Historisch Museum Hengelo € 14.840 het Historisch Archief Beckum: € 2.430 Historie Brandweer Hengelo: € 1.040. De raad heeft besloten om niet te bezuinigen op de subsidie aan de instellingen voor cultureel erfgoed.

Subsidiëren van de lokale omroep.

■ Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - lokale omroep	In 2015 heeft de Stichting Lokale Omroep Hengelo een subsidie ontvangen van € 40.050. De stichting heeft de subsidieverantwoording 2014 ingediend. Dat jaar heeft RadioHengeloTV een lokaal toereikend media aanbod verzorgd via radio, televisie, internet en social media. De financiële situatie van de lokale omroep is kwetsbaar. Het is voor een vrijwilligersorganisatie lastig om opdrachten 'uit de markt' te halen en daarmee meer inkomsten te genereren. In een bestuurlijk overleg met de stichting heeft de gemeente aangegeven geen structurele middelen te hebben voor opdrachten aan de lokale omroep.
■ Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	De raad heeft besloten om niet te bezuinigen op de subsidie aan de lokale omroep.

Subsidiëren van diverse culturele activiteiten zoals carillon, 4 mei en Koningsdag.

■ Subsidie uitvoeringsregeling Cultuur - aanvullende culturele voorzieningen (podiumkunsten en overige culturele voorzieningen)	In 2015 hebben de volgende instellingen subsidie ontvangen. Stichting Jazzplatform Hengelo: € 2.800 Stichting Kamermuziek Hengelo: € 5.040 Hengelose Oranjevereniging: € 11.440 Stichting 4 mei Herdenkingsbijeenkomst Hengelo: € 2.750
■ Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	In juni 2015 heeft de raad besloten om de structurele subsidies aan Stichting Kamermuziek en Stichting Jazzplatform stop te zetten. Hiervan is een bedrag van € 4.500- bezuinigd. Het resterende bedrag van € 3.340 is toegevoegd aan de subsidie uitvoeringsregeling Cultuur. Verder heeft de raad besloten om het budget van de Stadsdichter (€ 5.210) weg te bezuinigen. Naar aanleiding daarvan heeft het college ingestemd met het voorstel van Stichting Hengelo Leest, waarmee het stadsdichterschap de komende jaren veilig is gesteld zonder structurele subsidie van de gemeente. De huidige stadsdichter Herman Koetsveld heeft hiervoor zijn budget 2015 beschikbaar gesteld. Stichting Hengelo Leest neemt het initiatief voor de verkiezing van een nieuwe stadsdichter in 2016. Na voordracht van Hengelo Leest zal het college te zijner tijd een nieuwe stadsdichter benoemen. De raad heeft besloten om niet te bezuinigen op de subsidies aan de Hengelose Oranjevereniging en Stichting 4 mei herdenkingsbijeenkomsten Hengelo. Ook heeft de raad besloten om de functie van Stadsbeiaardier niet weg te bezuinigen.

Laagdrempelige kennismaking met culturele activiteiten verhoogt de kans dat kinderen op latere leeftijd ook deel blijven nemen aan cultuur

Zo mogelijk uitbreiden van het aantal combinatiefuncties op het gebied van Cultuur en verstevigen van het cultuuraanbod binnen het Jeugdplein Hengelo.	De combinatiefuncties op het gebied van cultuur zijn voortgezet in 2015. De website Jeugdplein Hengelo (JPH) is uitgebreid met een module voor de pilotscholen en doorgaande leerlijnen. Bovendien is het naschoolse activiteitenaanbod uitgebreid van 4-12 jaar naar 2,5-16 jaar. HEIM/CREA voert de eindredactie op de
--	--

		activiteiten en social media.
	De komende jaren kunnen we het aantal combinatiefunctionarissen uitbreiden naar 16,8 fte in 2016. In 2015 wordt vanuit onderwijs, cultuur en sport samen met het veld uitgewerkt hoe de uitbreiding wordt weggezet. Het werkgeverschap en de cofinanciering (60%) van de combinatiefunctionarissen komt bij derden te liggen. De overige 40% financiering komt vanuit de Brede Impuls Combinatiefuncties van het Ministerie van VWS.	Eind 2015 waren er 16,01 fte combinatiefunctie ingevuld. Een aantal fte is niet structureel, maar projectmatig ingezet en zal tzt weer vrijvallen, zodat er een andere invulling aan gegeven kan worden. Tot 2016 kan de resterende ruimte (tot 16,8 fte) nog worden ingevuld. Daarover zijn of worden al afspraken gemaakt.
Overige activiteiten		
■	Alle culturele kernvoorzieningen hanteren de Code Cultural Governance	Met ingang van 2015 geldt voor alle culturele kernvoorzieningen de subsidieverplichting om in de subsidieverantwoording te rapporteren hoe de 9 principes van de Governance Code Cultuur in de praktijk worden toegepast. Deze verplichting is opgenomen in de subsidiebeschikkingen vanaf 2015.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
42a	Subsidiëren van de bibliotheek.	2.420	2.420	-52	-52
42b	Subsidiëren van de muziekschool.	1.464	3.222	-154	-154
42c	Subsidiëren van het CREA centrum voor kunsteducatie.	500	500	0	0
42d	Subsidiëren van het Rabotheater en Metropool.	3.006	3.032	-636	-636
42e	Subsidiëren van amateurverenigingen.	250	257	0	-6
42f	Financieren van kunst- en cultuureducatie op scholen.	68	106	-23	-62
42g	Beheren en onderhouden gemeentelijk kunstbezit.	75	68	0	0
42h	Subsidiëren van ateliers en beeldende-kunstorganisaties.	165	232	0	0
42i	Subsidiëren van musea en monumenten.	464	459	0	0
42j	Subsidiëren van de lokale omroep.	40	40	0	0
42k	Subsidiëren van diverse culturele Act. zoals carillon, 4 mei en Koningsdag.	149	148	0	0
Cultuur - Totaal		8.601	10.484	-866	-911

Prestatie indicatoren	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Bereik scholen cultuur educatie	36	36
Bereik kinderen door Hengelo Sport (aantal sportmomenten)	104.000	104.000
Aantal gebruikers culturele kernvoorzieningen	n.n.b.	125.000
Aantal amateurverenigingen	38	38
Aantal gebruikers Twentebad	435.000	440.000
Aantal jeugdleden	7372	7.372
Aantal gehandicaptensporters	219	219

Hoofdstuk 4 Sport en Cultuur				
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-16.023	-15.205	-15.708	-17.736
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.728	3.345	3.306	3.857
Resultaat voor bestemming	-12.295	-11.860	-12.402	-13.878
Toevoegingen aan de reserves	-328	-328	-328	-328
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	-328	-328	-328	-328
Hoofdstuk 4 Sport en Cultuur				
Resultaat na bestemming	-12.623	-12.188	-12.729	-14.206

Zie voor de overschrijding van het lastentotaal de toelichting in bijlage 8.7
Begrotingsrechtmatigheid

5. Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):
Aanspreekpunt ambtelijk:

Wethouders Bron en Elferink
Ruimte en Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving
Henk Jan Tromp

Feitenkaarten

- 51. Ruimtelijke ontwikkeling
- 52. Omgevingsvergunning
- 53. Bereikbaarheid

De gemeente maakt het mogelijk dat er woningen, kantoren, winkels en bedrijfsruimtes in Hengelo gebouwd en gebruikt kunnen worden. Maar ook dat de infrastructuur aangelegd wordt. Dit draagt bij aan een duurzaam, leefbaar en veilig woon-, werk- en leefklimaat in Hengelo. Wij doen dat in nauwe samenwerking met andere gemeenten, de woningcorporatie Welbions, ondernemers en onderwijsorganisaties in Twente, zodat Twente als geheel daarvan profiteert.

De gemeente richt zich op de vragen van de klanten en is flexibel. Er vindt altijd een afweging plaats tussen het individuele en het algemene belang. Er is aandacht voor de samenhang tussen visie/beleid, strategie/programmering en ontwikkeling. We willen steeds meer samenwerken met de (georganiseerde) burgers, bedrijven en maatschappelijk organisaties.

Relevante beleidsnota's

- Omgevingsvisie Overijssel (2009)
- Structuurvisie Hengelo 2030 (2010)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente
  - o deel 1: Ontwikkelingsperspectief 2040: vitaal en innovatief
  - o deel 2: werkprogramma
- Woonvisie 2012-2020
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2003 – 2010 (2003)
- Geactualiseerde nota autoparkeren 2008 – 2012(2008)
- Bedrijven en kantorenvise Netwerkstad (2011)
- Stadsrandenvise Netwerkstad Twente (2011)
- Beleidsnota Cultureel Erfgoed 2014-2022 (2014)

51 – Ruimtelijke ontwikkeling

Doel	Doen	Gedaan
Ruimtelijke visies en strategieën op planologisch gebied maken en stedenbouwkundige plannen ontwerpen.		
■	De regionale samenwerking Netwerkstad uitvoeren aan de hand van de afspraken die zijn gemaakt in de Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente	<ul style="list-style-type: none"> - In 2015 is het project "Strategisch programmeren wonen" vormgegeven. Samen met de 14 Twentse gemeenten is dit onderdeel in een intensief traject uitgewerkt in afspraken. Begin 2016 is dit bekrachtigd in een bestuursovereenkomst woonafspraken Twente 2016-2020. - In 2015 is het project "Strategisch Programmeren Bedrijventerreinen" opgestart in samenwerking met de 14 Twentse gemeenten en de provincie Overijssel. Eind 2016 moet dit leiden tot een kwantitatief en kwalitatief evenwichtig aanbod van bedrijventerreinen in Twente. - In 2015 is de basis gelegd voor een regiobrede aanpak van acquisitie van bedrijven.

■	Indienen subsidieaanvragen projecten Ontwikkelagenda	Aanvragen zijn ingediend en toegekend voor de uitvoering van de Enschedesestraat, de ontsluiting van het High Tech-park (Thales) en het Expatcenter.
■	Opstellen stedenbouwkundige visies	Diverse stedenbouwkundige visies zijn opgesteld o.a. voor Gezondheidspark en diverse locaties in de binnenstad waaronder B3 en M2.
Woonvisie opstellen gericht op voldoende woningen en een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van woningen		
■	Vaststellen Regionale Twentse woonvisie en deze visie uitvoeren	De regionale woonvisie is begin 2015 vastgesteld door alle 14 Twentse gemeenten. In 2015 is aan de hand van de regionale woonvisie samen met de provincie gewerkt aan nieuwe woningbouwafspraken. Begin 2016 heeft dit geresulteerd in de ondertekening van de Bestuursovereenkomst woonafspraken Twente 2016-2020. Afspraken zijn gemaakt op de thema's: Doelgroepen, wonen en zorg, stedelijke vernieuwing, toekomstbestendigheid bestaande voorraad en programmeren en zuinig ruimtegebruik.
■	Strategisch programmeren woningbouw	- In 2015 is het project Strategisch programmeren wonen vormgegeven. Samen met de 14 Twentse gemeenten is dit onderdeel in een intensief traject uitgewerkt in afspraken onder de noemer programmeren en zuinig ruimtegebruik. Begin 2016 is dit bekrachtigd in een bestuursovereenkomst woonafspraken Twente 2016-2020.
■	Herijken convenant Welbions; Met Welbions nieuwe prestatieafspraken maken 2015-2016	Het convenant met Welbions is in 2015 herijkt. Voor 2015-2016 zijn nieuwe afspraken gemaakt.
■	Herijken regeling startersleningen in relatie tot de beschikbare middelen.	De startersregeling is in 2015 herijkt. De starterslening is per 1-1-2016 beëindigd.

Activiteiten	Omschrijving activiteiten	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
51a	Structuurvisie opstellen.	412	318	0	0
51b	Ruimtelijke visies en strategieën op planologisch gebied maken en stedenbouwkundige plannen ontwerpen.	881	791	0	-6
51c	Bestemmingsplannen maken.	514	401	-67	0
51d	Woonvisie opstellen gericht op voldoende woningen en een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van woningen.	915	876	-139	-133
51e	Beleid maken en adviseren onderhoud van monumenten, archeologie en cultuurhistorie.	43	37	-6	-11
51f	Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden, en vastgoed- en geo-informatie inwinnen; beheren, analyseren en presenteren.	362	355	-23	-11
Ruimtelijke ordening - Totaal		3.127	2.778	-235	-161

52 – Omgevingsvergunning

Doel	Doen	Gedaan
Omgevingsvergunningen verstrekken zoals rond bouw, verontreiniging, brandveiligheid en bomen kappen.		
■	Gemiddeld worden jaarlijks 650 aanvragen en 350 meldingen voor een omgevingsvergunning behandeld.	Door de uitbreiding van de mogelijkheden tot vergunning vrij bouwen is het aantal omgevingsvergunningen afgenomen. Hier staat tegenover dat er een grote toename is van het aantal informatieverzoeken en adviesvragen over regelgeving en bouw mogelijkheden.

Activiteiten	Omschrijving activiteiten	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
52a	Omgevingsvergunningen verstrekken zoals rond bouw, verontreiniging, brandveiligheid en bomen kappen.	1.919	1.950	-1.653	-1.728
52b	Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven.	1.089	1.022	-11	31
Omgevingsvergunningen - Totaal		3.008	2.972	-1.664	-1.698

53 – Bereikbaarheid

Doel	Doen	Gedaan
Beleid maken over verkeer en vervoer, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadvies geven.		
■	Vernieuwen Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan c.q. opstellen Hengelo's mobiliteitsvisie en maatregelpakket.	Omwille van ambtelijke capaciteit en efficiënt werken is ervoor gekozen het GVVP onderdeel te maken van de nieuw op te stellen structuurvisie en het geen zelfstandig mobiliteitsplan meer te laten zijn.
■	Opstellen Fietsactieplan	Actieplan is opgesteld en door college en raad vastgesteld.
Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.		
■	Beheren en onderhouden van bebordingen	Er is € 10.000 beschikbaar gesteld door het college vanwege de geringe schades nav oud en nieuw 2014-2015.

Activiteiten	Omschrijving activiteiten	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
53a	Beleid maken over verkeer en vervoer, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadvies geven.	935	935	-128	-123
53b	Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.	422	434	-23	-16
53c	Beleid maken specifiek over openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV systemen.	278	362	0	-85
53d	Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied en parkeergarage De Beurs.	1.416	1.472	-1.884	-1.851
Bereikbaarheid - Totaal		3.051	3.202	-2.035	-2.075

Prestatie indicatoren	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Woningvoorraad	37.887 woningen	37.705
Nieuw gebouwde woningen	155	180
Gesloopte woningen	21 (33 ingetrokken verblijfsobjecten met woonfunctie waarvan 12 samenvoegingen in bestaande panden)	100
Verstrekke startersleningen	33	40
Aanvragen omgevingsvergunning (In 2015 meer aangevraagd dan afgehandeld, dus verschil is openstaande werkvoorraad)	730	680
Toekenningen omgevingsvergunning (verschil is aanvragen die zijn geweigerd, buiten behandeling gelaten of geweigerd)	663/642	667
Verkeersbesluiten	49	60
Verkeersmeldingen	495 (foutief geparkeerde voertuigen 215, parkeeroverlast 191, voertuigwrakken 89)	350

Hoofdstuk 5 Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit				
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-9.525	-9.461	-9.186	-8.951
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.224	4.311	3.934	3.933
Resultaat voor bestemming	-6.301	-5.150	-5.251	-5.018
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	0	0
Hoofdstuk 5 Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit				
Resultaat na bestemming	-6.301	-5.150	-5.251	-5.018

6. Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):

Wethouder Elferink
Stedelijk Beheer, Ruimte en Wijkzaken, Veiligheid en
Leefomgeving

Aanspreekpunt ambtelijk:

Henk Jan Tromp, Herman Tinselboer

Feitenkaarten

Feitenkaarten

- 61. Onderhoud openbare ruimte
- 62. Afval, milieu en duurzaamheid
- 63. Riool

Binnen dit hoofdstuk staan beleidsvelden centraal die met elkaar verbonden zijn, maar ook elk een eigen doelstelling kennen. De openbare ruimte betreft de directe leefomgeving van de Hengelose inwoner. Hierbij streven we naar gezonde, veilige en leefbare wijken. Het is de taak van de gemeente om een wijk leefbaar te maken én te houden. De kinderboerderij is vooral voor bewoners een prima voorbeeld hoe leefbaarheid, duurzaamheid, dieren (welzijn) en recreatie met elkaar in de praktijk verbonden worden. De belangrijke rol van de kinderboerderij blijkt uit het stijgen van de jaarlijkse bezoekersaantallen tot 50.000. Een duurzaam Hengelo functioneert volgens het principe van de circulaire economie. De gemeente past dit uitgangspunt toe in alle eigen activiteiten. Maar de gemeente stimuleert en ondersteunt vooral ook duurzame maatschappelijke initiatieven.

Met de aanleg van een warmtenet wordt een belangrijk deel van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen verwezenlijkt. Warmtenet zet onbenutte restwarmte en andere hernieuwbare energie in om fossiele brandstoffen te vervangen.

Relevante beleidsnota's

- Nota Snippergroen 2015
- Groenplan Hengelo
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (vastgesteld in 2013)
- Gemeentelijk Grondwaterplan (vastgesteld in 2013)
- Gemeentelijk Waterplan (vastgesteld in 2006)
- Speelnota
- Duurzaamheidsagenda 'Hengelo VerduurSamen' (vastgesteld in college 2012; niet in raad geweest)
- Nota Duurzaam Bouwen
- Nota Geluid
- Nota Afvalloos Hengelo (December 2014)
- Nota Scenariokeuze Afvalloos Hengelo (1 juli 2015)
- Bodembeleidsplan (2003)
- Nota bodembeheer gemeente Hengelo 'Twents beleid veur oale grond' (2011)
- Bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2011)
- Visie op de grondwaterkwaliteit (2006)
- Bodemsaneringsprogramma 2015 (2015)
- Verdeelbesluit bodemsaneringsmiddelen 2015 (2015)
- Verdeling ISV-bodem-middelen jaarschijf 2009
- Beleidsplan Ondergrond (2012)

61 – Onderhoud openbare ruimte		
Doel	Doen	Gedaan
Wegen, straten en pleinen onderhouden.		
■	In 2015 moeten we een keuze maken voor een alternatieve onkruidbestrijdingsmethode op verhardingen.	Na een pilot is gekozen voor onkruidbestrijding d.m.v. hete lucht; in november 2015 is dit op beeldkwaliteit aanbesteed voor de periode 2016-2018
■	De openbare ruimte beheren zodat deze bruikbaar, schoon, heel en veilig blijft en kapitaalverlies wordt voorkomen.	De openbare ruimte is beheerd op de door de raad vastgestelde IBOR niveaus. Hiermee zijn de gestelde doelen bereikt.
Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.		
■		Getracht is om de vastgestelde IBOR niveaus zoveel mogelijk te handhaven. Vanwege de vele dumpingen als gevolg van Diftar en een werkweek van maandag tot en met zaterdag is dit een enkele keer niet gelukt. Vanaf 2016 wordt dan ook op zondag de Binnenstad schoon gemaakt.
Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.		
■	Duurzame vervanging openbare verlichting.	Langs verschillende wegen in Hengelo is oude straatverlichting vervangen door LED-verlichting. Dit is veelal gebeurd in samenwerking met andere grote infrastructurele projecten zoals de Westtangent (Oelerweg, Geerdinksweg, Weideweg), Industriestraat en het Esrein. Tevens zijn in de Afrikaanderbuurt diverse masten met armaturen vervangen.
Bomen en groenvoorziening in de openbare ruimte beheren en onderhouden.		
■	Verdere invulling geven aan het Weusthagpark, onder meer ontsluiting wandelpaden.	De werkzaamheden zijn in 2015 voor een belangrijk deel afgerond. De Heemtuin/spelbos wordt in het voorjaar officieel in gebruik genomen. De uitkijktoren staat gepland in het eerste halfjaar 2016.
■	Uitvoering geven aan de Nota Snippergroen en Groenplan Hengelo	In 2015 is de Nota Snippergroen en het Groenplan geactualiseerd. De uitvoering van het snippergroenbeleid is eind 2015 opgestart.
■	Meer inzetten op duurzaam graslandbeheer.	In 2015 zijn de wijkbestekken aangepast. Vanaf 2016 wordt de uitvoering buiten ter hand genomen.
Beheren en onderhouden van begraafplaatsen.		
■	Onderhouden twee begraaf en gedenk parken en uitvoering geven aan de wet op de lijkbezorging	In 2015 zijn beide begraaf- en gedenkparken op acceptabel niveau onderhouden. Er zijn circa 250 handelingen verricht (zoals begraven en as bestemmingen).
Gemeentelijke speelvoorzieningen beheren en veilig houden.		
■	In stand houden speelvoorzieningen.	In 2015 zijn, in afwachting van de nieuwe speelnota, geen grote wijzigingen geweest en hebben we de bestaande toestellen en speelplekken heel en veilig gehouden.

	<p>■ Gildebor: een nieuwe organisatie voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte</p>	<p>In 2015 is gemeente Hengelo samen met gemeente Hof van Twente en SWB gestart met het zetten van stappen om een nieuwe organisatie-eenheid voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte op te richten, met de naam 'Gildebor'.</p> <p>De organisatie voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte moet bijdragen aan vijf doelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het op peil houden van de dienstverlening in en kwaliteit van de openbare ruimte; 2. Een vitalere organisatie; 3. Meer participatie; 4. Het realiseren van kostenvoordelen; 5. Op termijn is het de bedoeling dat ook andere partijen kunnen aansluiten. <p>In november 2015 is het projectplan vastgesteld. In het kader van dit plan is gestart met een inventarisatie van de taken, die over zouden kunnen gaan naar Gildebor, zonder dat daardoor het behalen en bepalen van de gemeentelijke doelen op het terrein van de openbare ruimte in gevaar komt. Nadat de taakafbakening heeft plaatsgevonden, kan worden bepaald welke middelen (personeel, financiën, tractie, etc.) deze taken richting Gildebor volgen. En daarna kan met de daadwerkelijke overdracht worden gestart, waarbij alles er op gericht is, dat Gildebor per 1 januari 2017 operationeel is.</p>
--	---	--

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
61a	Wegen, straten en pleinen onderhouden.	4.269	4.436	-220	-367
61b	Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.	2.591	2.677	-540	-527
61c	Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.	822	849	-80	-104
61d	Bomen en groenvoorziening in de openbare ruimte beheren en onderhouden.	5.394	5.594	-20	-65
61e	Subsidiëren van de kinderboerderij.	431	448	0	-3
61f	Beheren en onderhouden van twee begraafplaatsen.	897	962	-489	-522
61g	Gemeentelijke speelvoorzieningen beheren en veilig houden.	609	554	0	-26
61h	Beheren en onderhouden van openbare toiletvoorzieningen.	92	71	-2	0
		15.104	15.591	-1.351	-1.613

62 – Afval, milieu en duurzaamheid

Doel	Doen	Gedaan
Ophalen van afval en grondstoffen.		
■	Steeds minder fijn restafval, doel 50 kg in 2030. Minder afval en betere scheiding in grondstoffen.	In 2014 158 kg. restafval gerealiseerd. In 2015 is dit 145 kg per inwoner per jaar geworden. O.a. dankzij per 1-1-2015 ingevoerde inzameling plastic verpakkingen, gecombineerd met drankenkartons en blik.
Verwerken van afval en grondstoffen.		
■	Minder verwerkingskosten fijn restafval. Meer inzet op verwerking gescheiden afvalstromen.	Opbrengst verpakkingsafval gestegen van 1.400 ton naar 2.000 ton. Lagere verwerkingskosten bij Twence dankzij aanvoer minder afval (van 12.800 ton naar 11.750 ton).
Exploiteren van het Milieupark.		
■	Doorontwikkelen gericht op hergebruik en recycling.	Start gemaakt met overleg Kringloop, Twente Milieu en de SWB.
Beleid maken en adviseren over milieu, bodem, geluid en duurzaamheid.		
■	Uitvoeren convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties (2010-2015)	In het convenant zijn afspraken gemaakt over de aanpak van de locaties waar bodemverontreinigingsrisico's voor de mens of het milieu oplevert. De gemeente heeft deze afspraken uitgevoerd. Er is een klein aantal spoedlocaties overgebleven. Zoals landelijk afgesproken is dit eindresultaat op de gemeentelijke website beschreven.
■	De verontreinigingen die, na afkoop, in het gebiedsgerichte grondwaterbeheer zijn opgenomen, worden volgens het Gebiedsbeheerplan voor het centrumgebied van Hengelo aangepakt.	In 2015 zijn twee afkoopovereenkomsten gesloten over locaties van derden. Er zijn nu in totaal acht locaties in het gebiedsbeheerplan opgenomen.
■	Integrale benadering van ondergrond en ruimte vormgeven.	In de werkgroep ondergrond van Regio Twente wordt samengewerkt aan een factsheet ondergrond. Deze factsheet geeft bouwstenen voor integraal beleid en de gemeentelijke omgevingsvisie.
Exploiteren van Warmtenet.		
■	Werken aan de voorbereidingen van de aanleg van de backbone.	De raad heeft op 24 juni 2015 een krediet van € 14 mln beschikbaar gesteld voor de realisering van de backbone. De aanbesteding heeft in mei 2015 plaatsgevonden, maar heeft vanwege het ontbreken van rechtsgeldige inschrijvingen niet geleid tot gunning. Intussen wordt een nieuwe Europese aanbesteding voorbereid met als doel te kunnen starten met de feitelijke aanleg per 1 september 2016.
■	Omvorming Warmtenet tot zelfstandige BV nadat we goedkeuring hebben verkregen ten aanzien van de staatssteuntoets.	Het proces is in het eerste kwartaal 2015 opgestart met als beoogde partners Alliander DGO BV en Ennatuurlijk BV. Met eerstgenoemde partner gaat het over de oprichting van een (warmte)transport-BV en met de andere over een (warmte)leverings-BV. Vooral de ontwikkeling van businesscases die gezonde BV's genereren vraagt veel tijd en aandacht. De inzet is om de eindrapportage en besluitvorming in de gemeenteraad van juni 2016 te behandelen.

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Samenwerken met Enschede, de Provincie en private partijen 	Onder auspiciën van de provincie wordt er gewerkt aan een Warmteplan Hengelo-Enschede, als uitvloeisel van het landelijk 'SER-energieakkoord'. De inzet is om te komen tot een aanzienlijke reductie van fossiel- cq gasgebruik in beide gemeenten, op de wijze die daarvoor zowel energetisch als kostenefficiënt het meest geschikt is. Dat kan per wijk verschillen. Voor de uitwerking zijn per deelnemer/partij afspraken gemaakt. De projectgroep gaat de afspraken in samenspraak met de desbetreffende partijen verder concretiseren en waar nodig in businesscases verwerken. Het is een dynamisch plan, waarin nieuwe (ook thans nog onbekende) ontwikkelingen een kans moeten krijgen.
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Clusters van woningen en bedrijfspanden aansluiten op het Warmtenet 	In 2015 zijn 36 woningen en appartementen aangesloten op het warmtenet en 7 bedrijfspanden.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
62a	Ophalen van afval en grondstoffen.	3.194	3.055	0	0
62b	Verwerken van afval en grondstoffen.	4.603	4.465	-2.101	-2.274
62c	Kwijtschelden van afvalstoffenheffing voor minima.	820	810	0	0
62d	Exploiteren van het Milieupark.	866	857	0	0
62e	Uitvoeren van afvalinspecties door stadstoezicht.	247	233	0	0
62f	Afvalstoffenheffing ontvangen.	0	0	-8.754	-8.280
62g	Beleid maken en adviseren over milieu, bodem, geluid en duurzaamheid.	6.985	6.871	-5.246	-5.192
62h	Toezicht houden op milieuregelgeving en uitvoering bodemsaneringen.	1.143	1.222	0	-5
62i	Exploiteren van Warmtenet.	3.765	3.056	-3.765	-3.056
		21.623	20.569	-19.866	-18.808

63 – Riool		
Doel	Doen	Gedaan
Riool, grondwater en afvoer van (afgekoppeld) hemelwater beheren.		
■	Rioolverzwaring Westtangent in combinatie met een herprofilering van het wegprofiel	De werkzaamheden zijn in volle gang. Naar verwachting worden de werkzaamheden in de eerste helft van 2016 afgerond.
■	Rioolvervanging Enschedesestraat (Kuipersdijk-binnenstad) in combinatie met HOV Hengelo-Enschede	Met de werkzaamheden is een aanvang gemaakt. Naar verwachting worden de werkzaamheden in 2017 afgerond.
■	Realisatie stuwgebieden ter vermindering van wateroverlast en rioolwateroverstorten op de beken	Met de realisatie van de stuwgebieden wordt in de eerste helft van 2016 begonnen.
■	Rioolverzwaring Mozartlaan	De voorbereidende werkzaamheden zijn in volle gang. Start uitvoering eind 2016/begin 2017
■	Rioolverzwaring/vervanging/renovatie Deurningerstraat	De voorbereidende werkzaamheden zijn in volle gang. Start werkzaamheden in de eerste helft van 2016.
Beheren en onderhouden van waterlopen en vijvers.		
■	Inrichten openbare ruimte voor waterberging (WOLK)	Met maatregelen om wateroverlast te voorkomen is op een achttal locaties (Fase1) een begin gemaakt. Met de overige 12 locaties wordt in 2016/2017 begonnen.
■	Oplossen grondwateroverlast	Het grondwateronderzoek bij de Oude Postweg e.o. is afgerond. Er is een begin gemaakt met het opstellen van een drainageplan. De aanleg van drainage vindt naar verwachting in de tweede helft van 2016 plaats. Het grondwateronderzoek bij de Adamsweg wordt binnenkort afgerond. Eventuele maatregelen worden in 2016/2017 uitgevoerd.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
63a	Riool, grondwater en afvoervan (afgekoppeld) hemelwater beheren.	6.500	6.581	-128	-29
63b	Beheren en onderhouden van waterlopen en vijvers.	158	167	0	0
63c	Rioolheffing ontvangen.	0	0	-7.642	-7.821
63d	Kwijtschelden van rioolheffing voor minima.	575	670	0	0
		7.233	7.418	-7.770	-7.850

Prestatie indicatoren	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
IBOR niveau bedrijventerreinen	Laag	Laag
IBOR niveau overig	Basis	Basis
Afhandelingspercentage meldingen binnen 2 weken	87,6% (10.681 meldingen waarvan 9.359 binnen norm afgehandeld)	85%
Deelname subsidieregeling Groene Pet: aantal aanvragen	1.550 m2	700m2
Aantal elektrische auto's in Hengelo	594 (stavaza dec '15)	350
Aantal openbare laadpalen (geen snelladers) voor elektrische auto's	9 stuks; <i>de uitrol van 20 nieuwe palen start pas in 2016</i>	20
Aantal adressen met zonnepanelen / geïnstalleerd vermogen	1.191 (4.438 kWpiek)	1.350 (4.935 kWpiek)
Aantal bezoekers kinderboerderij	55.000	50.000

Hoofdstuk 6 Beheer openbare ruimte,duurzheid				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Gewijzigde Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-37.399	-37.935	-43.129	-42.714
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	21.044	22.668	27.145	27.109
Resultaat voor bestemming	-16.355	-15.267	-15.984	-15.605
Toevoegingen aan de reserves	-644	-110	-831	-864
Onttrekkingen aan de reserves	2.758	1.841	1.841	1.162
mutaties reserves	2.114	1.731	1.010	298
Hoofdstuk 6 Beheer openbare ruimte,duurzheid				
Resultaat na bestemming	-14.240	-13.536	-14.974	-15.306

7.

Bestuur, Veiligheid en Openbare orde

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):

Burgemeester Schelberg
Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving, Publieksdiensten
en Sociale Zaken, Personeel en Financiën

Aanspreekpunt ambtelijk:

Henk Jan Tromp, Katja Boerrigter, Pieter Kistemaker

Feitenkaarten

Feitenkaarten

- 71. Leefbaarheid en veiligheid
- 72. Diensten Publiekszaken
- 73. Bestuur en Bedrijfsvoering

Leefbaarheid en Veiligheid

De gemeente is verantwoordelijk voor het borgen van de leefbaarheid, veiligheid, openbare orde en crisisbeheersing. Er komen meer taken naar de gemeente toe. Zowel in het veiligheidsdomein als op aangrenzende beleidsterreinen. Ook bij partners zijn grote veranderingen gaande. Het college is verantwoordelijk voor een goede inbedding en sturing. We moeten de mogelijkheden benutten die de nauwe verbinding biedt tussen het veiligheidsbeleid en het sociaal domein.

Diensten publiekszaken

Dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. Wij willen dan ook dat inwoners, bedrijven en instellingen tevreden zijn over de gemeentelijke dienstverlening. Zij moeten via elk kanaal (balie, telefoon, website, e-mail, post, sociale media) snel een begrijpelijk en betrouwbaar antwoord krijgen op hun vragen.

De Basisregistratie Personen (BRP) is dé basisregistratie voor personen en de kern van het stelsel van basisregistraties.

We hebben een open, ontspannen houding en communiceren proactief waar we mee bezig zijn en wat we belangrijk vinden. De kernwaarden voor de medewerkers zijn: keuzes maken, handelen vanuit de logica van de Hengeloër en zaken voltooien. Dat doen we samen, met lef. Inwoners, bedrijven en instellingen weten waar de gemeente Hengelo voor staat en waar we ons voor inzetten. We stimuleren dat medewerkers 'de stad in gaan'.

Bestuur en bedrijfsvoering

Een bestuurskrachtige gemeente vraagt om samenwerking met andere gemeenten en partners in onze omgeving. Samenwerking blijft daarom van belang.

Voor de economie en sociale vitaliteit van de stad is het van belang dat we ons naar buiten richten op regionaal, nationaal en internationaal terrein. Het bedrijfsleven, en daarmee de economische kracht in Hengelo en Twente, is grotendeels internationaal gericht. Steden kunnen veel onderwerpen en thema's niet meer alleen oppakken, zoals economie, innovatie, mobiliteit en duurzaamheid. Het wordt eerder regel dan uitzondering om op grotere schaal dan de stad en regio samen te werken met maatschappelijke instellingen, kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Het biedt vele voordelen om de kansen van de stad te verbinden aan kansen en ontwikkelingen op regionaal en internationaal niveau. De rol van de overheid: partijen bij elkaar brengen en verbinden. Zo kunnen we kansen en ontwikkelingen benutten op bovenstedelijk niveau.

Hengelo is van mening dat taken die in het publieke domein liggen of daar dicht tegenaan liggen, ook binnen de gemeentelijke zeggenschap moeten blijven. Ontwikkelingen worden hierop beoordeelt en gemeenschappelijke regelingen moeten binnen de kaders van lokaal bestuur worden uitgevoerd.

Relevante beleidsnota's

- Coalitieakkoord 2014-2018 (mei 2014)
- Samenwerkingsplaat (april 2013)
- Hengelo 2030
- Sociale Visie 2020
- Internationale oriëntatie gemeente Hengelo (2009)
- Ontwikkelagenda Twente
- Economische Agenda Twente
- Internationale Agenda Twente
- 'Het vernieuwde vizier op externe subsidies' (concept van augustus 2014)
- Integraal veiligheidsbeleid 2013-2016.
- Dienstverleningsconcept Publieksplein
- Gemeente Hengelo heeft Antwoord ©

71 – Leefbaarheid en veiligheid		
Doel	Doen	Gedaan
Financieren van de Veiligheidsregio voor brandweertaken en ter voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises.		
■		Er is in 2015 een nieuwe financieringssysteem vastgesteld, conform de Cebeon methode. Dit heeft een positieve uitwerking voor Hengelo.
Adviseren van de burgemeester rond alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde, leefbaarheid en veiligheid.		
■		Naast de uitvoering van het lopende beleid, zijn er enkele nieuwe taken opgepakt. Zo is, naar aanleiding van de rapportage van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid over het monstertruckdrama, de veiligheidsadvies bij grootschalige evenementen verbeterd. Voor de aanpak van de groter wordende vluchtelingenstroom, is een kernteam geformeerd dat de lokale inspanningen coördineert. Zo is een eerste opvanglocatie aan de Willemstraat geopend en zijn er voorbereidingen gedaan voor de opening van een tweede opvanglocatie in Hengelo. Daarnaast is er inzet geweest in de crisishulpverlening van vluchtelingen. Door deze nieuwe taken, heeft onder andere de beleidsvoorbereiding op het nieuwe lokale integrale veiligheidsbeleid, vertraging opgelopen.
Beleid maken en uitvoeren met betrekking tot toezicht en handhaving in de openbare ruimte zoals afhandelen van overlastmeldingen, handhavingsverzoeken en gevonden voorwerpen.		
■	Verminderen van het aantal woninginbraken door uitvoering intensiveringsproject	Er is veel inzet gepleegd op dit thema, door onder andere het organiseren van wijkbijeenkomsten, faciliteren van whatsappgroepen in buurten en de inzet van de preventiebus. De cijfers over 2015 laten een daling zien op het aantal woninginbraken.
■	Nieuwe taken uitvoeren op het gebied van toezicht en handhaving	Het preventie en handhavingsplan alcohol is uitgevoerd. Er zijn controles en handhavingstrajecten uitgevoerd bij horeca, evenementen en sportkantine

Financieren van ruiming van conventionele explosieven.

Middelen op dit onderwerp zijn niet gelabeld. Onderzoeken zijn uitgevoerd binnen de budgetten van de uitvoering. Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
71b	Financieren van de Veiligheidsregio voor brandweertaken en ter voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises.	5.952	5.931	0	-1
71c	Adviseren van de burgemeester rond alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde, leefbaarheid en veiligheid.	649	644	-77	-51
71d	Beleid maken en uitvoeren met betrekking tot toezicht en handhaving in de openbare ruimte zoals afhandelen van overlastmeldingen, handhavingsverzoeken en gevonden voorwerpen.	1.517	1.541	-120	-147
71e	Financieren van noodopvang van dieren en destructie van dode dieren.	194	194	0	0
71f	Financieren van ruiming van conventionele explosieven.	8	7	0	0
		8.320	8.317	-197	-199

72 – Diensten Publiekszaken

Doel	Doen	Gedaan
Vastleggen, bijhouden en verstrekken van gegevens van inwoners uit de Basisregistratie Personen (BRP). Informatie verschaffen via KCC en website. Uitvoeren van naturalisatieprocessen.		
■		<p>Zelfevaluatie</p> <p>Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) controleert jaarlijks of de gemeente aan de gestelde beveiligingseisen voldoet. Dat gebeurt aan de hand van uitgebreide vragenlijsten. Het resultaat van deze zelfevaluatie moeten jaarlijks voor 1 oktober naar het ministerie van BZK worden gestuurd. Steekproefsgewijs controleert BZK of gemeenten eerlijk antwoord hebben gegeven. Daarnaast voert het ministerie zelfstandig een controle uit op de inhoudelijke kwaliteit van de BRP.</p> <p>Alle inspanningen hebben tot een positief resultaat geleid. De gemeente voldoet namelijk aan de normen. Voor de BRP is 91% van de maximaal te behalen score behaald. Dat betekent dat onze beveiliging een voldoende krijgt van het ministerie.</p> <p>Verstrekken informatie</p> <p>Via het KCC wordt informatie verschaft aan burgers over alle gemeentelijke producten, m.u.v. de producten die bij het Zorgloket horen. Met de integratie van het klantcontactsysteem (KCS) in het zaaksysteem Iris is de kwaliteit van de dienstverlening verbeterd. Klantcontacten worden, indien noodzakelijk, rechtstreeks gekoppeld aan de uitvoering in de backoffice. De producten op de website worden voortdurend geactualiseerd. Dit vergt een juiste afstemming met de verantwoordelijke vakafdelingen.</p> <p>Naturalisatieprocessen</p> <p>Totaal hebben 141 inwoners van Hengelo de Nederlandse nationaliteit gekregen. Genaturaliseerd zijn 112 burgers en 29 hebben de Nederlandse nationaliteit gekregen middels optie.</p>
Votrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.		
■		<p>Totaal zijn er 254 betaalde huwelijken / partnerschapsregistraties voltrokken. Vooral de maandagmiddag was erg in trek met 130 huwelijken. In het stadhuis zijn op andere dagen nog 52 huwelijken voltrokken en de overige 72 huwelijken zijn op andere locaties voltrokken. Het aantal kosteloze huwelijken (wettelijk verplicht aan te bieden) was 88.</p>
Opmaken en verstrekken van identiteitsbewijzen (reisdocumenten en rijbewijzen) en akten van de burgerlijke stand zoals bij geboorte, huwelijk en overlijden.		
■		<p>Burgerlijke stand</p> <p>In de registers van de burgerlijke stand worden o.a. akten van geboorten, huwelijken en overlijden opgemaakt. Het aantal geboorte-aangiften is verminderd en het aantal huwelijken is toegenomen.</p>
Verkiezingen organiseren.		
■	Verkiezingen Provinciale Staten	In 2015 zijn de verkiezingen voor de leden van provinciale staten gehouden. Het verkiezingsproces op zich is goed verlopen.

Uitvoeren van de Wet op de Lijkbezorging.

Op de twee begraafplaatsen in Hengelo vinden uitvaarten plaats en worden urnen bijgezet. Er zijn 7 uitvaarten geweest op kosten van de gemeente. Dit vindt plaats als er niemand in de lijkbezorging voorziet.

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
72a	Vastleggen, bijhouden en verstrekken van gegevens van inwoners uit de Basisregistratie Personen (BRP), inwoners en bedrijven van informatie voorzien via het Klantcontactencentrum en via de website en uitvoeren van naturalisatieprocessen.	2.415	2.417	0	-1
72b	Opmaken van (en verstrekken van afschriften) akten van de burgerlijke stand zoals bij geboorte, huwelijk en overlijden.	665	642	-1.454	-1.446
72c	Voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.	106	111	0	0
72d	Verstrekken van identiteitsbewijzen (reisdocumenten en rijbewijzen).	11	20	0	0
72e	Verkiezingen organiseren.	163	149	-9	0
72f	Uitvoeren van de Wet op de lijkbezorging.	37	37	0	0
72i	Adviseren over, regisseren en uitvoeren van interne en externe communicatie.	843	803	0	0
		4.240	4.178	-1.463	-1.447

73 – Bestuur en Bedrijfsvoering

Doel	Doen	Gedaan
Bestuurlijk samenwerken in Netwerkstad, Regio Twente, Euregio en VNG-verband en dit bekostigen.		
■	Bestuurlijk zetten we in op een nieuwe opzet van de Twentse samenwerking die de huidige WGR+ en de Regio Twente vervangt.	Het proces van vernieuwing van de Twentse samenwerking via Regio Twente heeft eind 2015 tot besluitvorming geleid in de colleges en gemeenteraden van de 14 Twentse gemeenten (Hengelo: gemeenteraadsvergadering 4 november 2015). In lijn met de filosofie zoals verwoord in het rapport van de commissie Robben werken we in 2016 verder aan invulling van deze vernieuwde samenwerking.
■	Verdere internationale positionering en profilering van Hengelo en Twente door diverse netwerken te gebruiken zoals Eurocities, MONT, VNG, Provincie en Rijk. Het aanboren van Europese fondsen zoals TEN-T, Creative Europe, Horizon, EFRO/ESF, Interreg en als mogelijk vervolg op Europe for Citizens projecten de ontwikkeling van de projecten voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid.	<p>In diverse netwerken zoals G32, EUROCITIES, MONT vanuit Hengelo en Twente lobby en bestuurlijke inzet gepleegd op de volgende onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grensoverschrijdende arbeidsmarkt • Mobiliteit en bereikbaarheid/TEN-T • Innovatie en (creatieve) economie • Sociale opgaven, o.a. uitrol "Lang zult u wonen" en techniekpact. • Citydeal "werken en leren in Duitsland" uitgewerkt. Wethouder Bron is bestuurlijk trekker van het G32 Europa dossier Grensoverschrijdende samenwerking met specifiek dit onderwerp. <p><u>In netwerk MONT</u> zijn de onderwerpen vluchtelingenproblematiek, mobiliteit, e-biking en grensoverschrijdende arbeidsmarkt opgepakt. Op 10 december 2015 is het arbeidsmarkt pact getekend door verschillende stakeholders uit het Euregio gebied.</p> <p><u>Fondsenwerving/projecten</u>: het Europese fonds URBACT is aangevraagd en gehonoreerd voor project Retailink in de binnenstad. Europees fonds Mozer is aangevraagd en gehonoreerd voor jubileumactiviteiten MONT. Verder is er Europees Sociaal Fonds (ESF) aangevraagd en gehonoreerd in Twents verband voor arbeidstrajecten jeugdwerklozen.</p> <p><u>Partnersteden</u>; in januari is er een delegatie uit Kaifeng op bezoek geweest om de banden opnieuw aan te halen. Onderzocht wordt of er samenwerking tot stand kan komen op sociaal-economisch terrein. Met de stad Emsdetten zijn er de nodige uitwisselingen geweest, een daarvan stond in het teken van de lokale ondernemers uit Emsdetten.</p> <p>Met de Poolse stad Poznan is het project "Cities of Change" afgerond, doel was het vormen van een stedenband rondom het thema burgerschap en city management.</p>

	Oppakken van de uitwerking en uitvoering van het werkplan rondom de NSB Corridor.	Het werkplan voor de North Sea Baltics is begin 2015 afgerond, Hengelo/Regio Twente heeft hier actief aan bijgedragen, Hengelo is vertegenwoordiger binnen de corridorfora rondom TEN-T. Begin 2015 heeft Hengelo het leadpartnerschap van een Interreg project MoRegio geleid om te komen tot projectontwikkeling, governance structuur en een strategie mbt TEN-T . Dit heeft o.a. geleid tot twee goedgekeurde Interreg projecten; EUREGIO Spoor (grensoverschrijdende spoorverbindingen, m.n. Amsterdam-Berlijn lijn) en Goederencorridor EUREGIO (grensoverschrijdende logistiek en samenwerking). De Europese coördinator van de North Sea Baltics, mevr. Trautmann, heeft in december een werkbezoek aan Twente/EUREGIO gebracht om onze visie en betrokkenheid m.b.t. de NSBCorridor te bespreken.
--	---	--

Act.	Omschrijving Act.	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
73a	Beleidsvorming coördineren en het bestuur (en de directie) strategisch adviseren en ondersteunen.	1.377	1.278	0	0
73b	De leden van het college van B&W betalen.	1.400	1.761	0	-2
73c	De leden van de gemeenteraad betalen.	909	794	0	-6
73d	De gemeenteraad ondersteunen middels griffie en de Rekenkamer.	425	421	0	0
73e	Bestuurlijk samenwerken in Netwerkstad, Regio Twente, Euregio en VNG-verband en dit bekostigen.	1.103	1.007	0	-26
73f	Gemeentebrede personele aangelegenheden faciliteren zoals opleidingen, loopbaanadvies, arbo-zaken, werving en selectie, jubilea en afscheid, pensioen, uittreden, arbeidsvoorwaardenwijzigingen en de ondernemingsraad.	639	586	0	-27
		5.853	5.847	0	-61

Prestatie indicatoren

	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Akten op jaarbasis	1.600	3.300
Huwelijken	342	125
Reisdocumenten	16.955	15.000
Rijbewijzen	6.822	5.000
Meldingen	10.650	8.500
Naturalisatieverzoeken	141	100

Hoofdstuk 7 Bestuur, veiligheid en openbare orde				
exploitatie		Rekening	Begroting	Begroting
	bedragen x € 1.000	2014	01-01-2015	2015
				Rekening
				2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)		-18.084	-18.314	-18.412
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)		1.549	1.345	1.660
Resultaat voor bestemming		-16.535	-16.968	-16.752
Toevoegingen aan de reserves		0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves		0	0	0
mutaties reserves		0	0	0
Hoofdstuk 7 Bestuur, veiligheid en openbare orde				
Resultaat na bestemming		-16.535	-16.968	-16.752
				-16.635

8.

Financiën

Aanspreekpunt bestuurlijk:
Betrokken sector(en):
Aanspreekpunt ambtelijk:

Wethouder Ten Heuw
Personeel en Financiën, Informatie en Faciliteiten
Pieter Kistemaker, Martin Fleer

Feitenkaarten

Feitenkaarten

- 81. Grond en Vastgoed
- 82. Algemene dekkingsmiddelen

Om het gemeentelijk beleid uit te voeren, hebben we middelen nodig: mensen, geld en grond ("leu, geld en grond"). We willen deze middelen uiteraard zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten.

Het grondbedrijf streeft er naar om de doelstellingen te realiseren die de gemeente heeft geformuleerd in het kader van de ruimtelijke ordening.

Het vastgoedbedrijf (VGB) streeft er naar om de doelstellingen te realiseren die de gemeente heeft geformuleerd. Voorbeelden van deze doelstellingen: eigendom centraal bij VGB, verhuur tegen minimaal kostprijs dekkende huur, opdrachtgever van groot onderhoud, adviseren van opdrachtgever bij nieuwbouw en bezuinigen op onroerend goed.

Externe subsidies betekenen dat de gemeente minder eigen middelen hoeft in te zetten voor het realiseren van de beleidsdoelen. De gemeente speelt een actieve rol bij het verwerven van externe subsidies.

Relevante beleidsnota's

- Nota grondbeleid;
- Gedragslijn BBV;
- Grondslagen herzieningen;
- Herzieningen exploitatie-opzetten
- 'Het vernieuwde vizier op externe subsidies' (concept van augustus 2014).
- Financiële verordening gemeente Hengelo
-

81 – Grond en Vastgoed

Doel	Doen	Gedaan
	Voor deze feitenkaart zijn in de begroting 2015 geen specifieke acties geformuleerd.	Voor de ontwikkelingen in deze feitenkaart wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid (6.4) in dit jaarverslag en de separate Herzieningen grondexploitaties per 1-1-2016.

Activiteiten	Omschrijving activiteiten	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
81a	Onroerende zaken aankopen en verkopen voor woningen, bedrijfsruimte, projecten en maatschappelijke functies, als ook aanvullende grondactiviteiten uitvoeren zoals afhandelen van planschade.	38.368	28.679	-38.404	-32.870
81b	Beheren en onderhouden van gemeentelijke accommodaties (Vastgoedbedrijf).	3.104	13.794	-2.883	-3.909
81c	Mogelijkheid bieden om grond in erfpacht uit te geven zoals voor maatschappelijke organisaties.	1.687	6.434	-1.651	-2.240
Grond en Vastgoed - Totaal		43.159	48.908	-42.939	-39.019

82 – Algemene dekkingsmiddelen

Doel	Doen	Gedaan
Gemeentefondsmiddelen ontvangen van het Rijk voor de uitvoering van gemeentetaken.		
■	Tijdig inzicht in de gevolgen van het landelijk beleid voor de hoogte van de algemene uitkering.	Door middel van de Raadsbrieven over de mei-, september- en decembercirculaire is de gemeenteraad geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het gemeentefonds.
Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden.		
■	Realiseren externe subsidies	Staatssteun: in 2015 is een notitie opgesteld die als leidraad dient tot bewustwording van het Europese staatssteunrecht. Externe subsidieverwerving: in totaal is er in 2015 voor € 18.112.615 aan subsidie aangevraagd en voor € 17.093.913 beschikt. Deze aanvragen hebben voornamelijk betrekking op de beleidsterreinen Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit, beheer Openbare ruimte en Duurzaamheid en Economie, werk en Inkomen. Een aantal voorbeelden van succesvolle beschikte subsidieaanvragen in 2015: de aanvraag bij de provincie ten behoeve van aanleg Backbone Warmtenet Hengelo van € 4.000.000, de aanvraag bij de Regio Twente van € 4.200.000 ten behoeve van de Agenda van Twente, de aanvraag bij de Provincie ten behoeve van de High Tech System Park Twente van € 1.400.000 en de aanvraag bij de Provincie ten behoeve van de Ontwikkelagenda HOV Enschedesestraat van € 2.500.000. Taakstelling: in de nota 'Het vernieuwde vizier op externe subsidies' wordt aangegeven dat gemeentelijke kosten ingebracht worden in de subsidieaanvragen. In 2015 resulteerde dit in een positief resultaat van € 259.557 op inzet subsidieadvies en -verwerving.
Belastingen ontvangen, zoals OZB, toeristen-, Honden-, reclame- en precariobelasting.		
■	Kostendekkendheid heffingen, rechten en leges onderzoeken	In 2015 is de kostendekkendheid van de Hengelose tarieven in de volle breedte onderzocht. Dit rapport heeft deel uitgemaakt van de stukken bij de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Dit onderzoek heeft uitgewezen, dat hoewel de gemeente Hengelo naar maximale kostendekkendheid streeft, niet alle leges en tarieven een dekkingpercentage van 100% halen. In sommige gevallen wordt dit veroorzaakt doordat niet alle kosten die verhaald kunnen worden in leges en tarieven, in beeld zijn gebracht. In enkele gevallen hangt het afwijken van de maximaal kostendekkende tarieven samen met bewuste keuzes die in het verleden zijn gemaakt. In het rapport zijn alle mogelijkheden voor het extra toerekenen van kosten inzichtelijk gemaakt. Alle mogelijkheden voor extra kostentoerekening zijn weergegeven en betrokken bij de afwegingen in de Kadernota.
Invorderen van gemeentelijke belastingen.		
■		Zie hiervoor de paragraaf Lokale Heffingen.
Dividend ontvangen van verbonden partijen (deelnemingen).		
■		Zie hiervoor de paragraaf Verbonden Partijen.

Renteverschil op verstrekte geldleningen aan sociale huisvestingsinstellingen doorvoeren.		
Overig	■	In 2015 heeft de gemeenteraad besloten om geen leningen ten behoeve van sociale woningbouw meer te verstrekken aan Welbions. Nieuw te verstrekken geldleningen t.b.v. sociale woningbouw worden verstrekt onder borgstelling van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dat betekent een zeer geleidelijke afbouw van de huidige portefeuille en derhalve eveneens een zeer geleidelijke afname van het financiële voordeel dat voortvloeit uit (door)verstrekking van de geldleningen.
	■	Voorbereiden en uitvoeren uitgebreide maatschappelijke takenverkenning
	■	Voorbereiden op wetswijziging vennootschapsbelasting (per 1-1-2016)
	■	Versterken financieel beheer

Activiteiten	Omschrijving activiteiten	Geraamde lasten	Werkelijke lasten	Geraamde baten	Werkelijke baten
82a	Middelen aanvragen en ontvangen van en verantwoorden aan het Rijk voor de uitvoering van algemene en specifieke gemeentetaken.	0	0	-130.466	-131.666
82b	Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden.	585	738	-300	-260
82c	Belastingen ontvangen zoals OZB, toeristen-, honden-, reclame- en precariobelasting.	2	3	-21.551	-21.630
82d	Invorderen van gemeentelijke belastingen.	1.696	1.692	-2	0
82e	Dividend ontvangen van verbonden partijen (deelnemingen).	35	35	-985	-2.137
82f	Rente betalen en ontvangen (de baten bestaan uit renteopbrengsten).	50	50	-8.078	-8.129
82g	Mutaties in diverse reserves doorvoeren.	6.991	6.895	-3.623	-13.615
82h	Renteverschil op verstrekte geldleningen aan sociale huisvestingsinstellingen doorvoeren.	0	0	-1.125	-1.121
82i	Geld reserveren voor onvoorziene uitgaven.	179	0	0	0
82j	Begrotingstechnische correcties doorvoeren.	103	-23	-77	-239
82k	Begrotingssaldo.	1.074	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen - Totaal		10.715	9.390	-166.207	-178.797

Prestatie indicatoren

	2015 (werkelijk)	2015 (streefwaarde)
Gemeentefonds per inwoner	1.620	1.616
gemiddeld rente % leningen o/g (excl woningbouw)	3,95%	4,16
gemiddeld rente % leningen o/g (incl woningbouw)	3,93%	4,18
gemiddelde WOZ-waarde (* €1000)	162	162
aantal WOZ objecten	44.282	44.300
aantal WOZ bezwaarschriften	594	400

Hoofdstuk 8 Financiën				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-49.528	-42.465	-44.371	-43.387
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	160.873	201.585	205.791	204.283
Resultaat voor bestemming	111.345	159.120	161.420	160.896
Toevoegingen aan de reserves	-12.022	-6.944	-8.429	-14.908
Onttrekkingen aan de reserves	8.547	762	3.355	13.533
mutaties reserves	-3.475	-6.183	-5.074	-1.375
Hoofdstuk 8 Financiën				
Resultaat na bestemming	107.870	152.937	156.346	159.521

6.1: Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Hengelo. Hieronder worden in hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen benoemd voor de ontwikkelingen op lokaal fiscaal gebied voor 2015 en de belastingdruk.

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De vaststelling van de tarieven over 2015 door de gemeenteraad vond plaats op 5 november 2014.

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op beide. Ongebonden lokale heffingen (OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

1. Ontwikkelingen

1.1 Macronorm OZB

Hiermee wordt de grens bedoeld van de jaarlijkse stijging van de totale OZB-opbrengst voor alle gemeenten bij elkaar. Ter voorkoming van een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk is een macronorm ingesteld. Het schrappen van de limitering van de OZB mag niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. Op basis van de macronorm moet een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk worden voorkomen en zo nodig gecorrigeerd.

De macronorm is een landelijke norm en niet een norm voor individuele gemeenten. Met de areaalontwikkeling wordt dan ook niet op individuele basis rekening gehouden. Deze wordt landelijk benaderd en wel doordat de economische groei wordt meegenomen in de macronorm.

De macronorm voor het jaar 2015 was 3%. De in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen afgesproken evaluatie van de systematiek van de macronorm is nog niet afgerond.

1.2 Bedrijfsinvesteringszone

De Experimentenwet BI-zones (hierna BIZ) is per 1 januari 2009 in werking getreden en is een instrument op het stimuleren van het ondernemingsklimaat op bedrijventerreinen en in winkelgebieden. De wet bepaalt dat de bijdrage mag worden geheven voor activiteiten op het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander publiek belang bij de openbare ruimte.

Inmiddels is de experimentenwet BIZ omgezet in definitieve wetgeving, die op 1 januari 2015 in werking is getreden. De BIZ maakt het mogelijk dat ondernemers gezamenlijk kunnen investeren in een veilige en aantrekkelijke bedrijfsomgeving, waarbij alle ondernemers meebetalen. Het instrument dat hiervoor wordt ingezet, is een gebiedsgerichte heffing die door de gemeente op verzoek van de ondernemers kan worden ingesteld, indien bij hen aantoonbaar voldoende draagvlak aanwezig is. De huidige BIZ-heffing voor de binnenstad loopt nog tot 1 januari 2016.

1.3 WOZ-waarde woningen openbaar

De WOZ-waarde is nu in beginsel niet openbaar. Tot nu is het slechts in beperkte mate mogelijk om de WOZ-waarde van andere woningen of panden op te vragen. Dit kan wanneer de aanvrager een gerechtvaardigd belang heeft. Eind maart 2013 heeft het parlement een wet aangenomen betreffende de verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen, de regeling van de landelijke voorziening WOZ bij het Kadaster en het schrappen van de zogenoemde Fierensmarge.

De wetswijziging waardoor de WOZ-waarden van woningen openbaar worden, treedt per 1 oktober 2016 in werking. De staatssecretaris heeft dit besloten en baseert zich op het advies van de Waarderingskamer. De Waarderingskamer verwacht dat op 1 oktober 2016 de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ) voor een substantieel deel is gevuld. Hiermee is voldaan aan de belangrijkste eis voor het openbaar maken van de WOZ-waarde voor woningen.

Al deze onderwerpen hangen met elkaar samen en dragen door die onderlinge samenhang bij aan een verbetering van het WOZ-stelsel als geheel. Zo wordt het door openbaarheid van de WOZ-waarde mogelijk om de WOZ-waarde van een woning op te vragen. Een transparantere WOZ-waarde draagt bij aan de acceptatie van de WOZ-waarde door burgers en verbetert de kwaliteit van die WOZ-waarde. Met de realisatie van een landelijke voorziening WOZ kunnen burgers eenvoudig en laagdrempelig de WOZ-waarde opvragen bij één centraal punt. Zij kunnen dan de WOZ-waarde van hun woning vergelijken met de WOZ-waarde van zelf gekozen woningen, zonder dat dit leidt tot een grotere uitvraag en daarmee tot hogere kosten voor gemeenten.

2. Tariefsaanpassingen

Voor 2015 is voor de tariefstijgingen uitgegaan in principe uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,5%. Uitzondering hierop waren de onroerende-zaakbelastingen (1% extra), marktgelden, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

3. Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten en heffingen

Overzicht opbrengsten gemeentelijke heffingen (*€ 1.000)	Begroot 2015	Realisatie 2015	Vershil realisatie t.o.v. begroot
Leges reisdocumenten, rijbewijzen, persoonsregistratie en burgerlijke stand	1.454	1.481	27 V
Leges APV-vergunningen / bijzondere wetten	120	117	3 N
Leges omgevingsvergunning en kapvergunningen	1.633	1.693	60 V
Begraafrechten	489	492	3 V
Afvalstoffenheffing	7.900	7.907	7 V
Rioolheffing woningen / niet woningen	7.641	7.821	180 V
Hondenbelasting	481	480	1 N
OZB eigenaren woningen	9.161	9.163	2 V
OZB eigenaren niet-woningen	6.550	6.683	133 V
OZB gebruikers niet-woningen	4.435	4.421	14 N
Marktgeld	166	151	15 N
Parkeren	1.884	1.816	68 N
Precariobelasting	290	279	11 N
Toeristenbelasting	106	105	1 N
BIZ-heffing	265	246	19 N
Totaal	42.575	42.855	280 V

KENGETALLEN

Hieronder staat een overzicht van de tariefsontwikkeling van de belangrijkste belastinginkomsten van de gemeente Hengelo.

	2013	2014	2015
OZB-woningen	% van de waarde	% van de waarde	% van de waarde
Eigenaar	0,1296%	0,1428%	0,1518%
Gebruiker			
OZB-niet woningen			
Eigenaar	0,2851%	0,3117%	0,3312%
Gebruiker	0,2282%	0,2495%	0,2651%
Afvalstoffenheffing			
Vast bedrag	€ 158,04	€ 145,08	€ 137,04
- Rest 240	€ 7,50	€ 8,50	€ 9,95
- Rest 140	€ 4,40	€ 4,95	€ 5,80
- GFT 240	€ 2,50	€ 2,00	€ 2,00
- GFT 140	€ 1,45	€ 1,20	€ 1,20
- Ondergrondse verzamelcontainers (60 liter)	€ 1,50	€ 1,70	
- Ondergrondse verzamelcontainers (30 liter)			€ 1,00
Rioolheffing	€ 187,20	€ 187,20	€ 193,80
Onderhoudsrechten graven	€ 33,05	€ 33,05	€ 38,55
Havengeld per m3 waterverplaatsing	€ 0,111	€ 0,111	€ 0,111
Hondenbelasting (1 ^e hond)	€ 72,72	€ 72,72	€ 75,12
Parkeerbelastingen per uur	€ 1,60	€ 1,60	€ 1,90
Binnenstad	€ 1,90	€ 1,90	€ 1,90
Rand van het centrum	€ 1,30	€ 1,60	€ 1,90
Toeristenbelasting per overnachting in/op			
hotel	€ 0,61	€ 1,00	€ 1,00
camping	€ 0,61	€ 0,70	€ 0,70
overig	€ 0,61	€ 0,85	€ 0,85

4. Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de *Atlas van lokale lasten*. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde.

Corrigeren voor extra geld van het Rijk ter compensatie van lage belastingcapaciteit?

De COELO-atlas maakt onderscheid tussen het perspectief van de belastingbetaler en dat van de gemeente(financiën). Bij het eerste perspectief gaat het erom hoeveel een huishouden in Hengelomoet betalen aan belasting. In het tweede perspectief worden de woonlasten gecorrigeerd voor het feit dat gemeenten extra geld uit het gemeentefonds krijgen als ze een relatief lage waarde aan onroerende zaken hebben waarover ze belasting kan heffen.

Welke typen huishoudens?

Het COELO gaat in de belangrijkste vergelijkingen uit van meerpersoonshuishoudens. Bij gemeenten met tariefdifferentiatie tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens kan het beeld daardoor afwijken ten opzichte van gemeenten die dat niet hebben. Hengelo kent geen goedkope tarief voor eenpersoonshuishoudens bij de afvalstoffenheffing of rioolheffing. Ook zijn er belangrijke verschillen, doordat er huishoudens zijn met een goedkope of dure eigen woning en huishoudens die hun woning huren. Die laatste betalen sinds 2006 geen OZB meer.

Woonlastenontwikkeling in Hengelo

Als gevolg van voorgaande uitgangspunten ontstonden de volgende gemeentelijke woonlasten bij een woning met een gemiddelde woningwaarde (exclusief garages en woningen in aanbouw) in 2014 van € 162.000.

	2012 Coelo*	2013 Coelo*	2014 Coelo*	2015 Coelo*
OZB eigenaar	€ 219,15	€ 234,50	€ 241,15	€ 246,10
Afvalstoffenheffing	€ 274,65	€ 272,50	€ 270,91	€ 276,72
Rioolheffing	€ 187,20	€ 187,20	€ 187,20	€ 193,80
Totaal	€ 681,00	€ 694,00	€ 699,26	€ 716,62

*Coelo gaat voor alle gemeenten met een diftarsysteem uit van dezelfde uitgangspunten. Deze zijn gebaseerd op de gemiddelde afvalproductie door huishoudens volgens het CBS en wetenschappelijk onderzoek naar de verminderde afvalproductie wanneer de afvalstoffenheffing afhankelijk is van de hoeveelheid afval.

Uitkomsten 2015 vergelijkingen

	bruto woonlasten				stijging in % tov 2014	
	éénpersoonshuishouden		meerpersoonshuishouden		1-pers	meerpers
	2014	2015	2014	2015		
Almelo	712	733	712	733	3,0%	3,0%
Borne	762	761	762	761	-0,1%	-0,1%
Dinkelland	749	765	809	825	2,2%	2,0%
Enschede	725	731	758	766	0,9%	1,0%
Haaksbergen	715	776	764	825	8,5%	8,0%
Hellendoorn	652	659	758	763	1,0%	0,7%
Hengelo	615	624	699	717	1,4%	2,5%
Hof van Twente	738	759	787	808	2,9%	2,7%
Losser	742	722	742	722	-2,7%	-2,7%
Oldenzaal	620	630	680	690	1,6%	1,5%
Rijssen-Holten	592	604	648	658	2,0%	1,6%
Tubbergen	669	687	713	730	2,7%	2,3%
Twenterand	601	612	687	695	1,9%	1,2%
Wierden	680	697	733	755	2,4%	3,1%
Overijssel	653	671	710	731	2,8%	3,0%
Nederland	636	645	704	716	1,4%	1,7%

Hengelo iets boven landelijk gemiddelde

Uitgaande van gemiddelde waarden van woningen en van een meerpersoonshuishouden liggen de gemiddelde woonlasten landelijk op € 716 en in Hengelo op € 717. Hengelo zit zo dus iets boven het landelijke gemiddelde aan woonlasten.

Als rekening gehouden wordt met de compensatie van het Rijk voor de belastingcapaciteit, bedragen de gemiddelde woonlasten landelijk € 708 en in Hengelo op € 750. Hengelo zit op deze manier bijna 6% boven het landelijke gemiddelde aan woonlasten.

Rangordenummer

Het COELO heeft een rangorde gemaakt voor alle 407 gemeenten en deelgemeenten. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten en nummer 407 de hoogste.

	2014	2015
Almelo	200	208
Borne	296	254
Dinkelland	290	344
Enschede	289	265
Haaksbergen	302	329
Hellendoorn	287	258
Hengelo	169	172
Hof van Twente	330	322
Losser	263	183
Oldenzaal	130	124
Rijssen-Holten	87	87
Tubbergen	204	202
Twenterand	143	133
Wierden	241	244

Uitgaande van gemiddelde waarden van woningen en van een meerpersoonshuishouden heeft de gemeente Hengelo rangordecijfer 172 (was in 2014 nummer 169). Als rekening gehouden wordt met de compensatie van het Rijk voor de belastingcapaciteit is het rangordecijfer hoger: 231 (2014 = 228).

Vergelijkingen op basis van standaard huishoudtypen

In enkele eerdere publicaties van de gemeente Hengelo werden woonlastenvergelijkingen getoond aan de hand van standaard huishoudens. Daarom worden in onderstaande tabel de gemeentelijke woonlasten weergegeven voor de Twentse gemeenten voor de volgende zes *standaard huishoudtypen*:

1. meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 125.000
2. meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 250.000
3. eenpersoonshuishouden met een eigen woning € 125.000
4. eenpersoonshuishouden met een eigen woning € 250.000
5. meerpersoonshuishouden met een huurwoning
6. eenpersoonshuishouden met een huurwoning

Bij de typen 5 en 6 zijn de woonlasten niet afhankelijk van de waarde van de woning, omdat deze huishoudens geen onroerendezaakbelasting betalen.

	huishoudtype					
	1	2	3	4	5	6
Almelo	€ 687	€ 907	€ 687	€ 907	€ 387	€ 387
Borne	€ 632	€ 835	€ 751	€ 835	€ 430	€ 430
Dinkelland	€ 658	€ 839	€ 598	€ 779	€ 477	€ 417
Enschede	€ 722	€ 937	€ 687	€ 903	€ 506	€ 472
Haaksbergen	€ 699	€ 866	€ 650	€ 817	€ 531	€ 482
Hellendoorn	€ 662	€ 866	€ 557	€ 762	€ 457	€ 353
Hengelo	€ 660	€ 850	€ 567	€ 757	€ 471	€ 377
Hof van Twente	€ 693	€ 840	€ 645	€ 791	€ 547	€ 498
Losser	€ 594	€ 801	€ 594	€ 801	€ 174	€ 174
Oldenzaal	€ 603	€ 757	€ 543	€ 697	€ 362	€ 303
Rijssen-Holten	€ 564	€ 698	€ 510	€ 644	€ 429	€ 375
Tubbergen	€ 587	€ 748	€ 544	€ 706	€ 253	€ 210
Twenterand	€ 605	€ 756	€ 523	€ 674	€ 454	€ 372
Wierden	€ 643	€ 778	€ 585	€ 720	€ 507	€ 449
gemiddeld	€ 643	€ 820	€ 603	€ 771	€ 427	€ 379
landelijk	€ 608	€ 765	€ 538	€ 695	€ 452	€ 382

Tabel 1 Gemeentelijke woonlasten van 14 Twentse gemeenten voor zes huishoudentypen, op basis van standaardwaarden.

Toelichting:

1. De landelijke woonlasten zijn gebaseerd op de volgende gemiddelde tarieven (Bron: Coelo atlas 2015): OZB 0,1251%, afvalstoffenheffing 1-persoons € 211, meerpersoons € 263 en voor rioolheffing 1-persoonshuishoudingen € 171 en voor meerpersoonshuishoudingen € 189.
2. De groene cellen geven de woonlasten aan van gemeenten die meer dan 10% goedkoper zijn dan het landelijk gemiddelde. Bij lichtoranje zijn de woonlasten van de gemeente 10 - 20% hoger. De donkeroranje cellen betreffen de duurste gemeenten, die meer dan 20% hogere woonlasten hebben dan het landelijk gemiddelde.

Ter vergelijking de uitkomsten van 6 andere Overijsselse gemeenten:

Dalfsen	€ 496	€ 637	€ 414	€ 554	€ 223	€ 141
Deventer	€ 673	€ 856	€ 583	€ 766	€ 490	€ 400
Hardenberg	€ 688	€ 831	€ 606	€ 748	€ 545	€ 463
Raalte	€ 543	€ 701	€ 456	€ 613	€ 385	€ 298
Zwartewaterland	€ 792	€ 942	€ 645	€ 795	€ 641	€ 494
Zwolle	€ 541	€ 708	€ 488	€ 654	€ 269	€ 215

Kwijtscheldingsbeleid

Huishoudens met een inkomen op minimumniveau komen in aanmerking voor kwijtschelding van de onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en onderhoudsrecht begraven. Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaats vindt.

Afhankelijk van de inkomens- en vermogenstoets worden de woonlasten voor deze categorie geheel of gedeeltelijk kwijtgescholden.

Tabel: kwijtschelding per belasting (in €)

	2014 werkelijk	2015 begroot	2015 werkelijk
• onroerende-zaakbelastingen	11.507	2.000	11.854
• afvalstoffenheffing	755.788	820.000	810.203
• rioolheffing	652.155	575.000	670.451
• jaarlijks onderhoudsrecht graven	2.090	3.130	1.502
Totaal	1.421.540	1.400.130	1.494.010

6.2: Weerstandsvermogen & Risico's

INLEIDING

De gemeente Hengelo hecht aan het bewust omgaan met risico's. Dat is ook een wettelijke verplichting die voortkomt uit het in 2015 aangescherpte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Die wettelijke verplichting heeft als achtergrond dat de financiële positie van de gemeente voor het gemeentebestuur (en samenleving) kenbaar en inzichtelijk moet zijn. De maatschappij verwacht van gemeenten dat bestuurders tijdig inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en dat zij de hiermee gepaard gaande risico's beheersen.

De gemeenteraad heeft tot taak om er op toe te zien dat deze verantwoordelijkheid in voldoende mate wordt ingevuld. De begroting en de jaarrekening dienen daarom een paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing te bevatten met daarin zowel een overzicht van de aard en omvang van risico's die de gemeente loopt, als een kwantitatief inzicht in de weerstandscapaciteit waarmee de risico's kunnen worden opgevangen.

Met ingang van de begroting 2016 en het jaarverslag 2015 is de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing uitgebreid met de kengetallen voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor de verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de grondexploitatie, de structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit. De paragraaf moet daarnaast voorzien in oordeelsvorming over de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Tenslotte moet de gemeente een risicobeleid en normatieve criteria op te stellen voor de mate van interne beheersing die wordt nagestreefd.

Bij de gevolgen van de decentralisaties past ook de (aangescherpte) bestuurlijke aandacht voor (toekomstige) financierbaarheid van gemeenten. Voor goed risicomanagement is van belang dat er sprake is van een leercyclus in een open organisatiecultuur waarin de kritische dialoog normaal wordt gevonden. De bijdrage van goed risicomanagement is dat de organisatie op een effectieve en efficiënte wijze heeft leren omgaan met een onzekere toekomst. Dit risicobeleid strekt zich ook uit tot de maatschappelijke partners.

BELEIDSNOTITIES

Titel	Raadsbesluit
<p>De Raad heeft het risicobeleid van de gemeente Hengelo in het voorjaar van 2013 in de Nota "Scherper aan de wind", voor de periode 2013 – 2017 geactualiseerd en vastgesteld. De nota beschrijft zowel de wijze waarop de gemeente Hengelo het eigen DNA bewaakt en op koers blijft door de risico's te identificeren, in kaart te brengen en te beheersen, als de wijze waarop het bedrag wordt berekend dat de Gemeente Hengelo achter de hand wil houden om de gevolgen van financiële tegenvallers op te vangen die de potentie hebben om het beleid van de Gemeente Hengelo duurzaam te ontwrichten. Actieve bestuurlijke betrokkenheid bij risicomanagement is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vanaf 2013 ook wettelijk de norm.</p> <p>De Raad heeft ingestemd met:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De vaststelling van de streefnorm voor voldoende weerstandsvermogen op de ratiowaarden tussen 1,0 en 1,4 met ratiowaarde 0,8 als ondergrens; 2) Een proces van automatische stabilisatie door eventuele batige saldi van het jaarresultaat verplicht te doteren aan de algemene reserve tot dat de minimaal gewenste streefwaarde van 1,0 bereikt is; 3) Informatieverstrekking bij begroting en jaarrekening over tenminste 60% van het totale risicoprofiel van zowel de beleidsvelden, de grote projecten als de grondexploitaties. De top 20 van de belangrijkste risico worden bovendien expliciet genoemd en maken onderdeel uit van de verplichte paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij begroting en jaarrekening; 4) Invulling van de actieve informatieplicht door de majeure risico's tijdig kenbaar te maken en door in de bestuurlijke rapportages en initiatiefstukken de Raad te informeren over de belangrijkste wijzigingen in het risicoprofiel; 5) Vertrouwelijke informatie aan de Raad bij publicaties van risico's waarbij gemeentelijke belangen een rol van betekenis spelen.	

DOELEN

Bereiken?	Doen?	Bereikt 2015?
Inzichtelijk maken van de financiële positie van de gemeente	<ul style="list-style-type: none"> In beleidsrapportages (Beraps) wordt het risicoprofiel geactualiseerd en wordt verslag gedaan van de uitgevoerde maatregelen voor risicobeheersing en -reductie. <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>Ook in het jaar 2015 is de organisatie actief in het risicomangementproces betrokken en is de verankering van het proces in de planning en control cyclus verder verbeterd. Vrijwel alle afdelinghoofden en projectleiders zijn in 2015 tweemaal geïnterviewd waarbij alle risico's en de getroffen beheersmaatregelen zijn geëvalueerd. Het algemene beeld is dat het risicoprofiel van de meeste afdelingen in de loop der tijd is uitgekristalliseerd en door het management ook steeds beter beheerst wordt. Het risicobewustzijn van de organisatie is toegenomen. Risicovolle projecten worden vooraf zorgvuldig getoetst op haalbaarheid en het belang van goed risicomangement wordt steeds breder erkend in de organisatie.. De interne beheersing is toegenomen waardoor de benodigde weerstandscapaciteit de afgelopen jaren dan ook een geleidelijk dalende tendens vertoonde. Deze tendens heeft zich in 2015 niet verder voorgezet vanwege de risicopercepties rondom de drie transities in het sociaal domein, de grondexploitaties Hart van Zuid, het project Lange Wemen en Warmtenet Hengelo (WNH).</p> <p>Risicomangement is in 2015 nog meer dan voorheen gebruikt om managers, voorafgaand aan bestuurlijke besluitvorming, inzicht te geven in de financiële impact van belangrijke voorgenomen activiteiten en projecten. Extra aandacht is besteed aan de formulering van "worst case scenario's " bij de drie transities in het sociaal domein en de risico's van WNH.</p>	Gerealiseerd in het jaarverslag 2015 en de Beraps 2015.
Overzicht houden op de bekende risico's	<ul style="list-style-type: none"> Actueel houden van de database met onderkende risico's en bijbehorende beheersmaatregelen uit het NARIS pakket. Uitvoeren van simulaties om te bepalen welk buffervermogen nodig is bij de beleidsmatig bepaalde grens van 90%-zekerheid. <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>In 2015 zijn 385 risico's en 377 maatregelen geïnventariseerd in het NARIS pakket, waaronder de risico's van de grote projecten. De risicosimulatie, op basis van de beleidsmatig bepaalde grens van 90% zekerheid, berekent een benodigde gemeentelijke weerstandscapaciteit van € 29,7 miljoen voor het netto risicoprofiel, inclusief het project Lange Wemen, de restrisico's van warmtenet en de grondexploitatie risico's. Het netto risicoprofiel is de uitkomst van de risicosimulatie met toepassing van de interne beheersmaatregelen. Conform het in de vorige beleidsbegroting vastgestelde beleid dienen risico's met een laag risicoprofiel (score van 7 of lager op een schaal van 25) binnen de huidige eigen budgetten van de afdelingen te worden opgevangen.</p> <p>De benodigde weerstandscapaciteit welke dient te worden gedekt door de algemene reserve en de bestemmingsreserves bedraagt vervolgens:</p> <p>Totale benodigde weerstandscapaciteit: € 29,7 miljoen (inclusief grondbedrijf)</p> <p>Ten laste van afdelingsbudgetten: <u>€ 3,2 miljoen</u></p> <p>Benodigde weerstandscapaciteit: € 26,5 miljoen</p> <p>Dit is € 3,5 mln. lager dan de € 30,0 miljoen zoals opgenomen in de beleidsbegroting 2015 – 2018. Er is meer zicht gekomen op omvang van de risico's in het sociaal domein en de restrisico's na verzelfstandiging van warmtenet.</p>	Gerealiseerd in jaarverslag 2015.

	De noodzaak van een omvangrijke ombuigingsoperatie in de vorm van een kerntakendiscussie en andere interne beheersmaatregelen zoals tijdig vormen van voorzieningen worden breed gedragen en erkend.	
Inzichtelijk maken van risico's bij grote investeringen en grondexploitaties	<ul style="list-style-type: none"> Nieuwe investeringen en grondexploitaties gaan vergezeld van een risicoanalyse en worden getoetst aan het weerstandsvermogen. <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>De risicosimulatie van de risico's van het grondbedrijf geeft het volgende beeld van de benodigde weerstandscapaciteit:</p> <p>Totale benodigde weerstandscapaciteit: € 11,0 miljoen</p> <p>Ten laste van herziene grondexploitaties: <u>€ 2,0 miljoen</u></p> <p>Benodigde weerstandscapaciteit: € 9,0 miljoen</p> <p>De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Hengelo als geheel biedt voor deze € 9,0 miljoen voldoende compensatie. Bovendien heeft het grondbedrijf € 54,9 mln. en € 16,3 mln. voorzieningen gevormd voor respectievelijk tekortexploitaties en "nog niet in exploitatie genomen gronden". (NIEGG's)</p>	Gerealiseerd in jaarverslag 2015. De belangrijkste projectleiders zijn geïnterviewd. Zie ook paragraaf grondbeleid en de herzieningen grondexploitaties per 1 januari 2016.

INDICATOREN

Indicator	Waarde
Begrotingssaldo	<p>Tenminste een sluitende begroting.</p> <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>De beleidsbegroting van 2016 – 2019 toont een positief begrotingssaldo van €267.000 in 2015, oplopend tot € 568.000 in 2019, zodat er sprake is van structureel gezond meerjarig perspectief.</p>
Vrij aanwendbare begrotingsruimte	<p>Post onvoorzien is ongeveer €2,- per inwoner.</p> <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>Uitgaande van een bevolking van 81.000 is de omvang van de post onvoorzien bepaald op afgerond €166.000.</p> <p>Jaarlijks werd nieuwe structurele ruimte aangeboden tot een bedrag van €25.000 voor kleine opties nieuw beleid, tot een maximum per voorstel van €5.000. In het kader van de bezuinigingen 2015 is deze post geschrapt.</p>
Beschikbare belastingcapaciteit	<p>Kostendekkendheid tarieven (zie ook paragraaf lokale heffingen).</p> <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>Voor alle retributies en bestemmingsheffingen geldt het beleidsuitgangspunt van volledige kostendekkendheid, op basis van het principe dat de veroorzaker betaalt. Voor de overige belastingen, waaronder de OZB, geldt geen limiet. Deze kunnen dus in principe (mits er geen onredelijke / willekeurige belastingheffing plaatsvindt) onbeperkt worden verhoogd. In de nieuwe ronde bezuinigingen zullen de mogelijkheden nader worden onderzocht.</p>
Stille reserves	<p>P.M.</p> <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>De relevantie van de raming van de stille reserves bij het grondbedrijf is een periode van dalende grondprijzen beperkt te noemen. Deze raming is daarom bij de herzieningen grondexploitaties van 01.01.2016 achterwege gebleven.</p> <p>De overige stille reserves van de gemeente zijn conform het vastgestelde risicomanagement beleid niet in beeld gebracht. Het beleid is om de stille reserves niet bij de weerstandscapaciteit te betrekken, omdat:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - deze reserves meestal niet op korte termijn liquide kunnen worden gemaakt; - dit vanuit beleidsmatig oogpunt vaak ook niet gewenst is; - de weerstandscapaciteit wordt gedefinieerd als de middelen die op korte termijn kunnen worden ingezet om tegenvallers in de exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van andere taken.																					
Weerstandscapaciteit (de beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit)	<p>Streefcijfer is 1,0 (= voldoende).</p> <p>Het bureau NAR hanteert de volgende classificatie.</p> <table><tr><th>Klasse</th><th>Ratio</th><th>Betekenis</th></tr><tr><td>A</td><td>> 2,0</td><td>Uitstekend</td></tr><tr><td>B</td><td>1,4 – 2,0</td><td>Ruim voldoende</td></tr><tr><td>C</td><td>1,0 – 1,4</td><td>Voldoende (1.0 – 1.4 = streefnorm)</td></tr><tr><td>D</td><td>0,8 – 1,0</td><td>Matig (0,8 = ondergrens)</td></tr><tr><td>E</td><td>0,6 – 0,8</td><td>Onvoldoende</td></tr><tr><td>F</td><td>< 0,6</td><td>Ruim onvoldoende</td></tr></table> <p><u>Stand van zaken</u></p> <p>De beschikbare weerstandscapaciteit op basis van de gegevens van de jaarrekening 2015 kan als volgt worden bepaald.</p> <p>Algemene reserves : € 9,3 (na verwerking resultaat 2015)</p> <p>Bestemming reserves : € <u>32,2</u></p> <p>Totaal reserves : € 41,5 miljoen</p> <p>In mindering komen de volgende niet vrij aanwendbare reserves:</p> <p>Onderwijs huisvesting : € <u>6,4</u></p> <p>Totaal niet vrij aanwendbaar : € 6,4 miljoen</p> <p>Minus 1 jaar rentelasten : € 1,3 miljoen (tegen 3,75% omslagrente)</p> <p>Netto weerstandscapaciteit : € 33,8 miljoen</p> <p>De benodigde weerstandscapaciteit is € 26,5 miljoen en de beschikbare weerstandscapaciteit is € 33,8 miljoen. Dit levert vervolgens een ratio op van 1,3 (= voldoende). De ratio in 2014 was 1,2. Deze stijging is het gevolg van een kleine afname van de beschikbare reserves en de aanzienlijke reductie op de benodigde weerstandscapaciteit. Het risicoprofiel van de gemeente is mede afgenomen door de risico's in het sociaal domein en de WNH risico's. De grondexploitaties risico's zijn nagenoeg stabiel gebleven, mede ook door de extra voorzieningen die zijn gevormd voor gebeurtenissen met zekere gevolgen, die voorheen als risico werden aangeduid.</p>	Klasse	Ratio	Betekenis	A	> 2,0	Uitstekend	B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende	C	1,0 – 1,4	Voldoende (1.0 – 1.4 = streefnorm)	D	0,8 – 1,0	Matig (0,8 = ondergrens)	E	0,6 – 0,8	Onvoldoende	F	< 0,6	Ruim onvoldoende
Klasse	Ratio	Betekenis																				
A	> 2,0	Uitstekend																				
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende																				
C	1,0 – 1,4	Voldoende (1.0 – 1.4 = streefnorm)																				
D	0,8 – 1,0	Matig (0,8 = ondergrens)																				
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende																				
F	< 0,6	Ruim onvoldoende																				

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor het jaar 2015 valt met een score van 1,3 binnen de marge van de streefwaarden van de Nota "Scherper aan de wind". Zonder de werking van interne beheersmaatregelen, bijvoorbeeld bezittingen niet meer verzekeren, daalt de score naar 0,7

De huidige omvang van € 9,3 mln. voor de algemene reserve wordt als niet toereikend ervaren.

Tegenover een totaal netto risicoprofiel van € 26,5 mln., zou bij voorkeur een algemene reserve van minimaal € 13 mln. moeten staan en dat doel is in 2015 niet gerealiseerd.

	Weerstandsvermogen	Bruto Ratio	Netto Ratio	Classificatie
Totaal		0,7	1,3	voldoende

Bruto ratio = reserves ultimo 2015 minus 1 jaar rentelasten / bruto risicoprofiel

Netto ratio = reserves ultimo 2015 minus 1 jaar rentelasten / netto risicoprofiel

Overzicht van de belangrijkste risico's

Uitgedrukt als percentage van de benodigde weerstandscapaciteit zijn de belangrijkste risico's:

Risicogebeurtenis	Gevolgen	Percentage
Exploitatie van multifunctionele ruimten en culturele kernvoorzieningen valt tegen door afnemende bezoekers en dalende sponsorbijdragen.	Tegenvallende opbrengsten	11,1%
De markt voor grondverkoop verslechtert.	Verliesvoorzieningen in de grondexploitaties	6,2%
Convenant Duurzame Verstedelijking met de Provincie	Eigen projecten niet ontwikkelbaar	5,2%
Restrisico's Warmtenet Hengelo (na verzelfstandiging)	Aanvullende voorzieningen	4,4%
Ontwikkelingen in Business Park XL	Verslechterde resultaten	4,2%
Prestatieafspraken met samenwerkingspartners blijken moeilijk afdwingbaar	Gederfde inkomsten	3,4%
Gebrek aan realisatiekracht bij samenwerkingpartners	Grex niet langer sluitend	3,1%
Extreme weersomstandigheden	Extra beheerkosten openbare ruimte	2,6%
Trajecten van uitkeringsgerechtigden leiden niet tot uitstroom uit de uitkering.	Hogere lasten dan voorzien.	2,6%
Nadelige verdeelmaatstaven	Minder inkomsten dan begroot	2,4%
Gevolgen van klimaatverandering	Zware buien en wateroverlast	2,4%
Mogelijk frauduleuze declaraties in PGB regelingen	Budgetoverschrijdingen in sociaal domein	2,2%
Van een aantal cliënten met een langdurige zorgindicatie is nog niet bekend of de zorg onder de AWBZ of de WLZ moet worden verleend	Budgetoverschrijdingen in sociaal domein	2,2%
De gronduitgifte prijzen komen onder druk te staan	Extra verliesvoorzieningen	2,0%
Aanbesteding Backbone WNH valt ongunstig uit	Overschrijding € 14 mln. krediet	1,7%
Beoordeling van constructieve veiligheid van bouwwerken staat onder druk met onveilige situaties tot gevolg	Gemeente wordt gebrek aan handhaving verweten	1,7%
Vandalisme	Schade aan materieel, gebouwen en openbare ruimte	1,5%
Onverwachte bezuinigingen op de AWBZ en de Jeugdzorg	Begroting overschrijding	1,5%
Markt voor eigen maatschappelijk vastgoed verslechterd	Extra verliesvoorzieningen	1,4%
Nieuwe regels voor asbest sanering	Niet begrote kosten	1,4%
Invoering Wet bijzondere Flora en Fauna	Hogere beheerskosten	1,3%
Vervuilde grond in eigendom van gemeente en particulieren	Humaan risico en saneringskosten	1,2%
Onvoldoende handhaving capaciteit	Gevaarlijke situaties	1,2%
Verlaging grondprijs NIEGG's tot agrarische waarde	Afwaardering	1,2%
Eigen risicocapaciteit van de gemeente op het Inkomens deel wordt aangesproken	Begroting overschrijding	1,1%
Te weinig doorstroom / beschikbare arbeidsplaatsen bij SWB	Kosten verhaal op de gemeente	1,1%
Instroom van bijzondere klanten in het kader van het vluchtelingenwerk leidt tot extra beroep op AWBZ en jeugdzorg	Hogere lasten dan begroot	1,1%
Niet tijdige opdrachtverstrekking renovatie + nieuwbouw stadhuis	Extra kosten	1,1%
Jeugdzorg voor de categorie 18+	Begroting overschrijding	1,0%

Kengetallen

Op grond van het wijzigingsbesluit van het BBV van 15 mei 2015 is het verplicht een aantal nauwkeurig gedefinieerde kengetallen op te nemen in begroting en jaarverslag. In de begroting 2016 zijn deze voor het eerst opgenomen. Op de inhoudelijke achtergrond van deze kengetallen is uitvoerig ingegaan (blz 97 e.v. beleidsbegroting 2016-2019). In dit jaarverslag wordt volstaan met de vermelding van de kengetallen.

	jaarverslag	begroting	jaarverslag
	2014	2015	2015
netto schuldquote	281,0%	247,0%	260,0%
netto schuldquote gecorrigeerd	93,0%	79,0%	86,0%
solvabiliteitsratio	5,0%	5,0%	5,2%
structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%
grondexploitatie	31,0%	28,0%	31,0%
belastingcapaciteit	99,0%	97,0%	98,0%

6.3: Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om de veiligheid te waarborgen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijk gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen.

6.3.1 Wegen

Volumes

Asfalt	1.833.523 m2
Elementverharding	2.607.810 m2
Betonverharding	120.469 m2
Overige	123.901 m2
<i>Waaronder:</i>	
Voetpad	483.442 m1
fietspad	119.273 m1
rijbaan	479.110 m1

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

De gemeente Hengelo heeft voor het beheer en onderhoud van wegen geen eigen kwaliteitsniveau gedefinieerd. Hiervoor worden de landelijke richtlijnen van het CROW gehanteerd.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Vanwege bezuinigingen wordt er minder preventief herstraat en meer gewerkt op basis van meldingen en geconstateerde schades. Tevens worden minder wegininspecties uitgevoerd. De budgetten worden verlaagd met € 30.000 als gevolg van de bezuinigingsmaatregel.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord is niet specifiek aandacht gevestigd op het onderhoud van wegen.

Relevante beleidsnota's:

De wegennota 2003

Het gemeentelijk verkeer en vervoersplan 2003

Grote projecten en ontwikkelingen

Dalmeden en Medaillon

De komende jaren blijft de gemeente Hengelo inzetten op gebiedsontwikkelingen. Er moeten nog delen openbare ruimte aangelegd worden in de uitbreidingsgebieden Medaillon en Dalmeden. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.

Westtangent en Enschedesestraat

In de perioden 2014 - 2017 worden de Westtangent en de Enschedesestraat volledig heringericht. Als gevolg hiervan worden de wegen, fietspaden en trottoirs ook opnieuw aangelegd.

Laan "Hart van Zuid"

De ontbrekende delen van de nieuwe ontsluitingsweg "Laan Hart van Zuid" worden aangelegd.

Huidige staat van onderhoud

Uit inspecties en de evaluatie over het onderhoud van de openbare ruimte blijkt dat er sprake is van enige achterstand op het gebied van verharding en verlichting. Deze wordt onder andere veroorzaakt doordat in de jaren '70 en '80 veel infrastructurele voorzieningen zijn aangelegd, welke nu toe zijn aan vervanging. Daarnaast zijn de kosten voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aanzienlijk verhoogd. De staat van onze wegen voldoet echter nog steeds aan de landelijke CROW richtlijnen.

Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door de eigen medewerkers van Wijkbeheer. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er zulke schades geconstateerd zijn, dat onderhoud vereist is. Zodoende blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig kritisch te blijven nadenken over het gewenste beheerniveau.

Financiën

De budgetten zijn voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. De budgetten zijn niet genoeg om alle onderhoudsmaatregelen direct uit te voeren. Ook wegen die wel voldoen aan de gestelde normen hebben onderhoud nodig. Dit wordt nu uitgesteld. Wanneer wegen onder het gestelde onderhoudsniveau dreigen te komen, krijgen deze een hogere prioriteit en worden deze eerder aangepakt. Er wordt voor het onderhoud van de wegen niet jaarlijks gereserveerd. Er wordt wel gereserveerd als er vanuit onderhoud geld aan projecten moet worden bijgedragen en als er gecombineerde onderhoudsactiviteiten plaatsvinden. Als er achterstallig onderhoud is waar geen budget voor is, wordt hiervan melding gemaakt bij de raad en wordt om budget gevraagd.

De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	3.107.076	3.107.076	3.143.689	3.143.689
Kapitaallasten	212.189	209.131	213.708	201.982
Onderhoud materieel	14.015	14.015	14.015	14.015
Mutaties in voorzieningen	0	0	0	0
Totaal	€ 3.333.280	€ 3.330.222	€ 3.371.412	€ 3.359.686

6.3.2 Groen Volumes

Bomen	36.137 stuks
Heesters & botanische rozen	245.012 m2
Bodembedekkers	91.945 m2
Hagen	167.651 m2
Vaste planten en rozen	9.134 m2
Gazon	1.578.120 m2
Berm	451.176 m2
Kruid gras	1.360.356 m2
Overig groen	2.104.475 m2

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

In de beheercatalogus 2007 is aangegeven hoe het groen beheerd moet worden. Er is bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn, hoeveel overhang er mag zijn. Ook zijn hierin zaken vermeld zoals minimale vlakheid, minimale bedekking etc. De beheercatalogus maakt onderscheid in niveau "Hoog", niveau "Basis" en niveau "Laag". Bedrijventerreinen worden beheerd op niveau "Laag". Het centrum en de wijkwinkelcentra worden beheerd op niveau "Hoog". De rest van Hengelo wordt beheerd op niveau "Basis".

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Er wordt € 10.000 bezuinigd op het onderhoud van gazons door deze om te vormen naar extensief (onderhoudsarm) gras.

Coalitieakkoord:

Volgens het coalitieakkoord is groen belangrijk voor de leefbaarheid van de stad. Nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte worden waar mogelijk benut om de groen functie te versterken. Daarbij wordt gekozen voor een slimme en flexibele benadering zonder het kader van de hoofdgroenstructuur los te laten

Relevante beleidsnota's:

Beheercatalogus 2007
Bomenverordening 2009
Groenplan gemeente Hengelo
Bomenbeheerplan 2010
Nota snippergroen 2015

Grote projecten en ontwikkelingen

Omloopleiding

In 2014 is de omloopleiding en omgeving heringericht. Het gaat hierbij om het deel vanaf de Aardoliestraat tot aan de bergingsvijver in 't Genseler. In de groeiseizoenen 2015 en 2016 wordt het groen onderhouden vanuit het project. Vanaf 2017 wordt dit onderdeel van het reguliere beheer van de gemeente Hengelo.

Dalmeden en Medaillon

De komende jaren wordt er steeds meer openbare ruimte aangelegd in de uitbreidingsgebieden Medaillon en Dalmeden. Als gevolg hiervan neemt ook het areaal groen toe.

Westtangent en Enschedesestraat

In de perioden 2014-2016 worden de Westtangent en de Enschedesestraat volledig heringericht. Als gevolg hiervan wordt ook het openbaar groen opnieuw aangelegd. Vanaf 2017 komt dit groen in het reguliere beheer.

Laan "Hart van Zuid"

Vanaf 2018 komen de bermen langs de 'Laan Hart van Zuid' in het reguliere beheer.

Samen Verder

In 2016 wordt verder gewerkt aan de totstandkoming van de publiekrechtelijke organisatie-eenheid voor beheer en onderhoud van de publieke ruimte. Dit in het kader van 'Samen Verder' met SWB en gemeente Hof van Twente.

Huidige staat van onderhoud

Voor één derde van Hengelo zijn er contracten afgesloten met aannemers om het kort cyclisch onderhoud uit te voeren. Het overige twee derde deel van Hengelo wordt beheerd door de sociale werkvoorziening SWB en de eigen dienst. Het niveau van het kort cyclisch onderhoud ligt binnen de marges van de beheercatalogus.

Voor het niet kort cyclisch onderhoud worden opdrachten aan derden verstrekt. Zodra de bedekking, vlakheid etc. niet meer aan het niveau van de beheercatalogus voldoet en er is budget, dan wordt opdracht gegeven tot renovatie van het betreffende perceel. Momenteel voldoet circa 85% van het areaal aan het niveau dat de beheercatalogus voor dit areaal voorschrijft. De insteek blijft om dit percentage te verhogen tot het volledige areaal.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Voor renovaties is niet voldoende geld beschikbaar. Er wordt jaarlijks niet voor groot onderhoud gereserveerd. Wanneer er onvoldoende budget beschikbaar is voor groot onderhoud, wordt hiervoor aan de raad een krediet gevraagd. Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstrating.

De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	2.159.468	2.159.468	2.159.468	2.159.468
Kapitaallasten	180.342	171.408	169.489	196.682
Onderhoud materieel	63.311	63.311	63.311	63.311
Mutaties in voorzieningen	0	0	0	0
Totaal:	€ 2.403.121	€ 2.394.187	€ 2.392.268	€ 2.419.461

6.3.3 Water en riolering Volumes

Vrijverval riool	600 km
Mechanisch riool	89 km
Kolken	33.325 stuks
Drukriool- en rioolgemalen	361
Drainage	229 km

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

De kwaliteit van de riolering wordt beoordeeld via periodiek uitgevoerde camerainspecties. Op basis hiervan is een rioolrenovatieplan opgesteld. Daarbij is onderscheid gemaakt naar urgentie. Sommige riolen moeten snel worden vervangen (binnen 1 jaar, urgent), andere zijn minder urgent (2-5 jaar) en een deel is niet urgent (6-10 jaar). Deze laatste groep wordt later nogmaals geïnspecteerd. Voor alle overige riolen wordt een verwachte levensduur van 60 jaar aangehouden.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

In de afgelopen jaren is voor bijna € 2 miljoen structureel bezuinigd op de riolering. Dat betekent dat grondwaterprojecten worden getemporiseerd en dat vervanging van rioolbuizen nog meer risicogestuurd zal plaatsvinden. Tevens zijn afschrijvingstermijnen verlengd. In 2016 zijn de bezuinigingen gericht op het dekken van de tekorten uit het financieel perspectief (€ 315.000).

Daarnaast zijn er in het kader van het onderzoek “Kostendekkendheid leges en tarieven” nog aanvullende ombuigingsmaatregelen opgenomen. Zo worden perceptiekosten en kosten straatreiniging en schoonhouden deels toegerekend aan het product riolering. Dit wordt gecompenseerd door een verhoging van de gebruikersheffing.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord is aandacht voor het klimaatbestendig maken van de stad. Onder andere tijdelijke waterberging in de openbare ruimte en de inrichting van stuwgebieden die bij hevige neerslag het water bovenstrooms langer vasthouden. Verder is er aandacht voor beekherstel (Omloopleiding , Berflobeek, Drienerbeek en delen van de Veldbeek). De uitvoering van deze waterhuishoudingsplannen levert een sterke bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.

Relevante beleidsnota's:

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Grondwaterplan (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Waterplan (vastgesteld in 2006).

NB: het Gemeentelijk Grondwaterplan en het Gemeentelijk Waterplan maken integraal onderdeel uit van het vGRP 2013-2017.

Grote projecten en ontwikkelingen

Rioolverzwaring Westtangent in combinatie met herprofilering wegprofiel;

Rioolvervanging Enschedesestraat in combinatie met HOV Hengelo-Enschede;

Realisering stuwgebieden;

Rioolverzwaring Deurningerstraat

Inrichten openbare ruimte voor waterberging (WOLK), in 2016 wordt hier gedeeltelijk uitvoering aan gegeven

Oplossen grondwateroverlast. (loopt meerdere jaren)

Herinrichting Drienerbeek tussen de Haverweg en de Grundellaan;

Aanleg (delen van) de Veldbeek.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten en het Waterschap. Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen. De werkplaatsen “rioolvervanging”, “winstkansonderzoek financiering voorziening riolering” en gezamenlijk grondwaterdatabeheer worden naar verwachting in 2016 afgerond.

Huidige staat van onderhoud

De kwaliteit van de riolering wordt beoordeeld door periodiek uitgevoerde camerainspecties. Op basis hiervan is een rioolrenovatieplan opgesteld. In het rioolrenovatieplan wordt naast vervanging ook gekeken naar de mogelijkheid van deelreparaties en re-lining. De kosten van vervangingen, renovaties en de exploitatielasten worden volledig gedekt door de voorziening riolering. Om grondwaterstanden goed en langdurig in beeld te krijgen is een grondwatermeetnet gerealiseerd. Dit bestaat uit ruim 100 peilbuizen met dataloggers. Het beheer en onderhoud van het meetnet wordt volledig gedekt middels de voorziening riolering. Het beheer en onderhoud van de beken en bergingsvijvers (oppervlaktewater) ligt bij het waterschap Vechtstromen.

Riolering wordt nu later vervangen dan in het verleden het geval was. Het beheer vindt meer risicogestuurd plaats. De functionaliteit en veiligheid blijven echter gewaarborgd.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2013-2017 zijn de budgetten voldoende. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt is de verwachting dat deze voldoende zijn om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

De budgetten zijn:

Riolering	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	968.165	968.165	968.165	968.165
Kapitaallasten	11.813.030	4.787.704	12.672.797	3.920.871
Onderhoud materieel	15.818	15.818	15.818	15.818
Mutaties in voorzieningen	-8.249.987	-997.661	-8.561.377	209.890
Interne doorberekeningen	1.505.070	1.505.070	1.505.070	1.505.070
Totaal:	€ 6.052.096	€ 6.279.096	€ 6.600.473	€ 6.619.814

Overige Waterlopen	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	173.764	173.764	173.764	173.764
Kapitaallasten	2.879	996	975	956
Onderhoud materieel	0	0	0	0
Mutaties in voorzieningen	63.000	29.540	0	0
Totaal:	€ 239.643	€ 204.300	€ 174.739	€ 174.720

6.3.4 Gebouwen

Volumes

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 300 objecten. Deze zijn voor € 499,7 miljoen verzekerd (herbouwwaarde). Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de gemeentelijke gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's en sectoren. De objecten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

Wettelijke taak (onderwijs)	98 objecten
Gemeentelijk beleid (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	83 objecten
Huisvesting eigen organisatie	14 objecten
Herontwikkeling (grondexploitaties)	61 objecten
Commerciële exploitatie	8 objecten
Afstoten (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	36 objecten

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

Het onderhoudsniveau wordt niet middels een systematiek gemeten. Er wordt wel een meerjarenonderhoudsplanung bijgehouden en geactualiseerd met behulp van het softwareprogramma Planon.

Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten op grond van de hiervoor vermelde categorieën wordt beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Hiervoor zijn nog geen kwaliteitsniveaus vastgesteld, maar wordt er gewerkt met de onderhoudsplanung in Planon. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Momenteel wordt er een vastgoedbedrijf opgericht dat o.a. alle eigenaarstaken van het gemeentelijk vastgoed gaat uitvoeren. De intentie van het vastgoedbedrijf is om het gemeentelijk vastgoed te laten inspecteren om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in risico's en werkelijke oppervlakten van de gemeentelijke objecten. Het onderhoud van de verschillende objecten wordt dan inzichtelijk gemaakt conform de NEN 2767-systematiek. De onderhoudskosten blijven voor 2016 nog gelijk. Op basis van de inspecties kan het gewenste onderhoudsniveau worden vastgesteld en de daarbij behorende onderhoudskosten voor 2017 en volgend worden bepaald.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Voor 2016 tot en met 2019 heeft het vastgoedbedrijf een extra bezuinigingstaakstelling gekregen bovenop de bestaande taakstelling, die oploopt tot maximaal € 674.000. Voor 2016 betekent dit dat er € 50.000 aanvullend gevonden moet worden. Vanaf 2017 tot en met 2019 wordt dit aanvullende bedrag verhoogd tot € 150.000.

Vanaf 1 januari 2016 wordt het gemeentelijk vastgoed belast met de vennootschapsbelasting (Vpb). Dit betekent dat er vanaf dat moment vennootschapsbelasting moet worden afgedragen over de winst. Op dit moment is er nog geen uitspraak gedaan door de belastingdienst over de berekeningswijze van de winst; per pand, per categorie panden of voor het hele vastgoedbestand samen.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord wordt niets vermeld over het onderhoudsniveau.

Tevens zijn er door de raad of het college geen richtlijnen vastgesteld met betrekking tot het onderhoudsniveau. Het voornemen is om aan de hand van de inspectierapporten hiervoor richtlijnen op te stellen. De richtlijnen kunnen gebaseerd worden op de conditieniveaus in de NEN 2767.

Relevante beleidsnota's:

Businessplan oprichting Vastgoedbedrijf 2012

Grote projecten en ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling is de oprichting van het vastgoedbedrijf, wat hierboven is geschetst.

Huidige staat van onderhoud

Momenteel is er geen kwaliteitsniveau vastgesteld. Het streven is om voor de begroting 2017 alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten goed in beeld te hebben. Over het algemeen is de staat van het onderhoud voldoende. Voor de panden die in aanmerking komen voor verkoop/sloop kan het onderhoudsniveau wat lager liggen.

Financiën

Op dit moment is de inschatting dat de getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve toereikend zijn om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen.

De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Regulier onderhoud	€ 1.216.400	€ 1.197.225	€ 1.197.225	€ 1.197.225
Groot onderhoud	€ 1.103.800	€ 1.034.848	€ 1.094.109	€ 1.094.109
Totaal:	€ 2.320.200	€2.232.073	€ 2.291.334	€ 2.291.334

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen. Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen en de panden die in de grondexploitaties zitten worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Schoolbesturen krijgen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor onderhoud van de onderwijsgebouwen. De panden in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt.

Indien er voor objecten geen voorziening of reserve aanwezig is en er dient (groot) onderhoud uitgevoerd te worden, dient hiervoor bij de raad een krediet aangevraagd te worden. Dit geldt ook indien er bij een object achterstallig onderhoud wordt geconstateerd.

6.4: Grondbeleid

Doelstelling grondbedrijf

De centrale doelstelling van het grondbeleid zoals dat door de gemeente Hengelo wordt gevoerd is: het tijdig realiseren van gewenste veranderingen in het grondgebruik, zodanig dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van de ruimtelijke ordening.

Grondbeleid is een voorwaarde voor het te voeren ruimtelijk beleid. Het geeft aan op welke wijze de instrumenten worden ingezet om doelstellingen met betrekking tot de ruimtelijke ordening, de volkshuisvesting en het economische beleid te realiseren. Het is hierbij een absolute noodzaak dat gewaarborgd wordt dat het totale grondbedrijf als financieel gezond kan worden aangemerkt.

Om uitvoering te geven aan het grondbeleid wordt de grondexploitatie als instrumentarium gebruikt. Onder het begrip grondexploitatie wordt verstaan de financiële vertaling van het productieproces dat (ruwe) grond omzet in grond voor een (andere) gewenste bestemming. Iedere exploitatieopzet wordt jaarlijks herzien en door de gemeenteraad vastgesteld. Dit gebeurt bij de *Herzieningen van de exploitatieopzetten*. De herziening van een exploitatieopzet houdt in dat het voorgerecalculeerde resultaat van iedere exploitatieberekening – na verwerking van de meest recente rekeningcijfers en de herziening van de nog te realiseren kosten, bijdragen en opbrengsten – geactualiseerd wordt.

Relatie met doelstellingen binnen andere hoofdfuncties

Primair zijn de activiteiten van het grondbedrijf ondergebracht in hoofdfunctie 8. Echter ook andere hoofdfuncties kennen doelstellingen die een relatie hebben met het grondbeleid, zoals:

Hoofdfunctie 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

- Realisatie Laan Hart van Zuid (fase 2)

Hoofdfunctie 3 Economische zaken:

- Aanbod kwalitatief hoogwaardige bedrijventerreinen: de uitvoering van de bedrijventerreinen Campus, 't Oosterveld en Westermaat de Veldkamp.
- In stand houden en vernieuwen van bestaande bedrijventerreinen: revitalisering Twentekanaal Zuid

Hoofdfunctie 7 Volksgezondheid en milieu:

- Milieubeheer: de opname van ramingen voor bodemsaneringen in diverse grondexploitaties.

Uitvoering van het grondbeleid

Voortgang projecten

De uitvoering van het grondbeleid komt het beste tot uitdrukking in de voortgang van de te onderscheiden projecten. Navolgend staat een korte omschrijving van de grootste wijzigingen in de vastgestelde grondexploitaties in 2015. Tussen haakjes staat de wijziging van het verwachte resultaat ten opzichte van vorig jaar (prijspeil 31.12.2015).

Dalmeden (+/- € 1,9 miljoen)

De kosten zijn toegenomen door de toegepaste prijsindexering en raming van extra kosten voor OZB en uren beheerskosten. De opbrengsten zijn afgenomen doordat het uitgeefbaar terrein in Bos is afgenomen, omdat besloten is het bos niet uit te geven en te laten staan. Het aantal vierkante meters kon niet in zijn geheel worden gecompenseerd in andere deelplannen. De tijdsinvloeden zijn afgenomen, omdat minder rente is toegerekend door het lagere rentepercentage en omdat minder opbrengstindexering is toegerekend op grond van de nieuwe BBV regels. Per saldo is de grondexploitatie op contante waarde met € 1.948.000 verbeterd.

Medaillon (-/- € 0,2 miljoen)

De exploitatie is ten opzichte van vorig jaar iets verslechterd. Dit kleine verschil is voornamelijk veroorzaakt door het verder uit faseren van de te verkopen kavels. In voorgaande jaren gingen we er vanuit dat alle kavels verkocht zouden zijn in 2020. De prognose van afgelopen jaar voor de verkoop is niet gehaald en daarom is de planning voor de verkoop van de nog in totaal 13 kavels 2 jaar verder uit gefaseerd. Ook is er gekeken naar de extra kosten die verder uit faseren met zich mee kunnen brengen. Deze kosten kunnen bijvoorbeeld de extra reparaties aan bouwstraten zijn. Verder is de boekwaarde nog steeds negatief (er is een "spaarsaldo"), omdat de verkoopopbrengsten hoger zijn dan de tot op heden gemaakte kosten.

Broek Oost (-/- € 1,0 miljoen)

In deze herziening zijn de kavels waar geen ontwikkeling wordt verwacht uit de grondexploitatie gehaald. Dit verklaart de minder opbrengst ten opzichte van 2015. Daarnaast is de opbrengstenindexering in aansluiting op de BBV regels na 10 jaar op 0% gezet. Dit heeft een negatief effect tot gevolg voor deze herziening, aangezien veel verkopen op langere termijn worden verwacht.

Hart van Zuid (-/- € 8,5 miljoen)

In het traject van de herijking van de samenwerking zijn de grondexploitaties tegen het licht gehouden en op basis hiervan is er grondig herzien. Per saldo verslechtert het resultaat hierdoor met € 5,4 mln.:

- Het programma is verkleind en de grondopbrengsten zijn lager ingeschat.
- Een deel van de IMG subsidie kan niet geïnd worden omdat onvoldoende declarabele kosten gemaakt worden.
- De geraamde huuropbrengsten zijn verlaagd in Woonstad Noord omdat er geen concrete belangstelling is voor langjarige huur van het hele terrein.
- Er is vanuit gegaan dat op kosten bespaard kan worden door het parkeerterrein van Lansinkveste, ten zuiden van de Lansink Esweg, niet aan te kopen en door de Lansink Esweg / Industriestraat soberder aan te pakken.

Door de gewijzigde indexcijfers en door actualisatie verslechtert het resultaat met circa € 1,2 mln. In 2015 is ontdekt dat de historische boekwaarde niet juist in de grondexploitaties is opgenomen. Correctie van de historische boekwaarde heeft geleid tot een verslechtering van het resultaat met circa € 1,3 mln. Op basis van voorwaarden die gesteld zijn aan de subsidie verlening vanuit de Agenda van Twente moeten meer kosten gemaakt worden.

Zuidelijke Havenweg (-/- € 0,6 miljoen)

Ten opzichte van 2015 is het resultaat met circa € 0,6 miljoen afgenomen. Deze daling van het resultaat wordt veroorzaakt doordat in 2015 een winstneming van circa € 0,8 miljoen heeft plaatsgevonden. Deze winstneming is toegevoegd aan de reserve grondexploitaties. Wanneer de winstneming buiten beschouwing wordt gelaten (€ 0,6 miljoen daling resultaat plus € 0,8 miljoen winstneming) is de grondexploitatie verbeterd met € 0,2 miljoen als gevolg van minder civieltechnische kosten binnen het project.

Oosterveld (-/- € 1,0 miljoen)

De verslechtering is toe te schrijven aan de uitfasering van de geraamde verkopen. De laatste verkopen worden nu in 2028 geraamd. Dit was in de vorige herziening nog in 2022.

Campus (-/- € 0,4 miljoen)

Door de gewijzigde indexcijfers en door actualisatie naar 1.1.2016 verslechtert het resultaat met € 0,1 mln. *De grondprijzen zijn verhoogd per 1.1.2016. Hier tegenover is een budget opgenomen voor verkoopbevordering dat hoger is dan de prijsstijging.* Hierdoor verslechtert de grondexploitatie met € 0,3 mln.

De Veldkamp (-/- € 1,6 miljoen)

De belangrijkste wijzigingen in de grondexploitatie zijn de toegepaste parameters voor kosten-, opbrengstenstijging en rente gedurende de looptijd van het project. De rente is naar beneden bijgesteld wat een positief effect betekende op het resultaat. Het bijstellen van de kosten- en opbrengstenparameters heeft een nadelig effect gehad op het resultaat. Daarnaast is vanwege het feit dat de opbrengstenprognose voor 2015 niet geheel gerealiseerd is een negatief effect op het resultaat ontstaan.

BXL (-/- € 19,7 miljoen)

Ten behoeve van het RBT is een verkenning uitgevoerd voor het toekomstbestendig maken van de grondexploitatie. Het RBT is in potentie een toplocatie maar dan moet het wel ingericht worden als toplocatie om daarmee het geprognosticeerde uitgiftetempo te halen. Voor de profilering van het BXL als toplocatie is extra mankracht en inzet op acquisitie nodig. Daarnaast zijn aanpassingen van de verkaveling en infrastructuur noodzakelijk. Het totaal aan wijzigingen leidt tot een toekomstbestendige grondexploitatie met een tekort van € 39,0 miljoen waardoor sprake is van een verslechtering van € 19,7 miljoen.

Verrekeningen met de reserve grondbedrijf in 2015

Per 01.01.2015 was het vrij besteedbare deel van de reserve € 1,3 miljoen. In 2015 is dit gestegen naar € 1,9 miljoen. De prognose was dat de reserve zou stijgen tot € 3,0 miljoen. Op hoofdlijnen hebben de volgende wijzigingen plaatsgevonden (in miljoenen euro's):

	Prognose	Werkelijk	Verschillen
<u>Dotaties</u>			
Rente	2,9	2,9	0,0
Verrekeningen			
winstexploitaties	0,0	0,8	0,8
Overige dotaties	0,9	6,2	5,3
<i>Subtotaal</i>	3,8	9,9	6,1
<u>Onttrekkingen</u>			
Verrekeningen	-0,1	0,0	0,1
Tekortexploitaties	-0,1	0,0	0,1
Afdrachten Algemene Dienst	-0,2	-0,2	0,0
Overige onttrekkingen	-0,4	0,0	0,4
<i>Subtotaal</i>	-0,8	-0,2	0,6
<u>Voorzieningen</u>			
Tekortexploitaties	1,2	7,0	5,8
Niet In Exploitatie Genomen			
Gronden	0,1	2,0	1,9
<i>Subtotaal</i>	1,3	9,0	7,7
Totaal wijziging reserve	1,7	0,7	-1,0

Een specificatie van de verrekeningen met de reserve in 2015 staat opgenomen in bijlage 8.2.1.

Herwaarderen Erfpacht

Het werken met erfpachten levert de gemeente al jaren mooie rendementen op. Er zijn weinig risico's en er was daarom weinig aanleiding om de voorraad tegen het licht te houden. Die behoefte is toch gaan ontstaan toen er bij een aankoop onduidelijkheid ontstond in de waardering. En daarmee kwam de wens naar voren dat we als gemeente meer in control willen zijn, de risico's in beeld willen hebben en dit complex jaarlijks willen herzien tegelijk met de herzieningen. De gewijzigde nota erfpacht is op 3 februari 2016 toegezonden aan de Raad.

Om te kunnen herzien moeten de erfpachtgronden in beeld worden gebracht. In artikel 63 van de BBV regelgeving staat hoe de activa gewaardeerd moeten worden. Voor de erfpachten staat in lid 4 een uitzondering: "Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs".

In de toelichting van de commissie BBV uit februari 2013 is een nadere toelichting geschreven waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende waarderingsituaties. Voor de gemeente Hengelo geldt in alle situaties de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs, omdat in alle situaties (dus ook contracten voor onbepaalde tijd) canon betaald wordt.

In het verleden zijn de winsten bij de erfpachtverkoop niet bepaald. Dat heeft er voor gezorgd dat de boekwaarde omlaag is gegaan (de verkoop kwam ten gunste van de boekwaarde). Daarmee sluit de boekwaarde van de overblijvende percelen niet meer aan bij het gevoerde beleid (is de waarde van eerste uitgifte). De waarde van de percelen moet aansluiten bij het gevoerde beleid. Een herwaardering van deze percelen leidt tot een eenmalige winst van € 3,5 miljoen.

Naast de herwaardering van de erfpachten zijn de oppervlaktes die we in beheer hebben in beeld gebracht, zijn de jaarlijkse canons uitgezocht en is de marktaande bepaald. In de onderstaande tabel is te zien dat we 42,9 hectare aan erfpacht uitgegeven gronden hebben. Dat levert de gemeente een jaarlijkse opbrengst op van € 1,7 miljoen. De waardering (en de nieuwe boekwaarde) bedraagt dan € 26,8 miljoen (met een jaarlijkse rentelast van € 1,0 miljoen).

Erfpachten	Oppervlak in hectares	Canon 2016 in mln.	Marktaande in mln.	Waardering in mln.
Bedrijven	36,7	1,6	43,9	26,1
Woningbouw	0,1	0,0	0,3	0,3
Met recht voor opstal	0,4	0,0	0,8	0,4
Tennisbanen	5,7	0,0	0,0	0,0
Overig	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	42,9	1,7	45,0	26,8

Argumenten om niet her te waarden

Een waardering naar boven toe is in strijd met het voorzichtigheidsprincipe. Dat is in deze situatie zeer zeker niet het geval, omdat er na deze herwaardering nog een stille reserve resteert van € 18,2 miljoen (Is de marktwaarde van € 45,0 miljoen minus de herwaardering van € 26,8 miljoen).

Een waardering naar boven toe is niet gebruikelijk, een waardering naar beneden toe wel. Met een dergelijke stelling is het gevolg belangrijker dan het beleid en dat kan niet de bedoeling zijn. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat er een juiste waardering is en het gevolg daarvan is dat we moeten herwaarderen. En of dat naar boven of naar beneden toe is, zou dan niet uit mogen maken.

Conclusies:

De gemeente Hengelo kan conform de waarderingswijze van de BBV de gronden gaan herwaarderen, omdat er in het verleden de winsten op verkopen niet zijn genomen. Dat is nog nooit gecorrigeerd. Deze correctie levert een eenmalig voordeel op van € 3,5 miljoen en wordt ten gunste gebracht van de reserve grondexploitaties.

Eindresultaten grondexploitaties

Alle onderhanden grondexploitaties, met de verwachte eindresultaten, staan opgenomen in de bijlage 8.2.2. De eindresultaten van alle vastgestelde grondexploitaties worden verrekend met de meerjarenraming van de reserve grondexploitaties, zoals opgenomen in bijlage 8.2.4.

Risico's grondbedrijf

Voor de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar paragraaf 6.2. In deze paragraaf staat het weerstandsvermogen van de gemeente beschreven. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.

De risico's van het grondbedrijf zijn hierin verdisconteerd. Hierbij wordt per project de specifieke risico's vermeld. De belangrijkste risico's inzake het grondbedrijf staan opgenomen in bijlage 8.2.5. In deel I van de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2016 staan de risico's (en mogelijke scenario's) van het grondbedrijf apart beschreven.

Doelen

De volgende doelen kunnen worden geformuleerd om een financieel gezond grondbedrijf te waarborgen.

Het waarborgen van een financieel gezond grondbedrijf	
Bereiken?	Doen?
<p>Het treffen van een voorziening voor door de raad vastgestelde tekortexploitaties.</p> <p><i>Conform Besluit Begroting en Verantwoording en "gedragslijn BBV en grondbedrijf", raadsbesluit d.d. 20.03.2007.</i></p>	<p>Per 31.12.2015 is er een voorziening van € 54,9 miljoen getroffen voor de door de raad vastgestelde tekortexploitaties. Een specificatie van de voorziening is opgenomen in bijlage 8.2.3.</p>
<p>Het treffen van een voorziening voor nog niet in exploitatie genomen gronden waarvan de boekwaarde hoger is dan de verkeerswaarde.</p> <p><i>Conform Besluit Begroting en Verantwoording, artikel 65.</i></p>	<p>Per 31.12.2015 is er een voorziening van € 16,3 miljoen getroffen voor de nog niet in exploitatie genomen gronden waarvan de boekwaarde hoger is dan de verkeerswaarde. Een specificatie van de voorziening is opgenomen in bijlage 8.2.3.</p>
<p>Het vrij besteedbare deel van de reserve grondbedrijf dient minimaal € 3,0 miljoen te bedragen.</p> <p><i>Conform raadsbesluit bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2008.</i></p>	<p>Per 31.12.2015 is het vrij besteedbare deel van de reserve van het grondbedrijf € 2,0 miljoen. In bijlage 8.2.4 is de meerjarenraming van de reserve van het grondbedrijf opgenomen, waarin de huidige stand van de reserve staat gespecificeerd. Hieruit blijkt dat het vrij besteedbare deel van de reserve met ingang van 2017 meer dan € 3,0 miljoen zal bedragen. Echter deze stand van de reserve is nog niet gecorrigeerd voor de nieuwe wetgeving (zie het stuk hierboven over de nieuwe BBV wetgeving in deze paragraaf). Rekening houdend met deze nieuwe wetgeving is de verwachting dat de reserve dan met ingang van 2018 meer dan € 3 miljoen zal bedragen.</p>
<p>De totale boekwaarde van het grondbedrijf mag maximaal € 100 miljoen bedragen.</p> <p><i>Conform raadsbesluit bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2008.</i></p>	<p>De boekwaarde van de binnen de gemeente geadmistreerde projecten is in 2015 met € 10,0 miljoen toegenomen tot € 163,8 miljoen. Dit is exclusief de voorziening van € 71,1 miljoen. De doelstelling is nog niet gehaald. De komende jaren zal ervoor gezorgd moeten worden dat er grondverkoop gerealiseerd worden, om zodoende de boekwaarde naar een acceptabel niveau te brengen.</p>

Beleidsnotities

Titel	Vastgesteld / streefdatum vaststelling
Nota grondbeleid	08.11.2011.
Gedragslijn BBV en grondbedrijf	20.03.2007.
Toe te passen grondslagen bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2015.	27-01-2016
Herziening exploitatieopzetten	Jaarlijks; 24-06-2008 vastgesteld per 01.01.2008; 01-07-2009 vastgesteld per 01.01.2009; 01-06-2010 vastgesteld per 01.01.2010; 01-06-2011 vastgesteld per 01.01.2011; 22-05-2012 vastgesteld per 01.01.2012; 11-06-2013 vastgesteld per 01.01.2013; 11-06-2014 vastgesteld per 01.01.2014; 10-06-2015 vastgesteld per 01.01.2015.

6.5: Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Meer dan voor de andere paragrafen is op dit gebied het nodige wettelijk verankerd, met name in de Wet Fido en de Ruddy, de uitvoeringsregeling van de (aangescherpte) Wet Fido, laatstelijk aangepast in 2009. In 2015 is voorts de gewijzigde Handreiking Treasury van het ministerie van BZK verschenen, die ook weer nadere informatie geeft.

In 2015 zijn bovendien de richtlijnen voor het verstekken van geldleningen en garanties aangescherpt.

Wat willen we bereiken?

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn vastgelegd in de verordening financieel beheer (Verordening ex artikel 213 GemeenteWet, artikel 11) en in het treasurybesluit.

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het verplicht schatkistbankieren van lagere overheden bij het rijk definitief ingevoerd. Tegoeden worden dagelijks 'afgeroomd', op een aparte rekening bij huisbank BNG gestort en bij het rijk belegd. Debetsaldi, "rood staan" wordt nog steeds op de gebruikelijke wijze afgedekt door daggeld- of kasgeldleningen.

Gemeentefinanciering:

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden. Door de goedkope financiering in de laatste jaren is het mogelijk gebleken om de omslagrente, de rente die in rekening wordt gebracht bij investeringen die op de balans staan, per 1 januari 2016 te verlagen van 4,5% naar 3,75%.

Door deze "totaalfinanciering" worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Ook in 2015 is zoveel mogelijk de kasgeldlimiet opgezocht. Dat heeft te maken met het grote renteverskil tussen kasgeldleningen en geldleningen met een langere looptijd.

Tabel Overzicht rente 1 maands en 10 jaars leningen 2015 (bron: BNG)

2015	1	0,35	1,35
	13	0,35	0,81
	26	0,25	1,45
	39	0,25	1,41
	45	0,25	1,50
	52	0,05	1,85

Welke leningen zijn aangetrokken in 2015?

Kasgeldleningen:

In 2015 zijn diverse kasgeldleningen aangetrokken, met een rente die varieert van + 0,03% tot - 0,25%. Per 31 december stond voor een bedrag van 15 miljoen euro aan kasgeldleningen uit (rente - 0,25%).

Langlopende leningen in 2015 aangetrokken

Bedrag	storting:	looptijd	rente
10.000.000	22.01.15	15 jr	1,318%
10.000.000	03.03.15	12 jr	1,035%
15.000.000	19.05.15	16 jr	1,345%

Langlopende leningen in 2015 aangetrokken, latere storting

Bedrag	Storting:	looptijd	rente
10.000.000	01.03.16	10 jr	1,33%
10.000.000	15.12.16	30 jr	1,925%
10.000.000	01.06.18	20 jr	2,05%
10.000.000	15.01.19	30 jr	2,095%

Kasgeldlimiet en renterisiconorm:

Ook in 2015 is de kasgeldlimiet niet langdurig overschreden. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van ruim 272 miljoen, ofwel ruim 23 miljoen euro.

Van overschrijding is sprake geweest in de periode 1 t/m 21 januari, 2 t/m 9 februari, 13 februari t/m 3 maart, 1 t/m 13 april, 4 t/m 14 mei

De renterisiconorm bedroeg ruim € 54 miljoen (20% van het begrotingstotaal). Hij is niet overschreden.

Huisbankierschap

Het huisbankierschap is, na zes jaar, opnieuw Europees aanbesteed, in nauwe samenwerking met de gemeenten Enschede, Losser en Oldenzaal en het GBT. Na een strenge selectie in november 2015 kwam de BNG Bank met het beste aanbod. Dat betekent dat het huisbankierschap van deze bank de komende minimaal 4 jaar wordt voortgezet.

Leningen aan Welbions

Met de fusie van Welbions met Woningstichting Borne is het verstrekken van geldleningen met een beperkte opslag voor risico en kosten definitief van de baan. Er is een achtervang-overeenkomst afgesloten met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De reeds afgesloten leningen kunnen ongewijzigd 'uitlopen'. De beleidswijziging brengt (beperkte) financiële gevolgen met zich mee, waarmee in de meerjarenbegroting rekening is gehouden. Gevolgen voor 2015 waren er niet.

	jaarverslag 2014	begroting 2015	jaarverslag 2015
Netto schuldquote	280%	247%	252%
Gecorrigeerd	91%	79%	76%

6.6: Verbonden partijen

INLEIDING

Voor de uitvoering van een aantal taken heeft de gemeente zich verbonden met andere partijen. Tot de verbonden partijen worden volgens het Besluit Begroting en Verantwoording die partijen gerekend, waarmee de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente in de derde partij een zetel in het bestuur heeft, dan wel stemrecht in besluitvormende vergaderingen kan uitoefenen. Van financieel belang is sprake wanneer de gemeente financieel risico loopt bij faillissement of liquidatie van de derde partij. De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Geboeid door verbonden partijen", door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld op 2 oktober 2007. Op 23 april 2013 is een nieuwe Nota Verbonden Partijen vastgesteld, die het beleidskader nader aanscherpt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN

Er zijn uiteenlopende redenen waarom een gemeentelijke taak niet door de gemeente zelf maar door een derde rechtspersoon wordt uitgevoerd. Veelal gaat het daarbij om schaalvoordelen, soms gaat het om de noodzaak slagvaardig te handelen. Ook de vorm waarin de samenwerking wordt gegoten – gemeenschappelijke regeling of publiek private samenwerking – is afhankelijk van de aard van de uitbestede taak. Het op afstand plaatsen van de uitvoering van deze taken brengt het risico met zich mee dat de democratische controle niet optimaal is.

Wij gebruiken de navolgende standaardopzet voor de behandeling:

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, privaatrechtelijke rechtspersoon of anderszins
2. Doel	Doel van de samenwerking, statutaire doelstelling
3. Partijen	Wie zijn de deelnemende gemeenten, publieke of private partijen binnen de verbonden partij?
4. Bestuurlijk belang	Op welke wijze wordt deelgenomen (en wordt er zeggenschap uitgeoefend) in Algemeen bestuur, in Dagelijks bestuur, in Raad van Toezicht, in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, in directie, in Raad van Commissarissen?
5. Financieel belang	Wat is de bijdrage van de gemeente in de begroting van de verbonden partij, wat is de bijdrage aan het eigen vermogen/aandelenkapitaal, welke financiële afspraken gelden er?
6. Prestaties – effecten	Aanduiding prestaties. Inzicht in prestaties en effecten voor zover het nieuwe beleidsontwikkelingen betreft (domein raad, gemeentebegroting)
7. Voortgang	Realiseert de verbonden partij haar aandeel in het onderdeel uit de gemeentebegroting (voor zover dit van toepassing is)?. Doet zij dit binnen de financiële kaders?
8. Risico's en kansen	Welke risico's en kansen kunnen zich voordoen?
9. Ontwikkelingen	Welke majeure ontwikkelingen doen zich voor (nationaal, regionaal of lokaal)?

1. Verbonden partijen – Gemeenschappelijke Regelingen

De gemeente Hengelo neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:

a Regio Twente (gevestigd te Enschede):

Verbonden partij	Informatie																		
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling																		
2. Doel	(Verplichte) samenwerking op Twents niveau																		
3. Partijen	14 Twentse gemeenten																		
4. Bestuurlijk belang	Hengelo is via wethouder Bron vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur. Diverse wethouders participeren in afstemmingsberaden en portefeuillehouders overleggen binnen hun aandachtsgebied. Per 1 januari 2016 is sprake van een nieuwe bestuursstructuur in de Regio Twente. Daarbij wordt het AB slechts gevormd door wethouders, één raadslid heeft zitting in het presidium, dat de taak heeft de bijeenkomsten van de Twenteraad voor te bereiden.																		
5. Financieel belang	<table><tr><td>De Gemeente Hengelo draagt in 2015 € 3.005.000,- bij, geraamd was € 3.124.000,-</td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>01.01.15</td><td>31.12.15 (*1.000)</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>7.067</td><td>5.332</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>98.282</td><td>14.035</td></tr><tr><td></td><td>2014</td><td>2015</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>1.168</td><td>1.247</td></tr></table>	De Gemeente Hengelo draagt in 2015 € 3.005.000,- bij, geraamd was € 3.124.000,-				01.01.15	31.12.15 (*1.000)	Eigen vermogen	7.067	5.332	Vreemd vermogen	98.282	14.035		2014	2015	Resultaat	1.168	1.247
De Gemeente Hengelo draagt in 2015 € 3.005.000,- bij, geraamd was € 3.124.000,-																			
	01.01.15	31.12.15 (*1.000)																	
Eigen vermogen	7.067	5.332																	
Vreemd vermogen	98.282	14.035																	
	2014	2015																	
Resultaat	1.168	1.247																	
6. Prestaties – effecten	Uitvoeren van taken op terrein van gezondheid, mobiliteit, recreatie.																		
7. Voortgang	In december 2015 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de wijze van besturen van de Regio Twente. In het Algemeen Bestuur nemen alleen nog maar bestuurders plaats. Voorheen waren dat college- en raadsleden. Als voorbereiding op de Twenteraad, waarin raadsleden van de 14 gemeenten kunnen participeren is een Presidium opgericht, waaraan iedere gemeente één raadslid levert als vertegenwoordiger. In voorbereiding is het zogenaamde Twentebedrijf, waarin op basis van het principe ‘coalition of the willing’ gemeenschappelijke taken worden uitgevoerd.																		
8. Risico’s en kansen	Het Algemeen Bestuur besluit in meerderheid tot extra uitgaven waarmee de gemeente Hengelo niet akkoord is. Op grond van de gemeenschappelijke regeling moeten alle gemeenten meebetalen. Dus de kans bestaat dat Hengelo tekorten op de begroting moet incasseren voor extra bijdragen voor beleid waarmee men niet akkoord is.																		
9. Ontwikkelingen	Ombuigingstaakstellingen.																		

Beoordeling financiële positie¹

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

¹ groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = niet van toepassing

2. Veiligheidsregio Twente (gevestigd in Enschede):

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling															
2. Doel	In de Veiligheidsregio Twente (VRT) werken de brandweer, de geneeskundige hulpverlening (GHOR), de politie en de 14 Twentse gemeenten samen aan een veilige regio Twente.															
3. Partijen	14 Twentse gemeenten															
4. Bestuurlijk belang	De burgemeester heeft zitting in het Dagelijks en Algemeen Bestuur															
5. Financieel belang	<p>De bijdrage bedroeg € 5.852.601,- voor 2015. Geraamd was € 5.872.000,-.</p> <table><tr><td></td><td>01.01.2015</td><td>31.12.2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>1.556</td><td>603</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>52.785</td><td>52.926</td></tr><tr><td></td><td>2014</td><td>2015</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>- 27</td><td>- 51</td></tr></table>		01.01.2015	31.12.2015	Eigen vermogen	1.556	603	Vreemd vermogen	52.785	52.926		2014	2015	Resultaat	- 27	- 51
	01.01.2015	31.12.2015														
Eigen vermogen	1.556	603														
Vreemd vermogen	52.785	52.926														
	2014	2015														
Resultaat	- 27	- 51														
6. Prestaties – effecten	De VRT zet zich in voor effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen. De VRT regelt de aanpak van grote ongelukken, rampen en crises zoals overstromingen, uitbraak van besmettelijke ziektes en terrorisme.															
7. Voortgang	Invulling van de bezuinigingen bij de VRT levert vertraging op.															
8. Risico's en kansen	AB besluit in meerderheid tot extra uitgaven waarmee de gemeente Hengelo niet akkoord is. Op grond van de gemeenschappelijke regeling moeten alle gemeenten meebetalen. Dus de kans bestaat dat Hengelo tekorten op de begroting moet incasseren voor extra bijdragen voor beleid waarmee de gemeente niet akkoord is.															
9. Ontwikkelingen	In de begroting 2016 van de VRT is besloten voor de doorberekening van de lasten over de 14 gemeenten uit te gaan van de Cebeon-norm, deels gelinkt aan het gemeentefonds. Dat betekent een licht positief verdeeffect voor Hengelo. Diverse nadeelgemeenten hebben daartegen bezwaar aangetekend. Dat heeft geleid tot een meer gefaseerde invoering van deze norm.															

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

3. Euregio (gevestigd in Gronau):

Verbonden partij	Informatie		
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
2. Doel	Doel is grensoverschrijdende samenwerking entameren en bevorderen en daarvoor de nodige subsidiegelden aantrekken.		
3. Partijen	Nederlandse en Duitse gemeenten		
4. Bestuurlijk belang	Twee raadsleden hebben zitting in het AB		
5. Financieel belang	29 cent per inwoner bijdrage		
6. Prestaties – effecten		01.01.2015	31.12.2015
	Eigen vermogen	1.177	1.126
	Vreemd vermogen	2.054	1.500
		2014	2015
	Resultaat	- 27	- 51
7. Voortgang			
8. Risico's en kansen	De Euregio is een financieel zeer gezond bestuursorgaan met een goede reservepositie.		
9. Ontwikkelingen			

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvormogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

4. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB), gevestigd in Hengelo

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Stichting
2. Doel	Verzorgt de uitvoering van de sociale werkvoorziening
3. Partijen	
4. Bestuurlijk belang	
5. Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage bedraagt voor 2015 € 13.382.779,-. Geraamd was € 13.390.000,-. De kwartaalrapportage van het 4 ^e kwartaal 2015 laat een bevredigend resultaat zien. Er werd een resultaat na bestemming gerealiseerd van € 229.000,-, beduidend hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een meevallend subsidieresultaat, goed beheerste kosten en weinig incidentele baten. Er is nog steeds sprake van een gezonde organisatie.
6. Prestaties – effecten	Van jaar tot jaar dalen de omzetten van het SWB, alsmede de rijksbijdrage. Dit kan gedeeltelijk worden gecompenseerd met lagere (loon)kosten.
7. Voortgang	Verdere bezuinigingen zijn in aantocht.

8. Risico's en kansen	De risico's van het WSW nemen toe als gevolg van steeds verdergaande bezuinigingen door het rijk, een jaar na invoering van de Participatiewet. Het wordt duidelijk dat de afbouw van de Wsw minder snel gaat dan het ministerie veronderstelt in haar blijfkans berekening. Het is nog onduidelijk hoe het SW budget binnen de integratieuitkering sociaal domein zich ontwikkelt. Een ander punt van zorg is dat de gevolgen van de cao-onderhandelingen voor Wsw-personeel voelbaar worden in 2016. Dit in relatie tot een verdere afbouw van de rijkssubsidie en een minder hoge uitstroom maakt de situatie extra zorgelijk.
9. Ontwikkelingen	Rijksbezuinigingen

Beoordeling financiële positie

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	Geen schulden
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

5. Stadsbank Oost Nederland (vestiging in Stadskantoor Hengelo)

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, privaatrechtelijke rechtspersoon of anderszins															
2. Doel	Doel van de samenwerking, statutaire doelstelling															
3. Partijen	Gemeenten in Twente en de Achterhoek															
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Ten Heuw heeft zitting in het DB en het AB															
5. Financieel belang	<p>De Gemeente Hengelo heeft in 2015 € 487.713,- moeten bijdragen aan de SON, geraamd was € 534.920,-</p> <table><tr><td></td><td>01.01.2015</td><td>31.12.2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>1.741</td><td>1.891</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>17.964</td><td>17.901</td></tr></table> <table><tr><td></td><td>2014</td><td>2015</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>11</td><td>19</td></tr></table>		01.01.2015	31.12.2015	Eigen vermogen	1.741	1.891	Vreemd vermogen	17.964	17.901		2014	2015	Resultaat	11	19
	01.01.2015	31.12.2015														
Eigen vermogen	1.741	1.891														
Vreemd vermogen	17.964	17.901														
	2014	2015														
Resultaat	11	19														
6. Prestaties – effecten	Taken: kredietverstrekking, schuldsanering, uitvoering Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen, bevorderen van spaarzin, geven van voorlichting en advies. Als gevolg van de economische situatie wordt steeds vaker een beroep gedaan door burgers op deze instelling. Dat leidt tot een hogere gemeentelijke bijdrage (gebaseerd op het aantal cliënten afkomstig van een gemeente).															
7. Voortgang																
8. Risico's en kansen	<p>bijdrage kan hoger uitvallen doordat sprake is van een open einde regeling. Als extra klanten zich melden draait de gemeente ervoor op. Er geldt een tarief per cliënt. De afgelopen jaren is het weerstandsvermogen gedaald, hoewel nog wel boven de eigen norm van 15% van de personeelskosten.</p> <p>In 2016 wordt de weerstandsnorm gewijzigd en meer in één lijn gebracht met het Naris-model, waarbij het benodigd weerstandsvermogen aan de hand van het risicoprofiel in lijn wordt gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.</p>															

9. Ontwikkelingen	Vanwege het toenemende aantal cliënten met betalingsproblemen lijkt het erop dat de SON zich in een groeimarkt beweegt. Door bijstellingen van beleid van diverse gemeenten is toch het aantal aanvragen gedaald.
-------------------	---

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

6. Openbaar Lichaam Crematoria Twente (vestigingen in Usselo en Almelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
2. Doel	Exploiteren van crematoria in Twente via BV
3. Partijen	Twentse en enkele Achterhoekse gemeenten
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Jan Bron is AB-lid. De aandelen van Crematoria Twente zijn in handen van het Openbaar Lichaam
5. Financieel belang	In 2016 en 2017 zal naar verwachting geen dividend worden uitgekeerd. Een en ander vloeit voort uit afspraken die zijn gemaakt met het AB, waarin het eigen vermogen wordt versterkt, zodat noodzakelijke investeringen in de vestigingen Enschede, Almelo, Borne en Oldenzaal goedkoper worden (lagere rentekosten).
6. Prestaties – effecten	Taken: Het openbaar lichaam bezit de aandelen van Crematoria Twente/Oost Nederland B.V. De B.V. heeft tot taak het in stand houden en exploiteren van de crematoria in de regio. Gemeenten dragen niet bij in de exploitatie, ontvangen wel een dividend.
7. Voortgang	Investeringen in de diverse crematoria waren oorspronkelijk voorzien voor 2015 en 2016, maar zijn iets uitgesteld.
8. Risico's en kansen	toetreding van buiten kan betekenen dat de winstgevendheid, en daardoor het dividend, vermindert of zelfs wegvalt.
9. Ontwikkelingen	Het OLCT is enig aandeelhouder van Crematoria Twente BV. Jaarlijks keert Crematoria Twente BV de jaarwinst uit aan het OLCT. Deze doet vervolgens op basis van het aantal cliënten/crematies een voorschot aan de aangesloten gemeenten en een nabetaling in het jaar erop. De strategische beleidsplannen van Crematoria Twente BV voorzien in het opknappen van de vestigingen in Enschede en Almelo en het openen van nieuwe vestigingen in Borne en Oldenzaal. Deze worden gefinancierd door vreemd vermogen. Om dat goedkoop te kunnen aantrekken moet het eigen vermogen van de BV worden versterkt. Na 2017 kan weer een bescheiden dividend worden uitgekeerd.

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

7. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (gevestigd in Almelo):

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
2. Doel	Het voorzien in de behoefte aan bouwrijpe grond met bedrijfsbestemming, toegespitst op grote ruimtevragers. Dit omwille van behoud en uitbreiding van werkgelegenheid in Twente.
3. Partijen	Het RBT is een samenwerkingsverband (sinds 18 april 2005) van de gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en de provincie Overijssel.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder ten Heuw heeft zitting in het AB en DB, wethouder Elferink in het AB
5. Financieel belang	<p>Uitkomst van de verkenning door het DB is om de Provincie vijf jaar lang een meerderheidsbelang te geven van 53,47%. Almelo, Enschede en Hengelo houden een belang van 13,9%, Borne houdt 4,83%. Deze nieuwe stemverhouding moet nog vastgesteld worden.</p> <p>Besluitvorming in de nieuw aan te passen GR zal plaatsvinden met meerderheid van belangenverhouding. Indien het geraamde tekort groter wordt dan 50 miljoen € is een unaniem besluit noodzakelijk. In 2020 wordt op basis van een evaluatie besloten wat dan de meest wenselijke eigendomsverhouding zal zijn.</p> <p>De exploitatie van het RBT sluit per 01-01-2016 met een tekort van 39 miljoen euro (netto contante waarde). Rekening houdend met de voorgestelde nieuwe belangenverhouding zal er door de gemeente Hengelo een voorziening moeten worden getroffen van € 5,4 miljoen.</p>
6. Prestaties – effecten	Ontwikkelen van het XL Businesspark in Almelo, een hoogwaardig, grootschalig en duurzaam bedrijventerrein van bovengemeentelijke betekenis, aard en omvang, om te komen tot verbreding van de Twentse economie en groei van de werkgelegenheid,
7. Voortgang	Het bedrijventerrein bevat in totaal circa 122 hectare uitgeefbaar terrein, verdeeld over vier tranches. Daarvan is per 31-12-2015 in totaal 14,5 hectare (12%) uitgegeven.
8. Risico's en kansen	<p>In het weerstandsvermogen van de gemeente Hengelo zijn risico's opgenomen voor de te onderscheiden exploitaties.</p> <p>Door het voorgestelde meerderheidsbelang voor de provincie zal de slagkracht van de GR vergroot worden. De provincie kan op basis van haar meerderheidsbelang besluiten nemen in het belang van de ontwikkeling van het XL Businesspark. Er zijn nog steeds aanmerkelijke risico's in de verdere ontwikkeling en exploitatie.</p>
9. Ontwikkelingen	Tot en met 31-12-2015 is in totaal € 106,2 miljoen geïnvesteerd. Het in geïnvesteerd vermogen (boekwaarde) is opgelopen terwijl verwacht werd dat deze zou afnemen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een tegenvallende gronduitgifte. Naar de huidige inzichten wordt € 67,2 miljoen op de investeringen terugverdiend, waardoor een tekort resteert van € 39 miljoen (netto contant per 1-1-2016).

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

8. Gemeenschappelijk Belastingkantoor Twente (GBT), gevestigd in Hengelo:

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling sinds 1 januari 2009															
2. Doel	de gemeentelijke belastingaanslagen, heffingen en retributies op te leggen en te innen voor diverse gemeenten															
3. Partijen	Gemeenten Hengelo, Enschede, Borne, Losser, Haaksbergen, Almelo en Oldenzaal. Per 1 januari 2016 treden Berkelland en de Hof van Twente toe.															
4. Bestuurlijk belang	Deelname in het AB en DB															
5. Financieel belang	<p>Jaarlijkse bijdrage van de gemeente is gerelateerd aan het aantal opgelegde aanslagen. Geraamd werd in de begroting 2015 van het GBT van Hengelo € 1.716.000, in werkelijkheid is een bedrag van betaald. Voor 2017 en verder wordt een verdere kostenverlaging verwacht, als gevolg van efficiencyvoordelen.</p> <table><tr><td></td><td>01.01.2015</td><td>31.12.2015 (*1.000)</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>1.030</td><td>777</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>3.580</td><td>3.769</td></tr><tr><td></td><td>2014</td><td>2015</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>546</td><td>104</td></tr></table>		01.01.2015	31.12.2015 (*1.000)	Eigen vermogen	1.030	777	Vreemd vermogen	3.580	3.769		2014	2015	Resultaat	546	104
	01.01.2015	31.12.2015 (*1.000)														
Eigen vermogen	1.030	777														
Vreemd vermogen	3.580	3.769														
	2014	2015														
Resultaat	546	104														
6. Prestaties – effecten	Door de samenwerking worden efficiencyvoordelen behaald, die weer terugvloeien naar gemeenten in de vorm van een lagere bijdrage															
7. Voortgang	Verdere toetredingen op de iets langere termijn worden niet uitgesloten.															
8. Risico's en kansen																
9. Ontwikkelingen	Op termijn wellicht een verdere uitbreiding van het aantal deelnemende gemeenten															

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

9. Bestuursvereenkomst Samenwerking Handhaving Overijssel

Wethouder Bruggink vertegenwoordigt de belangen van de gemeente Hengelo. Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen te melden.

2. Verbonden partijen - Verenigingen:

1. VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Vereniging
2. Doel	Belangenbehartiging van de bijna 400 NL gemeenten
3. Partijen	Alle NL gemeenten
4. Bestuurlijk belang	Hengelo is vertegenwoordigd in diverse commissie en regionale organen van de VNG Overijssel
5. Financieel belang	Jaarlijks moet een contributie van bijna € 100.000,- worden afgedragen gebaseerd op een bedrag per inwoner
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Als gevolg van de aankomende bezuinigingen is de bijdrage van gemeenten aan de VNG bevroren op het huidige niveau. De VNG heeft de tering naar de nering gezet, maar kent nog steeds een gezonde reservepositie.
9. Ontwikkelingen	

2. VEGANN (Vereniging aandeelhouders Essent Noord Nederland).

De Vegann functioneert als vertegenwoordiger van de belangen van de aandeelhouders van onder meer Enexis NV. De Gemeente Hengelo is lid van deze vereniging. Géén vertegenwoordigers in het bestuur, vooralsnog géén contributieverplichtingen.

3. Verbonden partijen - Overige verbonden partijen:

1. Warmtenet BV i.o. (gevestigd in Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	BV's in oprichting
2. Doel	Exploiteren van een warmtenet
3. Partijen	Gemeente Hengelo, Alliander BV, Ennatuurlijk BV
4. Bestuurlijk belang	Tot eind 2015 directe aansturing door college en raad
5. Financieel belang	Per 31 december 2015 wordt het financieel beperkt door afwaardering van de aktiva ten laste van het resultaat 2015. Na verzelfstandiging zal het financieel belang eveneens beperkt zijn, omdat dan slechts twee 5% deelnemingen resteren. In de tussenliggende fase wordt de backbone aangelegd
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	De raad is voorgesteld in juni in te stemmen met verzelfstandiging van warmtenet in een tweetal BV's in juni 2016. Voorafgaand is onderhandeld en samengewerkt met Alliander en Ennatuurlijk. Ook zijn een aantal voor de verzelfstandiging noodzakelijke subsidies verkregen, onder andere een subsidie van 4 miljoen euro vanuit de provincie en een bedrag vanuit de Green Deal van 3 miljoen euro.
8. Risico's en kansen	Onderdeel van genoemde verzelfstandiging is een afwaardering van de boekwaarde van de activa. Deze afwaardering is ten laste gebracht van het er resultaat van 2015. Hier staat tegenover dat het risico waaraan de gemeente bloot staat vanuit warmtenet, fors is afgenomen. De feitelijke vorming van de genoemde BV's vindt plaats in 2016 / 2017. Na oprichting kan de gemeente slechts worden aangesproken voor de inbreng in het aandelenkapitaal. In beide BV's participeert gemeente voor 5 %. In 2016 / 2017 wordt, eveneens als onderdeel van de verzelfstandiging, de backbone aangelegd. De omvang van dit project is ruim 14,5 miljoen €. Hier doen zich de gebruikelijk risico's voor die horen bij een project van deze omvang. De beheersing van dit project is een prioriteit.
9. Ontwikkelingen	Verwacht wordt dat de nieuwe BV's operationeel zijn in 2017. De bestaande Warmtenet organisatie die nu onderdeel van de gemeente is, wordt afgebouwd.

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

2. WTC (Stichting World Trade Center Twente, gevestigd in Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Stichting
2. Doel	De missie van het World Trade Center (WTC) Twente is het bevorderen van internationale activiteiten in haar werkgebied; de Euregio. Datzelfde geldt voor uitwisselen van kennis en ervaring met het internationaal zakendoen tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen in haar werkgebied.
3. Partijen	Diverse overheden en bedrijven
4. Bestuurlijk belang	Bestuurlijke vertegenwoordiging
5. Financieel belang	De verstrekte lening is omgezet in een achtergestelde renteloze en aflossingsvrije lening. Dat geeft de Stichting weer enige lucht om de activiteiten uit te bouwen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Grote onzekerheden
9. Ontwikkelingen	Businessplan

Beoordeling financiële situatie:

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

3. Twente Milieu (vestigingen in Almelo, Enschede en Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV
2. Doel	Verwerking, scheiding en hergebruik van afval
3. Partijen	Betreft een samensmelting van gemeentelijke reinigingsdiensten uit Almelo, Enschede, Hengelo en Oldenzaal. In 1997 is het bedrijf opgericht, waarbij deze gemeenten aandeelhouder werden. Op 1 januari 1998 traden de Hof van Twente-gemeenten toe, en in 2013 de gemeente Borne, waardoor het bedrijf op dit moment zes gemeentelijke aandeelhouders kent.
4. Bestuurlijk belang	Gemeente wordt als aandeelhouder vertegenwoordigd door wethouder Ten Heuw
5. Financieel belang	Pas in 2015 is voor het eerst dividend ontvangen uit deze participatie. Dat komt omdat de aandeelhouders hebben besloten eerst de solvabiliteit om een gewenste niveau van minimaal 30% te brengen. Indien de solvabiliteit de 30% overschrijdt wordt in eerste instantie gestreefd naar tariefsverlaging.
6. Prestaties – effecten	Twente Milieu zet efficiëncy, lage tarieven en vooral milieubesparende maatregelen voorop ten koste van de winstdoelstellingen. Dat betekent dat fors geïnvesteerd wordt in afvalinzameling volgens de 'ladder van Lansink'.
7. Voortgang	Een nieuw strategisch beleidsplan wordt uitgewerkt. De directie van TM streeft naar verhoging van de solvabiliteit voordat dividend zal worden uitgekeerd.

8. Risico's en kansen	De gemeente loopt slechts risico op het ingebrachte eigen vermogen.
9. Ontwikkelingen	

Beoordeling financiële situatie:

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

4. Gemeenschappelijke regeling Afvalbrengpunt Hengelo:

Regeling tot het medegebruik van het gemeentelijk afvalbrengpunt, oorspronkelijk aangegaan met de gemeente Borne en de in de Hof van Twente opgegaane gemeenten Ambt en Stad Delden.

5. NV Wonen Boven Winkels:

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV
2. Doel	Deze NV is na een raadsbesluit van 11 maart 2008 opgericht door Woningstichting Welbions en de gemeente Hengelo en heeft tot doel het wonen boven winkels te stimuleren om daarmee een verbetering van de kwalitatieve uitstraling en de leefbaarheid van de binnenstad te bewerkstelligen.
3. Partijen	Gemeente Hengelo en Welbions
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Elferink vervult de rol van aandeelhouder (artikel 2 Aandeelhoudersovereenkomst 2008) Gert-Jan Meijer is benoemd als commissaris namens de gemeente Hengelo in de NV Wonen boven Winkels Hengelo.
5. Financieel belang	Er is een startkapitaal van € 1.300.000,-, waarvan de helft van de gemeente Hengelo, met een gemeentelijke bijdrage van € 650.000,- uit de GSB-middelen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	
9. Ontwikkelingen	Met de intrede van de Woningwet 2015 zijn de participatiemogelijkheden van woningcorporatie Welbions als aandeelhouder in Wonen Boven Winkels Hengelo NV fors veranderd. De activiteiten in deze BV zijn vanwege gewijzigd rijksbeleid inmiddels aan te merken als niet-daeb-activiteiten en zijn derhalve voor Welbions niet langer toegestaan. Overwogen wordt de NV op te heffen en een andere wijze uit te werken om wonen boven winkels te stimuleren.

4. Verbonden partijen - deelnemingen:

Zowel bij de realisatie en exploitatie van het bedrijventerrein Westermaat Campus als bij de planvoorbereiding van het Hart van Zuid, wordt intensief samengewerkt met private partijen. In dit kader zijn de volgende rechtspersonen opgericht:

1. Hart van Zuid

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Samenwerkingsvorm zonder rechtspersoonlijkheid
2. Doel	Ontwikkeling Hart van Zuid
3. Partijen	Van Wijnen Groep NV en Gemeente Hengelo
4. Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging door verantwoordelijke wethouder
5. Financieel belang	Gemeente en Van Wijnen delen voor 50% in het resultaat van de grondexploitatie.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	Besprekingen zijn gaande met de Van Wijnen Groep over de verdere voortgang van het project.
8. Risico's en kansen	Het risico dat een negatieve boekwaarde blijft staan is onverminderd groot. De Gemeente Hengelo heeft hiervoor een voorziening getroffen.
9. Ontwikkelingen	In de vergadering van 26 juni 2003 besloot de raad in te stemmen met de Samenwerkingsovereenkomst Hart van Zuid met Heijmans IBC Vastgoedontwikkeling B.V. en de Van Wijnen Groep N.V. Deze SOK regelt de randvoorwaarden, uitgangspunten en de besluitvormingsprocessen, waaronder een langjarige samenwerking, die aangegaan kan worden voor de locatieontwikkeling, de vastgoedontwikkeling en de vastgoedrealisatie van het exploitatiegebied Hart van Zuid. Heijmans heeft zich in 2004 teruggetrokken.

2. Bank Nederlandse Gemeenten (gevestigd in Den Haag)

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	NV															
2. Doel	Behartiging van de bancaire zaken van onder meer de NL gemeenten															
3. Partijen	De Staat der Nederlanden bezit 50% van de aandelen															
4. Bestuurlijk belang	De Gemeente Hengelo bezit bijna een half % van de aandelen															
5. Financieel belang	<p>De dividendraming moest na tegenvallende jaarcijfers over 2014 worden bijgesteld naar € 100.000,-. De jaarcijfers over 2015 zijn aanmerkelijk verbeterd. De nettowinst bedraagt nu € 226 mln (2014: 126 mln).</p> <table><tr><td></td><td>01.01.2015</td><td>31.12.2015 (mln €)</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>3.582</td><td>4.163</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>149.891</td><td>145.317</td></tr><tr><td></td><td>2014</td><td>2015</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>126</td><td>226</td></tr></table>		01.01.2015	31.12.2015 (mln €)	Eigen vermogen	3.582	4.163	Vreemd vermogen	149.891	145.317		2014	2015	Resultaat	126	226
	01.01.2015	31.12.2015 (mln €)														
Eigen vermogen	3.582	4.163														
Vreemd vermogen	149.891	145.317														
	2014	2015														
Resultaat	126	226														
6. Prestaties – effecten	Dividend bedroeg in 2015 57 cent per aandeel en zal in 2016 1,02 per aandeel bedragen. Hengelo bezit 174.486 aandelen															
7. Voortgang	Onzekere situatie op de kapitaalmarkt.															
8. Risico's en kansen	Verdere aanscherping van de wetgeving en invoering van het verplicht schatkistbankieren vormen een bedreiging voor de winstgevendheid van de BNG.															

9. Ontwikkelingen	<p>Net als andere banken heeft de Bank Nederlandse Gemeenten te kampen gehad met de gevolgen van de kredietcrisis. De gemeente Hengelo bezit enkele tienden van procenten van de aandelen BNG. In 2012 hebben de aandeelhouders besloten om het dividend te maximeren op 25% van de nettowinst. Dit om het de BNG mogelijk te maken om te voldoen aan de strengere Basel 3-normen.</p> <p>De vooruitzichten voor de winstmarges in de komende jaren zijn redelijk. De Basel 3 richtlijnen vereisen een eigen vermogen van minimaal 3% van het uitgezette leningbedrag. Indien het verminderen van de winstuitkering niet voldoende is om aan de richtlijnen te voldoen wordt overwogen om achtergesteld eigen vermogen uit te geven. Verwacht wordt dat de BNG in 2017 aan de Basel 3 norm zal voldoen, dankzij winstinhouding.</p> <p>De komende jaren zal de BNG naar verwachting de gevolgen ondervinden van de invoering van de Bankenbelasting. Over 2012 moest die voor het eerst worden afgedragen aan de fiscus. Bovendien valt een deel van de markt weg door het verplichte schatkistbankieren, dat vanaf 1 januari 2014 aan de decentrale overheden en gemeenschappelijke regelingen is opgelegd.</p> <p>De BNG was afgewaardeerd naar een AA+ rating, maar heeft inmiddels de felbegeerde triple A weer terug. Dat geldt ook voor de Staat der Nederlanden. De BNG blijft derhalve een uiterst solide bank.</p>
-------------------	---

Beoordeling financiële positie:

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag/2e berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

3a. Enexis N.V., gevestigd in Den Bosch

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV
2. Doel	Netwerkbeheer
3. Partijen	Provincies en gemeenten bezitten de aandelen
4. Bestuurlijk belang	
5. Financieel belang	De gemeente bezit 0,216% van de aandelen
6. Prestaties – effecten	Enexis blijft een gezond bedrijf met een solvabiliteit van meer dan 51%. De jaarcijfers over 2015 zijn goed: een nettowinst van 223 miljoen en een dividend van € 242.000,-. Dit ondanks een tariefsverlaging van 3,6% voor de gebruikers.
7. Voortgang	Enexis Holding N.V. opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in 3 stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalskosten (WACC). Dit is een stimulans voor Enexis om te komen tot kostenbesparing, en zo toch de aandeelhouders een redelijk rendement te kunnen bieden.

	<p><i>Financiële risico's:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is zeer gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. b. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' (zie 1c), levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. c. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gematigd door een overeengekomen garantiedividend van € 100 miljoen. <table><tr><td></td><td>1 jan 2015</td><td>31 dec 2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>EUR 3.517 mln.</td><td>EUR 3.616 mln.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td colspan="2">31.12.15: 3.471 mln</td></tr><tr><td>Financieel resultaat 2015</td><td colspan="2">EUR 223 mln.</td></tr></table>		1 jan 2015	31 dec 2015	Eigen vermogen	EUR 3.517 mln.	EUR 3.616 mln.	Vreemd vermogen	31.12.15: 3.471 mln		Financieel resultaat 2015	EUR 223 mln.	
	1 jan 2015	31 dec 2015											
Eigen vermogen	EUR 3.517 mln.	EUR 3.616 mln.											
Vreemd vermogen	31.12.15: 3.471 mln												
Financieel resultaat 2015	EUR 223 mln.												
8. Risico's en kansen	De Gemeente Hengelo loopt slechts risico voor het te ontvangen dividend. De aandelen hebben geen boekwaarde, maar wel een waarde van (in 2015) € 31,17 per stuk. Dat is in een onafhankelijk rapport vastgesteld.												
9. Ontwikkelingen	<p>Enexis NV is in 2009 op grond van de Splitsingswet losgekoppeld van voormalig moederbedrijf Essent NV. Dat betekent ook dat Enexis NV separaat gefinancierd moest worden. Dit heeft, in overleg met en met toestemming van de aandeelhouders (waaronder de gemeente Hengelo) en het Ministerie van BZK in de vorm van een viertal geldleningen met een looptijd van 3 tot 10 jaar en een rente van gemiddeld 4,65%.</p> <p>Voor Hengelo gaat het om een bedrag van € 3,8 miljoen. Inmiddels heeft vervroegde aflossing van de eerste en de tweede geldlening plaatsgevonden. Daarnaast bezit Hengelo 0,216% van de aandelen Enexis NV.</p> <p>In december 2015 heeft het college besloten in te stemmen met vervroegde aflossing van een 9% lening van het voormalige Edon. Naast de hoofdsom van ruim € 453.000,- wordt ook 3 jaar rente nabetaald. De instemming is niet van harte, omdat de marktwaarde van deze lening hoger ligt, maar geniet wel de instemming van een meerderheid van de aandeelhouders. En het alternatief is dat Enexis de lening eenzijdig aflost, maar dan geen rente nabetaalt.</p> <p>Inmiddels hebben de aandeelhouders besloten om de aandelen Enexis verhandelbaar te maken aan mede-aandeelhouders, en wel tegen de jaarlijks vast te stellen intrinsieke waarde (nu: € 31,17 per aandeel). Dat betekent dat Hengelo onder voorwaarden de mogelijkheid krijgt om te "cashen". Of dit aantrekkelijk is hangt af van het verschil tussen de verkoopprijs en het contant gemaakte gedeelte (verwachte dividend</p>												

Beoordeling financiële positie

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag/2e berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

3d Verkoop Vennootschap BV.

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	BV															
2. Doel	<p>In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de Verkopende Aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de Verkopende Aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.</p> <p>Daarmee is de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE; - het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden. <p>Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009 € 800 mln. In april 2011 is het eerste deel (€ 360 mln.) en in september 2015 (€ 326,9 mln.) is het tweede deel van het General Escrow minus gemelde claims door RWE, vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd.</p> <p>In het General Escrow Fonds resteert nu nog een bedrag van EUR 113 miljoen voor de afwikkeling van claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven.</p>															
3. Partijen	RWE, aandeelhouders															
4. Bestuurlijk belang	Hengelo bezit 0,216% van de aandelen															
5. Financieel belang	<table><tr><td>Balans:</td><td>def. cijfers 2014</td><td>voorlopige cijfers 2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 363,3 mln</td><td>€ 76,5 mln</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 80 mln</td><td>€ 38,3 mln</td></tr><tr><td>w.v voorzieningen</td><td>€ 79,5 mln</td><td>€ 38,1 mln</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting</td><td>€ 17,3 mln</td><td>€ 41 mln</td></tr></table>	Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015	Eigen vermogen	€ 363,3 mln	€ 76,5 mln	Vreemd vermogen	€ 80 mln	€ 38,3 mln	w.v voorzieningen	€ 79,5 mln	€ 38,1 mln	Resultaat na belasting	€ 17,3 mln	€ 41 mln
Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015														
Eigen vermogen	€ 363,3 mln	€ 76,5 mln														
Vreemd vermogen	€ 80 mln	€ 38,3 mln														
w.v voorzieningen	€ 79,5 mln	€ 38,1 mln														
Resultaat na belasting	€ 17,3 mln	€ 41 mln														
6. Prestaties – effecten																
7. Voortgang	<p>RWE heeft eind 2015 per saldo een totaalbedrag aan belastingclaims (rekening houdend met belastingteruggaven en vrijval voorzieningen) ingediend van € 38.100.000 (exclusief eventuele additionele correcties in verband met Attero / Enexis).</p> <p>RWE en Verkoop Vennootschap B.V. hebben op dit moment nog geen overeenstemming over de afwikkeling van deze belastingzaken.</p>															
8. Risico's en kansen																
9. Ontwikkelingen	<p>Naar verwachting zal in de 1e helft van 2016 de discussie met RWE over de belastingclaims worden afgerond.</p> <p>De vennootschap zal naar verwachting in de eerste helft van 2016 worden geliquideerd.</p>															

3c CBL Vennootschap BV:

Verbonden partij	Informatie												
1. Rechtsvorm	BV												
2. Doel	De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ("Verkopende Aandeelhouders") te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en Verkopende Aandeelhouders.												
3. Partijen	RWE, Enexis, aandeelhouders												
4. Bestuurlijk belang	Hengelo bezit 0,216% van de aandelen												
5. Financieel belang	<table><tr><td>Balans:</td><td>def. cijfers 2014</td><td>voorlopige cijfers 2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>\$ 9,8 mln</td><td>\$ 9,8 mln</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>\$ 107K</td><td>\$ 117K</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting</td><td>(\$ 66,7K)</td><td>(\$ 30K)</td></tr></table>	Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015	Eigen vermogen	\$ 9,8 mln	\$ 9,8 mln	Vreemd vermogen	\$ 107K	\$ 117K	Resultaat na belasting	(\$ 66,7K)	(\$ 30K)
Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015											
Eigen vermogen	\$ 9,8 mln	\$ 9,8 mln											
Vreemd vermogen	\$ 107K	\$ 117K											
Resultaat na belasting	(\$ 66,7K)	(\$ 30K)											
6. Prestaties – effecten													
7. Voortgang	Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009 \$ 275 mln. Eind juni 2011 zijn de laatste CBL-overeenkomsten vervroegd beëindigd. Na aftrek van het bedrag dat nodig was voor deze beëindigingen van de CBL's resteert er nog een bedrag van afgerond \$ 19,7 mln. Naar verwachting zal op dit bedrag in 2016 een bedrag benodigd zijn voor advies- en andere afwikkelingskosten. De advies- en andere afwikkelingskosten worden ingeschat op ongeveer \$ 700.000. Dit betekent dat naar verwachting een restantbedrag van ongeveer \$ 19 mln. Uiteindelijk in de verhouding 50-50 zal kunnen worden uitbetaald aan de Verkopende Aandeelhouders en RWE en dat het fonds daarna geliquideerd kan worden. De vennootschap zal naar verwachting in de eerste helft van 2016 worden geliquideerd												
8. Risico's en kansen	Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow Fonds (\$ 19,7 mln.).												
9. Ontwikkelingen													

3e CSV Amsterdam B.V.

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	BV
2. Doel	<p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <ol style="list-style-type: none"> namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.

3. Partijen																
4. Bestuurlijk belang																
5. Financieel belang	<table><tr><td>Balans:</td><td>def. cijfers 2014</td><td>voorlopige cijfers 2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 8,5K</td><td>(€ 25,6K)</td></tr><tr><td>w.v. reserves</td><td>(€ 11,5K)</td><td>(€ 45,6K)</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 36K</td><td>€ 33,7K</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting</td><td>(€ 43,9K)</td><td>(€ 42K)</td></tr></table>	Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015	Eigen vermogen	€ 8,5K	(€ 25,6K)	w.v. reserves	(€ 11,5K)	(€ 45,6K)	Vreemd vermogen	€ 36K	€ 33,7K	Resultaat na belasting	(€ 43,9K)	(€ 42K)
Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015														
Eigen vermogen	€ 8,5K	(€ 25,6K)														
w.v. reserves	(€ 11,5K)	(€ 45,6K)														
Vreemd vermogen	€ 36K	€ 33,7K														
Resultaat na belasting	(€ 43,9K)	(€ 42K)														
6. Prestaties – effecten																
7. Voortgang	De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de EU. Daarmee zijn de vorderingen van Essent op de staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure hiermee geëindigd.															
8. Risico's en kansen	<p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (EUR 13,5 mln.) op de escrow-rekening.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.</p>															
9. Ontwikkelingen																

3f Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Verbonden partij	Informatie		
1. Rechtsvorm	BV		
2. Doel	Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH (kerncentrale Borssele) alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV (Special Purpose Vehicle), vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.		
3. Partijen	RWE, aandeelhouders		
4. Bestuurlijk belang	Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag tussen de € 1,6 mln. achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.		
5. Financieel belang	Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015
	Eigen vermogen	€ 1,6 mln	€ 1,6 mln
	w.v. reserves	€ 101K	€ 88,2K
	Vreemd vermogen	€ 107,8K	€ 112,8K
	Resultaat na belasting (€ 18,5K)		(€ 13,1K)
6. Prestaties – effecten			
7. Voortgang	Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 claims indienen ten laste van het escrow fonds. RWE had op 30 september 2015 geen cliams ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ.		
8. Risico's en kansen	Blijft beperkt tot boekwaarde aandelenkapitaal		
9. Ontwikkelingen			

3e Vordering op Enexis BV.

Verbonden partij	Informatie															
1. Rechtsvorm	BV															
2. Doel	Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.															
3. Partijen	De gemeente Hengelo heeft 0,216% van de totale lening verstrekt															
4. Bestuurlijk belang																
5. Financieel belang	<p>Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1e tranche: EUR 450 mln., looptijd 3 jaar, rente 3,27% • 2e tranche: EUR 500 mln., looptijd 5 jaar, rente 4,1% • 3e tranche: EUR 500 mln., looptijd 7 jaar, rente 4,65% • 4e tranche: EUR 350 mln., looptijd 10 jaar, rente 7,2% <p>Enexis is gerechtigd om de tranches maximaal 1 jaar voor einde termijn vervroegd geheel of gedeeltelijk af te lossen. Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is de 4e tranche van € 350 miljoen geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar het eigen vermogen.</p> <p>In januari 2012 heeft Enexis de 1e tranche en in oktober 2013 de 2e tranche van de aandeelhouderslening vervroegd afgelost. Het is niet de verwachting dat de 3^e tranche voor 30 september 2016 wordt afgelost.</p>															
6. Prestaties – effecten	<table><tr><td>Balans:</td><td>def. cijfers 2014</td><td>voorlopige cijfers 2015</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 66K</td><td>€ 54K</td></tr><tr><td>w.v. reserves</td><td>€ 46K</td><td>€ 34K</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 862,1 mln</td><td>€ 862,2 mln</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting (€ 16,6K)</td><td></td><td>(€ 16,7K)</td></tr></table>	Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015	Eigen vermogen	€ 66K	€ 54K	w.v. reserves	€ 46K	€ 34K	Vreemd vermogen	€ 862,1 mln	€ 862,2 mln	Resultaat na belasting (€ 16,6K)		(€ 16,7K)
Balans:	def. cijfers 2014	voorlopige cijfers 2015														
Eigen vermogen	€ 66K	€ 54K														
w.v. reserves	€ 46K	€ 34K														
Vreemd vermogen	€ 862,1 mln	€ 862,2 mln														
Resultaat na belasting (€ 16,6K)		(€ 16,7K)														
7. Voortgang																
8. Risico's en kansen	Beperkt															
9. Ontwikkelingen																

4. Vitens

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV
2. Doel	Voorziening van drinkwater
3. Partijen	Diverse gemeenten en provincies in Noord, oost en centraal NL zijn aandeelhouder
4. Bestuurlijk belang	Hengelo bezit 46.329 aandelen (0,81%)
5. Financieel belang	Gestreefd wordt naar een stabiel dividend. Daarnaast heeft de gemeente een achtergestelde lening open staan

6. Prestaties – effecten	Stabiele drinkwaterprijs
7. Voortgang	<p>In november 2015 hebben de aandeelhouders besloten de waterprijs per kuub wederom iets te verlagen met ingang van 1 januari 2016. Dat levert een gemiddeld huishouden een besparing op van enkele euro's.</p> <p>Eigen Vermogen Vitens:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het eigen vermogen per 31 december 2015 bedraagt € 464,2 miljoen; <p>Vreemd Vermogen Vitens:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het vreemd vermogen per 31 december 2015 bedraagt € 1.263,3 miljoen; <p>Resultaat 2015 Vitens:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het resultaat 2015 bedraagt € 31,5 miljoen; Het verwachte dividend over boekjaar 2015 (uitbetaald in 2016) bedraagt € 12,6 miljoen; Het verwachte dividend per aandeel over boekjaar 2015 bedraagt € 2,18 Solvabiliteit per 31 december 2015 bedraagt 28,0% (per 31 december 2015: 26,9%);
8. Risico's en kansen	Mogelijk op termijn verhandelbaarheid van aandelen.
9. Ontwikkelingen	Vitens heeft enkele aanpassingen aan op het gebied van financieel beleid gedaan, en dan met name het dividendbeleid. Tot op heden is dit gekoppeld aan het eigen vermogen. Nu heeft de AVA besloten het dividend te koppelen aan het netto resultaat en een percentage aan dividend uit te betalen tussen de 40% en 75%.

Beoordeling financiële positie

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

5 Twence Holding BV (gevestigd op Boeldershoek)

Verbonden partij	Informatie	
1. Rechtsvorm	BV	
2. Doel	Afvalverwerking en hergebruik	
3. Partijen	Regiogemeenten	
4. Bestuurlijk belang	Als aandeelhouder van 15% van de aandelen	
5. Financieel belang	Dividend en vergoeding garantstelling diverse leningen	
	01.01.2015	31.12.2015 (mln €)
Eigen vermogen	123	123
Vreemd vermogen	199	175
	2014	2015
Resultaat	9	10

6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	De voorbereidingen voor het opstellen van een nieuw Strategisch Beleidsplan 2016-2019 zijn afgerond.
8. Risico's en kansen	De Gemeente Hengelo loopt risico voor het te ontvangen dividend. De aandelen hebben geen boekwaarde. Daarnaast staan de regiogemeenten, waaronder Hengelo, garant voor een aantal in het verleden verstrekte geldleningen. Het afvalcontract loopt tot 2022 tegen een vastgesteld bedrag per ton per categorie afval. Wanneer het extra dividend t.b.v. de Agenda van Twente is afgewikkeld worden echter nieuwe onderhandelingen geopend over de verwerkingstarieven voor restafval.
9. Ontwikkelingen	In oktober 2009 heeft de regioraad van de Regio Twente besloten tot overdracht van de aandelen Twence aan de Twentse gemeenten. Het dividend van Twence is in twee delen geknipt. Het eerste deel, de algemene winstuitkering, geraamd op 2,5 miljoen euro (bijna 3 ton voor Hengelo) zal naar rato van het aantal inwoners worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het bijzondere deel, groot 8 miljoen, blijft gedurende minimaal 10 jaar beschikbaar voor de Regio Twente ten behoeve van uitvoering van de Agenda van Twente. Daarbij is afgesproken dat Twence het recht heeft op aanlevering van al het restafval tegen een vastgelegd relatief hoog tarief. Daarnaast kan Twence beschikken over het recyclebare afval, mits een marktconform tarief wordt geboden. De winst over 2015 was voldoende om de bijdrage aan de Agenda van Twente te kunnen voldoen én om het reguliere dividend aan de aandeelhouders te kunnen betalen. Voor 2016 is echter een winstwaarschuwing afgegeven.

Beoordeling financiële positie

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Jaarverslag / 2e Berap	
Invulling bezuinigingen	
Financiële situatie	

5. Dividenden:

	aantal aandelen:	werkelijk 2014	werkelijk 2015	raming 2015
BNG NV	174.486	221.592	99.467	200.000
Enexis NV	323.314	258.120	286.848	220.000
Verkoop Vennootschap BV		0	706.103	0
Vitens	26.329	126.015	134.817	125.000
Twence BV (basis)		294.519	309.416	300.000
Twente Milieu NV		0	103.215	0
OL Crematoria Twente		140.103	24.729	0
Stg Afwikkeling OVO		0	858	0
Attero		357.136	0	0

6.7: Bedrijfsvoering

6.7.1 Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling

Al enkele jaren staat de organisatie in het teken van tegelijkertijd afbouw door bezuinigingen en opbouw van de organisatie door nieuwe taken en ontwikkelingen.

Bezuinigingen

Voor de begrotingsjaren 2016-2019 hebben we wederom te maken met een forse bezuinigingsopgave. De eerste helft van 2015 stond in het teken van een bezuinigingstraject dat is gebaseerd op een uitgebreide maatschappelijke takenverkenning. Dit heeft geleid tot een besluit van de gemeenteraad over een omvangrijk bezuinigingspakket in juni 2015, met daaropvolgend een besluit over de bezuinigingen op de bedrijfsvoering. In totaal hebben deze bezuinigingen een formatiereductie van ongeveer 27 fte tot gevolg, waardoor in totaal 10 medewerkers boventallig worden gedurende de begrotingsperiode 2016-2019.

Ontwikkeling

Het doorontwikkelen van de organisatie is een continu proces geworden. Veranderingen volgen elkaar in hoog tempo op waardoor regelmatig grotere en kleinere organisatiewijzigingen plaatsvinden. Het is belangrijk om bij al deze ontwikkelingen een duidelijke focus voor de toekomst te hebben. Hiervoor zijn 3 kernwaarden benoemd, die voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo als leidraad dienen voor houding en gedrag:

1. De logica van de Hengeloër als uitgangspunt nemen;
2. Lef hebben, daar hoort keuzes maken bij, daadkracht tonen;
3. Dingen voltooien, door goed samen te werken.

Mede op basis van deze kernwaarden is een ontwikkelingsideaal bepaald, bestaande uit 5 bollen: ruimte, samenleving, publiek, bedrijfsvoering en uitvoering. Dat zijn we de 'bollen van Jan' gaan noemen. Binnen en tussen de bollen vindt de samenwerking plaats, door en over sectorgrenzen. Om dit te bereiken is een aantal belangrijke thema's benoemd voor de organisatie, welke zijn vertaald in concrete opdrachten. De denkrichtingen die hierbij ontstaan, bepalen de volgende stapjes in onze organisatieontwikkeling.

Personeelsbeleid

De opgave waar we voor staan is: bezuinigen en ontwikkelen. Dit vergt een flexibele organisatie met een grote mate van mobiliteit van de medewerkers.

Ontwikkeling en mobiliteit

Het Hengelo's Ontwikkelplein, met daarin de Hengelo Academie en het loopbaancentrum, heeft een belangrijke impuls gegeven aan het stimuleren van opleiding, ontwikkeling en mobiliteit.

- Hengelo Academie/Twentse School

Met de komst van de Twentse School, onderdeel van het platform Twentse Kracht, is een groot deel van het aanbod van de Hengelo Academie overgeheveld naar dit regionale samenwerkingsverband dat mede door Hengelose inzet en expertise tot stand is gekomen. In de loop van 2015 hebben steeds meer Hengelose deelnemers hun weg naar activiteiten van de Twentse School gevonden.

- Loopbaancentrum

Het Hengelose loopbaancentrum adviseert en begeleidt medewerkers met een loopbaanvraag(stuk). In totaal zijn 50 medewerkers in 2015 begeleid door het loopbaancentrum. In het kader van de samenwerking binnen het project Twentse Kracht heeft de Hengelose loopbaanadviseur ook twee medewerkers uit andere Twentse gemeenten begeleid. De loopbaanadviseurs van de deelnemende organisaties houden regelmatig intervisiebijeenkomsten met als doel om van en met elkaar te leren en verder te professionaliseren.

- Gedwongen mobiliteit

Van de 25 medewerkers die in 2013 boventallig zijn verklaard is er helaas voor 3 medewerkers geen passende oplossing gevonden. Zij zijn in 2015 ontslagen. Zij worden nog wel begeleid in hun verdere zoektocht naar een passende baan.

In 2015 zijn er 4 medewerkers boventallig geworden. Eén naar aanleiding van een oude bezuinigingsronde en drie vanwege andere redenen. Naast de twee nog bestaande boventalligen zijn er per 31/12/2015 in totaal 6 boventallige medewerkers.

Arbeidsvoorwaarden

In 2015 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor een generatiepact, het nieuwe beloningshoofdstuk en de nieuwe werktijdenregeling. Dit zijn onderwerpen die in 2014 en een groot deel van 2015 onderdeel uitmaakten van het project Harmonisatie Arbeidsvoorwaarden. In 2014 is een project gestart om te komen tot één arbeidsvoorwaardenpakket voor de deelnemende organisaties. De partijen in de onderhandelingen over de Twentse Arbeidsvoorwaardenregeling (TAR) hebben echter geconstateerd dat de TAR niet binnen redelijke termijn gerealiseerd kon worden. Tegelijkertijd moest een aantal onderwerpen vanuit de cao op korte termijn worden opgepakt. Daarom is in goed overleg besloten de onderwerpen terug te leggen bij de individuele gemeenten. Dit betekent dat wij aan de slag konden met de drie genoemde onderwerpen.

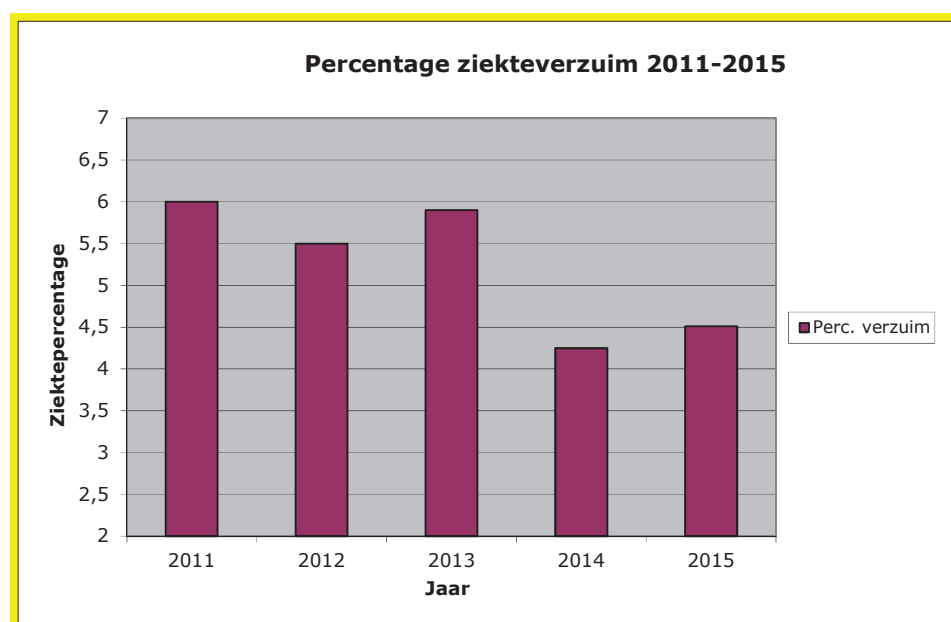
Arbeidsomstandigheden en verzuim

Goede werkomstandigheden zijn een voortdurende zorg. Daar hoort ook het tegengaan van agressie en geweld bij. In 2015 is er een onderzoek gedaan naar de beleving van 'Agressie en Geweld' in onze organisatie. Dit onderzoek is uitgevoerd door een UT-student als afstudeeropdracht. De uitkomst van het onderzoek met aanbevelingen is in het 4^e kwartaal van 2015 bekend gemaakt. Enkele belangrijke resultaten zijn dat er veel meer incidenten zijn geweest dan daadwerkelijk zijn geregistreerd in ons centrale registratie systeem. Verder is gebleken dat veel medewerkers minder goed of niet goed bekend zijn met het agressieprotocol. Vooral nieuwe medewerkers zijn slecht op de hoogte. Ook geldt dat een deel van de medewerkers (bijna 20%) niet getraind is en dat een groot deel van de medewerkers wel ooit een training heeft gehad maar dat dat soms 5 jaar of langer is geleden.

Enkele belangrijke aanbevelingen zijn de zorg voor een hernieuwde en blijvende aandacht voor het agressiebeleid op afdelingsniveau. Hierbij wordt voorgesteld een 'werkgroep Agressie' op te richten met mensen van de werkvloer. Andere aanbevelingen zijn het weer oppakken van de trainingen en het versimpelen van de melding- en registratieprocedure. Deze aanbevelingen zullen in 2016 worden opgepakt.

Ziekteverzuim

Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage van 2015 was 4,51%, 0,26 procent hoger dan het gemiddelde in 2014. De griep epidemie van begin 2015 heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het hogere verzuimcijfer. Het streven van maximaal 5% ziekteverzuim, zoals genoemd in de beleidsbegroting 2015 is hiermee ruimschoots behaald.

6.7.2 Informatievoorziening

Zakensysteem (IRIS)

In 2015 is wederom veel energie gestoken in het verder optimaliseren van Digitaal Zaakgericht Werken. Digitaal zaakgericht werken houdt zich bezig met het efficiënter inrichten van de bedrijfsprocessen én verbeteren van de dienstverlening aan de burgers. Door alle informatie rondom bijvoorbeeld (aan)vragen van burgers en de afhandeling daarvan te koppelen aan één zaak is deze informatie in samenhang beschikbaar. Daardoor kan eenvoudiger intern en extern over de informatie worden gecommuniceerd. Dit gebeurt in het Zaaksysteem (IRIS).

Tijdens het eerste kwartaal van 2015 is het elektronische Reactieformulier gekoppeld aan IRIS. Hierdoor worden alle Algemene vragen automatisch in IRIS opgeslagen. Voorheen kwam een dergelijke aanvraag via de email binnen en zorgde een medewerker van de afdeling DIV voor een handmatige verwerking. Een enorme efficiency winst dus.

Het voornemen om koppelingen tussen IRIS en het Sociale domein en Vergunningen te realiseren is in verband met de verhuizing van IRIS naar onze nieuwe infrastructuur deels doorgeschoven naar 2016. De ontwerpen voor de realisatie zijn gerealiseerd. Het jaar 2015 heeft vooral in het teken gestaan van de Migratie en Verhuizing van IRIS en de samenwerkingsomgeving (SWO) naar de nieuwe infrastructuur. Dit is een zeer complex project geweest en is op tijd en binnen budget opgeleverd.

Tenslotte is in 2015 het Bestuurlijke proces verder geoptimaliseerd. De gemeente Hengelo heeft als enige gemeente in Nederland dit proces (van beleidsvorming tot en met behandelen en in de Raad) volledig gedigitaliseerd met ondersteuning van het Zaaksysteem.

Adequate basisinfrastructuur

Een moderne en robuuste ICT- infrastructuur wordt gerealiseerd in het programma "Roadmap ICT". Dit programma loopt tot en met 2016. In de nieuwe infrastructuur worden de ICT functionaliteiten aangeboden vanuit twee rekencentra (locaties: stadhuis Oldenzaal en stadskantoor Hengelo) die onderling gekoppeld en elkaars uitwijk zijn. Deze twee rekencentra ondersteunen de werkplekken en applicaties van de gemeente Hengelo en Oldenzaal. In 2014 zijn de werkplekken en applicaties van Oldenzaal overgegaan naar deze nieuwe infrastructuur. In 2015 is het grootste deel van Hengelo overgegaan. De overgang van Hengelo zal in de 1e helft van 2016 worden afgerond.

Samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen

De samenwerking met de gemeente Oldenzaal is afgerond, dit heeft gezorgd voor een betrouwbare ICT voor de gemeente Oldenzaal. De komende jaren wordt ingezet op applicatieharmonisatie. De Stadsbank, de gemeente Haaksbergen, de gemeente Hof van Twente en de SWB hebben interesse om zich aan te sluiten bij deze A-samenwerking.

Daarnaast is actief bijgedragen aan de ICT samenwerking binnen Twente, door realisatie van de gezamenlijke Digikoppeling door Hengelo.

Informatiebeveiliging

Informatieveiligheid was in 2015 een onderwerp, dat prominenter op de agenda's stond. Voorbereidingen voor de implementatie van de BIG zijn afgerond. Daarnaast is een zelftest BRP en een DigiD audit gehouden.

Informatieveiligheid Suwinet

Het college van B&W heeft eind 2014 het "Beveiligingsplan Suwinet 2014" vastgesteld. In dit plan zijn een aantal actiepunten opgenomen om te borgen, dat voldaan werd aan de landelijke eisen voor het gebruik van Suwinet. Daar is in de eerste helft van 2015 aan gewerkt (autorisaties, beoordelen logging, functieprofielen etc.)

De inspectie SZW heeft op 1 september 2015 een onderzoek "Veilig gebruik Suwinet 2015" gestart. In dit onderzoek werden alle gemeenten beoordeeld. De Inspectie is in dit onderzoek uitgegaan van de zeven essentiële normen voor het waarborgen van de vertrouwelijkheid van de informatie opgenomen in Suwinet. Deze hebben betrekking op:

Het informatiebeveiligingsbeleid en het informatiebeveiligingsplan voor Suwinet;
De inrichting en het onderhoud van de beveiligingsfunctie en de beveiligingsorganisatie van Suwinet (waaronder de aanstelling van een security officer);
De logische toegangsbeveiliging, gericht op het voorkomen van ongeautoriseerde toegang tot en gebruik van persoonsgegevens.

Op basis van de vragenlijst heeft de gemeente Hengelo in dit onderzoek op alle zeven normen een voldoende gescoord. Het gebruik van Suwinet in Hengelo voldoet dus aan de normen.

Elektronische dienstverlening

In 2015 is de omgeving, die zorgt voor het beheer van de websites (twentebad, extranet, internet en intranet) van de gemeente Hengelo technisch vernieuwd. Ook is een start gemaakt met de overgang naar een nieuwe technische omgeving voor de elektronische formulieren.

6.7.3. Control en auditing

Doelstelling

Concern control en auditing ondersteunen het management bij de continue verbetering van de besturing en de beheersing van de gemeentelijke organisatie.

Daarvoor is nodig dat:

- Beleidsvoornemens, plannen en normen voldoende toetsbaar zijn;
- Besluiten in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving worden genomen;
- Planning en control instrumenten er voor zorgen dat producten en diensten op norm en conform verwachtingen worden geleverd;
- Tussentijdse rapportages zo zijn ingericht dat zelfsturend en lerend vermogen van de ambtelijke organisatie wordt gestimuleerd;
- Het bestuur verantwoording af kan leggen over gekozen doelen, gemaakte keuzes, getroffen maatregelen, wijze van uitvoering en gerealiseerde prestaties in de jaarverslagen.

Een organisatie die aan deze voorwaarden voldoet is "In Control"

Doelen

Te Bereiken	Te doen	Gedaan
Toetsbare beleidsvoornemens	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatie door multidisciplinaire leesteam van account functionarissen - Vaststellen dat de verbeterpunten in de plannen en beleidsvoornemens zichtbaar zijn. 	Jaarplannen, tussentijdse rapportages en sector Jaarverslagen zijn geëvalueerd.
Rechtmatigheid (compliance)	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen, uitvoeren en verbeteren van het Jaarlijks Intern Controle Plan. - Inzicht in de rechtmatige uitvoering van de begroting door tussentijdse voortgang rapportages. 	Feedback van management en extern accountant verwerkt Interim controle uitgevoerd en besproken
Stuurbare sectorjaarplannen	<ul style="list-style-type: none"> - Toezien op Smart geformuleerde beleidsvoornemens, logica, interne consistentie, betrouwbaarheid en relevantie. - Toezien op betrouwbaarheid van niet financiële indicatoren als bijvoorbeeld de dienstverlening prestaties. 	<p>Verslagen zijn besproken op MT niveau</p> <p>Standaardrapportages worden kritisch gevolgd op MT niveau</p>
Betrouwbare management informatie	<ul style="list-style-type: none"> - Beheersafspraken vastleggen van alle centrale informatiesystemen. - Ontsluiten van de centrale informatiesystemen via Cognos10 in overleg met het management 	Met ingang van 2013 zijn er betrouwbare sectorspecifieke standaardrapportages ontwikkeld in Cognos10.
Transparante verslaggeving	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen van standaard rapporten in Cognos10 - Toetsing van de Maraps door account functionarissen - Kennis bevorderen in samenwerking met Hengelo Academy 	Tussentijdse standaard sectorverslagen zijn besproken

Versterking van het leervermogen	<ul style="list-style-type: none"> - Aandacht voor risico identificatie - Kennis over risicomanagement bevorderen via de opleidingsplannen van de sectoren. 	Afdelingen en projecten worden standaard twee keer per jaar geëvalueerd
Organisatie In Control	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkelen van risicomanagement bij verbonden partijen - Uitvoeren van proces-audits - Vaststellen dat bij kritische processen de interne beheersmaatregelen aantoonbaar effectief zijn 	Zie de verplichte paragraaf verbonden partijen. Geplande procesverbeteringen zijn grotendeels uitgevoerd. Interne beheersmaatregelen zijn 2 keer beoordeeld.

Concerncontrol

Met de organisatieaanpassing in 2015 is ook weer aandacht voor concerncontrol. Daarbij wordt concerncontrol opgepakt door zoveel mogelijk aan de voorkant van processen te zitten. Maar ook de toetsing achteraf zal een belangrijke rol blijven spelen. Het taken pakket van de controller omvat o.a.:

- het gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur en de directie over de kwaliteit en de doelmatigheid van bedrijfsprocessen en de effectiviteit van de gemeentelijke producten;
- het adviseren van het bestuur en de directie over de naleving van kaders en richtlijnen;
- het (laten) verrichten van onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de organisatie of delen daarvan;
- het toetsen van college- en raadsvoorstellen op juridische, financiële en beleidsmatige aspecten en op de kwaliteit van deze stukken in zijn algemeenheid;
- het toezicht op de control op de risicovolle projecten door middel van toetsing van de projectrapportages en overige relevante documentatie en het periodiek onderzoeken van het verloop van een bepaald project of –onderdeel.

Het laatste punt – de projectcontrol – wordt zichtbaar met de opvolging van een aantal aanbevelingen uit het 213a onderzoek Warmtenet zoals toegelicht in de Tweede Beleidsrapportage 2015.

De nodige aandacht is besteed aan de voorbereiding van de implementatie van de vernieuwde regelgeving Besluit Begroting en Verantwoording.

6.7.4. Inkopen van diensten, leveringen en werken

2015 was het eerste volledige jaar dat het regionale Twents Inkoopbeleid van kracht was. Het jaar is gebruikt om de vertaling van beleid naar uitvoering in duidelijke afspraken vorm te geven. In een aantal MT-sessies is vanuit de sector Informatie & Faciliteiten de zgn. "uitvoeringsnotitie inkoop" behandeld. Het maken van concernbrede afspraken om te kunnen sturen op de doelstellingen zoals deze in het regionale inkoopbeleid zijn vastgesteld. Voor de doelstellingen SROI en lokaal/regionaal ondernemers heeft in januari 2015 een themabijeenkomst tussen MT en college plaatsgevonden. De noodzaak tot effectievere sturing op deze beleidsdoelstellingen heeft geleid tot een aantal concrete maatregelen in deze uitvoeringsnotitie. Bovendien is voor het thema SROI een regionale werkgroep ingesteld om te komen tot Twents SROI-beleid. In december 2015 heeft het MT op basis van voorstellen vanuit de uitvoeringsnotitie en de managementletter besloten tot het inrichten van een verplichte inkooptoetsing. In essentie om in control te raken over de rechtmatigheids-en doelmatigheidsdoelstellingen van het inkoopproces.

De decentralisaties in het sociale domein hebben in 2015 enorme consequenties gehad voor de inkoopfunctie van de gemeente. Het sociale domein neemt nu meer dan de helft (55%) van het totale inkoopvolume in beslag. Per 1 januari 2015 is Hengelo verantwoordelijk geworden voor de voormalige AWBZ- en jeugdzorg alsmede voor de uitvoering van de participatiewet. In 2015 zijn er in regionaal verband ("samen 14") zo om en nabij de 300 contracten met zorgaanbieders van kracht geworden. Op basis van deze contracten is de zorg voor de meest kwetsbare Hengeloërs (& Twentenaren) georganiseerd. Naar aanleiding van de evaluatie inkoop 2015 heeft de bestuurscommissie OZJT/Samen 14 besloten dat de contracten met één jaar worden verlengd voor het jaar 2016 (op onderdelen aangepast).

Daarnaast hebben in 2015 uiteraard ook de "reguliere" inkooptrajecten op facilitair gebied (15% van het inkoopvolume) en in het fysiek domein (30%) plaatsgevonden. Het aanbestedingstraject voor de Backbone van Warmtenet Hengelo heeft in 2015 nog niet geleid tot het gunnen van een contract aan een aannemer. De aanbesteding van het nieuwe Stadskantoor heeft ook in 2015 op hold gestaan, tijdens de zoektocht naar alternatieve huisvestingsmogelijkheden.

Op inkoopgebied wordt er vaak samengewerkt in zowel Netwerkstad als ook met de 14 Twentse Gemeenten. Nu er een gezamenlijk Twents inkoopbeleid is zal deze samenwerking op onderdelen geïntensiveerd moeten worden. In het verleden is er veelal samengewerkt zonder concrete doelstellingen te formuleren. Door het feit dat de inkoopfunctie binnen de 14 Gemeenten zeer divers is ingericht qua governance, capaciteit en rolinvulling is het zaak om daar waar mogelijk te harmoniseren. De kring van Twentse Gemeentesecretarissen heeft een onderzoek opgestart om de inkoopsamenwerking in Twente een beter fundament te geven. Eind 2015 heeft dit geleid tot een rapportage met aanbevelingen. Ook de eventuele samenwerking op de inkoopuitvoering in het Twentebedrijf is als optie op de agenda gezet in 2015.

Te bereiken:	Bereikt:
De in het inkoopbeleid geformuleerde doelstellingen t.a.v het bevorderen van de lokale en regionale economie, stimuleren van innovatie, maatschappelijk verantwoord ondernemen (SROI en duurzaamheid).	In een aantal MT- en themasessies is bereikt dat er keuzes gemaakt zijn om te kunnen sturen op deze inkoopdoelstellingen.
Inkoopfunctie Sociaal Domein is ingericht om gevraagde innovatie te kunnen bewerkstelligen.	Binnen de reorganisatie van de Sector Samenleving is de inkoopfunctie stevig geïmplementeerd. De 300 regiobrede contracten zijn beargumenteerd verlengd in 2015. De keuze voor innovaties ("transities") in de zorg is voor de jaren 2016 e.v. ook gemaakt.
Regionale samenwerking (Netwerkstad en Regio Twente) verder optimaliseren.	De kring van Twentse Gemeentesecretarissen heeft onderzoek laten doen naar een verbetering van de inkoopsamenwerking in Twente. Eind 2015 is hierover een rapportage opgesteld. Uitvoering inkoop in Twentebedrijf staat op de agenda gezet in 2015.
Verdere professionalisering inkoopfunctie	Dit is een continue proces, mede op basis van het voorstel "uitvoeringsnotitie" dat de brug moet slaan tussen beleid en uitvoering. Het besluit tot een verplichte inkooptoetsing, een onderdeel van dat voorstel, is december 2015 genomen door het MT.

6.7.5 Huisvesting gemeentelijke organisatie

Te bereiken:	Bereikt:
Onderzoek alternatieve huisvesting gemeentelijke organisatie.	<p>Op basis van het coalitieakkoord van april 2014 is een bestuurlijke opdracht verstrekt om alternatieven voor de nieuwbouw van het stadskantoor te onderzoeken. Het onderzoek betrof alternatieve huisvestingsoplossingen in bestaande panden in de binnenstad. Dit onderzoek heeft geleid tot een vervolgonderzoek. Dat laatste onderzoek is in 2015 afgerond. Op basis hiervan heeft het college op 22 december 2015 het besluit genomen de raad voor te stellen om in te stemmen met de start van de bouw van het nieuwe stadskantoor in samenhang met de renovatie van het stadhuis.</p> <p>Ten gevolge van de genoemde onderzoeken hebben de werkzaamheden rond het project nieuwbouw/renovatie geheel stilgelegen.</p>

Afronding van de bestekken van het nieuwe stads kantoor en de verbouwing van het stadhuis	De bestekken voor de nieuwbouw van het stads kantoor en de verbouwing van het stadhuis zijn grotendeels afgerond. Vanwege het bovengenoemde onderzoek naar alternatieven zijn de werkzaamheden echter stilgelegd.
Aanbesteding en voorbereiding van de uitvoering van de bouw van het nieuwe stads kantoor en de verbouwing van het Stadhuis	De selectiefase van de Europese aanbesteding van de 3 percelen waarin de uitvoering van dit huisvestingsproject wordt aanbesteed, is afgerond. Per perceel zijn 5 partijen geselecteerd voor het doen van een aanbieding. Op basis van de genoemde bestuurlijke opdracht zijn de aanbesteding en de voorbereiding van de uitvoering onderbroken, in ieder geval voor de duur van het onderzoek.
Uitvoering van de nieuwbouw van het stads kantoor en de verbouwing/renovatie van het stadhuis	Op grond van het bovenstaande is ook de uitvoering uitgesteld.

6.8: Investeringsprojecten

Binnen de Gemeente Hengelo zijn diverse investeringsprojecten actief waarvoor een projectorganisatie functioneert. Het betreft voornamelijk grote infrastructurele projecten zoals de Westtangent, Herinrichting Enschedesestraat en HOV, maar bijvoorbeeld ook de bouw van het VMBO. Warmtenet en de bouw van het stadskantoor zijn hier niet in meegenomen. In totaal bedraagt de totale omvang van deze projecten ongeveer € 57,5 miljoen. Hiervan bestaat bijna € 3,5 miljoen (6,5%) uit voorbereidingskredieten (waaronder dekking van de ambtelijke kosten) en de rest is hoofdzakelijk ten behoeve van de uitvoering.

Voorbereidingskosten

Uit de projectrapportages blijkt dat de investeringsprojecten binnen de totale kredietraming worden uitgevoerd, maar dat bij verschillende projecten de voorbereidingskredieten worden overschreden.

Het algemene beeld is dat overschrijdingen voor een deel veroorzaakt worden door onvoorziene extra werkzaamheden terwijl de budgetten vrij scherp/optimistisch worden begroot met nauwelijks onvoorzien. Ook worden tijdens de voorbereiding noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd die formeel onderdeel uitmaken van het uitvoeringskrediet dat dan nog moet worden aangevraagd. Het totaal klopt dan wel, maar er vindt een interne verschuiving plaats die achteraf wordt gecorrigeerd.

De raming van de voorbereidingskredieten wordt hierop aangepast.

Uitvoeringskosten

Ten aanzien van de uitvoeringskosten blijkt dat deze bij de investeringsprojecten binnen de geraamde uitvoeringskredieten blijven. Wel is het zo dat er enkele projecten zijn waar overschrijdingen zijn op het uitvoeringsbudget zoals dat wordt opgesteld na de aanbesteding. Hiervoor is een aantal meer algemene oorzaken aan te wijzen.

Er is een tendens dat aannemers (te) laag inschrijven en alle mogelijkheden binnen het bestek aangrijpen om een deel van hun kosten en rendement terug te verdienen. Dit heeft tot gevolg dat het toezicht op de uitvoering zwaarder wordt belast en soms de voortgang van het werk onder druk komt als gevolg van discussie over meer- en minder werk.

Een andere meer algemene oorzaak is dat veel projecten zich afspelen in een binnenstedelijke setting. Dit betekent dat de bestaande situatie soms heel complex is, zeker in de ondergrond waar lang niet altijd in het verleden goed alles is gedocumenteerd ten aanzien van kabels en leidingen. Dit betekent dat soms ondanks uitgebreid onderzoek toch verrassingen naar boven komen die soms aanzienlijke consequenties hebben.

Bovenstaande betekent dat de juridische documenten waarop aannemer inschrijven nog zorgvuldiger opgesteld moeten worden. Binnen de projectorganisatie en op managementniveau worden in samenwerking tussen verschillende afdelingen de interne processen tegen het licht te houden en zo te kijken in hoeverre de werkwijzen verbeterd kunnen worden om hier nog beter mee om te kunnen gaan.

Highlights belangrijkste investeringsprojecten

Westtangent

Bij de Westtangent is er geen sprake van dreigende overschrijding van het bestaande krediet, maar er is wel sprake van forse overschrijding van het geraamde uitvoeringsbudget. Tijdens de uitvoering bleek dat de Wooldermeenttunnel te kampen had met achterstallig onderhoud dat acuut moest worden opgelost. En ondanks de uitgevoerde grondonderzoeken bleken er veel zaken in de ondergrond te zitten die niet waren voorzien. Daarnaast is uit de beschikbare kredietruimte van dit project een ton uitgetrokken voor de verbetering van de Torenlaan.

Mede door bovenstaande oorzaken dreigt in dit project het voorbereidingskrediet te worden overschreden met € 38.000 dat kan worden gecompenseerd met het beschikbare uitvoeringskrediet.

Enschedesestraat

Bij het project HOV-Enschedesestraat zijn na de begroting nog delen van de Wolter ten Catestraat en Waarbekenweg toegevoegd. Bovendien is er om de deadlines voor deze subsidies te halen gekozen voor een innovatief aanbestedingsconcept op basis van vraagspecificatie en voorlopig ontwerp. De aanbesteding die in 2015 is gedaan heeft geleid tot inschrijvingen binnen de normen. Er is echter nagenoeg geen marge meer tussen het uitvoeringsbudget en het uitvoeringskrediet waardoor tegenvallers al snel tot kredietoverschrijding zullen leiden op het totaal krediet. Tijdens de uitvoering wordt door de direct betrokkenen van de afdeling WGW en de projectleider frequent overleg gevoerd om de het uitvoeringsbudget streng te bewaken.

Sports Centre Hengelo

Dit project is eind 2015 van start gegaan. Het voorbereidingskrediet is in 2015 met € 81.000 overschreden. Dit is meegenomen als extra post in het uitvoeringskrediet. Op basis van de huidige verwachtingen kan het project binnen het beschikbare budget worden uitgevoerd en zal het in het twee kwartaal van 2016 kunnen worden afgerond. Met de stichting FBK-games vindt afstemming plaats om de FBK games van mei ongehinderd doorgang te kunnen laten vinden.

Herinrichting Deurningerstraat

In zijn oorspronkelijk opzet was het project een rioolverzwaring. Door het noodlottige fietsongeval is de scope van het project verschoven. In 2015 is na een uitgebreid participatietraject een ontwerp vastgesteld. Het voorbereidingsbudget is hierdoor met bijna € 60.000 overschreden. Dit wordt hersteld met de aanvraag voor het uitvoeringskrediet.

F35 Kuipersdijk-Centrumring

Voor dit tracé is een voorlopig ontwerp gereed waarbij het project in uitvoering wordt gecombineerd met de aanleg van een deel van de nieuw aan te leggen Veldbeek ter plaatse van de Watertorenlaan. Op basis van de eerste berekeningen blijkt echter dat de totale aanlegkosten substantieel hoger zijn dan de beschikbare middelen. Hiervoor wordt naar een oplossing gezocht. Voor dit project in ook het voorbereidingskrediet inmiddels overschreden, hetgeen zal worden rechtgetrokken bij de aanvraag voor het uitvoeringskrediet in 2016. Inmiddels is duidelijk dat 1 van de knelpunten in de route, namelijk de passage van het "Akzo" spoorlijntje kan worden opgelost omdat deze spoorlijn vervalt. De spoorlijn zal worden gebruikt ten behoeve van een particulier initiatief voor railfietsen. Ter plaatse van de F35 zal het spoor weggehaald worden.

Stadskantoor

In 2015 is een verfijning van het alternatievenonderzoek naar de ambtelijke huisvesting uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een raadsbesluit waarin nogmaals is bevestigd dat nieuwbouw van het stadskantoor de beste optie is. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een voorstel van het college aan de raad dat in januari van dit jaar is bekrachtigd dat de bouw zo spoedig mogelijk moet beginnen. Dit betekent dat 2016 in het teken zal staan van de uitvoering.

VMBO

In 2015 is de voorbereiding voor de realisatie van de nieuwbouw van het VMBO afgerond met de start van de aanbesteding van het ontwerp onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgevers Carmel College en OSG. In 2016 dient daadwerkelijk over te worden gegaan tot gunning en bouw en moet ook de organisatie van de samenwerkingsschool definitief worden vastgesteld tussen beide schoolbesturen. Financieel heeft de gemeente aangegeven dat de afgesproken maximale bijdrage van de gemeente ook echt het maximum is ondanks dat de ramingen laten zien dat het uitvoeringsbudget krap is.

7. *Balans en overzicht van baten en lasten*

7.1 BALANS

ACTIVA (bedragen x €1.000)	Ultimo 2015		Ultimo 2014	
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa	552		592	
kosten in verband met sluiten geldleningen	522		547	
kosten onderzoek en ontwikkeling bepaald activum	30		45	
Materiële vaste activa	192.493		203.577	
Investeringen met een economisch nut:				
gronden uitgegeven in erfpacht	27.224		23.030	
waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	33.892		32.896	
overige investeringen met een economisch nut	114.240		127.678	
invest. in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	17.138		19.973	
Financiële vaste activa	467.428		482.666	
Kapitaalverstrekkingen aan:				
deelnemingen	644		644	
gemeenschappelijke regelingen	129		125	
Leningen aan:				
woningbouwcorporaties	402.813		416.567	
deelnemingen	195		198	
Overige langlopende leningen	58.856		60.310	
Overige uitzettingen (rentetypische looptijd) >1jr	2.349		2.276	**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.442		2.546	
Totaal vaste activa	660.474		686.835	
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden	93.001		91.995	
Grond- en hulpstoffen:				
niet in exploitatie genomen bouwgronden	10.000		8.208	
overige grond en hulpstoffen	9.843		13.036	
Overige:				
onderhanden werk, incl. bouwgrond in exploitatie:	73.092		70.679	
gereed produkt en handelsgoederen	66		72	
Uitzettingen korter dan één jaar	31.979		19.778	
vorderingen op openbare lichamen	9.909		8.435	
RC met niet- financiële instellingen	12.778		5.348	**
Overige vorderingen	9.210		5.914	
Overige uitzettingen	81		81	
Liquide middelen	1.790		268	
Kassaldi	96		31	
Banksaldi	1.694		237	
Overlopende activa	15.168		15.731	
Nog te ontvangen bedragen	13.807		13.849	
Nog te ontvangen bedragen u.h.v. overheidssubsidies	204		161	
Vooruitbetaalde bedragen	1.157		1.721	
Totaal vlottende activa	141.938		127.772	
Totaal generaal	802.412		814.607	

PASSIVA (bedragen x €1.000)			
	Ultimo 2015		Ultimo 2014
VASTE PASSIVA			
Eigen vermogen:		41.479	43.340
algemene reserve	12.561		10.989
Bestemmingsreserves	32.230		31.059
Gerealiseerde resultaat	- 3.312		1.292
Voorzieningen		24.698	25.472
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.643		5.412
Voorziening ter egalisatie van kosten	3.313		2.985
Door derden beklemde middelen	13.743		17.075
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar		668.203	679.306
Obligatieleningen			
Onderhandse leningen van:			
binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	10.000		10.000
binnenlandse banken en ov. financiële instellingen	636.583		647.615
overige binnenlandse sectoren	6.543		6.631
buitenlandse instellingen, fondsen, banken en ov. sectoren	15.000		15.000
waarborgsommen	77		60
Totaal vaste passiva		734.380	748.118
VLOTTENDE PASSIVA			
Kortlopende schulden (korter dan één jaar)		21.306	33.488
Overige kasgeldleningen	15.000		10.000
Banksaldi	0		15.631
Overige schulden	6.306		7.857
Overlopende passiva		46.726	33.001
Nog te betalen bedragen	36.353		24.959
Ontvangen voorschotbedragen voor overheidssubsidies	9.070		7.660
Vooruitontvangen bedragen	1.303		382
Totaal vlottende passiva		68.031	66.489
Totaal generaal		802.412	814.607
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn versterkt		48.545	51.867

7.1 DE BALANS - ALGEMEEN

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding:

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 22 oktober 2014 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening:

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken, worden daarentegen overeenkomstig de voorschriften van het BBV toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdperiode van vier jaar gehanteerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De eindresultaten van de vastgestelde grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve grondexploitatie. De verrekening is in de meerjarenraming gefaseerd in het jaar dat verwacht wordt dat de grondexploitatie kan worden afgesloten. In enkele gevallen vindt er een tussentijdse verrekening plaats. Een tussentijdse verrekening kan alleen plaatsvinden, wanneer er aan onderstaande regels wordt voldaan:

- Verliezen zullen worden genomen in het jaar waarin deze tot uitdrukking komen (onafwendbaar zijn);
- Zekere winsten (> € 500.000,-) zullen voortijdig (is voor einde looptijd) worden genomen. Er is in elk geval sprake van een "zekere" winst, indien:
  - Het betreffende complex in het meest recente verslagjaar een negatieve boekwaarde kent
  - De omvang van de nog te verwachten uitgaven geringer is dan de betreffende boekwaarde
- Tussentijdse verrekeningen, welke als zodanig zijn aangegeven in de door de raad vastgestelde voorcalculatie zullen qua omvang en fasering worden geëffectueerd conform de vigerende grondexploitatie.

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen, zowel per balansdatum alsmede de cijfers van de balans van het vorige begrotingsjaar (artikel 30 BBV). De balans bestaat uit Activa en Passiva.

Activa wordt onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van de gemeente al dan niet duurzaam te dienen. Passiva wordt onderscheiden in vast en vlottend.

1 Vaste Activa

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiele en de financiële vaste activa (artikel 33 BBV).

1.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn, evenals materiële vaste activa, niet financieel van aard. Ze zijn niet tastbaar, in tegenstelling tot materiële vaste activa. Alle activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 63 BBV), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (incl. de betaalde boetrente) worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven. Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boetrente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal 5 jaar.

1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa (inclusief Software) zijn te onderscheiden in investeringen met een economisch nut (het is verhandelbaar / kan opbrengst genereren). Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (deze categorie is m.i.v. 2014 in de jaarrekening verwerkt). Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut (artikel 35 BBV).

- *Activa met een economisch nut* zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
- *Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven* zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Tevens zijn de uit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.
- *Activa in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut* worden gewaardeerd tegen historische kostprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

In de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo" en de "Nota Activabeleid" zijn de regels omtrent waarden en afschrijven van activa nader vastgelegd.

In beginsel wordt lineair afgeschreven. Slechts in incidentele gevallen wordt een afwijkende afschrijvingsmethode gekozen, bijvoorbeeld omdat wet- en regelgeving dit voorschrijft of om fluctuaties in tarieven te voorkomen. Afschrijvingen geschieden op basis van een bestendige gedragslijn en zijn onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd

op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerd objecten en voorzieningen.

De meest gangbare afschrijvingstermijnen zijn:

Soort actief	Afschrijving
Onderzoek en ontwikkeling	20,0 %
Grond	0,0 %
Riolering	2 - 3,3 %
Openbare verlichting	4,0 %
Wegen	3,3 %
Parkeerapparatuur	6,67 - 10,0 %
Gebouwen	2,5 %
Soft- en hardware	16,6 - 33,3%

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van de eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Indien de gronden in eeuwigdurende erfpacht zijn uitgegeven vindt waardering tegen registratiewaarde plaats.

1.3 Financiële vaste activa

Uitzettingen met een resterende looptijd van langer dan één jaar worden onder de financiële vaste activa opgenomen. Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar behoren tot de vlottende activa.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, alsmede de verstrekte leningen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de deelneming duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs zal afwaardering tot marktwaarde plaatsvinden.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met de afschrijvingen. Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

2 Vlottende activa

Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar, de liquide middelen en de overlopende activa (Artikel 37 BBV)

2.1 Voorraden

De grond- en hulpstoffen (waaronder de nog niet in exploitatie genomen gronden) zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, worden vermeerderd met de toegerekende algemene beheerskosten (inclusief rente) en verminderd met de gerealiseerde verkopen. Het activeren van vervaardigingskosten op niet in exploitatie genomen bouwgronden is aanvaardbaar, maar dient beperkt te blijven. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs, vindt waardering plaats tegen deze lagere marktwaarde.

De onderhanden werken zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en ontvangen (rijks)subsidies, dan wel de lagere marktwaarde.

Voor verwachte incourantheid van de voorraad of voor verwachte verliezen op grondexploitatie is een

voorziening in mindering gebracht.

2.2 Uitzettingen korter dan 1 jaar

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

2.3 Liquide middelen en overlopende activa.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen. Kas- en Banksaldi worden daarbij afzonderlijk opgenomen. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

3 Vaste passiva

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer (Artikel 41 BBV)

3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen kent geen eigenstandige waardering. Feitelijk vormt het eigen vermogen de resultante van alle overige in de balans opgenomen posten, die wel een eigenstandige waardering kennen.

3.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd, o.a. o.v.v. gehanteerde rekenrente.

De voorzieningen ter egalisering van kosten stoelen op een actuele meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet. De voorzieningen die worden aangehouden uit hoofde van door derden beklemd middelen, zijn overwegend ontstaan vanuit egalisatie groot onderhoud. Hier ligt geen geactualiseerd onderhoudsplan aan ten grondslag.

De vorming van voorziening, dan wel een dotatie aan de reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten lasten van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

3.3 Vaste schulden met looptijd > 1 jaar

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

4 Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva.

4.1 Kortlopende schulden met looptijd < 1 jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar worden gesplitst in kasgeldleningen, bank- en girosaldi alsmede in overige schulden.

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.2 Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn verplichtingen jegens een derde om op een bepaalde manier te handelen of

presteren. De Verplichting is in het begrotingsjaar opgebouwd en komt in een volgend begrotingsjaar tot betaling. Uitgezonderd hierop zijn jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Hieronder vallen ook van overheidswege ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Aan de passiefzijde van de balans worden buiten de balanstelling opgenomen het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen een borgstelling of garantstelling is verstrekt (Artikel 50 BBV).

5.1 Borgstelling

Bij een borgstelling wordt altijd waarborg voor een bepaald bedrag verleend. Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

5.2 Garantstelling

Bij een garantstelling kan in principe ook een garantstelling worden gedaan zonder een maximumbedrag.

5.3 Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen

Hier wordt melding gemaakt van de financiële verplichtingen waarbij de gemeente Hengelo voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, voor zover dit niet blijkt uit de balans.

6 Overige gegevens

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

1 Vaste Activa

1.1 Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Omschrijving Immateriële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen 2015	Verminderen		2015 afwaar- dering	afschr. in 2015	Boekwaarde eind 2015
			Desinves- teringen	Bijdragen derden			
Immateriële vaste activa	592	0	0	0	0	-40	552
Kosten in verband met sluiten geldlening	547	0	0	0	0	-25	522
Kosten onderzoek en ontwikkeling	45	0	0	0	0	-15	30
Totaal	592	0	0	0	0	-40	552

1.2 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is in onderstaand overzicht weergegeven.

Omschrijving Materiële vaste activa (M.V.A.)	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen 2015	Verminderen		2015 afwaar- dering	afschr. in 2015	Boekwaarde eind 2015
			Desinves- teringen	Bijdragen derden			
M.V.A. met economisch nut:	127.678	9.995	0	-6.164	0	-17.269	114.240
Gronden en terreinen	18.969	1.048	0	-48	0	-116	19.853
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	80.130	4.822	0	-4.719	0	-3094	77.139
Grond, weg en waterbouwkundige werken	1.407	429	0	-1.199	0	-44	593
Vervoermiddelen	1.635	326	0	0	0	-370	1.592
Machines, apparaten en installaties	18.894	3.204	0	-197	0	-13.009	8.891
Ov. materiële vaste activa	6.643	166	0	0	0	-637	6.171
M.V.A. met econ. nut door heffingen:	32.896	1.566	0	0	0	-570	33.892
Gronden en terreinen	147	0	0	0	0	0	147
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	544	0	0	0	0	-14	529
Grond, weg en water- bouwkundige werken	30.594	1.323	0	0	0	-369	31.548
Vervoermiddelen	56	0	0	0	0	-17	39
Machines, apparaten en installaties	1.285	242	0	0	0	-113	1.415
Ov. materiële vaste activa	270	0	0	0	0	-57	213
M.V.A. met econ. nut in erfpacht:	23.030	4.195	0	0	0	0	27.224
M.V.A. met maatschappelijk nut:	19.973	4.416	0	-6.858	0	-393	17.138
Gronden en terreinen	0	0	0	0	0	0	0
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	0	0	0	0	0	0	0
Grond, weg en water- bouwkundige werken	18.131	3.759	0	-6.816	0	-332	14.742
Vervoermiddelen	0	0	0	0	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	1.842	656	0	-42	0	-60	2.396
Ov. materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	203.576	20.171	0	-13.023	0	-18.232	192.493

Desinvesteringen hebben in 2015 niet plaatsgevonden.

Bijdragen derden: de bijdragen van derden van - € 13,0 miljoen betreffen voornamelijk onder

- Economisch nut: - € 6,2, met name
  - € 2,0 miljoen Project P&R garage
  - € 1,2 miljoen Project Herinrichting omloopleiding Hengelo Zuid
  - € 1,1 miljoen Project MFA Brede School
  - € 1,0 miljoen Project Fietsenflat Stationsplein
- Maatschappelijk nut: - € 6,8, met name
  - € 1,8 miljoen Project Reconstructie Busstation
  - € 1,3 miljoen Project Herinrichting Industriestraat
  - € 0,5 miljoen Project Realisatie Twickeler Grensweg
  - € 0,4 miljoen Project Verkeersmaatregelen Westermaat

Afwaardering heeft in 2015 niet plaatsgevonden.

Afschrijvingen: Dit betreft de reguliere afschrijving ($\pm$ € 7,9 miljoen).

De 10 belangrijkste investeringen in materiële vaste activa in het boekjaar betreffen:

benaming investering	Totaal gerealiseerd tm 31-12-2015	Waarvan uitgegeven in verslagjaar 2015
Uitvoering Westtangent fase 2	5.054.659	3.901.746
Afkoppelbijdrage Veldwijk en Berflo	795.292	795.292
Hardware basis 2015	743.325	743.325
Software applicaties 2015	679.345	679.345
Straatverlichting	876.266	554.283
Verwerving HOV Hengelo Enschede	3.290.973	380.865
Bataafse Kamp uitbreiding 't Genseler	350.935	350.935
Herinrichting omloopleiding Hengelo Zuid	1.107.487	337.364
Bijdrage aan Herinrichting Industriestraat	258.939	258.939
Vorbereiding herinrichting Enschedesestraat	494.883	251.873

Voor een toelichting op de belangrijkste afwijkingen bij investeringen, wordt doorverwezen naar Paragraaf 6.8 Investerings.

Erfpachten 2015

De investeringen in erfpachtgronden in 2015 bestaan uit:

Herwaardering bestaande erfpachten	3.744.531
Houtmaat	82.435
J. Perkstraat	<u>450.000</u>
	4.296.966

De belangrijkste erfpachtcontracten in 2015:

Eaton	500.000
Inter Ontwerpfabriek (Bauhaus)	400.000

1.3 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa worden onderscheiden in kapitaalverstrekkingen, uitgegeven leningen en overige financiële vaste activa.

De kapitaalverstrekkingen zijn als volgt te onderscheiden:

Omschrijving kapitaalverstrekking	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde	
	Boek-waarde 1-1-15	Invester-ting 2015	Des-inves-tering 2015	Afschrij-vingen/aflossingen 2015	Boek-waarde 31-12-15	Voor-ziening 1-1-15	mutatie Voor-ziening	Voor-ziening 31-12-15	Balans-waarde 1-1-15	Balans-waarde 31-12-15
- Deelnemingen	2.248	0	0	0	2.248	1.604	0	1.604	644	644
- Gemeenschappelijke regelingen	125	4	0	0	129	0	0	0	125	129
- Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.374	4	0	0	2.377	1.604	0	1.604	770	773

De gemeentelijke **deelnemingen** bestaan met name uit

- aandelen in de Bank Nederlandse Gemeenten (€ 436.000)
- Twente Milieu N.V. (€ 154.000)
- deelname als aandeelhouder in NV Wonen boven winkels (€ 650.000)
- de aandelen Enexis (€ 954.722)

Voor de aandelen Enexis is in het verleden een voorziening getroffen voor de afwikkeling en verplichtingen, voortvloeiend uit cross border lease constructions die moeten worden afgekocht. Deze verplichtingen zijn niet overgedragen aan RWE, maar moeten door de oude aandeelhouders, waaronder de gemeente Hengelo, worden afgewikkeld.

Ook voor de NV Wonen boven winkels is een voorziening getroffen. Deze NV zal in beginsel verliesgevend zijn.

De kapitaalverstrekking aan de **gemeenschappelijke regeling** betreffen de inleggelden in de Stadsbank Oost Nederland.

Het verloop van de verstrekte geldleningen gedurende het jaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving verstrekte geldleningen	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde	
	Boek-waarde 1-1-15	Invester-ting 2015	Des-inves-tering 2015	Afschrij-vingen/aflossingen 2015	Boek-waarde 31-12-15	Voor-ziening 1-1-15	mutatie Voor-ziening	Voor-ziening 31-12-15	Balans-waarde 1-1-15	Balans-waarde 31-12-15
- Woningbouwcorporaties	416.567	0	0	13.754	402.813	0	0	0	416.567	402.813
- Deelnemingen	198	0	0	4	195	0	0	0	198	195
- Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Overige langlopende lening	64.219	47	454	1.619	62.194	3.910	-572	3.337	60.310	58.856
Totaal	480.985	47	454	15.377	465.201	3.910	-572	3.337	477.075	461.864

Het bedrag aan uitgezette leningen bedraagt nu € 403 miljoen. De leningen zijn voor 100% bestemd voor investeringen in de sociale huisvesting en zijn als zodanig "staatssteunproof".

Leningen aan woningbouwcorporaties werden verstrekt tegen de leningsvoorwaarden waartegen de gemeente de lening afsluit, vermeerderd met een opslag van 0,065%.

De leningen worden gedekt door een recht van eerste hypotheek, gevestigd ten gunste van de gemeente. De overwaarde van deze hypotheek is in overeenstemming gebracht met de WSW-norm (200% van de WOZ-waarde van de woningen).

De afname van de **overige langlopende leningen** ad € 15,7 miljoen wordt veroorzaakt door leningen aan de volgende instellingen en ambtenaren:

Aflossing [-/-]

Overige instellingen	€ 14,608 miljoen
Ambtenaren	€ 0,454 miljoen
Vitens	€ 0,202 miljoen
Rabothheater Hengelo Stg.	€ 0,138 miljoen

Voor de leningen aan 't Heim en Essent is tevens een voorziening getroffen. De lening aan Essent is eeuwigdurend (totaal € 1,1 miljoen).

Tevens is de voorziening in algemene zin, ter dekking van de terugbetalingsrisico's voor alle overige leningen verhoogd naar € 2,7 miljoen.

Naast de reguliere leningen aan de Stichting Rabothheater is in het bedrag van de overige langlopende leningen een renteloze en aflossingsvrije lening aan deze stichting verwerkt van € 13,0 miljoen. Deze lening wordt aan het eind van de looptijd afgelost met middelen binnen de gemeente beschikbaar zijn gesteld voor Stichting Rabothheater, waardoor het risico op niet (volledig) kunnen aflossen niet aan de orde is. Deze middelen worden binnen de gemeente gedekt door een bijdrage ineens uit de reserve lening schouwburg, die gedurende 40 jaar door jaarlijks gelijke dotaties op het gewenste niveau wordt gebracht.

De overige financiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving overige financiële vaste activa	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde	
	Boek-waarde 1-1-15	Inves-tering 2015	Des-inves-tering 2015	Afschrij-vingen/aflossingen 2015	Boek-waarde 31-12-15	Voor-ziening 1-1-15	mutatie Voor-ziening	Voor-ziening 31-12-15	Balans-waarde 1-1-15	Balans-waarde 31-12-15
- Specificatie overige uitzettingen >= 1 jaar: **	2.275	74	0	0	2.349	0	0	0	2.275	2.349
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden:	2.546	0	0	103	2.442	0	0	0	2.546	2.442
Totaal	4.821	74	0	103	4.791	0	0	0	4.821	4.791

** Correctie op beginbalans € 695.272,30 overboeken naar Uitzettingen korter dan één jaar

Het saldo **uitzettingen >= 1 jaar** bestaat uit een bijdrage aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) voor het verstrekken van startersleningen.

Het saldo **bijdragen aan activa in eigendom van derden** bestaat uit de subsidies BWS, de bijdrage in de aankoop van de voormalige Wilhelminaschool en de bijdrage voor de kunstijsbaan in Enschede. Hierop heeft wederom voor € 0,1 miljoen afschrijving plaatsgevonden.

2 Vlottende activa

2.1 Voorraden

Algemeen

De waardering van de gronden in exploitatie per 31 december 2015 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2016 en de uitkomsten van de door de gemeente uitgevoerde risicoanalyses ter zake. Dit betreft de beste inschatting op dit moment die omgeven is door de nodige risico's, aannames en veronderstellingen die periodiek (jaarlijks) zullen worden herzien. Deze periodieke herziening kan - mede gezien de huidige onzekere marktomstandigheden - leiden tot een aangepaste waardering van de gronden in exploitatie en de hiermee samenhangende voorziening voor negatieve grondexploitaties.

De belangrijkste risico's zijn gelegen in het afzetrisico (vertraging in de tijd of niet realiseren van afzetvolume), grondprijzen en looptijd. Naarmate de planningshorizon langer wordt, is inherent hieraan dat de uitkomst van de schattingen over de lange termijn onzekerder worden. Enkele projecten hebben nog een langere (resterende) looptijd, bijvoorbeeld tot 2030.

Voor een gedetailleerde toelichting van de gehanteerde uitgangspunten alsmede risico's en onzekerheden van grondexploitaties (en niet in exploitatie genomen gronden) verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Voor een nadere toelichting van grondexploitaties wordt verwezen naar bijlage 8.2.2 e.v. en de paragraaf grondbeleid.

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Omschrijving voorraad	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening grond expl.	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:				
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	13.855	3.855	10.000	8.208
- overige grond- en hulpstoffen	22.240	12.397	9.843	13.036
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	127.953	54.861	73.092	70.679
- Gereed product en handelsgoederen	66		66	72
- Vooruitbetalingen	0			0
Totaal	164.114	71.113	93.001	91.995

Ten opzichte van het vorig verslagjaar zijn de voorraden toegenomen met ongeveer € 1,01 miljoen.

In bijlage 8.2.2 treft u een specificatie aan van de van de niet in exploitatie genomen bouwgronden en de overige grond- en hulpstoffen.

Onderhanden werk inclusief bouwgrond in exploitatie

Omschrijving onderhanden werk	31-12-2015	31-12-2014
Bedrijven terreinen	15.937	22.743
Gronden in exploitatie	57.155	47.936
Gronden in saneringsgebieden	0	0
Totaal	73.092	70.679
Nog te maken kosten	248.328	
Nog te verwachten opbrengsten	271.337	
Verwacht exploitatieresultaat	-50.083	

Het eindresultaat van de in exploitatie genomen gronden bedraagt -€ 50,1 miljoen op eindwaarde. Dit wil zeggen dat de verliesgevende exploitaties € 50,1 miljoen meer middelen uit de Reserve Grondbedrijf vragen dan de winstgevende exploitaties aan de reserve toevoegen.

Uit winstgevende exploitaties vloeit € 11,4 miljoen naar de Reserve en de verliesgevende complexen vragen € 61,5 miljoen. Deze bedragen zijn de totale eindwaarden van de complexen.

Voor de te verwachten verliezen zijn voorzieningen gevormd. In totaal is € 54,9 miljoen aan voorzieningen getroffen. Hiervan is € 21,6 bestemd voor verliezen in grondexploitaties buiten de gemeentelijke administratie. Voor de € 61,5 aan verliezen voor exploitaties in de gemeentelijke administratie is dus € 33,3 miljoen aan voorzieningen getroffen. Dit wil zeggen dat nu € 33,3 miljoen beschikbaar is om € 61,5 miljoen aan verliezen in de toekomst te kunnen betalen. Het verschil wordt in de loop van de tijd overbrugd door rentebijgeschrijvingen.

Voor verdere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar paragraaf grondexploitatie (8.4) alsmede bijlage 8.2.

Gereed product en handelsgoederen

Dit betreft de magazijnvoorraad van de Asveldweg, afdeling Communicatie en secretarie B&W.

2.2 Uitzettingen korter dan 1 jaar

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Uitzettingen korter 1jr Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
- Vorderingen op openbare lichamen	9.909	0	9.909	8.435
- Verstrekte kasgeldleningen	0	0	0	0
- Rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen	12.778	0	12.778	5.348
- Overige vorderingen	14.616	5.405	9.210	5.914
- Overige uitzettingen	81	0	81	81
Totaal	37.384	5.405	31.979	19.778

Ten opzichte van het vorig verslagjaar zijn de korte uitzettingen toegenomen met € 12,2 miljoen.

De toename ad € 1,4 miljoen bij de **vorderingen op openbare lichamen** bestaat voornamelijk uit:

- toename van € 0,7 miljoen uitvoeringskosten Samenwerken maakt Sterker 2015 met de gemeente Borne
- toename ad € 0,5 kosten Omloopleiding
- toename van € 0,2 miljoen aangifte omzetbelasting

De toename ad € 7,4 miljoen van de **rekening-courant verhouding** bestaat uit:

- toename van € 0,7 met de rekeningcourant verhouding met het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
- toename van € 6,7 met de rekeningcourant verhouding met het Ministerie van Financiën in het kader van het ingevoerde schatkist bankieren per 1 januari 2014. Het drempelbedrag begroting 2015 was 0,75% * € 267 miljoen = € 2.000.000.

De toename ad € 2,7 miljoen bij de **overige vorderingen (= debiteuren)** bestaat uit de volgende voornaamste mutaties

- Debiteuren Algemeen + 2,8 miljoen
- Debiteuren WWB (Wet Werk & Bijstand) - 0,1 miljoen
- Debiteuren Warmtenet Hengelo + 0,0 miljoen

Inzake WWB betreft dit een saldering van enerzijds de uitzetting debiteuren van € 0,1 miljoen en anderzijds een toename van de voorziening van oninbaarheid met € 0,0 miljoen. Per saldo een afname van 0,1 miljoen.

Per 1 januari 2014 is het verplicht schatkistbankieren van lagere overheden bij het rijk ingevoerd. Tegoeden boven een drempelbedrag, voor de gemeente Hengelo is dat 0,75% van het begrotingstotaal oftewel ongeveer 2 miljoen euro, worden dagelijks 'afgeroomd', op een aparte rekening bij huisbank BNG gestort en bij het rijk belegd. Onderstaand overzicht laat zien hoe het drempelbedrag tot stand komt, en geeft aan hoeveel middelen buiten de schatkist van het Rijk worden aangehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	2.050			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	4	792	843	1.090
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.046	1.258	1.207	960
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	273.361			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	273.361			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	2.050			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	395	72.102	77.555	100.271
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	4	792	843	1.090

2.3 Liquide middelen en overlopende activa

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Omschrijving liquide middelen	31-12-2015	31-12-2014
Kassaldi	96	31
Banksaldi	1.694	237
Totaal	1.790	268

Hieruit blijkt dat de kas- en banksaldi op balansdatum zijn toegenomen met € 1,52 miljoen.

Overlopende activa

Van de overlopende activa kan de volgende opstelling worden weergegeven:

Omschrijving overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
- Nog te ontvangen bedragen	14.755	948	13.807	13.849
- Nog te ontvangen voorschotbedragen voor overheidssubsidies	204	0	204	161
- Vooruitbetaalde bedragen	1.157	0	1.157	1.721
Totaal	16.116	948	15.168	15.731

Ten opzichte van het vorig verslagjaar zijn de overlopende activa afgenomen met € 0,56 miljoen.

De **balanswaarde** van € 15,2 miljoen bestaat voornamelijk uit ;

* **nog te ontvangen bedragen** (€ 13,8 miljoen) bestaande uit;

- € 8,1 miljoen nog te ontvangen rente van uitstaande geldleningen
- € 2,8 miljoen nog te ontvangen gelden debiteuren BBZ.
- € 2,9 miljoen diverse nog te ontvangen gelden, bestaande voornamelijk uit;
  - o € 0,1 miljoen Belastingdienst doorschuifregeling BTW-Compensatiefonds
  - o € 0,4 miljoen diverse subsidies
  - o € 0,7 miljoen t.b.v. afvalverwerking(o.a. afvalfonds VNG en Nedvang)
  - o € 0,2 miljoen sponsorbijdragen Metropool
  - o € 0,1 miljoen reclamegeld
  - o € 0,1 miljoen bijdrage Educatie en Communicatie 2015
  - o € 0,9 miljoen SVB afrekening PGB 2015
  - o € 0,2 miljoen Eaton Warmtenet

* **vooruitbetaalde bedragen** (€ 1,2 miljoen)

- € 1,2 miljoen diverse vooruitbetaalde bedragen, vaak betrekking hebbende op 2016 maar betaald in 2015 (of eerder), zoals;
  - o € 0,3 miljoen huur stadskantoor Hazenweg (jaarlijks)
  - o € 0,6 miljoen Stichting Schouwburg subsidie
  - o € 0,2 miljoen diverse overige facturen
  - o € 0,1 miljoen contributie VNG

Naast het benoemen van de balanswaarde vermelden we hierna de belangrijkste mutaties ervan.

* nog te ontvangen bedragen

De genoemde **mutatie** van de overlopende activa betreffen voornamelijk

Als vermeerdering;

- + € 0,5 miljoen ten behoeve van afvalverwerking (o.a. afvalfonds en Nedvang)
- + € 0,2 miljoen subsidie Eaton Warmtenet

Als vermindering;

- € 0,6 miljoen inzake rente uitstaande geldleningen
- € 0,5 miljoendebiteurenvorderingen BBZ debiteuren
- € 0,4 miljoen Belastingdienst
- € 0,2 miljoen eindafrekening Jeugdwerkloosheid 2010
- € 0,1 miljoen Startersadvies regio Twente

-

* Nog te ontvangen overheidssubsidies;

In mutatie van de nog te ontvangen overheidssubsidies (voor zover deze subsidie een looptijd kent over meerdere kalenderjaren) betreffen voornamelijk;

Omschrijving NTO overheidssubsidies	Boekwaarde per 31-12-15	Toegevoegd in 2015	Vrijgevallen in 2015	Boekwaarde per 31-12-15
Nog te ontvangen bedragen EU	138	13	14	136
TASS(WTC)	14	0	14	0
BOWEN	123	0	0	123
Eaton Hgl hout ketel	0	11	0	11
Eaton Hgl zonnepanelen	0	2	0	2
Nog te ontvangen bedragen Rijk	10	0	10	0
Onderwijsachterstand	10		10	0
Nog te ontvangen bedragen Provincie	13	68	13	68
Cultuureducatie	0	0		0
TASS(WTC)	0	0		0
Begraafplaatsen	0	10	0	10
Centrum Jeugd en Gezin	0	0		0
Dikke jas	0	0		0
Kwaliteit stedelijke leefomgeving	0	23		23
Breedte Sport 2013-2014	0	20		20
Jeugdzorgbeleid i.r.t. Passend onderwijs	0	16		16
Accomodatie TVO	13	0	13	0
Best. conv. PJMP	0	0		0
Wijkecon. Ondernemers	0	0		0
Nog te ontvangen bedragen Regio	0	0	0	0
	0	0	0	0
Totaal	161	81	38	204

3 Vaste passiva

3.1 Eigen Vermogen

Het verloop van de reserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Boek- waarde 01-01-15	Toevoegingen		Onttrekkingen			Boek- waarde 31-12-15
		Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Via resultaat- bestemming bij de programma rekening	Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Via resultaat- bestemming bij de programma rekening	ivm met afschrijv- ingen op activa	
Algemene reserves:							
<i>Algemene reserve</i>	10.989	1.103	10.997	0	10.528	0	12.561
<i>Reserve grondexploitatie</i>	0	0	0	0	0	0	0
Overige bestemmingsreserves	31.059	189	11.575	0	10.593	0	32.230
Bestemd resultaat 2014	1.292						
Totaal	43.339	1.292	22.572	0	21.121	0	44.791

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het eigen vermogen van de gemeente Hengelo dit verslagjaar met € 1,45 miljoen euro is toegenomen. Hierin is nog niet verdisconteerd het nog te bestemmen resultaat van dit onderhavige verslagjaar. De toename is voornamelijk ontstaan door de bestemmingsreserves van € 0,9 miljoen op het sociaal domein en reserve grondexploitatie.

In **hoofdstuk 8.1.2** is de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan toegelicht.

3.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Saldo 31-12-2014	Toevoe- gingen	vrijval	Aanwen- dingen	Saldo 31-12-2015
Verplichtingen, verliezen en risico's	5.412	2.355		124	7.643
Egalisatie onderhoud	2.985	370	0	43	3.313
Door derden beklemd middelen	17.075	10.097	0	13.429	13.743
Totaal	25.472	12.822	0	13.596	24.698

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat de voorzieningen van de gemeente dit verslagjaar met € 0,8 miljoen zijn afgenomen.

In **hoofdstuk 8.1.4** is de aard en reden van elke voorziening toegelicht, alsmede de in de loop van het jaar daarin doorgevoerde mutaties.

3.3 Vaste schulden met looptijd > 1 jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde per 31-12-14	Vermeer- deringen in 2015	Aflossingen in 2015	Boekwaarde per 31-12-15	Rente last 2015
Onderhandse leningen van:					
- binnenlandse..					
..pensioenfondsen en verz. instellingen	10.000	0	0	10.000	378
..banken en ov. financiële instellingen	647.615	35.000	46.031	636.583	25.327
..bedrijven	0	0	0	0	0
..overige binnenlandse sectoren	6.631	0	88	6.543	14
- buitenlandse instellingen	15.000	0	0	15.000	658
Door derden belegde gelden	0		0	0	
Waarborgsommen	60	16	0	77	
Totaal	679.305	35.016	46.119	668.203	26.377

Hieruit blijkt dat de langlopende schulden op balansdatum zijn afgenomen met € 11,1 miljoen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een nadere toelichting gegeven inzake het risicobeheer van de financieringsportefeuille van de gemeente Hengelo.

4 Vlottende passiva

4.1 Kortlopende schulden

Omschrijving kortlopende schuld	31-12-2015	31-12-2014
Kasgeldleningen	15.000	10.000
Banksaldi	0	15.631
Overige Schulden	6.306	7.857
Totaal	21.306	33.487

Hieruit blijkt dat de kortlopende schulden op balansdatum zijn afgenomen met € 12,18 miljoen.

Kasgeldleningen: toename van € 5 miljoen. Binnen de kaders van het provinciale toezicht op de kasgeldlimiet is ervoor gekozen om zo lang mogelijk kort geld aan te trekken in de vorm van kasgeldleningen en het aantrekken van lang geld uit te stellen.

Banksaldi: de schuld aan de bank is afgenomen met € 15,6 miljoen.

Overige schulden: Het crediteurensaldo is afgenomen met € 0,2 miljoen.

4.2 Overlopende passiva

Omschrijving overlopende passiva	31-12-2015	31-12-2014
- Nog te betalen bedragen	36.353	24.959
- Ontvangen voorschotbedragen voor overheidssubsidies	9.070	7.660
- Vooruitontvangen bedragen	1.303	382
Totaal	46.726	33.001

* nog te betalen bedragen

Per voornaamste onderdeel worden de balansstanden en de mutatie weergegeven (in miljoenen);

Beginsaldo boekjaar	Periode mutatie	Eindbalans
€ 12,77	€ -0,76	€ 12,00
€ 3,27	€ -0,43	€ 2,84
€ 2,09	€ 0,06	€ 2,14
€ 0,63	€ -0,08	€ 0,55
€ 0,78	€ 1,02	€ 1,79
€ 0,91	€ -0,17	€ 0,74
€ 0,33	€ 0,19	€ 0,51
€ 0,29	€ -0,14	€ 0,15
€ 0,23	€ -0,06	€ 0,18
€ 3,66	€ 11,78	€ 15,44
€ 24,96	€ 11,40	€ 36,36

* Ontvangen voorschotbedragen voor overheidssubsidies;

Voor een specificatie van de posten vooruit ontvangen overheidssubsidies wordt verwezen naar de hiernavolgende staat. In deze staat worden de mutaties gepresenteerd naar overheidsinstantie.

De onderverdeling van de ontvangen voorschotbedragen voor **overheidssubsidies** is als volgt:

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 31-12-14	Ontvangen in 2015	Terug- betalingen in 2015	Vrijgevallen in 2015	Boekwaarde per 31-12-15
Vooruitontvangen bedragen Europese Unie	531	3.200		531	3.200
MFA Berflo Es	531			531	
BOWEN (Het mobiliseren van lokale energie- investeringen voor een warmtenet dat gebruik maakt van bio-energie en restwarmte)		3.200			3.200
Vooruitontvangen bedragen Rijksoverheid	3.057	196	103	515	2.636
Bio-WKK op pyrolyse-olie loc. Gezondheidspark	103		103		
Tijd. Stim.reg. Woningbouw Dalmeden	2				2
Jongeren in Twente aan de slag	177			177	
Apparaatskostenvergoeding geluidsbelastingkaart	149				149
Voorber. Gevelmaatregelen Deurningerstraat	54				54
GSB-Fysiek	2.224			172	2.052
Tijd. Stim.reg. Woningbouw Hart van Zuid Stelplaats	100				100
Aanpak woninginbraak 2014-2015	20	48		51	17
Onderwijsachterstanden beleid 2011-2014		17			17
RMC	74	22			96
Vorbereiding stil wegdek Enschedesestraat	7			7	
Westtangent, voorber.kst, san. woningen, stil asfalt	147	65		108	104
Westtangent 2e Fase, aanvullende gevelmaatregelen		44			44

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 31-12-14	Ontvangen in 2015	Terug- betalingen in 2015	Vrijgevalen in 2015	Boekwaarde per 31-12-15
Vooruitontvangen bedragen Provincie	3.919	667		2.808	1.778
Actief betrokken club	32				32
Fietsen en duurzaamheid in de verbindingszone	338			338	
Cult. erfgoed Begraafplaatsen en Afrikaanderbuurt	7			7	
Plan van aanpak "F35 Hengelo Enschede, ontbrekende schakels"		227			227
Marskant-Berflobeek, ruimtelijke kwaliteit		125			125
Geluidsanering Breemarsweg(Oost), voorb., begeleiding, toezicht		97			97
Cutuureducatie "Cultuur aan de basis"	38			19	19
Cutuurellips/Het verhaal van Hengelo tot 1 juli 2014	38				38
Energieoket Hengelo 2.0	45				45
Energiebesparing bij metaalbedrijven	1				1
Externe veiligheid	100			100	
Tijd.stim.stelplaats	40			35	5
Kerk Bornsestraat	20			15	5
Kwal.sted.leefomg	90			90	
Maatschappelijke ICT diensten Overijssel, prj Langgezond.nl		27			27
Leefbare wijken	225			147	79
Leefkwaliteit bedrijventerreinen	150			150	
Zichtwal Oele en de landschappelijke inpassing daarv		66			66
Oplaadpunten elektrische voertuigen		20			20
Jeugdzorgbeleid in relatie tot passend onderwijs	50			50	
pJMP					
Prj de Wij-Landen	40				40
Regeling breedtesport 2013-2014	114			114	
Tranformatie van het sociale domein		38			38
Transitie jeugdzorg 1e tranche	122	67		189	
cult. in stad Tuindorp	14				14
Twickeler Grensweg	245			245	
Gemeentelijke voorbeeldwoning	23			23	
Fiets-/wandelaroute Vikkerhoek	68			68	
Verbindingszone 4e fase	1.000			458	542
Aanpak beheersconcept Weusthag	35			14	21
Weusthagpark	109			109	
1e fase WTC Twente Business District	338				338
Wonen gemeente Hengelo 2010-2015	638			638	

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 31-12-14	Ontvangen in 2015	Terug- betalingen in 2015	Vrijgevalen in 2015	Boekwaarde per 31-12-15
Vooruitontvangen bedragen Gemeenten	112	1.375			1.375
Pr. 16 Gamechange Karavan		20			20
High Tech Systems Park Twente		560			560
Prj. 16, Kwaliteitsimpuls Pastoriestraat		20			20
Prj. Oostelijke stadsentree Enschedestraat		775			775
Vooruitontvangen bedragen Waterschappen	40	100		140	
Beekherstel Berfloboek	40	100		140	
Vooruitontvangen bedragen Regio	112			32	80
Kwetsbare jongeren	14			14	
Ritmobil	98			18	80
Totaal	7.660	5.539		4.027	9.070

5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

5.1 Gewaarborgde geldleningen

Aard instelling	Oorspr. Bedrag van de lening	Perc. Borg stelling	Betalingen gedurende 2015	Restant 31-12-2014	Restant 31-12-2015
Instellingen	54.743	100%	1.322	39.867	38.545
Particulieren	41.000	100%	2.000	12.000	10.000
Totaal	95.743		3.322	51.867	48.545

De gewaarborgde geldleningen voor particulieren betreft de door de gemeente verstrekte gemeentegaranties voor geldleningen voor het verkrijgen en verbeteren van eigen woningen. Sinds 1 januari 1995 worden ze niet meer verstrekt. De afname betreft de reguliere afloop.

5.2 Garanties

Garanties

De Regio Twente had een borgstelling afgegeven voor een tweetal geldleningen van Twence Holding BV. Het betreft de volgende leningen:

BNG 7% stand per 31.12.15: € 1.701.000
NWB 6,97% stand per 31.12.15: € 13.996.000

Als gevolg van de aandelenoverdracht van de Regio Twente naar de bij de regio aangesloten gemeenten zijn begin 2012 ook de borgstellingen overgegaan naar de gemeenten.

Hengelo bezit 105.681 van de 818.181 bij de regiogemeenten in bezit zijnde aandelen en staat derhalve borg voor € 1.659.000.

De kans dat Hengelo voor deze borgstelling wordt aangesproken grenst aan nihil. Vandaar dat het ook niet noodzakelijk is hiermee rekening te houden bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen of een voorziening te treffen.

De gemeente Hengelo staat behoudens bovengenoemde garantstelling niet garant voor het nakomen van verplichtingen aan derden, niet anders dan reeds in de begroting van de lopende exploitatie is afgedekt.

De gemeente Hengelo is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

- *Huuroverkomst pand Hazenweg 121 (De Lage Landen Vastgoedfinanciering BV, vanaf 2005 FGH Bank N.V.)*

Oorspronkelijk is een overeenkomst aangegaan waarbij de gemeente het stadskantoor voor 10 jaar least voor de periode 1 april 2003 tot 1 april 2013. De huursom bedraagt het 1e jaar € 1.250.000 (exclusief omzetbelasting) en wordt jaarlijks met 3% verhoogd, voor het eerst op 1 april 2004.

Alle verschuldigde lasten, belastingen, heffingen, verzekeringspremies, boeten en kosten terzake van het object en het gebruik daarvan, waaronder begrepen de zowel op de eigenaar als de gebruiker drukkende onroerendezaakbelasting, zijn voor rekening van de huurder.

Anticiperend op de realisatie van een nieuw stadskantoor in het centrum en de renovatie van het huidige stadhuis is de leaseovereenkomst verlengd tot 1 augustus 2018, waarbij de leasesom per 1 april 2016 € 1.365.908,75 bedraagt. Vanaf 1 april 2017 wordt laatstgenoemd bedrag jaarlijks verhoogd met een indexcijfer van 3%.

- *Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen*

De arbeidskosten gerelateerde verplichtingen voor vakantiegeld, vakantiedagen en levensloop zijn overeenkomstig het BBV niet in de balans verwerkt.

De openstaande verplichting voor vakantiegeld bedraagt € 1.660.000 (inclusief sociale lasten ad. € 138.000). De verplichting inzake de Levensloop bedraagt € 276.000.

De openstaande vakantiedagen worden niet centraal geregistreerd en zijn derhalve niet te kwantificeren.

In onderstaand overzicht zijn de overige niet uit de balans blijvende verplichtingen groter dan € 200.000 opgenomen.

Werk of dienst	Verplichting	Toelichting
Lange Wemen	€ 1.700.000	Eenmalig contract; einddatum is afhankelijk van verdere besluitvorming door beide partijen
Huurovereenkomst Hazenweg	€ 1.366.000	Zie toelichting
EA huur en onderhoud MFP's	€ 650.000	verlenging van twee jaar
DVO GBT	€ 597.005	Betreft inkomsten, geen uitgaven
Exploitatie Expo	€ 579.000	Eenmalig contract voor onbepaalde tijd i.v.m. de nog niet gerealiseerde wegaanpassing.
Realisatie brouwerijterrein	€ 558.000	Eenmalig contract waarvan de einddatum is uitgesteld tot minimaal 2017
Ontwerp nieuwbouw Stadskantoor	€ 545.000	
Levering (incl. bijbehorende dienst) Notebooks, TFT scherm	€ 500.000	Einde contract, is aanbesteed in 2014 (EA)
Mobiele telefonie	€ 420.000	Contract loopt (nog 1,5 jaar)
Schoonmaakdiensten	€ 295.000	Contract tot 2017
SquitXO tbv WABO	€ 205.000	Contract loopt nog (jaarlijks met een jaar verlengd)
Essent	€ 1.004.224	Energiecontract tot 1 januari 2017

7.3 Overzicht van baten en lasten

exploitatie		Rekening 2014		
bedragen x € 1.000		BATEN	LASTEN	SALDO
Exclusief mutaties reserves				
Economie, Werk en Inkomen	1	54.725	-72.749	-18.024
Onderwijs & Jeugd	2	3.331	-38.856	-35.526
Welzijn en zorg	3	3.508	-36.755	-33.247
Sport en Cultuur	4	3.728	-15.205	-11.478
Ruimtelijke ontwikkeling en mo	5	3.224	-9.461	-6.237
Beheer openbare ruimte,duurz.h	6	21.044	-37.935	-16.891
Bestuur, veiligheid en openbar	7	1.549	-18.314	-16.764
Financiën	8	160.873	-42.465	118.408
waarvan algemene dekking :				
Lokale heffingen	0	19.611		19.611
Algemene Uitkering	0	88.511		88.511
Dividend	0	1.199		1.199
Saldo Financieringsfunctie	0	21.193	-27.815	-6.622
Overige algemene dekking	0	9.264		9.264
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen		139.778	-27.815	111.963
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten		319.440	-184.076	-19.759
Waarvan onvoorzien (Bijlage 8.3)		0	218	218
Mutaties reserves per Programma		Onttrekking	Toevoeging	Saldo
Economie, Werk en Inkomen	1	0	-25	-25
Onderwijs & Jeugd	2	-6.422	6.007	-415
Welzijn en zorg	3	0	0	0
Sport en Cultuur	4	-38	-328	-366
Ruimtelijke ontwikkeling en mo	5	0	0	0
Beheer openbare ruimte,duurz.h	6	-644	1.841	1.198
Bestuur, veiligheid en openbar	7	0	0	0
Financiën	8	8.547	-6.944	1.603
Mutaties reserves per Programma		7.003	6.399	1.995
Gerealiseerde resultaat		BATEN	LASTEN	SALDO
Economie, Werk en Inkomen	1	54.725	-72.774	-18.049
Onderwijs & Jeugd	2	-3.091	-32.849	-35.941
Welzijn en zorg	3	3.508	-36.755	-33.247
Sport en Cultuur	4	3.690	-15.533	-11.843
Ruimtelijke ontwikkeling en mo	5	3.224	-9.461	-6.237
Beheer openbare ruimte,duurz.h	6	20.401	-36.094	-15.693
Bestuur, veiligheid en openbar	7	1.549	-18.314	-16.764
Financiën	8	169.420	-49.409	120.010
Gerealiseerde resultaat		253.425	-271.189	-17.764

2015

Begroting 01-01-2015			Gewijzigde begroting 2015			Rekening 2015		
BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
39.193	-74.112	-34.919	36.889	-71.449	-34.559	37.255	-71.315	-34.060
2.504	-38.856	-36.352	1.964	-38.390	-36.426	2.778	-40.016	-37.238
2.423	-36.755	-34.333	2.423	-37.914	-35.491	3.241	-33.215	-29.975
3.345	-15.205	-11.860	3.306	-15.708	-12.402	3.857	-17.736	-13.878
4.311	-9.461	-5.150	3.934	-9.186	-5.251	3.933	-8.951	-5.018
22.668	-37.935	-15.267	27.145	-43.129	-15.984	27.109	-53.061	-25.952
1.345	-18.314	-16.968	1.660	-18.412	-16.752	1.707	-18.342	-16.635
201.585	-42.465	159.120	205.791	-44.371	161.420	204.283	-43.387	160.896
20.742		20.742	21.022		21.022	21.132		21.132
78.463		78.463	78.613		78.613	79.809		79.809
885		885	985		985	1.684		1.684
19.960	-27.089	-7.129	19.838	-27.062	-7.223	19.578	-26.429	-6.851
7.767		7.767	9.203		9.203	9.250		9.250
127.817	-27.089	100.728	129.661	-27.062	102.599	131.452	-26.429	105.023
360.102	-273.105	4.270	283.113	-278.558	4.555	284.163	-286.023	-1.861

0	166	166	0	166	166	0	5	5
----------	------------	------------	----------	------------	------------	----------	----------	----------

Onttrekking	Toevoeging	Saldo	Onttrekking	Toevoeging	Saldo	Onttrekking	Toevoeging	Saldo
0	-45	-45	50	-45	5	0	-45	-45
-5.503	6.007	504	-5.503	6.409	905	-5.503	6.426	923
0	0	0	0	0	0	-925	0	-925
0	-328	-328	0	-328	-328	0	-328	-328
0	0	0	0	0	0	0	0	0
-110	1.841	1.731	-831	1.841	1.010	-864	1.162	298
0	0	0	0	0	0	0	0	0
762	-6.944	-6.183	3.355	-8.429	-5.074	13.533	-14.908	-1.375
1.359	532	-4.320	-2.930	-551	-3.481	6.241	-7.692	-1.451

BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
39.193	-74.157	-34.964	36.939	-71.493	-34.554	37.255	-71.360	-34.105
-2.999	-32.849	-35.848	-3.539	-31.981	-35.520	-2.726	-33.590	-36.315
2.423	-36.755	-34.333	2.423	-37.914	-35.491	2.315	-33.215	-30.900
3.345	-15.533	-12.188	3.306	-16.036	-12.729	3.857	-18.063	-14.206
4.311	-9.461	-5.150	3.934	-9.186	-5.251	3.933	-8.951	-5.018
22.558	-36.094	-13.536	26.313	-41.287	-14.974	26.246	-51.899	-25.653
1.345	-18.314	-16.968	1.660	-18.412	-16.752	1.707	-18.342	-16.635
202.347	-49.409	152.937	209.146	-52.800	156.346	217.816	-58.295	159.521
272.523	-272.573	-50	280.183	-279.109	1.074	290.403	-293.716	-3.312

7.4: Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Hier worden op de verschillende hoofdfuncties de afwijkingen toegelicht van de rekening 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2015.

Aan het eind van elk begrotingshoofdstuk is in de programmaverantwoording (hoofdstuk 5) een financieel blok opgenomen, waarbij de belangrijkste verschillen in lasten en baten alsmede de daaraan gerelateerde toevoegingen en onttrekkingen van de reserves zijn weergegeven.

Dit blok wordt ook in dit hoofdstuk weer opgenomen en inhoudelijk toegelicht.

Van de producten waarvan de realisatie meer dan € 50.000 afwijkt van de begroting (na wijziging) worden de belangrijkste verschillen toegelicht.

Tot de toelichting op het overzicht van baten en lasten behoort ook:

- een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien (zie bijlage 8.3);
- een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd (zie bijlage 8.6.1);
- een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (zie bijlage 8.6.2);
- analyse ten aanzien van de begrotingsrechtmatigheid (zie bijlage 8.7);
- de informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), onderdeel van de analyse bij begrotingshoofdstuk 7).

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vastgesteld met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële positie op de balansdatum is gebleken tussen het moment van opmaken van de jaarstukken en het tijdstip van vaststelling daarvan, voor zover deze aanvullende informatie onontbeerlijk is voor het bedoelde inzicht.

Analyse begrotingshoofdstuk 1 - Economie, werk en inkomen

Hoofdstuk 1 Economie, Werk en Inkomen				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Gewijzigde Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-72.749	-74.112	-71.449	-71.315
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	54.725	39.193	36.889	37.255
Resultaat voor bestemming	-18.024	-34.919	-34.559	-34.060
Toevoegingen aan de reserves	-25	-45	-45	-45
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	50	0
mutaties reserves	-25	-45	5	-45
Hoofdstuk 1 Economie, Werk en Inkomen				
Resultaat na bestemming	-18.049	-34.964	-34.554	-34.105

P310.3 Economische aangelegenheden (- 49.000)

Door de gemeente is de afkoopsom betaald van de (huur) schuld van het WTC. Een bedrag ineens tegen finale kwijting van de schuld (€ 95.000). Een voordeel en een nadeel (+/-90.000) door een subsidiestroom voor het Expat Centre die in 2016 wordt geëffectueerd. Aan bijdragen voor diverse projecten werd minder besteed (€ 21.000). Daarnaast een aantal kleinere voordelen op acquisitie en algemeen economische adviezen.

P610.1 Bijstandsverlening (+ 426.000) Bijstand inkomensdeel (+ 301.000)

Oorzaken:

1. BUIG-budget 2015 + 212.000
2. Terugvordering + 51.000
3. Trajecten Post NL - 158.000
4. Inkomsten Post NL + 38.000
5. Verstrekkingen bijstand + 229.000
6. Starters BBZ - 59.000

Ad 1. Het definitieve Buigbudget 2015 is voor Hengelo vastgesteld op € 31.244.000. Bij de 2e berap was dit budget aangepast tot € 31.032.000, zodat hier ultimo 2015 alsnog sprake is van een voordelig verschil van € **212.000**.

Ad 2. De inkomsten voor terugvordering op de verstrekkingen zijn € **51.000** hoger dan begroot. Bij de beide beraps waren deze inkomsten echter met € 400.000 neerwaarts bijgesteld. Achteraf gezien is dit iets te ongunstig ingeschat. De terugloop van de ontvangsten houdt verband met het gegeven dat in 2014 een paar zeer grote fraudebedragen zijn geïnd. In 2015 was van fraudebedragen met een dergelijke omvang geen sprake.

Ad 3. Het budget voor trajecten PostNL ad € 475.000 wordt met € **158.000** overschreden. Dit is enerzijds het gevolg van een nieuwe overeenkomst met PostNL, waarin wordt gewerkt met een arbeidspool en ploegendienst, welke leidt tot deze kostenuitzetting. Anderzijds waren er, mede door de aantrekkende economie en het groeiende aantal reguliere banen, niet altijd voldoende geschikte kandidaten voor PostNL te vinden. De kosten lopen daardoor snel op.

Ad 4. De inkomsten uit PostNL welke terugvloeien naar de gemeente zijn door de nieuwe overeenkomst in 2015 € **38.000** hoger dan begroot. Meerjarig dient hiervoor de begroting nog te worden aangepast. Het is de intentie om zoveel mogelijk gebruik te maken van bijstandsgerechtigden. Ook om mensen die gereed zijn voor de arbeidsmarkt maar even nog geen plek vinden op te nemen in de arbeidspool. De hogere kosten worden terugverdiend door lagere uitgaven in het BUIG-budget.

Inhoudelijk moet worden opgemerkt dat aan dit project in 2015 in totaal 128 bijstandsgerechtigden hebben deelgenomen. In totaal betrof 39 full time arbeidsplaatsen. Tegenover de kosten staan ook opbrengsten. Bijstandsgerechtigden die een 1^e contract bij PostNL krijgen drukken, na twee maanden met behoud van uitkering te hebben gewerkt, namelijk niet meer op het BUIG-budget.

Ad 5. Budget verstrekkingen Bijstand/IOAW/IOAZ:

Bij de 2^e Berap 2015 is het budget als gevolg van het minder dan geprognosticeerde aantal bijstandsgerechtigden en een lagere gemiddelde prijs per uitkering reeds met € 1.100.000 verlaagd. Dit effect zette zich in de rest van het jaar door. Er werd eind augustus nog uitgegaan van gemiddeld 2.200 bijstandsuitkeringen bij een gemiddelde prijs van € 13.358. De prijs van een gemiddelde uitkering wordt beïnvloed door het aantal gedeeltelijke uitkeringen. Hoe meer mensen met partiële inkomsten, des te lager de gemiddelde prijs van een uitkering.

Ultimo 2015 blijkt dat het gemiddelde aantal uitkeringen uitkomt op 2.171 bij een gemiddelde prijs van € 13.431. Opnieuw een voordelig resultaat derhalve van € **229.000**. Ultimo 2015 bedraagt het aantal bijstandsuitkeringen 2.148. Een opmerkelijke daling van 14 ten opzichte van het begin van het jaar.

Het gemiddeld aantal klanten met een uitkering IOAW/IOAZ in 2015 was 123. De gemiddelde uitkeringsprijs was € 15.008. De totale uitgaven voor IOAW/IOAZ zijn € 1.867.000. Dit bedrag wijkt slechts in geringe mate af van de prognose bij de 2^e berap.

Het aantal klanten dat voor deze uitkering in aanmerking kwam steeg in 2015 met 23. Dit wordt met name veroorzaakt doordat oudere werklozen niet of nauwelijks nog een nieuwe baan vinden. Het Buigbudget is ook bedoeld voor de verstrekking van loonkostensubsidies (een instrument in het kader van de P-wet). Hiervoor is in 2015 € 29.000 betaald. Deze waren nog niet afzonderlijk begroot.

Ad 6. De uitkeringen levensonderhoud starters Bbz dienen ook betaald te worden uit de rijksbijdrage BUIG. De werkelijke bestedingen bedroegen € 219.000, terwijl € 160.000 was geraamd. Een nadeel derhalve van € **59.000**. Bij de 2^e berap was dit budget echter met € 240.000 neerwaarts bijgesteld. Achteraf gezien was deze kostenbijstelling dus iets te gunstig ingeschat.

Bbz (Besluit bijstand zelfstandigen) (-44.000)

Het beroep op uitkeringen en kredietverstrekking in het kader van de Bbz was € 12.000 hoger dan begroot. Daarnaast is het door het rijk vergoede declarabele deel van de Bbz-kosten € 67.000 lager dan begroot. Hiertegenover staan echter hogere ontvangsten uit aflossing uitkeringen en kredieten van € 33.000.

PW-uitvoering (-259.000)

Het budget voor uitzendkrachten wordt weliswaar met € 92.000 overschreden, maar hiervoor is dekking beschikbaar op de sectorkostenplaats van PSZ vanwege niet ingevulde vacaturruimte. Een deel van deze kosten wordt ook gemaakt ten behoeve van de uitvoering voor de gemeente Borne. Voor het hoger dan begrote aantal bijstandsgerechtigden van Borne wordt een extra vergoeding van deze gemeente ontvangen ten gunste van de sectorkostenplaats van PSZ. Daarnaast is een post van € 220.000 inzake te betalen trekkingsrechten aan de gemeente Borne opgenomen. Dit betreft frictiekosten als gevolg van het samengaan van de sociale dienst van Borne en Hengelo. Deze post was niet in de begroting 2015 opgenomen omdat zowel de afwikkeling als het bedrag nog onderwerp van discussie zijn tussen Hengelo en Borne. Tegenover deze nadelen staat voor een bedrag aan € 52.000 aan enkele kleinere voordelen, waaronder lagere leasekosten, lagere advieskosten bij rechtszaken en minder toegerekende uren vanuit de sector PSZ.

ROZ (+ 384.000)

Vergeleken met de begroting is bij het ROZ per saldo sprake van een voordeel van € 384.000. Dit voordeel wordt voor een bedrag van € 191.000 veroorzaakt door een lagere doorbelasting overhead dan begroot. Deze correctie was noodzakelijk vanwege een dubbele doorbelasting voor een deel van de overhead; immers beschikt men over een eigen huisvesting, terwijl er ook nog eens een doorbelasting plaatsvond ten behoeve van de gemeentelijke huisvestingslasten. Hierdoor had het ROZ dubbele huisvestingslasten. Omdat de begroting hiervoor niet is aangepast, leidt dit hier weliswaar tot genoemd voordeel, maar tegelijkertijd leidt het tot een identiek nadeel op saldo kostenplaats PSZ.

Daarnaast is de omzet gestegen doordat hogere inkomsten uit startersadviesing (€ 24.000) en bedrijfsadviesing (€ 35.000) konden worden gerealiseerd. Aan de kostenkant is er minder uitgegeven aan coaching (voordeel € 56.000), terwijl ook aan organisatiekosten € 78.000 minder is uitgegeven dan begroot.

Sociale economie ROZ (+ 44.000)

Het budget voor sociale economie is maar zeer beperkt aangewend. Hierop is € 29.000 overgebleven, terwijl door aanpassing van het uurtarief in verband met dubbele huisvestingslasten voor € 15.000 minder aan uren is toegerekend.

P611.2 Sociale werkvoorziening (- 41.000)

Het nadelig saldo op sociale werkvoorziening wordt veroorzaakt door nagekomen afrekeningen van andere werkvoorzieningsschappen over 2014, welke als gevolg van de late oplevering niet op de balans als nog te betalen waren opgenomen.

P614.1 Minimabeleid (- 19.000)

Minimabeleid (-62.000)

De overschrijding wordt voor grotendeels veroorzaakt door de verstrekkingen voor Sport en Cultuur. Bij een budget van € 53.000 zijn de werkelijke uitgaven:

- Verstrekking computers € 70.000. Van de regeling voor een gratis computer voor schoolgaande kinderen is meer gebruik gemaakt dan was verwacht.
- Extra kosten in het kader van het kindpakket € 20.000 (€ 10.000 Voedselbank en € 10.000 Jeugdsportfonds). Hiertoe is besloten op basis "Voorstel kindpakket 2015". Hierbij werd aangegeven om voor 2015 de dekking bij de berap te regelen. Dit is achterwege gebleven omdat deze kosten nog niet in beeld waren bij het opmaken van de 2^e berap.
- Kortingsregeling Rabotheater € 9.700.

Ook de verstrekte vergoedingen voor zwemlessen zijn € 22.000 hoger dan het beschikbare budget. Hiervoor is eerst ingaande 2016 met genoemd kindpakket € 10.000 extra beschikbaar gesteld en dus nog niet in de begroting 2015 verwerkt. Het blijkt daarnaast dat er meer kinderen gebruik hebben gemaakt van deze open-einde-regelingen.

Bijzondere bijstand (+ 43.000)

Aan inkomsten is er voor een bedrag van € 40.000 ontvangen in het kader van de "bed-bad-en brood regeling". Daarnaast is er € 31.000 meer teruggevorderd op verstrekkingen bijzondere bijstand dan begroot.

Aan de uitgavenkant wordt het beschikbare budget voor bijzondere bijstand met € 28.000 overschreden. Dit bedrag is opgebouwd uit enkele voor- en nadelen.

Enerzijds is er een overschrijding van € 86.000 op de verstrekkingen. Hiervoor zijn met name de betalingen voor meerderjarigenbewind verantwoordelijk. Aangezien dit een wettelijke taak betreft heeft de gemeente geen invloed op deze uitgaven.

Daarnaast waren er niet begrote uitgaven ad € 15.000 voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen.

De uitgaven voor bijzondere bijstand in het kader van de Bbz (Besluit bijstand zelfstandigen) zijn dit boekjaar beduidend lager dan in 2014. Deze blijven € 51.000 binnen het beschikbare budget. Een restant-budget van € 30.000 voor een collectieve verzekering van bijstandsgerechtigden is binnen het product minimabeleid niet meer nodig en is dan ook niet besteed.

P 614.4 Schuldhulpverlening (- 9.000)

Op dit product wordt zowel de reguliere schuldhulpverlening als de schuldhulpverlening voor ondernemers verantwoord.

Op de kosten voor Stadsbank Oost Nederland is sprake van een voordeel van € 47.000. Het aantal indicatiestellingen door de Stadsbank loopt terug doordat BudgetAlert nu binnen twee dagen een

intake uitvoert. Hierdoor worden de problemen sneller ondervangen en is minder zware dienstverlening nodig. Daarnaast is bij de schuldhulpverlening voor ondernemers (uitgevoerd door het ROZ) een budget van € 15.000 voor overige diensten derden niet aangewend. Hiertegenover staat met name een nadeel bij het ROZ uit lagere bijdragen van gemeenten van € 57.000. De lagere inkomsten zijn het gevolg van minder afname van producten door de gemeente Enschede. Deze afname wisselt jaarlijks.

P623.2 Inburgering (+ 57.000)

De inkomsten uit bijdragen COA waren in 2015 € 48.000 hoger dan geraamd in verband met de extra huisvesting van asielzoekers. Deels is er ook, bij Menthol, de personele formatie uitgebreid, deels zijn de extra werkzaamheden ook opgevangen door de extra inzet van medewerkers. Achteraf gezien is er aan de kostenkant bij de 2^e berap € 9.000 teveel budget bijgeraamd voor de afwikkeling van trajecten aan het ROC (taalcursussen).

P623.4 Werkloosheidsbeleid (+ 113.000)

Via de Regio Twente is er voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid in Twente een subsidie van € 140.000 ontvangen (en verantwoord binnen product 623.1) op grond van het plan van aanpak Jongerenoffensief 2013. Binnen het product werkloosheidsbeleid was voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid een budget opgenomen van € 190.000. Qua dekking zijn genoemde subsidie van € 140.000 alsmede een onttrekking van € 50.000 aan de bestemmingsreserve Project bestrijding jeugdwerkloosheid beschikbaar. De werkelijke kosten bedragen in 2015 slechts € 110.000 doordat een deel van de te maken kosten doorschuiven naar 2016. Dit leidt in 2015 op dit product tot een voordeel van € 80.000. Genoemde onttrekking aan de reserve Project bestrijding jeugdwerkloosheid heeft daardoor evenmin plaats gevonden. Naast het voordeel van € 80.000 was er een onderbesteding op de budgetten voor sociale economie en vernieuwende arbeidsmarkt (totaal € 33.000).

Analyse begrotingshoofdstuk 2 – Onderwijs en jeugd

Hoofdstuk 2 Onderwijs & Jeugd				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-21.503	-38.856	-38.390	-39.894
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.331	2.504	1.964	2.778
Resultaat voor bestemming	-18.172	-36.352	-36.426	-37.116
Toevoegingen aan de reserves	-6.422	-5.503	-5.503	-5.503
Onttrekkingen aan de reserves	7.420	6.007	6.409	6.426
mutaties reserves	998	504	905	923
Hoofdstuk 2 Onderwijs & Jeugd				
Resultaat na bestemming	-17.174	-35.848	-35.520	-36.194

P421.2 Onderwijshuisvesting (- 3.836)

Nagenoeg alle lasten en baten m.b.t. onderwijshuisvesting worden verrekend met de Reserve Onderwijshuisvesting.

De dotatie 2015 aan de reserve (€ 5.503.000) is conform de raming in de begroting. Hiertegenover staat een onttrekking van € 6.426.000, welke mutatie de optelsom is van de werkelijke lasten die gemaakt zijn voor onderwijshuisvesting. Deze mutatie is slechts ca. € 17.000 hoger dan geraamd. Volgende grote afwijkingen hebben plaatsgevonden t.o.v. de begrote bedragen. In totaal is er ca. € 110.000 overschrijding op de budgetten. Deze bestaat uit de volgende posten:

onroerend zaakbelasting € 210.000 nadelig: de begrote bedragen zijn in de loop der jaren niet aangepast aan de jaarlijkse stijging van deze heffing.

verzekeringen €50.000 voordelig: oorzaak is de uitkomst van de laatste aanbesteding.

overige kosten € 129.000 nadelig: deze post is een optelsom van voor- en nadelen op overige kosten. Het nadeel betreft hoofdzakelijk (ca. € 110.000) uit de kosten van de toegekende aanvragen in 2014 waarvan de werkzaamheden in 2015 verder uitgevoerd en/of afgewikkeld zijn. Het gaat o.a. om de kosten voor het schilderwerk voor Waarbeekschool, vervangen/herstel van diverse dakbedekkingen van gymnastieklokalen en scholen.

Een andere grote overschrijding betreft de kosten voor glasschade ca. € 57.000. De verzekering voor glasschade is enkele jaren geleden opgezegd. De premie die hiervoor betaald werd, bedroeg € 110.000. De daadwerkelijke kosten worden nu jaarlijks betaald en bedroegen in 2015 ca. € 60.000. Hiervoor is geen raming opgenomen. Het voordeel ten opzichte van de oorspronkelijke jaarlijkse last van € 110.000 euro is € 50.000.

de post huur €170.000 voordelig: voordeel op de post huur zit hoofdzakelijk bij verhuur van gymnastieklokalen (ca. €57.000), leegstaande panden (ca. € 78.000) en noodlokalen (ca. € 16.000). Ramingen op deze panden zijn in de loop van de jaren niet aangepast aan de toegenomen opbrengsten verhuur. De in medegebruik gegeven voormalige schoolgebouwen brengen ook extra onderhouds- en exploitatielasten met zich mee. Deze extra lasten moeten ook begroot worden.

Bovenstaande voor- en nadelen worden verrekend met de reserve onderwijshuisvesting.

Verder is er een voordeel van € 86.000 op herstelkosten schades. Tijdens de opstelling van de tweede beleidsrapportages werd er verwacht dat er net zoals de voorgaande jaren een overschrijding van ca. € 100.000 zou ontstaan. Daarom is de begroting met dit bedrag verhoogd.

Achteraf is de schade ontstaan door vandalisme etc. meegevallen. Dit voordeel komt t.g.v. de algemene middelen.

P480.2 Leerlingenvervoer (+ 70.000)

Dit voordeel kent 2 oorzaken:

de aanpassing van het afstandscriterium van 2 km naar 4 km;
de wijziging van het uitgangspunt om alleen aangepast vervoer toe te kennen op grond van de handicap van de leerling en op grond van bijzondere situaties (hardheidsclausule). Dus niet meer alleen op grond van afstand en het type onderwijs.

P670.8 Jeugd en jongerenwerk (+ 81.000)

Nog niet alle combifuncties zijn ingezet. Vanaf 2016 moeten er 16,8 fte gerealiseerd zijn. In 2015 hebben we wel de middelen ontvangen voor 16,8 fte (+€ 62.000). Door een herberekening van de subsidiebedragen voor het vrijwillig jeugd- en jongerenwerk is er minder subsidie toegekend (+€ 14.000). Vanaf 2016 is dit subsidieplafond verlaagd met € 30.000.

P683.1 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd (+ 20.000)

Geen noemenswaardige verschillen.

Onderstaande producten zijn de nieuwe taken in het kader van de transitie Jeugdzorg (- 968.000). Samen met de voor-nadelen van de transitie WMO (+ 1.893.000) zijn deze verrekend met de reserve Sociaal Domein.

Met een dotatie aan de reserve Sociaal Domein van € 925.000 zijn de transities WMO en Jeugd nagenoeg budgettair neutraal uitgevoerd. In 2016 worden de budgetten aangepast aan de verwachte uitgaven.

JEUGDZORG

Het betreft hier nieuwe taken die per 1 januari 2015 naar de gemeente zijn gekomen. De opgenomen bedragen zijn aannames van het besteedde budget, gebaseerd op daadwerkelijke declaraties die zijn binnen gekomen en een prognose van declaraties die nog komen aan de hand van verplichtingen die met aanbieders zijn aangegaan.

P671.3 Jeugd: vroeghulp/vertrouwenswerk (+ 53.000)

De budgetten voor vroeghulp en vertrouwenswerk Jeugd resp. € 7.000 en € 41.000 worden met ingang van 2016 afgeraamd. De pilot Huisartsen en Jeugdzorg welke voor een groot deel is bekostigd uit het innovatiebudget levert een voordeel op van € 5.000.

P672.2 PGB Jeugd (+ 1.660.000)

In verband met verschuiving van Persoonsgebonden Budget naar Zorg in Natura is er op dit budget fors geld overgebleven. Daarentegen zien we bij een groot aantal ZIN budgetten forse overschrijdingen. Zie hiervoor.

P682.0 Landelijk transitiearrangementen (+ 513.000)

P682.1 Jeugdhulp begeleiding (- 887.000)

Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat de middelen voor jeugdhulp begeleiding niet zijn begroot onder Jeugdzorg, maar onder de WMO. Omdat het wel over hulp aan jeugdigen gaat, hebben we deze kosten hier geboekt, maar begrotingstechnisch is dit (nog) niet aangepast.

P682.2 Jeugdhulp behandeling inclusief vervoer (- 37.000)

P682.3 Jeugdhulp persoonlijke verzorging (+ 4.000)

P682.4 Jeugdhulp tijdelijk verblijf (- 32.000)

P682.5 Jeugdhulp GGZ/dyslexiezorg (- 2.018.000)

Wij zien bij de geestelijke gezondheidszorg ZIN (Zorg in Natura) een forse overschrijding. Dit is te verklaren doordat dit voorheen veel via PGB (Persoonsgebonden Budget) werd gefinancierd. Veel aanbieders hebben sinds 1 januari 2015 een contract met de gemeente, waardoor veel PGB-contracten zijn beëindigd en nauwelijks nieuwe zijn teruggekomen, terwijl wel veel nieuwe Zin (Zorg in Natura) is gestart. Conform beleid van college en raad. Voor PGB is dan ook fors minder uitgegeven dan begroot.

P682.6 Jeugdhulp opvoedhulp (+ 269.000)

Ook voor specialistische jeugdhulp en gesloten jeugdzorg geldt dat de overschrijding te verklaren is doordat meer via Zorg in Natura is verlopen dan (voorheen) middels PGB.

P682.7 Jeugdhulp spoedzorg (- 107.000)

P682.8 Jeugdhulp verblijf (- 463.000)

P682.9 Jeugdhulp pleegzorg (+ 193.000)
P683.2 AMHK en crisisdienst (+ 101.000)
P683.3 Jeugdbescherming (- 94.000)
P683.4 Jeugdreclassering (- 177.000)
P683.5 Jeugdzorgplus (- 5.000)
P687.1 Ouderbijdragen (+ 26.000)

Zie voor de overschrijding van het lastentotaal de toelichting in bijlage 8.7
Begrotingsrechtmatigheid

Analyse begrotingshoofdstuk 3 - Welzijn en zorg

Hoofdstuk 3 Welzijn en zorg				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-25.342	-36.755	-37.914	-33.215
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.508	2.423	2.423	3.241
Resultaat voor bestemming	-21.834	-34.333	-35.491	-29.975
Toevoegingen aan de reserves	178	0	0	925
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	178	0	0	925
Hoofdstuk 3 Welzijn en zorg				
Resultaat na bestemming	-21.656	-34.333	-35.491	-29.049

P661.1 WMO-verstrekingen wonen/hulpmiddelen (+ 139.000)

Woonvoorzieningen (+ 92.000). Bij de woonvoorzieningen is er sprake van een onderschrijding. Er zijn enkele voorzieningen die als algemeen gebruikelijk beschouwd kunnen worden geschrapt uit het verstrekingenpakket. Daarnaast zijn de criteria die betrekking hebben op verhuizen en het verstrekken van trapliften aangescherpt. Bovendien zijn wij in het kader van "Lang zult u wonen" steeds meer preventief bezig om mensen voor te lichten zelf rekening te houden met het feit dat je steeds langer zelfstandig thuis moet wonen en daar voorzorgsmaatregelen voor moet nemen. Dit alles heeft als gevolg dat er minderen een beroep wordt gedaan op woonvoorzieningen.

Hulpmiddelen (+ 21.000).

Overige verschillen (+ 26.000).

P670.3 WMO-verstrekingen (vervoer) (+ 603.000)

Hengelo heeft op dit moment nog een contract ten behoeve van het Regiotaxi vervoer met Brookhuis B.V. Brookhuis heeft destijds een financieel zeer aantrekkelijk aanbod gedaan waardoor de kosten voor Regiotaxivervoer aanzienlijk minder werden dan geraamd. Echter, we hebben we de afgelopen maanden te maken gekregen met het gegeven dat vervoerder Brookhuis aangeeft financiële problemen te hebben. Brookhuis heeft (via een Kort Geding de gemeente Hengelo en de overige gemeenten met hetzelfde contract: Enschede, Almelo, Oldenzaal, Hellendoorn, Haaksbergen, Hof van Twente) gevraagd het ontstane tekort te compenseren. Gemeenten zijn in het gelijk gesteld, zij hoeven geen compensatie te bieden. Behalve de financiële problemen zijn er ook verhoudingsgewijs veel klachten. De verhouding prijs/kwaliteit staat flink onder druk. Het aantal taxiritten is beduidend minder geworden. Het verhoudingsgewijze grote aantal klachten en achterblijven van het stiptheidpercentage ten opzichte van de afgesproken percentages en de verhouding prijs – kwaliteit (een goede prijs maar veel te veel gedoe en problemen) heeft ertoe geleid dat het vertrouwen in vervoerder Brookhuis weg is en er opnieuw aanbesteed gaat worden. Dit zal ongetwijfeld leiden tot nieuwe en hogere tarieven.

P671.2 WMO-verstrekingen medische indicering (+ 48.000)

De Hengelose visie op maatschappelijke ondersteuning is dat betrokken inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals er samen voor zorgen dat (kwetsbare) mensen die tijdelijk of voor een langere periode ondersteuning nodig hebben, deze zoveel mogelijk op maat krijgen, passend bij hun mogelijkheden en specifieke situatie. Maatwerk in goede afstemming met de burger heeft als gevolg dat er minder een beroep wordt gedaan op de arts voor medische indicering.

P677.2 Eigen bijdragen vervoersvoorziening (- 137.000)

Het aantal taxiriten is beduidend minder geworden (zie P670.3). Dit heeft gevolgen voor de eigen bijdrage. Minder ritten betekent minder inkomsten aan eigen bijdragen.

P662.1 WMO-subsidieregelingen thuisbegeleiding (+31.000)

Geen noemenswaardige verschillen.

P662.2 WMO-huishoudelijke verzorging uitvoering (+ 1.413.000)

HH (+ 678.000). De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) heeft ook gevolgen voor burgers die gebruik maken van hulp bij het huishouden. De gemeente heeft te maken gekregen met nieuwe taken zoals begeleiding maar ook met een forse bezuiniging. Het gaat om ongeveer 25% op het budget voor begeleiding en maar liefst 40% op het budget voor hulp bij het huishouden (HH).

Het was noodzakelijk om de HH op een andere, nieuwe wijze te organiseren met een beperkter takenpakket. Gekozen is voor een resultaatgerichte aanbesteding. Daarbij gaat het om het hebben van een schoon en leefbaar huis. De inzet beperkt zich tot de keuken, één slaapkamer, de woonkamer en de badkamer. Voor zaken als wassen/strijken, maaltijden, verzorging van huisdieren etc. moet de klant in eerste instantie andere oplossingen zoeken. Uitgangspunt is een vast aantal uren en bijbehorend tarief voor de zware huishoudelijke taken. Het tarief is € 170 per 4 weken per cliënt. Dit is in goede afstemming gebeurd met de gecontracteerde aanbieders. Met name de hoogte van de eigen bijdrage voor HH heeft ertoe geleid dat ongeveer 250 mensen gestopt zijn met HH. Zij hebben een andere oplossing gezocht, b.v. particuliere hulp.

HHT (+ 792.000). In december 2014 hebben we als gemeente Hengelo de beschikking van het ministerie van VWS ontvangen inzake de aanvraag om in aanmerking te komen voor de HHT-gelden. De aanvraag is gezamenlijk door de Twentse gemeenten ingediend. Het gaat voor Hengelo om een bedrag van €1.021.972 voor 2015 en eenzelfde bedrag voor 2016. Er moet vanuit worden gegaan dat de toelage daarna niet meer beschikbaar zal zijn. De bedragen zijn toegevoegd aan de decentralisatie uitkering. De toelage is bedoeld om het verlies aan werkgelegenheid als gevolg van de grote bezuiniging op het budget voor HH te verzachten. Het plan omvat het aanbieden van een "Dienstenbon" waarmee mensen aanvullende schoonmaakwerkzaamheden kunnen kopen bij de voor HH gecontracteerde aanbieders. Uit de evaluatie van het gebruik van de Hengelose Dienstenbonnen blijkt dat ca. 700 personen Dienstenbonnen hebben aangevraagd. Het gebruik van de bonnen is beduidend minder dan verwacht. Tot juli 2015 was de bijdrage voor de gemeente €12,50 per bon. Besloten is toen om voor de tweede helft van 2015 de bijdrage te verhogen naar €16,25. Het college heeft hiermee ingestemd. De bijdrage voor de burger is daarmee € 5,00 geworden. Met deze maatregel hopen wij dat het gebruik van de bonnen toeneemt. Overige verschillen (- 57.000).

P672.1 WMO-huishoudelijke verzorging PGB (+ 485.000)

De hoogte van de eigen bijdrage voor HH heeft ertoe geleid dat ongeveer 250 mensen gestopt zijn met HH (+ 452.000). Zij hebben een andere oplossing gezocht, b.v. particuliere hulp.

P677.1 Eigen bijdragen huishoudelijke verzorging (CAK) (+ 890.000)

Zie ook P667.1 Eigen bijdrage WMO (- 568.000) (meegenomen als nieuwe taak in het kader van de transities WMO en verrekend via reserve Sociaal Domein). De eigen bijdragen die via het CAK worden geïnd kunnen niet worden uitgesplitst, en zijn allemaal verantwoord bij de huishoudelijke verzorging.

P670.1 Maatschappelijke dienstverlening (+62.000)

Voor omliggende gemeenten worden huisverboden uitgevoerd. Deze kosten worden doorberekend tegen een vast tarief. Deze opbrengsten worden niet geraamd (+18.000). De medewerker Huiselijk geweld (+ 24.000) is werd ingehuurd tot 1 februari 2015. Daarna is de medewerker in vaste dienst gekomen en verantwoord via de sectorkosten. Anonieme hulp op afstand (+ 28.000) wordt door de VNG uitgevoerd.

P670.2 WMO-subsidieregelingen (algemeen) (+70.000)

Het Innovatiebudget (+€ 538.000) wordt meegenomen bij het totaal Sociaal Domein. Op diverse subsidieregelingen zijn minder uitgaven (+€ 70.000) gedaan. Vanaf 2016 is er op diverse subsidieregelingen flink bezuinigd.

Onderstaande producten zijn de nieuwe taken in het kader van de transitie WMO (+1.893.000). Samen met de voor-nadelen van de transitie Jeugdzorg (-968.000) zijn deze verrekend met de reserve Sociaal Domein.

Met een dotatie aan de reserve Sociaal Domein van € 925.000 zijn de transities WMO en Jeugd nagenoeg budgettair uitgevoerd. In 2016 worden de budgetten aangepast aan de verwachte uitgaven.

WMO

De eerste drie onderdelen van bovenstaand overzicht (de zogenaamde 'oude' taken Wmo) zijn hiervoor al aan de orde geweest. Nu een korte toelichting op de nieuwe taken Wmo, begeleiding en kortdurend verblijf. De opgenomen bedragen zijn, evenals bij jeugdzorg, aannames van het besteedde budget, gebaseerd op daadwerkelijke declaraties die zijn binnen gekomen en een prognose van declaraties die nog komen aan de hand van verplichtingen die met aanbieders zijn aangegaan.

P662.4 Ondersteuning en waardering mantelzorg (+ 358.000)

P662.5 Inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten (+ 365.000)

Met het collegebesluit 'Voornemen opvangen gevolgen kortingen meicirculaire sociale domein (jeugd en Wmo)' (Iris-zaak 1084925) hebben we al aangegeven een onderschrijving te voorzien op de post ondersteuning en waardering mantelzorg en op de inzet van de voormalige WTCG-middelen voor inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten. Dit zien we terug in de jaarrekening. Deze middelen worden ingezet ter compensatie van de Rijkskortingen op het WMO-budget.

P662.6 WMO begeleiding inclusief persoonlijke verzorging (-516.000)

Deze onderschrijving kent verschillende oorzaken. Er is voor begeleiding en behandeling vanuit de post PGB (Persoonsgebonden Budget) fors minder uitgegeven dan begroot. Dit komt omdat veel PGB-contracten zijn beëindigd en nauwelijks nieuwe zijn teruggekomen, terwijl wel veel nieuwe ZIN (Zorg in Natura) is gestart. Conform beleid van college en raad. Op begeleiding en behandeling ZIN zien we dan ook een overschrijding

P662.7 WMO kortdurend verblijf (- 19.000)

P662.8 WMO vervoer dagbesteding (- 73.000)

P667.1 Eigen bijdrage WMO (- 568.000) De eigen bijdragen die via het CAK worden geïnd kunnen niet worden uitgesplitst, en zijn allemaal verantwoord bij de huishoudelijke verzorging.

P670.1 Anonieme hulp op afstand (+ 28.000)

P670.2 WMO-subsidieregelingen (algemeen) (+538.000)

P671.4 WMO doventolk (+ 57.000)

P671.5 WMO inloopfunctie GGZ (0)

P671.6 WMO cliëntondersteuning via sociale wijkteams (+180.000)

P672.3 WMO PGB zelfstandig leven (+ 892.000)

Daar komt bij dat ook de jeugdhulp begeleiding begrotingstechnisch eigenlijk onder de Wmo valt. Dit is omwille van zuivere monitorgegevens onder jeugdhulp geboekt, hetgeen niet overeenkomt met de opbouw van de begroting.

Een deel van de onderschrijving heeft ook te maken doordat de uitname vanuit het Rijk voor 2015 niet is doorgegaan. Het Rijk wilde dit doen omdat 2014 al dalende uitgaven AWBZ liet zien en deze trend zich in 2015 e.v. door zou zetten. In die zin is het logisch dat wij een deel van het budget overhouden.

P672.4 WMO PGB kortdurend verblijf (+ 71.000)

Inclusief dotatie aan de reserve Sociaal Domein (- 502.000)

Rechtmatigheid WMO-bijdrage

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau.

Analyse begrotingshoofdstuk 4 – Sport en cultuur

Hoofdstuk 4 Sport en Cultuur				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-16.023	-15.205	-15.708	-17.736
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.728	3.345	3.306	3.857
Resultaat voor bestemming	-12.295	-11.860	-12.402	-13.878
Toevoegingen aan de reserves	-328	-328	-328	-328
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	-328	-328	-328	-328
Hoofdstuk 4 Sport en Cultuur				
Resultaat na bestemming	-12.623	-12.188	-12.729	-14.206

P511.1 Muziekschool (- 1.757.700)

Over de voortgang van de reorganisatie bij de Muziekschool bent u eind februari per brief (zaak 2010977) uitvoerig geïnformeerd. De verwachte reorganisatiekosten en kosten van afvloeiing van personeel werden daarbij geschat op ruim € 1,7 miljoen. Omdat de ontslagen in 2015 zijn aangezegd is voor de kosten die hieruit voortvloeien een voorziening gevormd.

P530.3 zwembaden (+273.701)

Op dit product zijn hogere dan geraamde lasten van € 104.000 gecompenseerd met hogere dan geraamde baten van € 377.000 zichtbaar. Per saldo ontstaat er een voordeel van € 274.000. De hogere lasten worden overwegend veroorzaakt door hogere dan geraamde diensten en leveranties van derden (€ 142.000), zoals extra uitzendkrachten en inkoopkosten t.b.v. de horeca. Deze lasten worden overigens volledig gecompenseerd door hogere bad-en horeca-inkomsten. Op de exploitatielasten (inclusief regulier onderhoud) is een onderbesteding zichtbaar van € 22.000 e.e.a. in afwachting van de grote investeringen in het kader van de nieuwbouw Twentebad. Wel is er een overschrijding op het groot onderhoud zichtbaar van ca. € 70.000 (brandwerende doorvoeringen). Deze wordt onttrokken uit de voorziening gebouwen en installaties. Aan de inkomstenkant zijn hogere dan geraamde horeca-en badinkomsten zichtbaar van € 377.000. Een bedrag van € 117.000 wordt verklaard door het feit dat het horeca-deel niet meer uitbesteed wordt, terwijl ook meer subsidie ontvangen werd voor basis-aanbod Sport aan scholen (€ 34.000) en de eenmalige regeling Breedtesport (€ 48.000). In 2015 was weer sprake van stabiele groei in inkomsten vanuit abonnementen en zwemonderwijs (€ 177.000). De combinatiepakketten (gezinsabonnementen in combinatie met zwemles) en extra lesgroepen (Bootcamp en MediAqua) zijn hier een belangrijke reden van. Los recreatief bezoek steeg ook licht. De reden hiervan is mogelijk een verminderd aanbod bij andere zwembaden.

530.6 Overige sport (+46.000)

Het budget voor sportstimulering is dit jaar nauwelijks gebruikt, van de beschikbare € 52.000 is slechts € 13.000 besteed. Dit komt doordat enkele zaken, die normaliter uit het gemeentelijke budget sportstimulering worden betaald, zijn bekostigd uit andere (incidentele) externe budgetten.

Een voorbeeld hiervan is de provinciale subsidie voor breedtesport (zie P530.5). Voor de komende jaren is op dit budget € 22.000 bezuinigd.

P540.2 Amateuristische kunstbeoefening en beeldende kunst (- 60.000)

De financiële consequenties van de afwikkeling van AkkuH, waarover de raad per brief is geïnformeerd (2003060), zijn verwerkt in de jaarrekening 2015. De geldlening is per 31-12 afgeboekt, deels t.l.v de exploitatie, deels t.l.v. de bestaande voorziening (€ 110.000). Dit leidt tot een overschrijding op het budget voor beeldende kunst.

Zie voor de overschrijding van het lastentotaal de toelichting in bijlage 8.7
Begrotingsrechtmatigheid

Analyse begrotingshoofdstuk 5 – Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit

Hoofdstuk 5 Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-9.525	-9.461	-9.186	-8.951
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.224	4.311	3.934	3.933
Resultaat voor bestemming	-6.301	-5.150	-5.251	-5.018
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0
Ottrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	0	0
Hoofdstuk 5 Ruimtelijke ontwikkeling en mo				
Resultaat na bestemming	-6.301	-5.150	-5.251	-5.018

P214.1 Parkeren (-89.000)

Het begroot saldo in 2015 was € 468.000 voordelig. Het nadeel van € 89.000 wordt voor € 75.000 veroorzaakt doordat meer productieve uren zijn toegerekend dan begroot. De parkeeropbrengsten zijn vrijwel gelijk aan de begroting (na wijziging).

P810.1 Structuurplannen algemeen (+94.000) / P822.4 Volkshuisvesting (-77.000)

Er is in 2015 veel tijd besteed aan de regionale woningbouwregie en de uitwerking daarvan op lokaal niveau. Uiteindelijk draagt deze inzet bij aan de ontwikkeling van een structuurplan (woonvisie als bouwsteen voor de omgevingsvisie). De ambtelijke capaciteit die was begroot voor structuurplannen is hiervoor ingezet.

P810.7 Voorbereiding plannen en projecten r.o. (+60.000)

Een budget voor de kosten van voorbereiding op projecten. Deze kosten blijven alleen ten laste van dit product staan als de voorbereiding niet uitmondt in een project.

P820.6 Regeling woonconsument (+51.000)

Een voordeel door ontvangen rente op de startersleningen (+51.000).

Analyse begrotingshoofdstuk 6 – Beheer openbare ruimte en duurzaamheid

Hoofdstuk 6		Beheer openbare ruimte,duurz.h			
exploitatie	bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Gewijzigde Begroting 2015	Rekening 2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)		-37.399	-37.935	-43.129	-53.061
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)		21.044	22.668	27.145	27.109
Resultaat voor bestemming		-16.355	-15.267	-15.984	-25.952
Toevoegingen aan de reserves		-644	-110	-831	-864
Onttrekkingen aan de reserves		2.758	1.841	1.841	1.162
mutaties reserves		2.114	1.731	1.010	298
Hoofdstuk 6 Beheer openbare ruimte,duurz.h					
Resultaat na bestemming		-14.240	-13.536	-14.974	-25.653

P210.2 Schoonhouden wegen wijkniveau (-121.000)

Op dit product zijn hogere dan geraamde lasten van € 107.000 en lagere dan geraamde baten van ca. € 13.000 zichtbaar. Een nog niet gerealiseerde bezuiniging bedrijfsvoering (tractiemiddelen € 39.500) wordt pas in 2016 ingevuld. Op de post ambtelijke uren is een onderbesteding van € 149.000 zichtbaar door natuurlijk verloop en vacature-ruimte. Hier tegenover staat dat de posten personeel van derden en diensten van derden in verband hiermee zijn overschreden met ca. € 171.000. Zie ook de toelichting op het product P560.1 en de opmerking hieronder. De exploitatielasten (benzine, wegenbelasting) en het onderhoud van het rijdende materieel werden overschreden met ca. € 45.000. In het financieel perspectief 2016 ev is reeds rekening gehouden met een verhoging van het budget wegenbelasting van € 16.000.

Aan de inkomstenkant werd er minder dan begroot doorberekend aan derden (€ 13.000) o.a. omdat besloten is niet langer de kosten van het schoonhouden in de binnenstad door te berekenen. Dit is overigens ook gecorrigeerd in het financieel perspectief, vanaf 2016 wordt deze inkomstenpost van € 18.720 afgeraamd.

Opmerking: De onderbesteding op het product P560.1 van ca. 50.000 moet overigens in relatie gezien worden met de overschrijding op het product P210.2 van ca. 121.000 (i.v.m. de bladcampagne).

P 330.1 Warmtenet (WNH) (- 10.347.000)

Gedurende het jaar was sprake van een voordelig verschil op de post rente (+508.000) en een nadelig verschil dat vooral het gevolg was van een niet-gerealiseerde stelpost (- 580.000). Deze afwijkingen worden verder hieronder toegelicht.

Genoemde afwijkingen resulteerden erin dat een groter bedrag dan vooraf gedacht, ten laste werd gebracht van de bestemmingsreserve Warmtenet. Daarmee drukte het saldo van dit product niet op de exploitatie.

In juni 2016 wordt de raad voorgesteld in te stemmen met de verzelfstandiging van WNH in een tweetal BV's. Onderdeel hiervan is dat de bestaande activa van WNH om niet worden overgedragen. Dit gegeven is -vanzelfsprekend- van invloed op de financiële positie en het beeld

van deze jaarrekening. Omdat deze omstandigheid zich voordoet vòòr het vaststellen van de jaarrekening, wordt de boekwaarde van deze activa, per eind 2015 10,347 miljoen, afgewaardeerd ten laste van het resultaat 2015.

De specificatie van het voordelig verschil op de post rente (+508.000) is als volgt.

- Anders dan in de begroting is opgenomen, is geen rente toegerekend aan WNH over het in de activa geïnvesteerde vermogen. Dit is o.a. gecommuniceerd in de politieke markt van 1 december 2015. Het voordeel ten opzichte van de begroting is aldus € 411.000.

- Een rentevoordeel van € 72.000 komt voort uit de achtergestelde lening van de provincie. Over de jaren 2012-2014 werd (variabele) rente in rekening gebracht, die lager was dan waarmee rekening was gehouden.

- Overig rentevoordeel, per saldo € 25.000

De specificatie van het nadelig verschil van € 580.000 is als volgt.

- Een stelpost werd niet gerealiseerd (-562.000). Deze stelpost was opgenomen in de verwachting dat de beoogde BV-vorming in de loop van 2015 gerealiseerd zou worden, waardoor het resultaat niet volledig ten laste van de gemeente zou komen.

- Overige nadelige verschillen, per saldo - €18.000

Er is een nadeel (- € 562.000) omdat een stelpost van deze omvang niet werd gerealiseerd. Deze stelpost was opgenomen onder de aanname dat de beoogde BV-vorming in de loop van 2015 gerealiseerd zou worden, waardoor het resultaat niet volledig op de gemeentelijke begroting zou drukken. Per saldo verloopt e.e.a. budgettair neutraal doordat het tekort uit de lopende exploitatie (€ 1.075.000) van WNH dit jaar nog kan worden onttrokken uit de reserve warmtenet. Na de opstelling van de concept jaarrekening heeft ons college besloten tot de verzelfstandiging van Warmtenet (2009221). Op grond hiervan is de noodzakelijke afwaardering van de activa als verlies in de jaarrekening verwerkt (-10.350.000)

P560.1 openbaar groen wijkniveau (-200.000)

Op dit product zijn hogere dan geraamde lasten van € 244.000 gecompenseerd met hogere dan geraamde baten van € 44.000 zichtbaar. Deze overschrijding wordt gedekt met een bijdrage uit de ISV van € 250.000 die als tegenhanger te vinden is op product 980.9. Dit betreft een gerealiseerde bijdrage uit het ISV aan het project Twickeler Grensweg.

P560.6 hoofdinfra groen stedelijk niveau (+55.000)

De gevolgen van de stormschade zijn nog niet geheel afgewikkeld. Bij de 2^e beleidsrapportage is hier een bedrag voor bijgeraamd. Er zullen nog werkzaamheden plaats vinden tot een bedrag van € 55.000. Dit bedrag is meegenomen als budgetoverheveling naar 2016. Zie ook het raadsvoorstel m.b.t. de bestemming van het resultaat 2015.

P560.7 speeltoestellen (+81.000)

In afwachting van de nieuwe Nota Spelen is nog niet volledig gebruik gemaakt van dit budget (€ 64.000). Er is afgesproken dat we wel zorgen voor een veilig speelbestand maar dat we de vernieuwing en updaten van speelplekken uitstellen totdat het nieuwe speelbeleid een feit is. Ook is het budget in 2015 verhoogd i.h.k.v. areaaluitbreiding (€ 26.000), terwijl deze werkzaamheden nog niet zijn gestart.

P721.1 Afval

Met ingang van 1 januari 2015 is de reserve afval in overeenstemming met de Notitie riolering van de Commissie BBV omgezet naar een voorziening . Begroot is een onttrekking uit de reserve/voorziening van € 754.000. Om alle kosten in 2015 te dekken kan echter worden volstaan met een onttrekking van € 373.000.

Aan lasten is in 2015 een bedrag van 10.508.592 begroot. De werkelijke lasten bedroegen 10.214.701 (voordeel 293.891). Aan uren beleid is 41.000 euro meer besteed dan voorzien. Dit wordt met name veroorzaakt door de extra werkzaamheden die de beleidsintensivering afvalbeheer in 2015 met zich mee heeft gebracht (afvalloos Hengelo). Daar staat tegenover dat er voordelen zijn op projectkosten (+€ 160.000), project Stadstuin (+€ 91.000), leasekosten en container management systeem (+€ 93.000). Overige lasten (-10.000).

Aan baten is in 2015 een bedrag van 10.508.592 begroot. De werkelijke baten zijn 10.214.701 (nadeel 293.891). Afval is daarmee neutraal begroot (dwz zonder een saldo)

Aan subsidie is in 2015 € 83.000 minder geboekt op afval dan begroot omdat de kosten van het project Stadstuin lager uitvallen.

De bijdragen uit leges (gecorrigeerd door kwijtschelding) bedroegen in 2015 €7.907.000. Geraamd was € 8.000.000. Dit is een nadeel van € 93.000, welke ontstaat door een lager aantal aanbiedingen dan waarop was gerekend.

De bijdragen van derden en de opbrengsten van grondstoffen leveren ten opzichte van de begroting een voordeel op van € 264.000.

Dit bestaat hoofdzakelijk uit een hogere bijdrage van derden uit afvalinzameling (+83.000), verpakkingsofbrengsten (+76.000), en oud papier opbrengsten (+105.000).

Er is daardoor € 381.000 minder uit de voorziening (sluitpost) onttrokken dan was voorzien (-381.000)

P722.1 riolering beleid (-95.000)

Op dit product een nadelig saldo van ca. 95.000, zijnde het nadelig saldo Kwijtschelding rioolrecht. Overige verschillen zijn opgevangen binnen de voorziening GRP en zijn dus voor de algemene middelen neutraal.

Per saldo zijn op dit product hogere dan geraamde lasten (€ 176.000), maar ook hogere dan geraamde baten zichtbaar (€ 80.000).

De onderbesteding op kapitaallasten ad ca. 5,5 mln. is gelegen in de systematiek en wordt veroorzaakt door het feit dat de kapitaallasten van nog niet geheel gerealiseerde investeringen al wel begroot zijn, maar de projecten nog niet gerealiseerd en dus nog niet geactiveerd. Navenant is de in het GRP geraamde onttrekking niet gerealiseerd. I.v.m. rente-nadelen is dit gecorrigeerd door € 330.000 extra rente in rekening te brengen ten laste van de voorziening.

Aan de inkomstenkant zijn hogere dan begrote inkomsten zichtbaar tot een bedrag van ca. € 80.000. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de hogere dan geraamde inkomsten op bedrijven (€ 155.000 positief).

P723.3 Bodem (+66.000)

Middels de subsidieregeling bedrijvenregeling is in 2015 een bedrag van € 4.556.361 aan rijksmiddelen doorbetaald aan de AKZO (budgetneutraal). Ter dekking van kosten is € 171.801 onttrokken aan een balanspost (GSB/ISV). Een bedrag van € 831.000 is toegevoegd aan de reserve bodemsanering. Dit bedrag is in de meicirculaire 2015 aan de gemeente ter beschikking gesteld voor het uitvoeren van bodemsaneringsplannen.

Het voordeel van € 66.000 ontstaat doordat op werkzaamheden waarvoor geen onttrekking aan de balans plaatsvindt, minder sectorkosten / personele kosten worden geboekt dan is geraamd.

P723.9 Handhaving bodem (-68.000)

Aan het product zijn meer uren besteed dan werd ingeschat (-68.000). Het aantal gerealiseerde uren komt vrijwel overeen met de gerealiseerde uren in 2014. In de begroting is er van uitgegaan dat er door de inspecteur bodem uren geschreven zouden worden voor de RUD (werkzaamheden andere gemeenten). In de praktijk is er geen vraag vanuit andere gemeenten om werkzaamheden te verrichten. Deze uren zijn ten laste van handhaving bodem gebleven. Daarnaast is men intensiever met juridische advisering handhaving bodem bezig geweest dan werd begroot.

Analyse begrotingshoofdstuk 7 - Bestuur, veiligheid en openbare orde

Hoofdstuk 7 Bestuur, veiligheid en open				
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 01-01-2015	Begroting 2015	Rekening 2015
bedragen x € 1.000				
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-18.084	-18.314	-18.412	-18.342
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	1.549	1.345	1.660	1.707
Resultaat voor bestemming	-16.535	-16.968	-16.752	-16.635
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0
Ottrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	0	0
Hoofdstuk 7 Bestuur, veiligheid en openbar				
Resultaat na bestemming	-16.535	-16.968	-16.752	-16.635

P001.1 Raad en raadscommissie (+ 120.000)

Door omstandigheden kon de afrekening over de fractievergoedingen 2013 pas in 2015 plaatsvinden, tegelijkertijd met de vergoeding over 2014. Daaruit bleek dat diverse fracties een aanmerkelijk bedrag aan niet gebruikte vergoedingen moesten terugbetalen. Dit heeft geleid tot een éénmalig voordeel van € 72.000. De post salarissen valt bijna € 50.000 mee door wijzigingen in de fiscale belastbaarheid van de onkostenvergoeding.

P001.2 College van burgemeester en wethouders Voorziening pensioen wethouders (- 354.000)

Opnieuw moest een fors bedrag extra worden gedoteerd aan de voorziening. Ondanks dat twee weduwen van oud-wethouders (op hoge leeftijd) zijn overleden. Oorzaak daarvoor is de voortzettende daling van de rente, die ervoor zorgt dat de omslagrente voor de berekening van de benodigde voorziening ook naar beneden is aangepast. Een lagere rente betekent een fors hogere benodigde voorziening. Na balansdatum is het vertrek van een wethouder bekend geworden waardoor een extra toevoeging aan de voorziening noodzakelijk werd.

P002.1 Bestuursondersteuning algemeen (+ 99.000)

Voordeel op uren sector ruimte voor strategische lobby (+85.000). Hier staat een nadeel tegenover op P002.2 Externe subsidie verwerving (zie begrotingshoofdstuk 8).

P002.3 Algemene personele aangelegenheden (+ 80.000)

Sinds enige tijd worden diverse cursussen aangeboden door de Twentse school. Hierdoor zijn de uitgaven voor opleidingen verminderd (efficiency) wat het centraal opleidingsbudget een voordeel oplevert van € 115.000. In 2015 zijn een aantal activiteiten in het kader van arbeidsomstandigheden en verzuimpreventie uitgesteld naar 2016 zoals PAGO en een uitgebreid RIE, hetgeen leidt tot een voordeel € 72.000. Een nadeel van € 70.000 wordt veroorzaakt doordat er door de ondernemingsraad uren zijn geschreven voor het project "Vernieuwingen binnen medezeggenschap" in verband met het verkrijgen van subsidie. In de begroting is hier geen rekening mee gehouden.

P005.2 Regionale en internationale samenwerking (+81.000)

Een voordeel op uren (+60.000). Hier tegenover staat een tekort op uren van de sector ruimte op product P002.2, externe subsidie verwerving. Er is een, niet begrote, Interreg subsidie voor het project MoRegio (+22.000) ontvangen. Ten laste van dit product werd (-7.000) aan interne bijdrage geboekt. Overig (+6.000).

WNT-verantwoording 2015

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Hengelo van toepassing zijnde regelgeving: Algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor Gemeente Hengelo is € 178.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van [Raad van Toezicht / Raad van Commissarissen] bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	G.J. Eeftink	J. Eshuis	W.J. Licht	W.J. Licht
Functie(s)	Raadsgriffier	Gemeente- secretaris/ Algemeen Directeur	Gemeente- secretaris/ Algemeen Directeur	Adviseur (Detacherings- basis)
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12		1/1 - 31/8
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0		0,6
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee		ja
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja	ja		ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t.
Individueel WNT-maximum	178.000	178.000		71.200
Bezoldiging				
Beloning	86.134	112.716		40.458
Belastbare onkostenvergoedingen	-	9.341		-
Beloningen betaalbaar op termijn	12.450	15.172		5.551
<i>Subtotaal</i>	<i>98.584</i>	<i>137.229</i>		<i>46.009</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-		-
Totaal bezoldiging	98.584	137.229		46.009
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t.
Gegevens 2014				
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	1/6 - 31/12	1/1-31/5	1/6 - 31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	1,0	1,0	1,0	0,6
Bezoldiging 2014				

Beloning	85.254	59.316	49.111	32.862
Belastbare onkostenvergoedingen	51	0	0	541
Beloningen betaalbaar op termijn	14.131	11.066	7.900	6.635
Totaal bezoldiging 2014	99.436	70.382	57.235	39.814
Individueel WNT-maximum 2014	230.474	230.474	176.423	

Fouterstel WNT-verantwoording 2014

De WNT-verantwoording 2014 is aangepast ten opzichte van de vastgestelde WNT-verantwoording in de jaarrekening 2014. De totale bezoldiging van de Gemeentesecretaris/Algemeen Directeur – J. Eshuis - in de vergelijkende cijfers voor 2014 is aangepast van € 72.561 naar € 70.382 en voor de Adviseur (Detacheringsbasis) – W.J. Licht – van € 41.043 naar € 39.814. Per saldo leidt dit tot een correctie van ruim € 3.000. De fouten worden veroorzaakt doordat in 2014 een verkeerde definitie is gehanteerd bij het bepalen van de beloning en de belastbare onkostenvergoeding. De wijziging heeft niet tot gevolg dat de toepasselijke individuele bezoldigingsnorm wordt overschreden, noch dat sprake is van (wijzigingen in) onverschuldigde betalingen.

Analyse begrotingshoofdstuk 8 - Financiën

Hoofdstuk 8 Financiën				
exploitatie	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
bedragen x € 1.000	2014	01-01-2015	2015	2015
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-49.528	-42.465	-44.371	-43.387
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	160.873	201.585	205.791	204.283
Resultaat voor bestemming	111.345	159.120	161.420	160.896
Toevoegingen aan de reserves	-12.022	-6.944	-8.429	-14.908
Onttrekkingen aan de reserves	8.547	762	3.355	13.533
mutaties reserves	-3.475	-6.183	-5.074	-1.375
Hoofdstuk 8 Financiën				
Resultaat na bestemming	107.870	152.937	156.346	159.521

P002.2 Externe subsidieverwerving (-194.000)

Het tekort betreft voornamelijk een verschuiving in de verantwoording van uren met de producten P002.1, strategische lobby en P005.2, regionale en internationale samenwerking.

De taakstelling van € 600.000 op dit product betreft de invulling van terugverdieneffecten subsidies. Van de taakstelling, bij de tweede berap 2015 naar beneden bijgesteld naar € 200.000, werd € 260.000 gerealiseerd (+60.000)

P830.3 Grondexploitaties

De resultaten van de grondexploitaties komen ten late van de reserve grondexploitaties en hebben dus geen gevolgen voor de algemene middelen. Als er te weinig middelen in de reserve zitten moet er wel een beroep worden gedaan op de algemene middelen. Dit jaar zijn de grondexploitaties aanzienlijk verslechterd door nieuwe wetgeving (BBV), maar ook doordat er minder programma (verkopen) is opgenomen in de grondexploitaties. Daarnaast zijn de parameters voor de bedrijventerreinen aangepast.

Deze verslechtingen kunnen opgevangen worden in de reserve. Er hoeft dus geen beroep te worden gedaan op de algemene middelen. Voor de uitleg over de grondexploitaties en de uitleg over de reserve wordt verwezen naar de herzieningen, die jaarlijks door de raad worden vastgesteld. In de jaarrekening staat in de paragraaf grondbeleid nog een korte toelichting op de verschillende grondexploitaties.

P830.6 Grondexploitaties algemene dienst (-701.000)

Het grootste deel van dit product (a € 360.000) komt voor rekening van het niet gerealiseerde deel van de bezuiniging op grote projecten (500.000). Hiervan is € 140.000, direct gerealiseerd in de vorm van kosten reductie in Veldwijk Noord. Voor het overige deel zijn er geen besparingen gevonden. Daarnaast is op dit product een niet geraamd bedrag van € 160.000 doorbetaald (Decentralisatie-uitkering nat. gebiedsontwikkeling) aan het complex Hart van Zuid maar hier staat een onttrekking uit de reserve decentrale uitkeringen tegenover. Ook is er een bedrag van € 108.000 verrekend met het complex Berflo Es waar oorspronkelijk kapitaallasten voor waren geraamd. De inzet van externe capaciteit (o.a. advies vastgoed bedrijf) heeft € 90.000 gekost.

P830.7 Accommodatiebeleid (-23.000)

De gemeente is eigenaar van meer dan tweehonderd gebouwen en objecten. De vastgoedportefeuille omvat onder meer gymlokalen, buurt- en wijkcentra, jongerencentra, gebouwen op begraafplaatsen, poppodium Metropool, parkeergarage de Beurs, het Twentebad, sporthallen, ateliers voor kunstenaars en gebouwen voor ambtenarenhuisvesting. In 2015 is de eigenaarsrol van de meeste gemeentelijke panden ondergebracht bij het vastgoedbedrijf. Hierdoor is een belangrijke stap gezet in de doorontwikkeling van het vastgoedbeheer binnen de gemeente. Het bezitten van vastgoed is geen gemeentelijk doel op zich, maar faciliterend aan beleidsdoelstellingen. Wanneer een beleidspartij geen gebruik meer wenst te maken van een pand, wordt dit pand afgestoten.

De taakstelling voor het vastgoedbedrijf in 2015 was € 582.350. Door de verkoopopbrengsten van acht panden zijn forse opbrengsten gerealiseerd. Daarnaast zijn door deze verkoop ook de structurele exploitatielasten verminderd doordat er geen kapitaallasten, verzekeringspremies en belastingafdrachten meer zijn voor deze panden. Ook is er dit jaar een structurele besparing gerealiseerd op belastingaanslagen. Ook is er een besparing van € 100.000 geëffectueerd door de bijdrage aan het Vogelkwartier te verminderen conform bezuinigingsopdracht. Daarmee is er voor € 559.350 aan de verplichte taakstelling voldaan.

Het resterende nadelige resultaat van € 23.000 is te verklaren doordat er is bespaard op de exploitatielasten in de vorm van onderhoudsbesparingen. Deze gerealiseerde besparingen zijn echter ten gunste gebracht van de egalisatiereserve vastgoed. Daarmee is er een positief resultaat gerealiseerd op de totale vastgoedexploitatie maar geeft het accommodatiebeleid een licht negatief beeld.

P830.8 Erfpachtgronden

De erfpachten zijn dit jaar geïnventariseerd en daaruit is gebleken dat de huidige waardering van de erfpachtgronden ruim € 3,5 miljoen te laag is. In het verleden zijn de winsten bij de erfpachtverkoop niet bepaald. Dat heeft er voor gezorgd dat de boekwaarde omlaag is gegaan (de verkoop kwam ten gunste van de boekwaarde). Daarmee sluit de boekwaarde van de overblijvende percelen niet meer aan bij het gevoerde beleid (is de waarde van eerste uitgifte). De gemeente Hengelo vindt dat de waarde moet aansluiten bij het gevoerde beleid.

Fundamentele fout?

De vraag dient zich aan of er al dan niet sprake is van een fundamentele fout. Overigens adviseert de Raad van jaarverslaggeving deze term niet meer te gebruiken. Als de gemeente Hengelo op een eerder tijdstip deze fout had ontdekt, was het advies aan de Raad hetzelfde geweest. Het advies moet altijd zijn om dit soort bedragen te storten in de reserve grondexploitaties. Omdat we als grondbedrijf grote risico's lopen is het verstandig om een buffer in de reserve grondexploitaties voor de risico's op te bouwen. Daarom zijn wij van mening dat er geen sprake is van een fundamentele fout.

Conclusie

De gemeente Hengelo kan conform de waarderingswijze van de BBV de gronden gaan herwaarderen, omdat er in het verleden de winsten op verkopen niet zijn genomen. Dat is nog nooit gecorrigeerd. Deze correctie levert een eenmalig voordeel op van € 3,5 miljoen en zal ten gunste worden gebracht van de reserve grondexploitaties.

In de paragraaf grondbeleid is hierop uitvoerig ingegaan. Daarnaast was er sprake van een aantal verkopen vanuit het erfpachtcomplex en was er een positief exploitatieresultaat. Tezamen was dit goed voor een resultaat van € 1,1 miljoen. Dit voordeel is gestort in de reserve grondexploitaties en heeft dus geen gevolgen voor de algemene middelen.

P913.2 Deelnemingen (+ 1.150.000)

Hogere baten met name vanwege eenmalige uitkering van Verkoop Vennootschap BV. Een groot deel van het fonds, waaruit de verplichtingen rond de overname van Essent door RWE worden afgewikkeld kon uiteindelijk vrijvallen. Dat leverde een éénmalig dividend op van € 706.000. (Dit werd bij de behandeling in de politieke markt over de 2e Berap al gemeld, maar kon niet meer in de begrotingswijziging worden verwerkt.

Daarnaast kon worden geprofiteerd van een (niet geraamd) dividend van Twente Milieu (€ 103.000) maar viel het dividend van de BNG de helft lager uit (€ 100.000).

Binnen dit product is ook verantwoord de vrijval van een voorziening welke in de tachtiger van de vorige eeuw werd getroffen bij de verkoop van het toenmalig gemeentelijk gasbedrijf aan IJsselmij NV. Bij die overdracht werd destijds een achtergestelde lening verstrekt van f1.000.000 (€ 453.780). Met Essent, de rechtsopvolger van IJsselmij, later EDON, werd eind 2015 overeenstemming bereikt over de aflossing van deze lening. Daarmee komt de reden voor de voorziening te vervallen en valt deze vrij t.g.v. het resultaat.

P914.1 Rente interne financiering (+ 51.000)

Bij de 2e Berap werd al geanticipeerd op het verwachte rentevoordeel. Een bescheiden extra rentevoordeel ontstaat doordat optimaal kon worden geprofiteerd van de lage (op kort geld soms zelfs negatieve) rentestanden.

P921.1 Algemene uitkering gemeentefonds (+ 1.196.000)

In de raadsbrief "Decembercirculaire 2015 gemeentefonds" (zaaknummer 2004962) bent u uitgebreid geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen als gevolg van deze circulaire. De circulaire was gebaseerd op de Najaarsnota 2015 van het rijk. Het karakter van de circulaire was vooral het afwikkelen van de gemeentefondsuitkeringen over de uitkeringsjaren 2013 tot en met 2015 in het boekjaar 2015. Begrotingstechnisch konden er in 2016 geen begrotingswijzigingen meer worden gemaakt over het boekjaar 2015. De uitkomsten van deze circulaire zijn in dit jaarverslag verwerkt.

De belangrijkste ontwikkeling was de bijstelling van de gemeentelijke aantallen voor de verschillende verdeelmaatstaven. Dit gaf een (onverwacht) zeer positief effect van € 912.000 in het uitkeringsjaar 2015. Dit komt met name door de Wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), die voor het gemeentefonds met ingang van 2015 toepassing is verklaard. Er wordt een andere manier gebruikt voor het inmeten van adrescoördinaten en dat heeft gevolgen voor alle fysieke maatstaven, zoals omgevingsadressendichtheid en oppervlakte bebouwing. Dat inmeten van coördinaten is een ondoorzichtig proces wat niet te volgen is of te beïnvloeden is. Per 21 december 2015 heeft het CBS deze definitieve gegevens pas bekend gemaakt. Daarnaast zijn de lage inkomens voorlopig bijgesteld.

Door de landelijke (neerwaartse) ontwikkeling van de aantallen voor het uitkeringsjaar 2015 werd ruim € 56.000 aan de gemeente Hengelo uitgekeerd.

Voor het uitkeringsjaar 2014 zijn de fysieke maatstaven (bijvoorbeeld oppervlakte bebouwing) definitief vastgesteld en zijn de aantallen m.b.t. de lage inkomens voorlopig vastgesteld. Het totale voordeel met betrekking tot het uitkeringsjaar 2014 behelst een bedrag van circa € 174.000.

De integratie-uitkeringen Wmo, voor met name huishoudelijke hulp, voor de uitkeringsjaren 2013 en 2014 zijn bijgesteld (o.a. de aantallen en de vermenigvuldigingsfactor), waardoor een voordeel ontstaat van ruim € 52.000.

P922.1 Onvoorziene uitgaven (+ 179.000)

Uit de post onvoorzien van € 166.000 is € 5.000 onttrokken voor een bijdrage sport- en cultuurfonds.

P922.5 Begrotingstechnische correcties (+ 265.000)

Begrotingstechnische correctie (+ 202.000)

Het voordeel wordt veroorzaakt door compensatie BTW voor reïntegratie-activiteiten (+ 43.000), activiteiten gemeentefonds (+ 26.000) en ten onrechte in rekening gebrachte BTW (+ 92.000). Een post van € 40.000 (1^e berap) voor second opinion Warmtenet is functioneel verwerkt.

Stelposten gemeentefonds (+ 63.000)

De volgende middelen op de stelposten gemeentefonds zijn ten dele of niet aangewend in 2015:

- (provinciale) taken vergunningverlening, toezicht en handhaving + 42.000
- Vrijlating lijfrenteopbouw + 21.000

P931.1 Onroerende-zaakbelastingen (+ 111.000)

Een afwijking van minder dan 0,5% van de geraamde opbrengst als gevolg van meevallende volume ontwikkeling en lager aantal verminderingen dan aanvankelijk geraamd.

P960.0 Saldo kostenplaatsen (+ 899.000)

T.o.v. de raming is sprake van een voordeel van € 900.000. Dit wordt voor € 500.000 veroorzaakt door lagere personeelslasten als saldo van vacatureruimte (voordeel) en garantiesalarissen en bovenformatief personeel (nadeel). Daarnaast is sprake van onderbesteding in de huisvestings sfeer (+€ 400.000), door o.a. uitgesteld onderhoud vanwege de plannen voor stadhuis en stadskantoor.

P980.9 Reserves

Reserve decentralisatie-uitkeringen (+ 476.000)

In de begrotingen voorafgaand aan het boekjaar 2015 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de volgende projecten, waar nu in deze jaarrekening de werkelijke (gedeeltelijke) onttrekkingen uit de reserve decentralisatie-uitkeringen hebben plaatsgevonden. Dit betreffen:

Nationale gebiedsontwikkelingen	160.000
ISV Pact van Twickel	250.000

ISV Geluidsanering Weideweg	37.000
ISV prairies, gevels, wanden	<u>29.000</u>
Totaal	476.000

Reserve ARI (- 11.000)

Naast het bestede voorbereidingskrediet van € 60.000 in 2014, is voor de uitvoering van de herinrichting van de Industriestaat/Esrein een krediet van € 978.000 in 2015 beschikbaar gesteld. Door met name bodemsaneringskosten is dit krediet in 2015 met ruim € 22.000 overschreden.

Deze kosten zijn onttrokken uit de reserve ARI (€ 22.000 voordeel). In de reserve was oorspronkelijk € 1,45 miljoen gereserveerd voor dit doel. Gelet op het feit dat dit krediet in 2015 is afgesloten, zal er in 2016 wel een nazorgkrediet voor het groen aan de Industriestraat benodigd zijn van € 24.000. Middels een begrotingswijziging zal worden voorgesteld dit bedrag ten laste van de reserve ARI te brengen. De restantmiddelen binnen ARI voor dit project zullen worden ingezet voor de aanpassingen aan de Deurningerstraat (€ 354.000).

De middelen voor de BIZ binnenstad en de spontane binnenstad (project over meerdere jaren) zijn in 2015 nog niet volledig besteed. Hierdoor is er in werkelijkheid minder uit de reserve ARI onttrokken dan begroot (nadeel € 33.000).

7.5 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Hengelo

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2015 van de gemeente Hengelo gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en het overzicht van baten en lasten over 2015 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa- en IMG-bijlagen met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

Verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Het college van burgemeester en wethouders is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol 2015 zoals vastgesteld door de gemeenteraad en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van Artikel 2 lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door de gemeenteraad bij raadsbesluit van 16 december 2015 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel met beperking te bieden.

Onderbouwing van het oordeel met beperking betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid

- 1) In de jaarrekening zijn onder programma Onderwijs & Jeugd opgenomen de lasten ad € 16,6 miljoen die samenhangen met de door de gemeente ingekochte zorg bij zorgaanbieders in het kader van de Jeugdzorg. De gemeente is voor het vaststellen van de daadwerkelijke levering afhankelijk van de controle-informatie van de zorgaanbieders. De gemeente heeft niet van alle zorgaanbieders voldoende controle-informatie ontvangen. De gemeente heeft zelf geen (aanvullende) effectieve beheersmaatregelen ingericht ter vaststelling van de daadwerkelijke levering van de zorg en de volledige verantwoording van het onderhandenwerk door de zorgaanbieders. Op basis hiervan hebben wij voor een bedrag van € 8,7 miljoen geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen om de getrouwheid en rechtmatige totstandkoming van deze lasten vast te stellen. Wij hebben niet op andere wijze de getrouwheid en rechtmatige totstandkoming van deze lasten kunnen verifiëren.
- 2) In de jaarrekening zijn onder programma Welzijn & Zorg opgenomen de lasten ad € 5,5 miljoen die samenhangen met de door de gemeente ingekochte zorg bij zorgaanbieders in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De gemeente is voor het vaststellen van de daadwerkelijke levering afhankelijk van de controle-informatie van de zorgaanbieders. De gemeente heeft niet van alle zorgaanbieders voldoende controle-informatie ontvangen. De gemeente heeft zelf geen (aanvullende) effectieve beheersmaatregelen ingericht ter vaststelling van de daadwerkelijke levering van de zorg en de volledige verantwoording van het onderhandenwerk door de zorgaanbieders. Op basis hiervan hebben wij voor een bedrag van € 1,7 miljoen geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen om de getrouwheid en rechtmatige totstandkoming van deze lasten vast te stellen. Wij hebben niet op andere wijze de getrouwheid en rechtmatige totstandkoming van deze lasten kunnen verifiëren.
- 3) In de jaarrekening zijn onder de programma's Onderwijs & Jeugd, alsmede Welzijn & Zorg opgenomen de lasten ad € 5,7 miljoen die samenhangen met de door de gemeente verstrekte persoonsgebonden budgetten in het kader van uitvoering van de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De betalingen die samenhangen met deze persoonsgebonden budgetten vinden plaats door de Sociale Verzekeringsbank. De gemeente heeft zelf geen (aanvullende) effectieve beheersmaatregelen ingericht ter vaststelling van de daadwerkelijke

levering van de zorg. Voor een bedrag van € 5,7 miljoen zijn wij niet in staat geweest voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om vast te stellen dat de betalingen door de Sociale Verzekeringsbank in overeenstemming met de beschikkingen hebben plaatsgevonden en de zorg daadwerkelijk is geleverd. Wij hebben niet op andere wijze de getrouwheid en rechtmatige totstandkoming van deze lasten kunnen verifiëren.

- 4) De hoogte van het aandeel in de verliesomvang van en daarmee de te treffen voorziening voor het XL Business park (RBT) is gebaseerd op de huidige verwachte concept verliesomvang van RBT die in concept met de gemeente is gedeeld. De omvang daarvan is onzeker vanwege de onzekerheden rondom afzet tempo (in relatie tot de overcapaciteit in de regio) en uitgifteprijs. Deze onzekerheden zijn toegelicht in de jaarrekening. De reële mogelijkheid dat als gevolg van de geschatte onzekerheden de voorziening materieel te laag is, is geduid in een scenario-analyse. Vanwege het feit dat de huidige verwachte verliesomvang onderhevig is aan de uitkomsten van lopend regionaal overleg en besluitvorming omtrent herprioritering in de regio, hebben wij echter geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen om het verschil tussen de huidige verliesomvang en de scenario analyse en dus het mogelijke effect op de waardering van de voorziening te controleren om reden dat dit onderhevig is aan regionaal overleg en besluitvorming (herprioritering in de regio). Wij beoordelen de mogelijke gevolgen van deze onzekerheid als materieel, maar niet van diepgaande invloed op de jaarrekening.
- 5) Vanwege een overaanbod in programmering op regioniveau (met name in zachte planaanbod) zullen in de komende periode regionaal nadere keuzes worden gemaakt ten aanzien van de (verdere) programmering en ontwikkeling van gemeentelijke bedrijventerreinen in de regio, om zodoende een duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van bedrijventerreinen in de regio te realiseren. Omdat het proces om te komen tot regionale herzieningen en nadere invulling van afspraken onderhanden is, is nog niet bekend of en zo ja, in welke mate dit effect heeft op de gemeente. De onzekerheid vanwege deze regionale opgave is toegelicht in de jaarrekening. Wij hebben op basis van scenario-analyses een waarschijnlijke bandbreedte van de onzekerheid omtrent de waardering van de voorraden (en daarmee samenhangende verliesvoorzieningen) voor de gehele regio bepaald en deze naar rato van bedrijventerrein-plancapaciteit per gemeente berekend. Vanwege het feit dat de waardering van de voorraden (en daarmee samenhangende verliesvoorzieningen) onderhevig is aan de uitkomsten van lopend regionaal overleg en besluitvorming omtrent herprioritering in de regio, hebben wij echter geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen om het verschil tussen de huidige waardering en de scenario analyses en dus het mogelijke effect op de waardering van de voorraden (en daarmee samenhangende verliesvoorzieningen) te controleren om reden dat dit onderhevig is aan regionaal overleg en besluitvorming (herprioritering in de regio). Wij beoordelen de mogelijke gevolgen van deze onzekerheid als materieel, maar niet van diepgaande invloed op de jaarrekening.
- 6) De voorziening XL Business park (RBT) voor het aandeel in het verlies van RBT ten bedrage van € 5,4 miljoen is voor een bedrag van € 3,5 miljoen te laag verantwoord als gevolg van de toepassing van een onjuist percentage voor het aandeel in RBT.
- 7) De verantwoorde baten uit Eigen bijdragen Wet Maatschappelijke Ondersteuning ten bedrage van € 1,7 miljoen zijn voor een bedrag van € 0,2 miljoen te laag verantwoord, doordat een vordering op het Centraal Administratiekantoor ten onrechte niet is opgenomen.
- 8) De per 31 december 2015 verantwoorde Voorziening pensioenen wethouders ter grootte van € 5,9 miljoen is uitgaande van onderliggende actuariële berekeningen voor een bedrag van € 0,15 miljoen te hoog verantwoord.
- 9) In de jaarrekening zijn inkooplasten en investeringen verantwoord, waarbij gedurende het aanbestedingsproces ten onrechte de Europese drempelbedragen bij de aanbesteding van opdrachten niet zijn toegepast. Dit leidt tot een financiële rechtmatigheidsfout ter grootte van € 3,4 miljoen.

Oordeel met beperking betreffende de jaarrekening voor getrouwheid en rechtmatigheid

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Hengelo, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheden beschreven in punt 1, 2, 3, 4 en 5 van de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid" en uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in punt 6, 7 en 8 van de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid", een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheden beschreven in punt 1, 2, 3, 4 en 5 van de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid" en uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in punt 6, 7, 8 en 9 van de paragraaf "Onderbouwing van het oordeel met beperking betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid", in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge Artikel 213 lid 3 onder d van de Gemeentewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Zwolle, 15 juli 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Schuurkamp-Spijkerboer RA

8 Bijlagen

Bijlage 8.1.1: Mutaties in de reserves

Reserves	nr.	Beginbalans 01-01-2015	Dotatie	Onttrekking	Bestemming resultaat 2014	Balans mutatie	Eindbalans 31-12-2015
Algemene Reserves							
Alg. reserve (rentedragend)	1102	9.719.415	887.000	-1.102.842	1.102.842	887.000	10.606.415
Alg. reserve grondexploitatie	1103	1.269.482	10.109.896	-9.425.009		684.887	1.954.369
Subtotaal algemene reserves		10.988.897	10.996.896	-10.527.851	1.102.842	1.571.887	12.560.784
Bestemmingsreserves							
Best.Res. Centr. opleidingsbudget	1310	100.000				0	100.000
Best.Res. communicatiebeleid	1311	216.320				0	216.320
Best.Res. arbeidsvoorwaarden	1316	212.308				0	212.308
Best.Res. warmtenet	1319	1.394.034		-1.075.310		-1.075.310	318.724
Best.Res. Preventiepak. Berflo	1324	820.498		-400.000		-400.000	420.498
Best.Res. egalisatie accommo	1326	758.926	321.160	-50.759		270.401	1.029.326
Best.Res. Vastgoedbedrijf	1327	147.122	1.936.614	-922.650		1.013.964	1.161.087
Best.Res. duurzaamheid	1328	116.146		-22.092		-22.092	94.054
Best.Res. fietspadenplan	1329	939.219		-58.675		-58.675	880.544
Best.Res. Twentehaven	1331	326.482	44.750			44.750	371.232
Best.Res. bodemsanering	1332	1.765.986	831.347	-64.671		766.676	2.532.662
Best.Res. volkshuisvesting	1333	83.311				0	83.311
Best.Res. onderwijshuisvesting	1367	7.326.204	5.503.301	-6.425.849		-922.548	6.403.656
Best.Res. decentralisatie-uitkering	1371	3.373.405	160.000	-521.256		-361.256	3.012.149
Best.Res. organisatieontwikkeling	1372	1.928.325	400.000			400.000	2.328.325
Best.Res. Groencomp.bomen	1374	120.020	32.265			32.265	152.284
Best.Res. Prj.bestrijd. Jwerkloos	1375	0			189.000	189.000	189.000
Best.Res. Sociaal domein	1377	0	925.354			925.354	925.354
Best.Res. lening schouwburg	1384	4.739.085	327.575			327.575	5.066.660
Best.Res. Lopende projecten	1396	664.000	332.000			332.000	996.000
Best.Res. ondh. buurtcentra	1398	108.609				0	108.609
Best.Res. ARI (Investerings)	1399	5.918.692	761.090	-1.051.771		-290.681	5.628.011
Subtotaal bestemmingsreserves		31.058.691	11.575.455	-10.593.032	189.000	1.171.423	32.230.114
Saldo van de rekening 2014		1.291.842			-1.291.842		
Totaal reserves		43.339.430	22.572.352	-21.120.884	0	2.743.310	44.790.898

8.1.2 Toelichting Reserves

Algemene reserve (1102): € 10.606.415

Doel: Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Dotaties:

€ 225.000 Rente.

€ 662.000 Koersvast in krappe tijden.

Onttrekkingen:

€ 1.102.843 1^e berap 2015.

Bestemming resultaat 2014.

Dotatie:

€ 1.102.842 Saldo 2014.

Onttrekking: Geen.

Reserve grondexploitatie incl. Hart van Zuid (1103): € 1.954.370 (zie ook bijlage 8.2.2)

Doel: Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie.

Dotaties:

€ 1.112.516 Resultaat erfpacht 2015.

€ 3.744.531 Opwaardering boekwaarde erfp.

€ 825.123 Zuidelijk Havengebied.

€ 14.590 W. Royaardstraat.

€ 6.183 Troestrastraat 109-115.

€ 4.195 Zwavertsweg.

€ 46.020 Strootbeekpark.

€ 1.500.000 NIEGG.

€ 2.862.891 Rentecompensatie.

€ 8.060

€ 28.534 Händelstraat.

€ 11.565 J. Kroezestraat.

Onttrekkingen:

€ 160.000 Lange Wemen.

€ 29.297 Promotie.

€ 26.812 Advieskosten Grex.

€ 20.000 Wozoco Beckum.

€ 11.280 Oude Postweg.

€ 14.971 Kievitstraat.

€ 266.000 Dalmeden in erfpacht.

€ 704 Expo.

€ 8.942.196 Naar voorziening GZ.

Reserve Centraal Opleidingsbudget (1310):
€ 100.000

Doel: Afzondering 0,4% van loonsom als buffer voor tegenvallers in reguliere opleidingsbudgetten.
Geen dotaties en onttrekkingen.

Reserve communicatiebeleid (1311):
€ 216.320

Doel: Reservering bij verkoop van St. Kabeltevee Hengelo met doel deze te besteden ter dekking van kapitaallasten van investeringen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Besteding dient plaats te vinden t.b.v. de burgers van de Gemeente Hengelo conform de oorspronkelijke doelstellingen van de stichting.
Geen dotaties en onttrekkingen.

Reserve arbeidsvoorwaarden (1316):
€ 212.308

Doel: In 1999 door de raad afgezonderde middelen ter dekking van niet direct voorzienbare kosten van arbeidsvoorwaarden. Over aanwendungen en omvang vindt structureel georganiseerd overleg plaats met werknemers (niet tijdgebonden).
Geen dotaties en onttrekkingen.

Reserve warmtenet (1319): € 318.724

Doel: Bestemd om aanloopverliezen van het warmtenet te dekken.
Dotatie: Geen.
Onttrekking:
€ 1.075.310 Afwikkeling resultaat.

Reserve Preventiepakket Berflo Es (1324):
€ 420.498

Doel: Programma Berflo Es kansen scheppen, stappen maken.
Dotatie: Geen.
Onttrekkingen:
€ 160.000 Sport Leer Centrum.
€ 240.000 Vastgoedbedrijf.

Reserve egalisatie accommodaties (1326):
€ 1.029.326

Doel: Ter dekking van (groot) onderhoud van gebouwen, welke niet direct meer in gemeentelijk gebruik zijn, maar nog wel eigendom van de gemeente zijn.
Dotatie:
€ 321.160 Groot onderhoud.
Onttrekking:
€ 50.759 Groot onderhoud.

Reserve vastgoedbedrijf (1327): € 1.161.087

Doel: Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooien. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed. Ook ondersteund het de monitoring en effectuering van de gemeentelijke bezuinigingen op het vastgoed.

Dotaties:

€ 4.000 Kievitstraat 9.
€ 312.500 Marnixstraat 1.
€ 266.553 J. Perkstraat.
€ 100.000 Paulinastraat 40.
€ 220.320 Kievitstraat.
€ 240.000 Sport Leer Centrum.
€ 393.241 Idastraat 14A
€ 400.000 Verhuizing Sportservice.

Onttrekkingen:

€ 482.350 Niet ger. Herontw. en bezuin. 2015.
€ 65.300 Adv.kst. Vastgoedbedrijf.
€ 125.000 Brugginksweg 9.
€ 250.000 Brugginksweg 7.

Reserve duurzaamheid (1328): € 94.054

Doel: Ter dekking van interne duurzaamheid.
Dotatie: Geen.
Onttrekking:
€ 22.092 Jaarwerk 2015.

Reserve fietspadenplan (1329):
€ 880.544

Doel: Als correctie op de negatieve boekwaarde van cpl. 42 Fietspadenplan is deze vermogens-toename ondergebracht in deze reserve.
Dotatie: Geen.
Onttrekkingen:
€ 58.675 Kiss & Ride Laurapark.

Reserve Twentehaven (1331):
€ 371.232

Doel: Bestemd voor toekomstig incidenteel groot onderhoud van de haven.
Dotatie:
€ 44.750 Conform begroting.
Onttrekking: Geen.

Reserve bodemsanering (1332):
€ 2.532.662

Doel: Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen, die begroot zijn op het onderdeel werkzaamheden fonds bodemsanering binnen het product bodem. .
Dotatie:
€ 831.347 Middelen ontv. van het Rijk (€ 721.077, overige middelen € 110.270.).

Onttrekking:

€ 64.671 Dekking kosten 2015.

Reserve volkshuisvesting (1333):

€ 83.311

Doel: Jaarlijks vast bedrag beschikbaar hebben voor sociale woningbouw.

Geen dotaties en onttrekkingen.

Reserve algemene onderwijshuisvesting (1367): € 6.403.656

Doel: Vanuit de algemene uitkering afgezonderde middelen ter dekking van uitgaven binnen het meerjaren investeringsprogramma onderwijshuisvesting.

Dotaties:

€ 5.503.301 Uitkering uit gemeentefonds.

Onttrekkingen:

€ 481.178 Openbaar basisonderwijs.
€ 1.982.670 Bijzonder basisonderwijs.
€ 1.467.339 Bijzonder speciaal basisonderwijs.
€ 887.695 Openbaar voortgezet onderwijs.
€ 844.046 Bijzonder voortgezet onderwijs.
€ 476.609 Kosten gymnastieklokalen.
€ 210.101 Huisvesting noodlokalen.
€ 28.342 Leegstand schoolgebouwen.
€ 39.256 Brandveiligheid.
€ 8.612 Broek.

Reserve decentralisatie-uitkeringen (1371):

€ 3.012.149

Doel: Afgezonderde middelen uit de algemene uitkering ter dekking van uitgaven die gemoeid zijn met decentralisatie uitkeringen. Het gaat om incidentele middelen voor een beperkte periode.

Dotatie:

€ 160.000 Toevoeging.

Onttrekkingen:

€ 160.000 Hart van Zuid.
€ 120.000 Tweekeler Grensweg Twickel.
€ 10.000 Tweekeler Grensweg Twickel.
€ 65.994 ISV 2015.
€ 25.000 Erfgoed & Ruimte.
€ 20.000 Actieplan LHBT.
€ 120.262 Tweekeler Grensweg Twickel.

Reserve organisatieontwikkeling (1372):

€ 2.328.325

Doel: Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

Dotatie:

€ 400.000 Conform begroting.

Onttrekking: Geen

Reserve groencompensatie bomen (1374):

€ 152.284

Doel: Baten en lasten van de bomenverordering te egaliseren.

Dotatie:

€ 32.265 Compensatie 2015.

Onttrekking: Geen.

Reserve Project bestrijden Jeugdwerkloosheid (1375): € 189.000

Doel: Projecten van bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Dotatie: 189.000 Resultaat 2014.

Onttrekking: Geen.

Reserve sociaal domein (1377):

€ 502.028

Doel: Voorlopig bestemd voor de overheveling van in enig jaar niet bestede middelen uit het deelfonds sociaal domein.

Dotatie:

€ 502.028 Restant begroting.

Onttrekkingen: Geen

Reserve lening schouwburg (1384):

€ 5.066.660

Doel: Reservering als tegenhanger van de aan de schouwburg verstrekte renteloze en aflossingsvrije lening, waarmee na 40 jaarlijkse dotaties de lening ineens wordt afgelost.

Dotatie:

€ 327.575 Conform begroting 2015.

Onttrekking: Geen

Reserve nog lopende projecten (1396):

€ 996.000

Doel: Ten behoeve van lopende projecten.

Dotatie: Westtang onderhoud 2015 ad

€ 332.000

Onttrekking: Geen.

Reserve onderhoud buurtcentra (1398):

€ 108.609

Doel: Meerjarig onderhoud buurtcentra. Met amendement 147062 heeft de raad besloten dat € 108.609 beschikbaar moet blijven.

Geen dotaties en onttrekkingen.

Reserve Algemene Investerings (ARI) (1399):

€ 5.628.011

Doel: Bestemd ter dekking van toekomstige lasten die voortvloeien uit de ARI-investeringen.

Dotatie:

€ 761.090 Storting ARI 2015.

Onttrekkingen:

€ 29.771 Mobiel groen.
€ 15.000 Marketing Bureau Hengelo.
€ 1.000.400 Industriestraat.
€ 6.600 Voorbereiding BIZ.

Bijlage 8.1.3: Mutaties in de voorzieningen

Voorzieningen	nr.	Beginbalans 01-01-2015	Beginbalans correctie	Dotatie	Aanwending	Balans mutatie	Eindbalans 31-12-2015
1. Risico, Verplichtingen							
Voorz. Pensioen wethouders	5103	5.391.699		567.114	-104.302	462.812	5.854.511
Voorz. FPU-59+	5106	19.842			-19.842	-19.842	0
Voorz. Wachtgeld Muziekschool	5122			1.788.115		1.788.115	1.788.115
Subtotaal risico, verplichtingen		5.411.540		2.355.229	-124.144	2.231.085	7.642.625
2. Egalisatie Onderhoud							
Voorz. grt. ondh. sth/stk	5201	1.669.591		50.150		50.150	1.719.741
Voorz. onderhoud gebouwen	5205	218.825		49.081		49.081	267.906
Voorz. onderh. Waterstaatskerk	5207	141.439		65.081	-28.582	36.499	177.937
Voorz. Renovatie sportvelden	5227	90.329			-13.919	-13.919	76.410
Voorz. Gebouwen/install. Sport	5228	416.092		37.308		37.308	453.401
Voorz. Onderh. buurt-wijkcentra	5230	378.802		121.692		121.692	500.494
Voorz. Onderh. Metropool	5231	69.866				0	69.866
Voorz. Parkg. Hofstedestraat	5232			46.800		46.800	46.800
Subtotaal egalisatie onderhoud		2.984.944		370.112	-42.502	327.611	3.312.555
3. Beklemdde middelen							
Voorz. Rioolrenovatie	5312	12.243.968		9.988.095	-13.056.445	-3.068.350	9.175.618
Voorz. Afvalverwerking	5311	3.683.283			-372.722	-372.722	3.310.561
Voorz. Gebiedsgericht grondwbeleid	5310	1.148.000		109.000		109.000	1.257.000
Subtotaal beklemdde middelen		17.075.251	0	10.097.095	-13.429.167	-3.332.072	13.743.179
Totaal		25.471.736	0	12.822.436	-13.595.812	-773.376	24.698.359

8.1.4 Toelichting voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders (5103): € 5.854.511

Doel: Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen en wachtgeld wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Dotatie:

€ 413.083 Wethouders.

€ 154.031 L. Schoonhoven.

Aanwending:

€ 104.302 E. Lievers Provincie Overijssel.

Voorziening FPU-59+ (5106): € 0

Doel: Vermogensafzondering ter dekking van voorzienbare financiële verplichtingen jegens ABP t.b.v. arrangementskosten van vertrokken medewerkers in kader van 59-jarigen maatregel.

Dotatie:

Geen.

Aanwending:

€ 19.842 Opheffing voorziening.

€ 1.788.115

Doel: Te verwachten verplichtingen wachtgeld i.v.m. reorganisatie Muziekschool.

Dotatie:

€ 1.788.115 Reorganisatieverplichting.

Aanwending:

Geen.

Voorziening groot onderhoud stadhuis/ stadskantoor (5201): € 1.719.741

Doel: T.b.v. (groot) onderhoud stadhuis en stadskantoor op basis meerjarige onderhoudsplanning.

Dotatie:

€ 50.150 Groot onderhoud 2015.

Aanwending:

Geen.

Voorziening onderhoud gebouwen wijkbeheer (5205.): € 267.906

Voorziening wachtgeld Muziekschool (5122):

Doel: Ter dekking van (groot) onderhoud van gebouwen bij de sectoren wijkzaken en stedelijk beheer in gebruik zijn.

Dotatie:

€ 49.081 Volgens onderhoudsplan.

Aanwending:

Geen.

Voorziening Muziekschool en Waterstaatskerk (5207): € 177.937

Doel: Ter dekking van (groot) onderhoud van de Waterstaatskerk.

Dotatie:

€ 19.870 Volgens onderhoudsplan.

€ 45.211 Volgens onderhoudsplan.

Aanwending:

€ 25.107 Onderhoud.

€ 3.475 Onderhoud.

Voorziening renovatie sportvelden (5227): € 76.410

Doel: T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van sportvelden afgezonderde middelen.

Dotatie: Geen.

Aanwending:

€ 13.919 Volgens onderhoudsplan.

Voorziening gebouwen en installaties sport (5228): € 453.401

Doel: T.b.v. het toekomstig groot onderhoud voor gebouwen en installaties op de sportparken afgezonderde middelen zonder dat er een directe onderbouwing is via een meerjarig onderhoudsplan.

Dotatie:

€ 37.308 Volgens onderhoudsplan.

Aanwending:

Geen.

Voorziening onderhoud buurt-wijkcentrum (5230): € 500.494

Doel: Ter dekking van het onderhoud van het buurt-wijkcentrum.

Dotatie:

€ 121.692 Volgens onderhoudsplan.

Aanwending:

Geen.

Voorziening onderhoud Metropool (5231): € 69.866

Doel: Ter dekking van het onderhoud van het gebouw.

Dotatie:

Geen.

Aanwending:

Geen.

Voorziening parkeergarage Hofstedestraat (5232): 46.800

Doel: Ter dekking van het onderhoud van de parkeergarage Hofstedestraat.

Dotatie:

€ 46.800 Storting voorziening.

Aanwending:

Geen.

Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid (5310): € 1.257.000

Doel: Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

Dotatie:

€ 64.000 Storting afkoopsom Hazemeijer.

€ 45.000 Storting afkoopsom Bosatex.

Aanwending:

Geen.

Reserve afvalverwerking (5311): € 3.310.561

Doel: Reserve vanuit toevallige meevallers product afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie mogelijk toekomstige tegenvallers. Geen gebonden besteding.

Dotatie: Geen.

Onttrekkingen:

€ 304.815 Maatschappelijke taakverkenning.

€ 67.907 Maatschappelijke taakverkenning.

Voorziening rioolrenovatie (5312): € 9.175.618

Doel: Bestemd voor de vervangingsinvesteringen van het rioolstelsel, evenals egalisatie van de tarieven rioolrecht.

Dotatie:

€ 7.183.592 Onderhanden werk

€ 63.000 Houtmaatvijver.

€ 2.741.503 Volgens onderhoudsplan.

Aanwending:

€ 795.924 Elsbeek terug in Driene.

€ 110.000 Rioolverv. Ronde Mozartlaan.

€ 1.390.000 Div. bezuinigingen naar riool.

€ 1.230.000 Rioolverv. Boortorenweg.

€ 349.878 Rioolverv. Woolderesweg.

€ 52.378 Rioolrenovatie Slachthuisweg.

€ 494.883 Voorber. Enschedesestraat.

€ 258.939 Herinrichting Industriestraat.

€ 41.333 Beekherstel Veldwijk Zuid.

€ 1.179.728 Uitv. Westtangent fase 1.

€ 550.813 Rioolverv. Loweg/Ottoweg.

€ 608.143 Rioolverv. Parallelweg.

€ 156.969 Rioolverv. Meeuwenweg.

€ 619.744 Rioolverv. Johannaw/Tuindorpstr.

€ 737 Nazorg Castorweg.

€ 162.317 Rioolverv. Twekkw/Ketel/Meeuw.

€ 5.054.659 Uitv. Westtangent fase 2.

8.2.1: Verrekeningen reserve grondexploitaties

De verrekeningen met de reserve grondbedrijf in 2015 kan als volgt worden gespecificeerd:

Reserve per 01-01-2015	€	1.269.483
Dotaties in de reserve		
Verrekening winstexploitaties	€	825.123
Rente	€	2.854.831
Winst op verkopen verspreide gronden	€	111.087
Resultaten (erfpacht) inclusief bezuinigingen	€	4.599.107
Bijdrage Algemene Dienst	€	-
Rentecompensatie Materiele vaste activa	€	1.500.000
Totaal dotaties	€	9.890.149
Onttrekkingen uit de reserve		
Verrekening verliesexploitaties	€	46.956-
Bijdragen aan de Algemene Dienst	€	160.000-
Bezuiniging t.g.v Algemene Dienst	€	-
Nakomende kosten reeds afgesloten complexen		
Overige onttrekkingen	€	56.109-
Totaal onttrekkingen	€	263.065-
Totaal mutaties	€	9.627.083
Mutatie voorzieningen	€	8.942.196
Reserve per 31-12-2015	€	1.954.370

Bijlage 8.2.2: Onderhanden complexen

Complex en omschrijving	Mutatie boekwaarde				Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per M2	Correctie voor balans
	Boekwaarde per 1- Vermeerderingen						
	1-2015	n	Verminderen				
	1	2	3	4	M2	5	
1+2-3							
09 Verspreide gronden binnen de bebouwde kom	5.715.134	456.085	811.638	5.359.580	28		
22 Verspreide gronden buiten de bebouwde kom	6.060.669	282.345	104.827	6.238.187	11		
62 Schalmeden	10.855.629	506.039	2.200	11.359.468	28		
66 Sportpark Groot Driene	2.378.759	109.813	0	2.488.572	53		
68 Stadspark Weusthag	2.126.769	103.809	356.204	1.874.374	10		
81 Boeldershoek Oost	3.252.646	147.913	0	3.400.559	29		
90 Westermaat Veld	1.545.248	69.536	0	1.614.784	34		
790 Verspreide gronden Hart van Zuid	3.381.329	191.122	7.605	3.564.845	378		
Voorraden - Bouwgrond niet in exploitatie	35.316.182	1.866.662	1.282.473	35.900.371			
62 Schalmeden						143.844	
790 Hart van Zuid gemeentelijk						51.405	
Voorraden - Nog te betalen "Bouwgrond niet in exploitatie"						195.249	
Nog niet in exploitatie genomen bouwgronden	35.316.182	1.866.662	1.282.473	35.900.371		195.249	
104 Lange Wemen	-908.087	101.515	158.448	-965.019			
06 't Rot	5.798.046	1.038.769	396.148	6.440.667			
007 VMBO	0	954.810	0	954.810			
21 Exploitatie-overeenkomsten	552.403	225.783	897.627	-119.441			
101 Broek Noord	13.398.521	688.314	1.056.558	13.030.277			
102 Broek Oost	3.542.929	176.182	163.350	3.555.762			
27 M kwadraat	-70.797	1.906	0	-68.892			
36 Kristenbos	338.525	17.048	0	355.572			
44 Veldwijk Noord	-7.485.072	1.677.469	-1.383.827	-4.423.777			
52 Dalmeden	41.599.578	2.514.038	3.046.680	41.066.936			
54 Medaillon	-443.124	325.392	3.090	-120.821			
69 Brouwerijterrein	254.187	12.922	0	267.109			
79 Kievitstraat	99.142	4.879	104.021	0			
70 Hart van Zuid gemeentelijk	-478.311	358.591	0	-119.720			
701 Lansinkveld Noord	14.676.239	782.869	147.278	15.311.830			
702 Langer Erve	2.793.356	296.072	102.778	2.986.650			
703 Hoofdinfrastructuur	-8.469.612	1.339.421	40.000	-7.170.191			
704 Deelplan 10	8.902.469	1.331.504	4.575.462	5.658.511			
711 Fase 2a Industrieplein eo	3.565.888	1.057.470	1.040.126	3.583.232			
712 Verenigingsgebouw	347.977	45.424	0	393.401			
713 Noordelijke laan HvZ	-6.986.988	4.143.372	0	-2.843.616			
714 Woonstad Noord	-1.733.943	3.527.679	22.715	1.771.021			
715 Zuidelijk Laan HvZ	-1.514.511	2.143.187	4.000	624.676			
Voorraden - Woningbouw in exploitatie	67.778.817	22.764.613	10.374.454	80.168.976			
715 Hart van Zuid						10.000	
		0					
Voorraden - Nog te betalen "onderhanden werk"						10.000	
Woningbouw in exploitatie	67.778.817	22.764.613	10.374.454	80.168.976		10.000	
16 Gezondheidspark	17.307.716	992.753	2.372.494	15.927.975			
92 Veldkamptunnel	19.822	53.531	66.826	6.527			
35 Oosterveld	16.183.519	844.919	372.590	16.655.847			
84 Zuidelijke Havenweg	-819.854	818.318	0	-1.537			
94 Twentekanaal Zuid 4	0	0	0	0			
96 Westermaat Campus	19.044.355	923.679	2.675.641	17.292.393			
103 Watertorenpark	-33.715	115.319	3.055.075	-2.973.471			
716 Kanaalzone	-910.256	251.562	-1.524.752	866.058			
Voorraden - Bedrijvencomplexen in exploitatie	50.791.587	4.000.080	7.017.874	47.773.793			
Bedrijvencomplexen in exploitatie	50.791.587	4.000.080	7.017.874	47.773.793			
Subtotaal Onderhanden werk woningbouw en bedrijven	118.570.404	26.764.693	17.392.328	127.942.769	0 0	10.000	
Totaal grondexploitatie of herziening	153.886.586	28.631.355	18.674.801	163.843.140		205.249	
95 Erfpachtgronden	1.008.403	44.579	48.125	1.004.857			
	23.029.632	6.433.897	2.239.580	27.223.950			
Totaal generaal	177.924.620	35.109.832	20.962.506	192.071.946		205.249	

Balanscorrecties									
Nog te realiseren kosten									
Boekwaarde balans 6	Correcties na balans 7	Verwervingen 8	Bouw-en Woonrijpmaken 9	Plankosten 10	Beheerskosten 11	Dotaties 12	Bodem-sanering 13	Overige kosten 14	
4+5	-5								
5.359.580	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.238.187	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.359.468	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.488.572	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.874.374	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.400.559	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.614.784	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.564.845	0	51.919	268.320	12.000	60.000	0	0	0	0
35.900.371	0	51.919	268.320	12.000	60.000	0	0	0	0
143.844									
51.405									
195.249									
36.095.620									
-965.019	0	115.567	2.702.747	123.222	23.744	0	0	100.000	
6.440.667	0	33.000	2.146.399	176.236	83.105	0	0	0	
954.810	0	0	425.121	136.385	0	0	0	0	
-119.441	0	0	40.276	-14.718	0	88.351	0	1.590	
13.030.277	0	0	1.204.032	185.918	175.480	0	0	0	
3.555.762	0	0	2.695.553	280.239	126.494	0	50.000	150.000	
-68.892	0	0	500.000	157.935	0	0	150.000	1.965.000	
355.572	0	12.097.945	360.000	873.153	171.734	0	0	90.000	
-4.423.777	0	1.240.819	7.873.535	216.064	149.538	0	657.815	175.000	
41.066.936	0	313.001	10.486.951	1.217.308	700.551	0	246.941	0	
-120.821	0	0	1.240.260	257.795	38.277	0	0	0	
267.109	0	0	2.245	0	2.130	0	0	13.130	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	
-119.720	0	0	0	11.217.612	1.221.608	0	0	0	
15.311.830	0	227.016	1.659.512	240.000	31.029	0	0	163.525	
2.986.650	0	6.045	287.484	135.000	12.000	0	0	33.040	
-7.170.191	0	142.197	1.993.855	60.000	0	0	0	201.656	
5.658.511	0	5.355	4.059.824	135.000	15.960	0	0	316.210	
3.583.232	0	315.000	2.246.165	1.114.309	801.035	0	0	215.401	
393.401	0	49.243	177.686	279.891	20.580	0	446.979	1.359.385	
-2.843.616	0	1.715.304	5.574.229	898.247	0	0	2.439.556	668.402	
1.771.021	0	236.727	1.303.508	1.093.710	77.000	0	1.175.171	273.704	
624.676	0	103.415	10.436.455	1.475.298	807	0	1.688.823	1.020.104	
80.168.976	0	16.600.635	57.415.837	20.258.604	3.651.072	88.351	6.855.286	6.746.147	
10.000									
10.000									
80.178.976	0 0	16.600.635	57.415.837	20.258.604	3.651.072	88.351	6.855.286	6.746.147	
15.927.975	0	0	498.608	158.719	166.508	0	0	17.164	
6.527	0	0	0	0	0	0	0	0	
16.655.847	0	69.603	0	94.107	63.448	0	100.499	50.500	
-1.537	0	0	0	10.000	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	
17.292.393	0	0	43.131	349.140	165.543	0	0	41.000	
-2.973.471	0	0	2.064.529	65.107	0	0	0	183.095	
866.058	0	0	1.717.479	235.000	17.500	0	746.342	0	
47.773.793	0	69.603	4.323.746	912.072	412.999	0	846.841	291.759	
47.773.793	0	69.603	4.323.746	912.072	412.999	0	846.841	291.759	
127.952.769									
164.048.389	0	16.722.156	62.007.903	21.182.677	4.124.071	88.351	7.702.128	7.037.906	
27.223.950	0								
191.272.339	0	16.722.156	62.007.903	21.182.677	4.124.071	88.351	7.702.128	7.037.906	

Te realiseren bijdragen en opbrengsten				Totaal tijdsinvloeden				
Totaal kosten 15	Bijdragen en subsidies 16	Grond- verkoop 17	Totaal bijdragen en verkoop 18	Rente kosten 19	Kosten- indexering 20	Opbrengsten- indexering 21	Totaal tijdsinvloeden 22	Boekwaarde buiten administratie 23
som 8 t/m 14			16+17	19+20-21				
0	0	4.427.040	4.427.040	4.579.581	0	0	4.579.581	
0	0	4.736.465	4.736.465	5.338.055	0	0	5.338.055	
0	0	4.086.721	4.086.721	9.804.673	0	0	9.804.673	
0	0	425.000	425.000	2.140.459	0	0	2.140.459	
0	0	1.317.900	1.317.900	1.605.869	0	0	1.605.869	
0	0	2.730.170	2.730.170	2.907.125	0	0	2.907.125	
0	0	65.148	65.148	1.403.347	0	0	1.403.347	
392.239	0	1.150.184	1.150.184	768.707	20.659	31.157	758.209	88.471
392.239	0	18.938.628	18.938.628	28.547.817	20.659	31.157	28.537.319	88.471
3.065.280	570.537	0	570.537	5.617	104.908	0	110.525	
2.438.740	0	6.947.004	6.947.004	1.966.624	128.591	96.108	1.999.107	
561.506	150.022	1.389.620	1.539.642	17.738	5.587	0	23.325	
115.499	259.607	1	259.608	0	0	0	0	
1.565.430	0	14.875.453	14.875.453	3.165.600	187.076	1.478.783	1.873.893	
3.302.285	11.676	8.680.105	8.691.781	2.281.674	836.571	1.426.156	1.692.089	
2.772.935	1.677.000	0	1.677.000	14.865	71.644	0	86.509	
13.592.832	2.199.172	11.917.162	14.116.334	511.732	1.167.847	1.007.897	671.682	
10.312.772	2.518.556	4.320.000	6.838.556	-571.667	1.115.741	779.016	-234.942	
12.964.752	0	69.078.311	69.078.311	17.831.159	1.940.342	11.203.901	8.567.600	
1.536.331	0	2.785.610	2.785.610	-156.368	101.954	192.803	-247.217	
17.506	372.000	0	372.000	25.972	44	0	26.015	
0	0	0	0	0	0	0	0	
12.439.220	2.443.216	0	2.443.216	14.599.360	14.690	0	14.614.050	
2.321.081	738.700	6.818.000	7.556.700	5.590.979	149.953	440.526	5.300.406	-244.180
473.569	68.010	2.635.795	2.703.805	2.439.358	27.983	240.576	2.226.765	2.479.273
2.397.708	10.534.700	0	10.534.700	-1.748.203	149.351	0	-1.598.853	2.969.747
4.532.349	200.000	3.931.894	4.131.894	3.365.224	328.477	359.543	3.334.158	1.453.893
4.691.909	1.844.124	8.249.000	10.093.124	4.647.776	845.979	1.199.224	4.294.530	1.993.922
2.333.765	3.134.220	0	3.134.220	175.358	32.959	0	208.316	202.411
11.295.739	8.821.366	0	8.821.366	-286.126	285.768	0	-358	644.344
4.159.821	2.670.000	3.098.983	5.768.983	1.508.799	954.780	644.011	1.819.568	237.235
14.724.902	15.738.050	132.500	15.870.550	210.311	639.109	8.110	841.310	616.948
111.615.932	53.950.956	144.859.439	198.810.395	55.595.781	9.089.353	19.076.654	45.608.479	10.353.593
111.615.932	53.950.956	144.859.439	198.810.395	55.595.781	9.089.353	19.076.654	45.608.479	0
840.998	0	14.524.099	14.524.099	2.909.155	36.165	628.923	2.316.396	
0	74.801	0	74.801	0	0	0	0	
378.157	0	17.275.320	17.275.320	5.853.703	8.476	1.700.797	4.161.382	
10.000	0	400.000	400.000	-7.301	100	0	-7.201	
0	0	0	0	0	0	0	0	
598.814	108.961	14.951.697	15.060.658	3.301.515	38.261	633.681	2.706.094	
2.312.732	237.198	0	237.198	-72.520	23.013	0	-49.507	
2.716.321	7.110	2.831.400	2.838.510	577.503	84.546	75.998	586.051	218.679
6.857.021	428.069	49.982.516	50.410.585	12.562.055	190.559	3.039.399	9.713.215	218.679
6.857.021	428.069	49.982.516	50.410.585	12.562.055	190.559	3.039.399	9.713.215	0
118.865.192	54.379.025	213.780.582	268.159.607	0	96.705.653	9.300.571	83.859.014	10.660.743
0	27.223.950		27.223.950				0	
118.865.192	81.602.975	213.780.582	295.383.557	96.705.653	9.300.571	22.147.211	83.859.014	10.660.743

Eindsaldi en resultaatbepaling				
Verwacht eindresultaat	Ten laste van marktwaarde en voorziening NIEGG	Eindsaldo niet te verrekenen met Reserve grondexploitatie	Eindsaldo wel te verrekenen met Reserve Grondexploitatie s	Totaal verdeeld eindresultaat
24	25	26	27	28
4+15-18				
+22+23				25+26+27=24
5.512.121	5.512.121			5.512.121
6.839.777	6.839.777			6.839.777
17.077.421	17.077.421			17.077.421
4.204.032	4.204.032			4.204.032
2.162.343	2.162.343			2.162.343
3.577.515	3.577.515			3.577.515
2.952.983	2.952.983			2.952.983
3.653.581	1.826.791	1.826.791		3.653.581
45.979.772	44.152.982	1.826.791	0	45.979.772

1.640.248			1.640.248	1.640.248
3.931.510			3.931.510	3.931.510
0			0	0
-263.551			-263.551	-263.551
1.594.147			1.594.147	1.594.147
-141.646			-141.646	-141.646
1.113.552			1.113.552	1.113.552
503.753			503.753	503.753
-1.184.502			-1.184.502	-1.184.502
-6.479.023			-6.479.023	-6.479.023
-1.617.317			-1.617.317	-1.617.317
-61.370			-61.370	-61.370
0			0	0
24.490.335			24.490.335	24.490.335
15.132.438		7.566.219	7.566.219	15.132.438
5.462.452		2.731.226	2.731.226	5.462.452
-13.936.289		-6.968.145	-6.968.145	-13.936.289
10.847.018		5.423.509	5.423.509	10.847.018
4.470.469		2.235.235	2.235.235	4.470.469
3.672		1.836	1.836	3.672
274.744		137.372	137.372	274.744
2.218.661		1.109.331	1.109.331	2.218.661
937.285		468.642	468.642	937.285
48.936.586	0	12.705.226	36.231.361	48.936.586

48.936.586	0	12.705.226	36.231.361	48.936.586
-------------------	----------	-------------------	-------------------	-------------------

4.561.271			4.561.271	4.561.271
-68.273			-68.273	-68.273
3.920.065			3.920.065	3.920.065
-398.738			-398.738	-398.738
-1			-1	-1
5.536.643			5.536.643	5.536.643
-947.443		-473.722	-473.722	-947.443
1.548.598		774.299	774.299	1.548.598
14.152.123	0	300.578	13.851.545	14.152.123

14.152.123	0	300.578	13.851.545	14.152.123
-------------------	----------	----------------	-------------------	-------------------

109.068.481	44.152.982	14.832.594	50.082.906	109.068.481
--------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------------

0				0
109.068.481	44.152.982	14.832.594	50.082.906	109.068.481

8.2.3: Voorziening grondexploitaties

De totale voorziening bedraagt € 71,1 miljoen. Hiervan heeft € 54,9 miljoen betrekking op de verliesgevende grondexploitaties en € 16,3 miljoen op de (nog) niet in exploitatie genomen gronden.

Voorziening tekortexploitaties

Conform de "gedragslijn BBV en grondbedrijf" (raadsbesluit 20.03.2007) dient ten laste van de reserve een voorziening getroffen te worden om de contante waarde van de tekortexploitaties af te dekken. Per 01.01.2016 is er een voorziening getroffen van afgerond € 54,9 miljoen. Per 01.01.2015 was er een voorziening getroffen à € 47,9 miljoen, waarbij er verwacht werd dat de voorziening in 2014 zou toenemen tot € 49,1 miljoen (dit is de voorziening per 01.01.2015 vermeerderd met de rente, verminderd met de verwachte verrekeningen van de reserve)

Project	2015		2014		Verschil	
<u>Woningbouw:</u>						
Lange Wemen	€ 1,5	miljoen	€ 1,4	miljoen	€ 0,1	miljoen
't Rot	€ 2,7	miljoen	€ 2,6	miljoen	€ 0,1	miljoen
"Exploitatieovereenkomsten"	€ 0,2	miljoen	€ 0,3	miljoen	-€ 0,1	miljoen
Broek Noord	€ 1,0	miljoen	€ 1,1	miljoen	-€ 0,1	miljoen
M-kwadraat	€ 0,9	miljoen	€ 0,9	miljoen	€ 0,0	miljoen
Kristenbos	€ 0,4	miljoen	€ 0,4	miljoen	€ 0,0	miljoen
Kievitstraat	€ 0,0	miljoen	€ 0,1	miljoen	-€ 0,1	miljoen
Hart van Zuid	€ 16,3	miljoen	€ 13,1	miljoen	€ 3,2	miljoen
Overig	€ 0,0	miljoen	€ 0,1	miljoen	-€ 0,1	miljoen
	€ 23,0	miljoen	€ 20,0	miljoen	€ 3,0	miljoen
<u>Bedrijventerreinen:</u>						
Gezondheidspark	€ 3,5	miljoen	€ 3,5	miljoen	€ 0,0	miljoen
Oosterveld	€ 2,4	miljoen	€ 1,4	miljoen	€ 1,0	miljoen
De Veldkamp	€ 16,2	miljoen	€ 15,0	miljoen	€ 1,2	miljoen
Campus	€ 4,3	miljoen	€ 3,7	miljoen	€ 0,6	miljoen
Businesspark XL (*)	€ 5,4	miljoen	€ 4,4	miljoen	€ 1,0	miljoen
	€ 31,8	miljoen	€ 28,0	miljoen	€ 3,8	miljoen
	€ 54,9	miljoen	€ 48,0	miljoen	€ 6,9	miljoen

(*) De voorziening van BXL 2015 wordt vergeleken met de getroffen voorziening van 2014 (verschil is dan € 1,0 miljoen) We presenteren dit op deze wijze, zodat het te controleren is met de jaarrekening van vorig jaar. Dit is wat anders dan de verslechtering van de voorziening in 2015 die we presenteren bij de grondexploitatie: De voorziening wordt meerjarig gemonitord. De gepresenteerde voorziening voor BXL was in 2014 € 4,4 miljoen. In 2015 was het de verwachting dat de voorziening € 4,6 miljoen zou bedragen. De verslechtering in 2015 van de voorziening van BXL is derhalve € 0,8 miljoen.

Voorziening Nog Niet In Exploitatie Genomen Gronden

Naast de bezittingen in de vastgestelde grondexploitaties heeft het grondbedrijf 160 hectare grond in eigendom. Dit zijn gronden waarvoor (nog) geen concrete plannen zijn. Als de verkeerswaarde van deze gronden lager is dan de boekwaarde, dan dient voor het verschil een voorziening te worden getroffen (BBV artikel 70). Is de verkeerswaarde hoger dan de boekwaarde, dan is er sprake van een stille reserve.

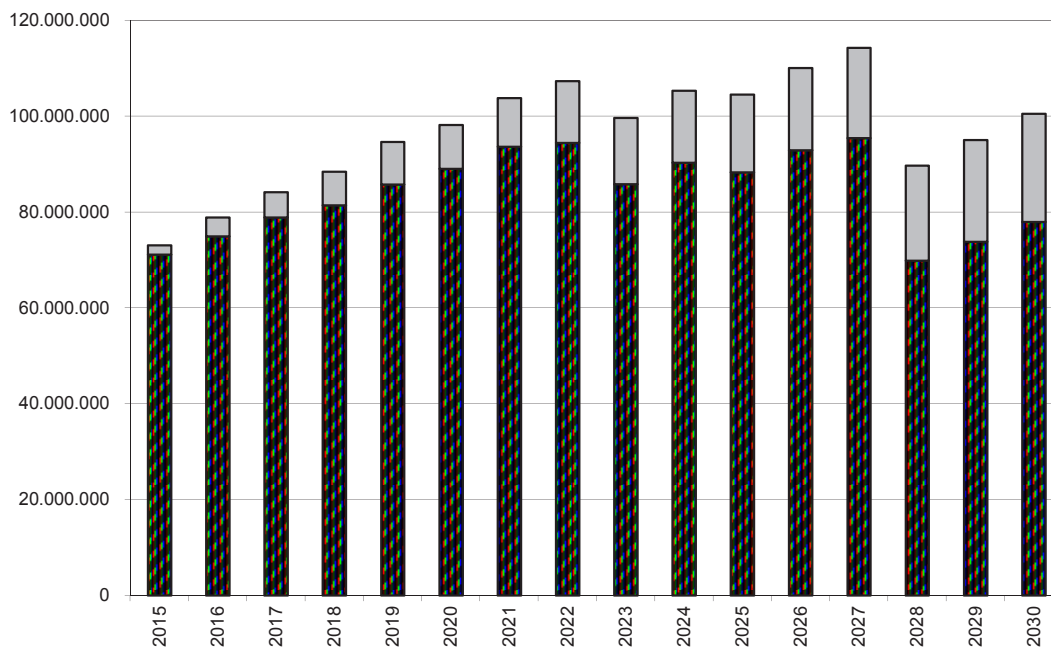
Vorig jaar was er een voorziening getroffen van € 14,3 miljoen, waarbij verwacht werd dat deze in 2015 zou toenemen naar 15,9 miljoen (zonder rentecompensatie) . Deze bedraa De voorziening bedraagt nu € 16,3 miljoen. De verhoging wordt veroorzaakt door een verlaagde inschatting van de verkeerswaarde van Hart van Zuid

Project	Boekwaarde per m ²	Verkeerswaarde	Voorziening per m ²	Voorziening	
Schalmeden	€ 28	€ 10	€ 18	€ 7,3	miljoen
Sportpark Groot Driene	€ 53	€ 9	€ 44	€ 2,1	miljoen
Stadspark Weusthag	€ 10	€ 7	€ 3	€ 0,6	miljoen
Westermaat Veld	€ 34	€ 1	€ 33	€ 1,5	miljoen
Hart van Zuid	€ 378	€ 75	€ 152	€ 1,5	miljoen
Milieubedrijvenpark	€ 29	€ 23	€ 6	€ 0,7	miljoen
Verspr.gr.buiten de kom	€ 11	€ 8	€ 3	€ 1,5	miljoen
Verspr.gr.binnen de kom	€ 28,17	€ 23,27	€ 4,90	€ 0,9	miljoen
Overig				€ 0,2	miljoen
				€ 16,3	miljoen

8.2.4: Meerjarenraming reserve grondexploitaties

In navolgend overzicht staat de ontwikkeling van het eindsaldo van de reserve weergegeven. Het betreft het geprognosticeerde eindsaldi van de reserve op basis van de herzieningen van de grondexploitaties.

De staven geven de stand van de reserve weer. Het gearceerde deel, is het deel van de reserve wat (naar verwachting) benodigd is voor het treffen van de voorziening. Hieruit blijkt dat naar huidige inzichten de reserve de komende jaren voldoende is om de voorziening te kunnen treffen.

Wanneer de huidige planningen worden gehaald, dan is het vrij besteedbare deel van de reserve in 2017 groter dan de doelstelling van € 3,0 miljoen

Op de volgende pagina's staat de ontwikkeling van de reserve tot en met 2030 nader gespecificeerd

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Reserve per 1 januari	63.441	73.068	78.888	84.146	88.443	94.656
Rente / rentecompensatie	2.855	2.740	2.958	3.155	3.317	3.550
<u>Mutaties in complexen:</u>						
- Nog niet in exploitatie genomen gronden						
- Grondexploitaties met een positief eindresultaat	825	941	0	0	61	0
- Grondexploitaties met een negatief eindresultaat	-15	0	0	-1.640	0	-2.940
<i>Subtotaal mutaties in complexen</i>	810	941	0	-1.640	61	-2.940
Reserve per 31 december na mutaties in complexen	67.106	76.749	81.846	85.662	91.821	95.265
<u>Specifieke stortingen:</u>						
- Erfpachtresultaat	1.113	355	435	435	435	435
- Herwaardering erfpacht	3.487	0				
- Bijdrage Algemene Dienst	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
-Materiele vaste activa rentecompensatie	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
- Winstneming complex 21	111	0	0			
<i>Subtotaal stortingen</i>	6.210	2.855	2.935	2.935	2.935	2.935
<u>Reguliere onttrekkingen:</u>						
- Stimulering grondverkopen	-29	-50	-50	-50	-50	
- Personeelslasten Grondzaken	-27	-50	-50	-50	-50	
<u>Afdrachten aan de Algemene Dienst:</u>						
- Bezuinigingen in projecten	-160					
<u>Reeds bestemd:</u>						
- Nakomende kosten reeds afgesloten complexen		-600				
<u>Risicovoorzieningen:</u>						
- Verliesneming complex 21	-32	0				
<u>Reserve bovenwijks:</u>						
- Verplichtingen	0	-16	-534	-53	0	-51
<i>Subtotaal specifieke onttrekkingen</i>	-248	-716	-634	-153	-100	0
Mutatie saldo	5.962	2.139	2.300	2.782	2.835	2.883
Reserve per 31 december na specifieke mutaties	73.068	78.888	84.146	88.443	94.656	98.148
Voorziening tekortexploitaties	54.861	56.837	59.112	59.839	62.239	63.623
Voorziening NIEGG	16.252	18.115	19.782	21.551	23.506	25.427
Reserve na aftrek voorziening tekortexploitaties	1.954	3.935	5.252	7.054	8.911	9.098

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
98.148	103.763	107.302	99.650	105.321	104.543	110.035	114.238	89.718	95.017
3.681	3.891	4.024	3.737	3.950	3.920	4.126	4.284	3.364	3.563
0	8.585	0	0	0	0	344	1.185	0	0
0	-10.872	-13.493	0	-6.663	0	-2.202	-30.470	0	0
0	-2.287	-13.493	0	-6.663	0	-1.858	-29.285	0	0
101.829	105.368	97.833	103.387	102.608	108.463	112.303	89.236	93.083	98.581
435	435	435	435	435	435	435	435	435	435
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
1.935	1.935	1.935	1.935	1.935	1.935	1.935	1.935	1.935	1.935
0	0	-117	0	0	-362	0	-1.452	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.935	1.935	1.817	1.935	1.935	1.572	1.935	482	1.935	1.935
103.763	107.302	99.650	105.321	104.543	110.035	114.238	89.718	95.017	100.515
66.180	64.936	54.110	56.285	51.885	53.970	53.936	25.635	26.714	27.838
27.435	29.533	31.725	34.016	36.411	38.913	41.527	44.259	47.115	50.098
10.149	12.834	13.814	15.020	16.247	17.153	18.774	19.824	21.189	22.579

8.2.5: Risico's grondbedrijf

De risico's van het grondbedrijf hebben betrekking op de vastgestelde grondexploitaties. Bij de risico's voor grondexploitaties geldt dat er een wisselwerking is tussen de herziening van de grondexploitaties en de risico's. Indien een risico (financieel) een feit is geworden en daarna wordt opgenomen in de grondexploitatie, dan vervalt dat specifieke risico. De financiële vertaling van het risicoprofiel laat een toename van 0,7 miljoen zien ten opzichte van vorige jaar (€ 11 miljoen versus € 10,3 miljoen).

Eén van de factoren die de toename van de risico inschatting bepaald is de vertraging in de afzet van de kavels. Wanneer de afzet vertraagt, komen de opbrengsten later binnen waardoor meer financieringskosten gemaakt moeten worden. Ook de grondprijzen blijven hoog in de risicolijst staan. Dit geldt voor zowel de woningbouw als de bedrijventerreinen.

Een andere factor die we hier benoemen is Hart van Zuid. Het afgelopen jaar is gewerkt aan de ontvlechting/herijking van het project. Conform de verhoudingen in de samenwerkingsovereenkomst wordt gestreefd naar een 50%-50% verdeling van het resultaat en de risico's. Het risico bestaat dat het niet mogelijk is om de verdeling van de risico's gelijkmatig te maken en dat de gemeente meer dan 50% van de risico's voor haar rekening krijgt. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te verslechteren, is dit risico onderdeel van het algemene risico; realisatie en afzet.

Het algemeen risico ladder voor duurzame verstedelijking is nieuw in de lijst van risico's. Bij de voorbereiding van bestemmingsplannen en andere planologische besluiten (uitgebreide omgevingsvergunning) moeten de treden van de Ladder doorlopen en toegepast worden. Hierbij moet getoetst worden of de toevoeging van programma noodzakelijk is. De harde plancapaciteit voor woningbouw in Hengelo is nu meer dan 100% van de verwachte vraag en er moet gekeken worden welke plannen komen te vervallen zodat de capaciteit in evenwicht wordt gebracht met de verwachte vraag. Onlangs hebben de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel een bestuursovereenkomst getekend op basis waarvan gewerkt gaat worden aan het terugbrengen van de harde plancapaciteit. Een deel van de overprogrammering zit in de tienjaarstermijn van de ladder, maar financieel gezien zit deze buiten de tienjaarstermijn. De gemeente verwacht daarin overeenstemming te kunnen bereiken met de provincie en dan is er geen sprake meer van een overprogrammering in de ladder. Het terugbrengen van de harde plancapaciteit kan financiële gevolgen hebben voor de gemeente.

Een andere verandering is dat er veel risico's verwerkt zijn in de grondexploitaties en dus niet terug komen als specifiek risico. Deze factor heeft een positief resultaat op het risicoprofiel. Ook de mogelijke aanbestedingsvoordelen in diverse projecten hebben een positief effect.

Hieronder worden de tien risico's met het grootste financiële gevolg voor het risicoprofiel vermeld (tussen haakjes staat vermeld welke invloed het betreffende risico heeft):

1. Algemeen risico; realisatie afzet

De markt voor de grondverkoop verslechtert, waardoor de verwachte afzet niet gerealiseerd kan worden (22%);

2. Algemeen risico; ladder duurzame verstedelijking

De gemeente heeft een convenant afgesloten met de provincie over de ladder van duurzame verstedelijking (19%);

3. Businesspark XL

Wanneer het project verslechtert betekent dit afdekken van 13,9% van de verslechtering van het resultaat voor de gemeente (15%);

4. Algemeen risico; uitgifteprijzen

De markt voor de grondverkoop verslechtert, waardoor de uitgifteprijzen onder druk komen te staan (7%);

5. Algemeen risico; vastgoed markt verslechtert

De markt voor vastgoed verslechtert, waardoor er op bezittingen (panden) in de grondexploitaties afgeschreven moet worden (5%);

6. Algemeen risico; dalende Algemeen risico

De verkeerswaarde van percelen in het complex niet in exploitatie genomen gronden daalt naar de agrarische waarde, waardoor er meer voorzieningen voor de niet in exploitatiegenomen gronden getroffen moet worden (5%);

7. Innovatieve brug (Fase 2b Hart van Zuid)

De kosten vallen hoger uit dan 7,1 mln. als gevolg van het niet kunnen compenseren van de BTW (3%);

8. Parkeren Lansinkveld Noord (Fase 1 Hart van Zuid)

De parkeeropbrengsten van de te realiseren gebouwde parkeervoorzieningen leveren minder op dan geraamd (2%);

9. Woonstad Noord (Fase 2b Hart van Zuid)

De huuropbrengsten van de grond leveren minder op dan geraamd (2%);

10. Subsidietermijnen (Fase 2b Hart van Zuid)

De subsidietermijnen worden niet gehaald waardoor subsidies niet (geheel) kunnen worden geïnd (2%).

De tien grootste risico's bepalen 83% van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bijlage 8.3 - Aanwending onvoorzien

Overzicht stelposten 2015

Wijziging	Begr.	Stuk Nr.	Omschrijving	Programma	B&W datum	B&W nr.	Mutatie	Nieuw saldo
Ovz. stelpost onvoorzien 2015								
6922101			Primitieve begroting					166.000
	1049209		Bijdrage Sport- en cultuurfonds zwemlessen		4		5.000	161.000

SiSa-bijlage 2015

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF							
I&M	E27B	Brede doeltuikering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoordde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoordde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoordde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoordde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 2015/0235910 Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	€ 0 Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	€ 0 Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	€ 0 Toelichting Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	€ 0 Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 2015/0235910 Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde begeleidde werkelementen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03	Project is nog niet gestart Nee	
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw), totaal 2014	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Alle gemeenten verantwoordden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1))	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Alle gemeenten verantwoordden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1))	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)
		1 2015/0235910 Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde begeleidde werkelementen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03	Project is nog niet gestart Nee		
		1 2015/0235910 Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	€ 0 Het totaal aantal gerealiseerde begeleidde werkelementen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03	Project is nog niet gestart Nee		

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF									
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2015	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAZ)	
		Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	
		Indicatornummer: G2 / 01	Indicatornummer: G2 / 02	Indicatornummer: G2 / 03	Indicatornummer: G2 / 04	Indicatornummer: G2 / 05	Indicatornummer: G2 / 06	Indicatornummer: G2 / 06	
		€ 29.157.122	€ 845.087	€ 1.757.244	€ 6.328	€ 109.809	€ 0	€ 0	
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee		
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)			
		Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.		
		Indicatornummer: G2 / 07	Indicatornummer: G2 / 08	Indicatornummer: G2 / 09	Indicatornummer: G2 / 10	Indicatornummer: G2 / 11	Indicatornummer: G2 / 12	Indicatornummer: G2 / 12	
		€ 218.586	€ 21.927	€ 0	€ 28.514	€ 0	Ja		
		Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob		
		Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R		
		Indicatornummer: G3 / 01	Indicatornummer: G3 / 02	Indicatornummer: G3 / 03	Indicatornummer: G3 / 04	Indicatornummer: G3 / 05	Indicatornummer: G3 / 06	Indicatornummer: G3 / 06	
		€ 350.162	€ 410.443	€ 72.054	€ 487.978	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2015	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee					
			Aard controle R	Aard controle n.v.t.					

8.05: Verbonden partijen en vertegenwoordiging

Benoeming en aanwijzingen collegeleden door de gemeenteraad

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Regio Twente	DB: Bron AB: Bron + raadslid	Voor AB Regio Twente benoemt de gemeenteraad een afvaardiging van twee personen: 1 uit de gemeenteraad en 1 uit het college. Mochten ons AB lid uit het college zitting nemen in het DB, dan vervalt het plaatsvervaardiging van het college-AB lid.
DB- en AB lid openbaar lichaam Regionaal Bedrijven Terrein	AB: Elferink (vervanging Bruggink) en Ten Heuw (vervanging Bron) DB: Ten Heuw (vervanging Elferink)	AB: gemeenteraad besluit op voordracht college DB: college doet voordracht aan AB RBT
Lid AB en DB Crematorium	Bron (vervanging Bruggink)	Gemeenteraad besluit op voordracht college
Stadsbank Oost Nederland	Ten Heuw (DB + AB)	Gemeenteraad besluit op voordracht college In het dagelijks bestuur hebben in ieder geval de leden van het algemeen bestuur uit de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede zitting.

Benoemingen en voordrachten door het college

Cursieve tekst is vertegenwoordiging voortvloeiend uit portefeuillehouderschap.

1. VERBONDEN PARTIJEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Regio Twente		
Bestuurscommissie Publieke Gezondheid (PGZ)	Bron	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
(Bestuurscommissie) Organisatie Zorg en Jeugd Twente/ bestuurlijk overleg transitie jeugdzorg	Bruggink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit	Bron	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Werken, Economische zaken*	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap. * Wordt mogelijk gecombineerd met portefeuilleoverleg Sociale Zaken tot portefeuilleoverleg Arbeidsmarkt.
Portefeuillehoudersoverleg Sociale Zaken*	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap. * Wordt mogelijk gecombineerd met portefeuilleoverleg Werk en Economische Zaken tot portefeuilleoverleg Arbeidsmarkt.
Portefeuillehoudersoverleg Financiën	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid	Elferink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu	Elferink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Sport	Bruggink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Vrije Tijd, Recreatie en Toerisme	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Kennispunt Twente	Bruggink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
<i>Platform Onderwijs, Werk en Inkomen</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap (wethouder sociale zaken c.q. economische zaken).</i>
Euregio	<i>AB: Vanuit college: Schelberg en Bron (met de overige collegeleden als plaatsvervangers) Vanuit de raad: Van Doren en (R.) Kok . Plaatsvervangers: Yikilmaz en Peters</i>	Gebaseerd op de aangepaste rechtsvorm voor de Euregio, waarmee de raad op 2 september 2015 heeft ingestemd. Gevolg daarvan is nu dat Nederlandse leden kunnen deelnemen aan het Algemeen Bestuur. Hengelo mag vier leden voor het Algemeen Bestuur aanwijzen.
Netwerkstad		
Bestuurscommissie Netwerkstad	<i>Niet ingevuld</i>	Twee door en uit het college van burgemeester en wethouders
<i>Bestuurlijk Afstemmingsberaad R.E.G (BO REG)</i>	<i>Elferink / Ten Heuw</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
<i>Bestuurlijk overleg Ontwikkelagenda Netwerkstad</i>	<i>Elferink</i>	<i>Is vervolg op het BO REG</i>
<i>Eurocities: Social Affairs Forum</i>	<i>Bruggink</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
<i>Eurocities: Vervoer</i>	<i>Bron</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
Veiligheid		
<i>AB Veiligheidsregio</i>	<i>Schelberg</i>	<i>Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie Regio (GHOR), Bevolkingszorg (oude gemeentelijke crisisbeheersing)</i>
<i>DB Veiligheidsregio</i>	<i>Schelberg</i>	
<i>Districtelijk Veiligheidsoverleg</i>	<i>Schelberg</i>	<i>'opvolger' van Regionaal College Politie Twente</i>
Sociaal werkleerbedrijf Midden Twente		
Algemeen Bestuur	<i>Ten Heuw, Elferink</i>	Het gaat om het aan wijzen van 2 leden door elk van de deelnemende colleges van het SWB. AB benoemt dan vervolgens 1 lid per gemeente in het DB.
Dagelijks Bestuur	<i>Ten Heuw</i>	
Gemeentelijk belastingkantoor Twente (GBT)		
Algemeen bestuur	<i>Ten Heuw</i>	Aan het hoofd van het GBT staat een AB, waarvan door elk van de colleges van de deelnemers één lid wordt aangewezen. Ieder college van een deelnemer wijst uit zijn midden een plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan.
Dagelijks bestuur	<i>Ten Heuw</i>	De leden van het DB worden benoemd door en uit AB. Het DB bestaat uit drie leden, waaronder de voorzitter. Twee leden van het DB worden aangewezen uit de deelnemers met een inwonertal van meer dan 50.000 inwoners. Van de deelnemende gemeente waar het DB-lid als voorzitter wordt benoemd, wordt een tweede AB-lid aangewezen.
Samenwerking Sociale Zaken Borne		
<i>Lichte gemeenschappelijke regeling</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
RUD		
<i>Bestuursovereenkomst</i>	<i>Schelberg</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
<i>Samenwerking Handhaving Overijssel</i>		

2. VERENIGINGEN

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	<i>Ten Heuw (commissie Werk & Inkomen) Schelberg (commissie Asiel en Integratie)</i>	Diverse commissies
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders N- Ned. (VEGANN,)	<i>Ten Heuw</i>	Loopt via VNG-Overijssel, obv voordracht VEGANN.
VNG-Overijssel		Diverse commissies. Afhankelijk van vacatures nader te bepalen.

3. STICHTINGEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
De "Overijsselse Ombudsman"		Indien er gevraagd wordt een vertegenwoordiger te leveren. Op dit moment geen zitting in het bestuur.

4. PUBLIEK PRIVATE

SAMENWERKING

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Samenwerkingsovereenkomst Hart van Zuid	<i>Bron</i>	<i>Betreft project Hart van Zuid, samen met Van Wijnen. In de SOK HvZ wordt verwezen naar een bijlage over de Projectorganisatie. Daarin wordt gesproken over de Projectwethouder.</i>
Samenwerkingsovereenkomst plan Buren (Borne)	<i>Ten Heuw</i>	<i>Betreft samenwerking met Borne: realisatie bedrijventerreinen In de SOK Buren staat dat de portefeuillehouders Economische Zaken en Grondbedrijf of hun bestuurlijke vervangers zitting hebben in de Stuurgroep.</i>
Samenwerkingsovereenkomst Berflo Es	<i>Elferink</i>	<i>Betreft samenwerking met Welbions en bewoners. In de SOK Berflo Es uit 2005 staat dat de wethouder Volkshuisvesting zitting heeft in de Regiegroep namens de gemeente.</i>

5. DEELNEMINGEN IN

VENNOOTSCHAPPEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
Essent N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Link met VEGANN, onderstaande vennootschappen hebben gezamenlijk vergadering.</i>
<i>Enexis NV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Attero NV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Verkoop Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>CBL Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Claim Staat Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Vordering op Enexis BV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
NV Wonen Boven Winkels	<i>Elferink</i>	<i>Het aandeelhouderschap en de uitoefening van de rechten daaraan verbonden is een collegeaangelegenheid. De raad wordt in de</i>

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
		<i>gelegenheid gesteld haar bedenkingen en wensen te uiten.</i>
Vitens N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden (financiën)</i>
Twente Milieu N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Afvaardiging naar / uitoefening van aandeelhouderschap. Suggestie portefeuillehouder milieu en/of financiën.</i>
Twence BV	<i>Ten Heuw</i>	<i>Afvaardiging naar / uitoefening van aandeelhouderschap. Suggestie portefeuillehouder financiën en/of milieu.</i>

6. OVERIGE

VERTEGENWOORDIGINGEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Grote Stedenbeleid (G32)		
Pijler Sociaal	<i>Bron</i>	
Pijler Fysiek	<i>Elferink</i>	
Pijler Economie en Werk	<i>Ten Heuw</i>	
Toekomstig: Warmtenet B.V.	<i>Elferink</i>	Is 'in oprichting', als is opgericht dan 2 portefeuillehouders: 1 inhoud, 1 financiën.
WTC	<i>Schelberg, Ten Heuw, Bron</i>	Betreft advisory board (Schelberg is voorzitter, wethouders zijn lid)
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Saasveld-Gammelke	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling</i>
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling</i>
Commissie Voorbereiding Naamgeving Openbare Ruimte	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling. Collegelid is voorzitter van de commissie.</i>
Cultuurconvenant Oost Nederland	<i>Bruggink</i>	<i>Portefeuille gebonden Cultuur</i>

NB. Als het om de vervanging gaat, wordt (waar mogelijk) de 'collegevervanging' in acht genomen.

Locoburgemeesters	
1 ^e locoburgemeester	Ten Heuw
2 ^e locoburgemeester	Elferink
3 ^e locoburgemeester	Bruggink
4 ^e locoburgemeester	Bron

Vervangingsafspraken	Wordt vervangen door...:
Schelberg	Op loco-volgorde
Ten Heuw	Elferink
Elferink	Ten Heuw
Bruggink	Bron
Bron	Bruggink

Bijlage 8.6.1: Incidentele baten en lasten 2015

(bedragen groter of gelijk aan € 100.000; bedragen * € 1.000)

		+ = bate / - = last
Product-combinatie	Omschrijving incidentele bate/last	Bedrag * € 1.000
610	Overboeking van urentoerekening naar saldo kostenplaatsen (960)	191
623	Verschuiving kosten bestrijding jeugdwerkloosheid naar 2016	113
Totaal begrotingshoofdstuk 1:		304
Totaal begrotingshoofdstuk 2:		0
662	Toevoeging Reserve Sociaal domein (restant soc.domein nieuw)	-502
Totaal begrotingshoofdstuk 3:		-502
Totaal begrotingshoofdstuk 4:		0
212	Subsidie Ontwikkelagenda voor binnenstad	100
212	Subsidie aan Gamechange Karavaan en Pastoriestraat	-100
511	Voorziening reorganisatie Muziekschool	-1.788
540	Afwikkeling Akkuh	-70
Totaal begrotingshoofdstuk 5:		-1.858
330	Reserve Warmtenet	
721	Eenmalige financiering kostenstijging afval uit reserve afvalverwerking	
721	2 Fte extra toezichthouders t.l.v. reserve afvalverwerking	
721	Onttrekking uit de reserve afvalverwerking	
723	Werkzaamheden bodem (tlv GSB middelen)	
723	Rijksbijdrage werkzaamheden bodem (GSB middelen)	
Totaal begrotingshoofdstuk 6:		0
003	Verkiezingen	
210	Inrichting openbare ruimte Esrein/Industriestraat	-1.000
210	Bijdrage aan sectorkosten (interne verr)	100
330	Afwaardering activa Warmtenet (gebeurtenis na balansdatum)	-10.350
560	Twickelergrensweg	-250
723	Sanering verkeerslawaaai (sis)	-147
723	Afrekening Mevo subsidie	-100
Totaal begrotingshoofdstuk 7:		-11.747

Bijlage 8.6.1: Incidentele baten en lasten 2015

(bedragen groter of gelijk aan € 100.000; bedragen * € 1.000)

+ = bate / - = last

[illegible]

Bijlage 8.6.2 - Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2015

(bedragen groter of gelijk aan € 100.000; bedragen * € 1.000)

- = nadeel

Product-combinatie	Omschrijving structurele toevoeging/onttrekking aan reserve	Begroot 2015	Werkelijk 2015
Totaal begrotingshoofdstuk 1:		0	0
421	Toevoeging aan reserve onderwijshuisvesting	-5.503	-5.503
421	Onttrekking aan reserve onderwijshuisvesting	6.409	6.426
Totaal begrotingshoofdstuk 2:		906	923
Totaal begrotingshoofdstuk 3:		0	0
540	Toevoeging aan reserve lening schouwburg	-328	-328
Totaal begrotingshoofdstuk 4:		-328	-328
Totaal begrotingshoofdstuk 5:		0	0
Totaal begrotingshoofdstuk 6:		0	0
723	Toevoeging reserve bodemsanering	-831	-831
723	Onttrekking reserve bodemsanering	248	65
722	Toevoeging voorz rioolrenovatie	-1.496	-2.804
722	Onttrekking voorz rioolrenovatie	7.964	13.056
Totaal begrotingshoofdstuk 7:		5.885	9.486
830	Toevoeging aan reserve egalisatie accomodaties	-321	-321
830	Onttrekking aan reserve egalisatie accomodaties	482	51
980	Toevoeging aan reserve organisatie-ontwikkeling	-400	-400
Totaal begrotingshoofdstuk 8:		-239	-670
TOTAAL		6.224	9.411

Bijlage 8.7 Begrotingsrechtmatigheid

(- = nadeel)

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid worden de lastenoverschrijdingen per programma aangegeven.
Op een programma is een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren.

Lastenover- schrijding op programma	Per pro- gramma: (* €1.000):	Product- combinati	Begrotingsafwijking op product:	Afwijking lasten:	Extra baten:	Netto:	Onrechtmatig		Toelichting
							telt niet	telt wel mee:	
1	nvt								
2	1.626	diversen	diverse producten sociaal domein	1.626			x		De lasten binnen het sociaal domeinen dienen - in dit eerste jaar van uitvoering - in totaal te worden beschouwd o.b.v. het raadsuitgangspunt van budgettaire neutraliteit voor de transities in het sociale domein. Tegenover deze overschrijding staat een onderschrijding van ruim €4.500.000 in begrotingshoofdstuk 3 Welzijn en Zorg.
3	nvt								
4	2.028	P511.1	Muziekschool	1.757		1.757	x		noodzakelijk te treffen voorziening i.v.m. besluitvorming over reorganisatie Muziekschool
		P530.3	Zwembaden	103	377	-274	x		de extra lasten worden gecompenseerd door hogere baten
		P530.5	Sportsubsidies	107	130	-23	x		de extra lasten worden gecompenseerd door provinciaal subsidie
233		P540.2	amateur.kunstbeoef. en beeldende kunst	70		70	x		Bij raadsbrief (2003060) is uw raad meegedeeld dat ons college heeft moeten besluiten tot het afboeken van de restant schuld uit hoofde van een langlopende lening aan AkkuH. Voorafgaand aan dit besluit was reeds een voorziening getroffen van €118.000 uitgaande van een mogelijke opbrengst bij liquidatie van €70.000. Deze opbrengst kon niet worden gerealiseerd, zodat de afboeking ten laste van dit product moest worden gebracht.
5	nvt								
6	9.932	P330.1	Warmtenet	10.350		10.350	x		Op 31 mei 2016 heeft het college ingestemd met het voorstel 'Verzelfstandiging Warmtenet Hengelo in een tweetal BV's' (2009221) en ter instemming aan uw raad toegezonden. Onderdeel van dit voorstel is om de activa van Warmtenet 'om niet' over te dragen aan genoemde BV's. Dit houdt in dat de huidige boekwaarde van deze activa -als gebeurtenis na balansdatum - moet worden afgewaardeerd naar nul. Deze boekwaarde bedraagt per 31-12-2015 € 10,35 miljoen. Aangezien het hier gaat om een gebeurtenis na balansdatum kan er geen sprake zijn van autorisatie in het verantwoordingsjaar.
7	nvt								
8	nvt								

8.8.1 Afgesloten investeringsprojecten 2015

Projectnaam	Baten/Lasten	Krediet VJ	Jaarkrediet	Totaal Krediet	Cum.uitgaven tm	Uitgaven boekjaar	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
't Rot	L	1.199	0	1.199	1.137	0	1.137	62
Totaal - 't Rot		1.199	0	1.199	1.137	0	1.137	62
Afvalbegroting	L	105	0	105	73	9	82	23
Totaal - Afvalbegroting		105	0	105	73	9	82	23
Bedrijfsvoering	L	680	3.405	4.085	19	2.427	2.446	1.639
Totaal - Bedrijfsvoering		680	3.405	4.085	19	2.427	2.446	1.639
Boortorenweg / Boekeloseweg	B	-1.291	0	-1.291	-1.436	-98	-1.533	242
	L	1.291	0	1.291	1.475	58	1.533	-242
Totaal - Boortorenweg / Boekeloseweg		0	0	0	40	-40	0	0
Diversen Grondzaken	B	-349	0	-349	-991	-2.006	-2.997	2.648
	L	3.810	150	3.960	2.852	3.542	6.394	-2.434
Totaal - Diversen Grondzaken		3.461	150	3.611	1.862	1.536	3.397	214
Elisabethstraat	B	-69	0	-69	-24	-59	-83	14
	L	69	0	69	83	0	83	-14
Totaal - Elisabethstraat		0	0	0	59	-59	0	0
Exploitatieovk. Expo	B	-97	0	-97	-97	0	-97	0
	L	97	0	97	96	2	98	-1
Totaal - Exploitatieovk. Expo		0	0	0	-1	2	1	-1
Garage Twente Milieu	L	4.200	0	4.200	3.192	78	3.270	930
Totaal - Garage Twente Milieu		4.200	0	4.200	3.192	78	3.270	930
Gezondheidspark	B	-540	0	-540	-207	-207	-414	-126
	L	540	0	540	414	0	414	126
Totaal - Gezondheidspark		0	0	0	207	-207	0	0
Hart van Zuid	L	1.332	851	2.183	752	1.394	2.146	36
Totaal - Hart van Zuid		1.332	851	2.183	752	1.394	2.146	36
Herinrichting Berflobeek fase	B	-400	0	-400	-60	-186	-246	-154
	L	400	0	400	214	32	246	154
Totaal - Herinrichting Berflobeek fase		0	0	0	154	-154	0	0
Herinrichting Industriestraat	B	-1.110	0	-1.110	-60	-1.259	-1.319	209
	L	1.182	0	1.182	127	1.193	1.319	-137
Totaal - Herinrichting Industriestraat		72	0	72	67	-67	0	72
Herinrichting omloopleiding	B	-1.519	0	-1.519	-90	-1.199	-1.290	-230
	L	1.519	0	1.519	860	429	1.290	230
Totaal - Herinrichting omloopleiding		0	0	0	770	-770	0	0
HOV Hengelo – Enschede	B	-41	41	0	-231	0	-231	231
	L	1.301	-688	613	844	0	844	-231
Totaal - HOV Hengelo – Enschede		1.259	-646	613	613	0	613	0
Kievitstraat	B	0	-58	-58	-1.636	-380	-2.016	1.958
	L	465	5	470	1.455	281	1.736	-1.266
Totaal - Kievitstraat		465	-52	412	-181	-99	-280	692
Kuipersdijk	L	291	-109	181	181	0	181	0
Totaal - Kuipersdijk		291	-109	181	181	0	181	0
Lange Wemen	B	0	0	0	811	0	811	-811
	L	899	48	947	4.044	357	4.402	-3.454
Totaal - Lange Wemen		899	48	947	4.855	357	5.212	-4.265
Lansinkesweg	B	-3.190	0	-3.190	-719	-345	-1.064	-2.126
	L	3.190	0	3.190	1.064	0	1.064	2.126
Totaal - Lansinkesweg		0	0	0	345	-345	0	0
MFA brede school	B	-6.715	0	-6.715	-3.998	-1.101	-5.100	-1.616
	L	11.863	0	11.863	10.976	990	11.966	-103
Totaal - MFA brede school		5.148	0	5.148	6.978	-111	6.867	-1.719
Onderwijshuisvesting	L	0	488	488	0	447	447	41
Totaal - Onderwijshuisvesting		0	488	488	0	447	447	41
Parkeren	B	-3.470	0	-3.470	-1.488	-1.982	-3.470	0
	L	3.804	0	3.804	2.251	1.404	3.655	150
Totaal - Parkeren		334	0	334	763	-579	184	150
Rioleringsprojecten	B	-96	0	-96	-53	0	-53	-43
	L	4.195	-120	4.076	2.542	-2.187	356	3.720
Totaal - Rioleringsprojecten		4.099	-120	3.980	2.489	-2.187	303	3.677
Straatverlichting	L	289	0	289	0	289	289	0
Totaal - Straatverlichting		289	0	289	0	289	289	0
Tractiemiddelen	L	115	243	358	54	296	349	9
Totaal - Tractiemiddelen		115	243	358	54	296	349	9
Twentebad	L	400	0	400	366	22	388	12
Totaal - Twentebad		400	0	400	366	22	388	12
Twickeler Grensweg	B	-671	0	-671	0	-593	-593	-78
	L	671	0	671	236	356	593	78
Totaal - Twickeler Grensweg		0	0	0	236	-236	0	0
Verkeersprojecten	B	-326	-100	-426	-326	-146	-472	46
	L	541	100	641	515	172	686	-46
Totaal - Verkeersprojecten		214	0	214	188	26	214	0
Warmtenet	B	-800	0	-800	-784	-197	-981	181
	L	2.743	0	2.743	2.493	574	3.067	-325
Totaal - Warmtenet		1.943	0	1.943	1.709	377	2.086	-144
Weusthagpark	B	-1.253	0	-1.253	-1.154	-59	-1.213	-40

Projectnaam	Baten/Lasten	Krediet VJ	Jaarkrediet	Totaal Krediet	Cum.uitgaven tm	Uitgaven boekjaar	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
	L	1.253	0	1.253	1.247	-34	1.213	40
Totaal - Weusthagpark		0	0	0	93	-93	0	0

8.8.2 Lopende investeringsprojecten 2015

Projectnaam	Baten/Lasten	Krediet VJ	Jaarkrediet	Totaal Krediet	Cum.uitgaven tm	Uitgaven boekjaar	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
Afvalbegroting	L	80	510	590	0	0	0	590
Totaal - Afvalbegroting		80	510	590	0	0	0	590
Bedrijfsvoering	L	643	1.745	2.388	0	14	14	2.374
Totaal - Bedrijfsvoering		643	1.745	2.388	0	14	14	2.374
Breedband	B	-215	0	-215	0	0	0	-215
	L	215	0	215	132	24	157	58
Totaal - Breedband		0	0	0	132	24	157	-157
Broek Noord	B	0	0	0	-15.308	-1.057	-16.364	16.364
	L	12.691	0	12.691	28.690	688	29.378	-16.687
Totaal - Broek Noord		12.691	0	12.691	13.382	-368	13.014	-323
Broek Oost	B	0	0	0	-6.342	-163	-6.506	6.506
	L	1.262	0	1.262	8.408	176	8.584	-7.322
Totaal - Broek Oost		1.262	0	1.262	2.066	13	2.079	-816
Brouwerijterrein	B	0	0	0	-196	0	-196	196
	L	197	0	197	329	13	342	-145
Totaal - Brouwerijterrein		197	0	197	133	13	146	51
Dalmeden	B	0	0	0	-13.906	-3.047	-16.952	16.952
	L	10.584	0	10.584	29.906	2.514	32.420	-21.836
Totaal - Dalmeden		10.584	0	10.584	16.001	-533	15.468	-4.884
De Veldkamp	B	-5.158	0	-5.158	-8.729	-67	-8.796	3.638
	L	573	0	573	3.106	54	3.160	-2.587
Totaal - De Veldkamp		-4.585	0	-4.585	-5.623	-13	-5.636	1.051
Diversen Grondzaken	B	-334	-750	-1.084	-17.618	-2.894	-20.512	19.428
	L	11.594	750	12.344	41.402	6.664	48.066	-35.721
Totaal - Diversen Grondzaken		11.261	0	11.261	23.784	3.769	27.554	-16.293
Elisabethstraat	B	0	0	0	-117	0	-117	117
	L	134	0	134	134	0	134	0
Totaal - Elisabethstraat		134	0	134	16	0	16	117
Exploitatieovk. Lidl E'desestr	B	0	0	0	-5	0	-5	5
	L	0	0	0	3	0	3	-3
Totaal - Exploitatieovk. Lidl E'desestr		0	0	0	-2	0	-2	2
Exploitatieovk. Trebbe Karwei	B	-31	0	-31	-15	0	-15	-16
	L	21	0	21	15	0	15	6
Totaal - Exploitatieovk. Trebbe Karwei		-10	0	-10	0	0	0	-10
Exploitatieovk. Wielewaalstr.	B	-43	0	-43	-38	0	-38	-5
	L	21	0	21	16	0	16	4
Totaal - Exploitatieovk. Wielewaalstr.		-23	0	-23	-22	0	-22	-1
Exploitatieovk. Zuivelhoeve	B	-69	-30	-99	-112	-27	-139	40
	L	79	30	109	100	40	140	-31
Totaal - Exploitatieovk. Zuivelhoeve		10	0	10	-12	13	1	9
Exploitatieovk. Gamma Heerbaart	L	172	0	172	164	10	174	-2
Totaal - Exploitatieovk. Gamma Heerbaart		172	0	172	164	10	174	-2
Exploitatieovk. Nwb. Huiske Kok	B	-26	0	-26	0	0	0	-26
	L	16	0	16	0	14	15	2
Totaal - Exploitatieovk. Nwb. Huiske Kok		-10	0	-10	0	14	15	-24
Fietssnelweg F35	B	-2.977	0	-2.977	-792	0	-792	-2.185
	L	2.977	0	2.977	1.215	51	1.266	1.711
Totaal - Fietssnelweg F35		0	0	0	423	51	474	-474
F35 Hengelo Borne fase 2	B	0	-1.006	-1.006	0	0	0	-1.006
	L	0	1.006	1.006	0	8	8	998
Totaal - F35 Hengelo Borne fase 2		0	0	0	0	8	8	-8
Gezondheidspark	B	-1.740	0	-1.740	-9.352	-2.372	-11.724	9.984
	L	6.666	0	6.666	18.542	993	19.535	-12.868
Totaal - Gezondheidspark		4.926	0	4.926	9.191	-1.380	7.811	-2.884
Hart van Zuid	B	-1.199	0	-1.199	-76.122	-4.415	-80.537	79.339
	L	44.734	-332	44.403	53.347	13.722	67.069	-22.666
Totaal - Hart van Zuid		43.536	-332	43.204	-22.775	9.307	-13.469	56.673
Herhuisvest. ambtelijke appar.	B	-176	0	-176	-180	0	-180	4
	L	39.403	0	39.403	7.193	0	7.194	32.209
Totaal - Herhuisvest. ambtelijke appar.		39.227	0	39.227	7.013	0	7.013	32.214
HOV Enschedesestraat	B	0	-4.977	-4.977	0	-225	-225	-4.753
	L	600	6.147	6.747	243	182	425	6.322
Totaal - HOV Enschedesestraat		600	1.170	1.770	243	-43	200	1.569
HOV Hengelo – Enschede	B	-7.869	0	-7.869	-4.174	0	-4.174	-3.695
	L	10.739	646	11.386	5.098	524	5.622	5.764
Totaal - HOV Hengelo – Enschede		2.871	646	3.517	924	524	1.448	2.069
Kristenbos	B	0	0	0	-2.271	0	-2.271	2.271
	L	445	0	445	1.306	17	1.323	-878
Totaal - Kristenbos		445	0	445	-965	17	-948	1.393
Kuipersdijk	B	-120	0	-120	0	0	0	-120
	L	120	0	120	62	19	81	39
Totaal - Kuipersdijk		0	0	0	62	19	81	-81
Lange Wemen	B	-495	0	-495	-12.706	-158	-12.865	12.370
	L	3.175	57	3.232	3.630	-256	3.374	-142
Totaal - Lange Wemen		2.680	57	2.738	-9.076	-414	-9.490	12.228

Projectnaam	Baten/Lasten	Krediet VJ	Jaarkrediet	Totaal Krediet	Cum.uitgaven tm	Uitgaven boekjaar	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
Medaillon	B	0	0	0	-12.749	-3	-12.752	12.752
	L	5.280	0	5.280	9.195	325	9.521	-4.241
Totaal - Medaillon		5.280	0	5.280	-3.554	322	-3.232	8.512
M-kwadraat	B	0	0	0	-2.955	0	-2.955	2.955
	L	86	0	86	766	2	768	-682
Totaal - M-kwadraat		86	0	86	-2.189	2	-2.187	2.273
NIEGG	B	0	-325	-325	-15.356	-919	-16.275	15.950
	L	463	325	788	25.037	1.572	26.608	-25.821
Totaal - NIEGG		463	0	463	9.681	653	10.334	-9.871
Nieuwbouw VMBO	B	-2.300	0	-2.300	0	0	0	-2.300
	L	18.398	0	18.398	2.307	784	3.091	15.307
Totaal - Nieuwbouw VMBO		16.098	0	16.098	2.307	784	3.091	13.007
Onderwijshuisvesting	L	11.598	30	11.628	0	0	0	11.628
Totaal - Onderwijshuisvesting		11.598	30	11.628	0	0	0	11.628
Oosterveld	B	0	0	0	-5.411	-373	-5.783	5.783
	L	13	0	13	7.928	845	8.773	-8.760
Totaal - Oosterveld		13	0	13	2.517	472	2.990	-2.977
Parkeren	L	70	0	70	0	0	0	70
Totaal - Parkeren		70	0	70	0	0	0	70
Reconstructie Stationsplein	B	-8.100	0	-8.100	-4.175	-2.692	-6.867	-1.233
	L	8.100	0	8.100	6.349	566	6.916	1.184
Totaal - Reconstructie Stationsplein		0	0	0	2.174	-2.126	49	-49
Rev. Twentekanaal	B	0	0	0	-4.373	0	-4.373	4.373
	L	1.879	0	1.879	3.273	818	4.091	-2.212
Totaal - Rev. Twentekanaal		1.879	0	1.879	-1.101	818	-282	2.162
Rioleringsprojecten	B	0	-42	-42	0	-42	-42	0
	L	2.773	3.604	6.377	297	1.241	1.538	4.839
Totaal - Rioleringsprojecten		2.773	3.562	6.335	297	1.199	1.496	4.839
Rotonde Mozartlaan / Haydnlaan	L	125	0	125	11	16	27	98
Totaal - Rotonde Mozartlaan / Haydnlaan		125	0	125	11	16	27	98
Scan maatr Leefbare wijken/Lee	B	-599	0	-599	-90	-332	-422	-177
	L	599	0	599	569	29	598	1
Totaal - Scan maatr Leefbare wijken/Lee		0	0	0	479	-303	176	-176
Sedumdaken	B	-50	0	-50	-6	-17	-23	-27
	L	50	0	50	6	17	23	27
Totaal - Sedumdaken		0	0	0	0	0	0	0
Sport	L	72	49	121	47	0	47	74
Totaal - Sport		72	49	121	47	0	47	74
Sports Centre Hengelo	B	-735	-3.128	-3.863	-15	-795	-810	-3.053
	L	735	3.128	3.863	629	773	1.402	2.461
Totaal - Sports Centre Hengelo		0	0	0	614	-22	592	-592
Straatverlichting	L	865	341	1.206	322	265	587	618
Totaal - Straatverlichting		865	341	1.206	322	265	587	618
't Rot	B	0	0	0	-12	-396	-408	408
	L	2.973	791	3.764	2.645	1.039	3.684	80
Totaal - 't Rot		2.973	791	3.764	2.633	643	3.276	488
Tractiemiddelen	L	1.155	539	1.694	0	0	0	1.694
Totaal - Tractiemiddelen		1.155	539	1.694	0	0	0	1.694
Twentebad	L	0	784	784	0	178	178	606
Totaal - Twentebad		0	784	784	0	178	178	606
Veldwijk Nrd. Herstructurering	B	-3.275	0	-3.275	-14.408	1.384	-13.024	9.749
	L	5.400	0	5.400	7.244	1.677	8.921	-3.521
Totaal - Veldwijk Nrd. Herstructurering		2.125	0	2.125	-7.165	3.061	-4.103	6.228
Verkeersprojecten	B	-1.019	0	-1.019	-313	-398	-710	-309
	L	1.342	165	1.507	1.021	91	1.112	395
Totaal - Verkeersprojecten		323	165	488	709	-307	402	86
Warmtenet	L	100	0	100	5	104	109	-9
Totaal - Warmtenet		100	0	100	5	104	109	-9
Watertorenpark Berflo Es	B	-993	0	-993	-3.663	-3.055	-6.718	5.725
	L	3.493	0	3.493	3.629	115	3.745	-252
Totaal - Watertorenpark Berflo Es		2.500	0	2.500	-34	-2.940	-2.973	5.473
Westermaat Campus	B	0	0	0	-3.603	-2.676	-6.279	6.279
	L	272	0	272	22.648	924	23.571	-23.299
Totaal - Westermaat Campus		272	0	272	19.044	-1.752	17.292	-17.020
Westtangent	B	-2.285	100	-2.185	-171	-927	-1.097	-1.088
	L	11.667	-100	11.567	3.047	-1.350	1.697	9.870
Totaal - Westtangent		9.382	0	9.382	2.876	-2.276	600	8.782
Weusthagpark	B	-830	0	-830	-829	-866	-1.695	865
	L	-1.014	0	-1.014	-1.173	349	-824	-189
Totaal - Weusthagpark		-1.844	0	-1.844	-2.002	-517	-2.519	675

Investeren Met Gemeenten (IMG)

Project	Beschikking-nummer provincie Zaaknummer	Project afgerond/ eindverant- woording Ja- Nee	In de verlenings- beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tiv provinciale middelen 2015 (conform baten/ lasten stelsel)	Besteed tiv gemeentelijke middelen 2015 (conform baten/ lasten stelsel)	Besteed tiv provinciale middelen 2010 + 2011 + 2012 + 2013 + 2014 (conform baten/ lasten stelsel)	Besteed tiv gemeentelijke middelen 2010 + 2011 + 2012 + 2013 + 2014 (conform baten/ lasten stelsel)	Cumulatief besteed tiv provinciale middelen (conform baten/ lasten stelsel)	Cumulatief besteed tiv gemeentelijke middelen (conform baten/ lasten stelsel)	Geplande einddatum	Aanvang co- financiering	Optionele toelichting op een van de voorgaande kolommen
Hart van Zuid	1244045	Ja	6.000.000	5.849.043	6.000.000	6.779.978	12.629.021	6.000.000	12.629.021	1-3-2015	voor 01-06-2010	Wijziging scope, einddatum eerder.
Herstructurering Twentekanaal	1244047	Nee	3.300.000	2.078.147	3.300.000	6.789.741	8.867.888	1.508.785	8.867.888	31-12-2017	voor 01-06-2010	Uitsien verkregen door
Twickeler Grensweg	1398152	Ja	490.000	120.818	74.097	171.272	292.090	292.090	292.090	1-7-2015	voor 28-03-2011	provincie
Weusthagpark	1313435	Ja	1.605.000	161.498	1.555.595	1.632.642	1.794.140	1.605.000	1.794.140	31-12-2015	voor 01-12-2010	

Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente

Project	Kenmerk brief verlenings- beschikking Ontwikkel Agenda	Project afgerond/ eindverant- woording Ja- Nee	In beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tiv bijdrage KVO in 2015 (cf baten/ lasten stelsel)	Besteed tiv bijdrage gemeente in 2015 (cf baten/ lasten stelsel)	Besteed tiv bijdrage partners in 2015 (cf baten/ lasten stelsel)	Cumulatief besteed tiv t/m 2015 (cf baten / lasten stelsel)	Cumulatief besteed tiv bijdrage gemeente t/m 2015 (cf baten/ lasten stelsel)	Cumulatief besteed tiv bijdrage partners t/m 2015 (cf baten/ lasten stelsel)	Geplande einddatum project	Optionele toelichting op een van de voorgaande kolommen
Aard controle: D1											
Gebiedsontwikkeling High Tech Systems Park	1500051528	Nee	1.400.000			2.623.000			2.623.000	31-12-2016	
Expat Center Twente	1500023619	Nee	150.000							31-12-2017	
Oostelijke stadsentree Enschedestraat Hengelo	1500049510	Nee	2.500.000	141.294	356.060	452.140	917.010	2.310.865	2.934.432	31-12-2018	Kolommen H 18 tm J18 betreffen deels kosten die voor 2015 zijn gemaakt en nog niet eerder zijn verantwoord .

Bijlage 8.10: Declaratiegedrag college van B & W

Som van uitgaven			
Kostensoort	Lievers	Elferink	Eindtotaal
Reis- en verblijfkosten	128,50	378,77	507,27
Eindtotaal	128,50	378,77	507,27

8.11 OVERZICHT SUBSIDIES

140 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	116.725
Dierenopvangcentrum Stg.	116.725
310 HANDEL EN AMBACHT	271.722
Centrummanagement Hengelo Stg.	211.722
WTC Twente Stg	60.000
480 GEMEENSCHAPPELIJKE BATEN EN LASTEN V	141.620
Gereformeerde Hogeschool	856
Onderwijsadviescentrum Tw Stg	140.764
482 VOLWASSENEDUCATIE	51.450
NIVON	12.180
SCALA Welzijnswerk Stg.	39.270
510 OPENBAAR BIBLIOTHEEKWERK	2.302.770
Openbare Bibliotheek Hen- Stg.	2.302.770
511 VORMINGS- EN ONTWIKKELINGSWERK	1.777.745
Crea Centrum voor kunst- Stg.	470.420
De Jeugd Buurt- en	525
Muziekschool Stg Alg	1.288.979
SCALA Welzijnswerk Stg.	15.000
Wijkcentra Hengelo Midden Stg.	2.821
530 SPORT	198.413
A.T.C.'65 Afd. Voetbal	5.028
A.T.C.'65 Afd. Volleybal	330
Achilles'12 VV	3.780
B.W.O. KSV	3.726
Barbaros S.C.	288
De Springplank Stg.	1.311
Donar HHV	250
ELO United Vereniging	567
F.B.K. Games Stg.	2.500
Fietscrossvereniging	1.568
Giants Hengelo H&SV	330
Golfclub Driene	126
H.G.V.	13.424
H.V. BRAVO	234
Haagsma Hengelo Judoschool	750
Hasselo Tennisver.	984
Hengelo HVV	936
Hengelosche Korfbalclub	4.576
Hengelose IJscclub	17.146
Hercules Tennisvereniging	5.696
Hockey Club Twente	5.493
Invalidensportvereniging	7.581
Jeugdschaakver. Minerva	303
Jeugdsportfonds Hengelo Stg.	5.362
Judo Promotion Twente Vereniging	1.280
Juliana '32 V.V.	724
Kapberg Stg. De	2.451
Marathon Pim Mulier	2.237
MCC Hengelo Vereniging	12
Neptunus Duikvereniging	24
Ogel Badmintonvereniging	138
Olympia Hengelo HV	708
Ons Genoegen Hengelsportvereniging	2.148

8.11 OVERZICHT SUBSIDIES

Ponystal Hengelo Vereniging	2.492
Renata RSV	1.721
Rijwiel Toer Club Hengelo	5.825
Roeivereniging Tubantia Twentse	6.590
S.V. T.V.O. (Handbal)	105
S.V. Wilhelminaschool	1.812
Stepteam Twente	60
Tennisclub Groot Driene	156
Tennisclub 't Weusthag	5.900
Trios SV	5.923
Tubantia HVV	5.290
Tuindorpbad Stg.	37.943
TurnCentrum Twente Vereniging	3.329
TVO Tennis	1.300
Twente Buzzards Basketbalvereniging	720
Twentse Watersport Ver -	4.600
Vitesse, secretariaat HTTC	576
Vriendschap Opgericht Tot	17.566
Webton Hengelo	834
Woolderes Tennisver.	900
WRSH Vereniging	588
WS Twente	2.172
540 KUNST	2.474.155
Animato Accordeon Vereni-	3.645
Arte Vocale	2.743
Ateliers '93 Stg.	8.630
Beeldende Kunst AG Stg.	6.980
Big Band Hengelo	2.395
Big Tyms Tuindorp	1.075
Byzantijns Koor Wladimir	2.106
Caballeros	230
Chr. Mannenkoor Hengelo	3.619
Concordia Muziekver.	6.285
Crea Centrum voor kunst- Stg.	13.433
Cultuurpodium Weusthag - Stg.	5.000
De Gildebroeders Toneel -	1.019
De Hengeler Spöllers en	900
De Karavaan der vertel - Stg.	2.000
de Verhalenkraal Stichting	300
Dijk PMJ van	10.000
Eendracht HOV De	4.375
Europaschool	712
Evergreen-Koor '80 Vereniging	2.700
Filmhuis Hengelo	2.000
H.A.O.V. Belzona	3.044
HeARTpool Stg	12.500
Hengelo Leest Stichting	5.210
Hengelo's Mannenkoor Koninklijk	3.850
Hengelose Chr. Harmonie	3.421
Hengelose Koren Koepel Stg.	1.478
Hengelose Opera- en	7.141
Hengelose Revue	3.588
Het Lamboijhuis Kunst -	10.000
Historisch Archief Beckum Stg.	2.000

8.11 OVERZICHT SUBSIDIES

Innocent Stg.	7.500
Jazz Platform Hengelo Stg.	2.800
Kamermuziek Hengelo Stg.	4.999
Kon. Muz. Ver. Excelsior	4.800
Ladies Only Vocaal	2.651
Lage Dames Hoge Heren	2.503
Levend Verleden Oost Ned. Stichting	1.990
Levenslust Beckum Toneelvereniging	1.200
Liong-A-Kong R	7.850
Metropool Hengelo Stg.	1.016.490
Miscellaneous Vocaal	1.869
Multiple Noise Vocaal En-	4.528
Muziekschool Stg Alg	1.820
Muziekvereniging Armonia	5.500
Openbare Bibliotheek Hen- Stg.	913
Opus 94 Koor	3.127
Overijsselse Bibliotheek Stg.	298
POPenzo	2.539
Projectkoor Kanaljerood	3.256
Rabothheater Hengelo	1.185.310
Roesalka Oekrainsche	1.365
Smit AR	2.000
Stedelijk Koor Hengelo	2.902
Stichting BAM! Festival	8.250
Stichting Oald Hengel	10.708
Stichting Weims	2.000
Stichting Zoutmuseum	657
Stork 'n Nus 't	3.970
Symphonie Orkest Elad	3.111
TCOV	6.950
Tetem kunstruimte Stichting	2.610
The Young Evergreens	2.954
Theater Kamak	3.400
Theatergroep Moederliefde	1.363
Toneelvereniging D.E.V.	1.025
Twents Byzantijns Koor	2.850
Twents Fanfare Orkest	4.400
Twents Jeugd Symfonie Or- Stg.	472
Twents Revue Orkest	3.190
Vocal Harmony	2.455
Vocale Promotie Stg	862
Volkskerstzang Hengelo Vereniging	2.000
Woon- en Werkruimten voor Stg.	10.340
541 OUDHEIDKUNDE EN MUSEA	284.129
Crea Centrum voor kunst- Stg.	9.329
HEIM Twents Techniek	255.490
Historie Brandweer Stg.	1.040
Historisch Archief Beckum Stg.	2.430
Metropool Hengelo Stg.	1.000
Stichting Oald Hengel	14.840
560 OPENBAAR GROEN EN OPENLUCHTRECREAT	420.250
Bureau Hengelo Stg.	420.250
580 OVERIGE RECREATIEVE VOORZIENINGEN	64.253
4 mei herdenkingsbijeen- Stichting	2.750

8.11 OVERZICHT SUBSIDIES

Lokale Omroep Hengelo Stg.	50.063
Oranje Vereniging Hengelose	11.440
614 GEMEENTELIJK MINIMABELEID	125.925
Openbare Bibliotheek Hen- Stg.	116.179
Rabothheater Hengelo	9.746
621 VREEMDELINGEN	60.641
Artikel 1 - Overijssel Stg.	41.062
Bureau Gelijke Behande-	349
COC Twente-Achterhoek	2.500
Edudivers Stichting	169
Eigen Kracht Centrale Stg.	4.114
Klub Srbija Hengelo	1.167
Lavoratori Italiani Centro Ricreativo	1.167
Mindmix	348
PAOO Hengelo	1.167
Promofit	580
SCALA Welzijnswerk Stg.	1.000
Stichting Aram Centrum	1.167
Stichting Hengelo-Yozgat	1.167
Suryoye Culturele	1.167
Turkse Culturele Vereni -	1.167
Turkse Ouderen Hengelo Stg.	2.350
630 SOCIAAL CULTUREEL WERK	65.432
Baptisten Jeugdbeweging Stg.	1.000
Crea Centrum voor kunst- Stg.	40.000
Hervormd Gereformeerd Stg.	2.432
Hervormd Jeugdwerk Noord	1.000
Metropool Hengelo Stg.	20.000
Oecumenisch Jongeren Stg.	1.000
650 KINDERDAGOPVANG	534.870
Spring Peuterspeelzalen Stichting	534.870
663 OPVANG EN BESCHERMD WONEN WMO	275.880
Humanitas Onder Dak Stg.	275.880
670 ALGEMENE VOORZIENINGEN WMO EN JEUGD	4.244.486
Bataven, Ons Clubhuis Stg. De	18.812
Beckum 750 jaar Stichting	501
BewonersBedrijf Berflo Es Stg	1.534
Bewonersoverleg Afrikaan- Ver.	2.204
Bewonersoverleg Elsbeek Stg.	4.345
Carint - Reggeland Groep Stg	925.190
Carmelcollege De Grundel Stg	250
Centrummanagement Hengelo Stg.	663
Crea Centrum voor kunst- Stg.	30.000
Cunera - St.Marcellinus Scouting	22.108
De Jeugd Buurt- en	23.790
Dorpsraad Beckum Stg.	2.211
Dr. Ariens-Ingridgroep Stg.	16.073
FC Twente '65 B.V.	26.000
Geerdink Stg. 't	9.126
Gehandicaptenraad Hengelo Stg.	1.750
Hendrik Hudson Scouting-	12.939
Het Debat Bureau	400
Het Lansink, Speeltuin en	28.825
Jeroen-Bambi STG Scouting	10.234

8.11 OVERZICHT SUBSIDIES

Jeugd en Cult. De Grundel Stichting	1.000
KBO Overijssel Afd. Hen -	1.750
Mediant, Geestelijke Stg	45.450
Nihon Sport Nederland	1.830
Nijverheid Bewonersover - De	6.057
Noorder Sterrenkracht Stichting	6.614
P.C.O.B.	1.750
Samenloop, Gehandicapten De	4.360
SCALA Welzijnswerk Stg.	1.094.410
Schole Stg. De	1.532
Scouting Groot en Stg.	9.537
Scouting Hasselo Stg.	7.254
Scouting St. Christoffel Stg.	18.630
Seniorenplatform Hengelo Stg.	1.750
Slachtofferhulp Nederland	20.250
Sportservice Overijssel	41.322
St.Bevordering Techniek	30.000
Steunpunt Informele Zorg Stg.	170.930
Stichting Oostwerk	32.250
Tactus Verslavingszorg Stg.	22.230
Tempel Stg. De	75.833
Tubantia HVV	4.000
Tuindorp Stg.	4.932
Tuindorpbad Stg.	333
VACpunt Wonen Stg.	1.500
VluchtelingenWerk en Stg.	10.575
Weidedorp - Thiemsland Vereniging	4.966
Welzijn Ouderen Hengelo Stg.	765.608
Wijkcentra Hengelo Midden Stg.	198.876
Wijkcentra Hengelo Noord Stg.	460.736
Wijkcomite t Genseler Stg.	1.649
Wijkopbouworgaan Dichters Ver.	1.909
Wijkraad Berflo Es Stg.	10.670
Wijkraad Hasseler Es Stg.	27.433
Wijkraad Slangenbeek Vereniging	15.510
Woolde Wijkcomite Het	4.096
714 OPENBARE GEZONDHEIDSZORG	55.120
Welzijn Ouderen Hengelo Stg.	55.120
723 MILIEUBEHEER	3.000
Natuur- en Milieuraad Stg.	3.000
821 STADS- EN DORPSVERNIEUWING	18.659
De Overijsselse Molen Stg.	40
Erfgoed Hengelo Stichting	2.500
Gemeenschappelijk Onder- Vereniging	3.619
Welbions Stg.	12.500
Eindtotaal	13.487.244

8.12: Amendementen en motie

Amendement 'zorggeld blijft beschikbaar voor zorg'

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op woensdag 6 juli 2016,

Bekend met het raadsvoorstel "Jaarverslag en jaarrekening 2015 gemeente Hengelo"

Constaterende dat

- De gemeente Hengelo over het jaar 2015 in totaal € 4.509.000 overhoudt van de budgetten die beschikbaar waren voor zorg en ondersteuning.
- Het college voorstelt het overschot op de in 2015 gedecentraliseerde taken van € 925.000 toe te voegen aan een bestemmingsreserve 'sociaal domein'.
- Het college voorstelt het restant van het overschot van € 3.584.000 toe te voegen aan de algemene reserve.

Overwegende dat

- Het belangrijk is dat geld dat is bestemd voor de zorg, ook gereserveerd blijft voor de zorg.
- Er in de komende jaren vanuit het Rijk verder gekort wordt op de budgetten voor zorg en ondersteuning.
- De transformatie op het gebied van zorg en ondersteuning in de komende jaren verder vormgegeven moet worden, wat kan betekenen dat hier in eerste instantie extra geïnvesteerd moet worden om transformatie mogelijk te maken.
- Het van belang is de komende periode de oorzaak van het overschot nader te analyseren.
- Het daarom goed is ook het overschot van € 3.584.000 te reserveren om in de toekomst te besteden aan zorg en ondersteuning.
- Het vormen van verschillende reservepotjes onwenselijk is

Wijzig het voorstel van het college als volgt:

Schrappen van dictumpunt 2

Dictumpunt 4 te wijzigen in:

Het gerealiseerde resultaat te bepalen op € 2.387.000 nadelig, tot stand gekomen door het doen van dotaties aan reserves van afgerond € 20.722.000 en onttrekkingen aan reserves van € 20.196.000

Dictumpunt 5 te wijzigen in:

Van dit resultaat een bedrag van € 55.000 te bestemmen voor herstel stormschade 2015, een bedrag van € 2.442.000 te onttrekken aan de algemene reserve;

Dictumpunt 7 toe te voegen:

Binnen de Algemene Reserve een bedrag van € 4.509.000 te oormerken als "Algemene Reserve Zorg" en dit geoormerkte geld zichtbaar te houden in komende rapportages.

En gaat over tot de orde van de dag.

Maarten Hollander
PvdA

Floor van Grouw
SP

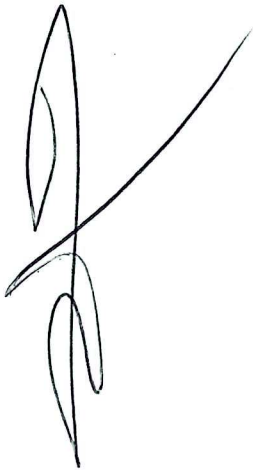
C01-A02.

AMENDEMENT
AANVAARD
§

Warmtenet Hengelo

Amendement raadsbesluit vaststellen jaarrekening 2015. Toevoegen na punt ~~xx~~ 6:

7. Draagt de griffier op om de accountant te verzoeken de werkwijze bij het vaststellen van de activa van Warmtenet Hengelo schriftelijk te verantwoorden en de raad daarover te informeren.

MOTIE

AANVAARD

Motie: Woningaanpassingen

De gemeenteraad van Hengelo, in vergadering bijeen op 6 juli 2016,

Constateerende dat:

- Over 2015 een ruim overschot is gerealiseerd in het sociale domein.
- In 2015 de door de gemeente verstrekte zorg in het algemeen adequaat was.
- Het financieel overschot voor het grootste deel toegevoegd wordt aan de algemene reserve.

Overwegende dat:

- Het verscherpte beleid voor de woningaanpassingen in veel gevallen leidt tot verplichte verhuizingen.
- Verplichte verhuizing bij veel mensen grote problemen veroorzaakt: veel hogere woonlasten, gedwongen vertrek uit sociaal netwerk in de buurt, vereenzaming.
- Wegvallen van het sociale netwerk vaak leidt tot toename van de zorgvraag, met bijbehorende kosten, ook voor de gemeente.

Roept het college op:

- Te onderzoeken wat de sociale en financiële effecten van de ~~aangescherpte~~ regelgeving van de woningaanpassing zijn.
- Te onderzoeken in hoeverre de gevolgen van het ~~aangescherpte~~ beleid bij getroffen en leidt tot een grotere vraag op andere voorzieningen.
- De uitkomsten daarvan nadrukkelijk te betrekken bij het toekomstig beleid t.a.v. de woningaanpassingen.

En gaat over tot de orde van de dag.

BurgerBelangen Hengelo

Annie Doornbos

Stadhuis
Burg. Jansenplein 1

Postadres:
Postbus 18,
7550 AA Hengelo

Internet:
www.hengelo.nl

Stadskantoor Hengelo
Hazenweg 121

Telefoon:
14074

Email:
gemeente@hengelo.nl

